This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

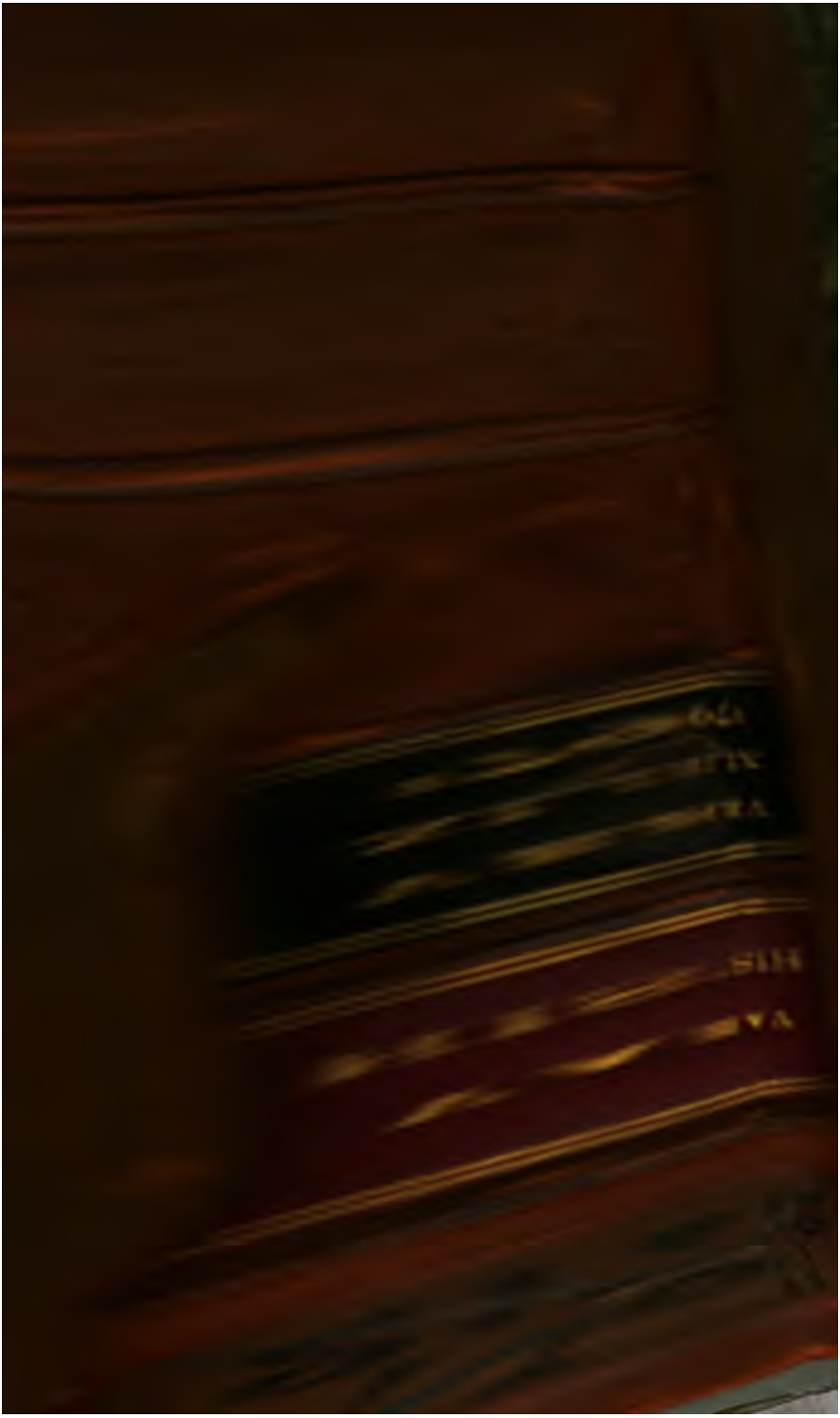

HDI
HW 2AJJ M

~~Hel. 8173.1.6~~ KE 995

Harvard College Library

DUTCH HISTORY

JOHN LOTHROP MOTLEY
MEMORIAL COLLECTION

FROM AN ANONYMOUS GIFT

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

TWEE EN VEERTIGSTE DEEL.

VADERLANDSCHE HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

ZINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigſte Schryvers, en egte Gedenkſtukken, zamengeſteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

TWEE EN VEERTIGSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY

JOHANNES ALLART.

MDCCCIX.

Ken.2.73.1.6
Harvard College Library
Motley Collection
July 11 1906

VADERLANDSCHE HISTORIE.

HONDERD TWEE EN TWINTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Zamenhang met het voorgaande Boek. Stoffe deezes Boeks. Staat van 's Lands Geldmiddelen. De Verwisseling der oude Staatsschulden bepaald. Het beslootene omtrent de Leenbank in Holland. Besluiten op de Provintiaale Beleenbanken. Het stuk der Pensioenen overwogen. Nadere bepaalingen deswegen voorgesteld. Voordragt om nuttelooze Amptenaars af te schaffen. Voorstel om ontslaagene Amptenaars, by voorkeus, te plaatzen. Over de Amptontzetting der niet in het Stemregister ingeschreevenen. Aandrang op dit stuk. Het Uitvoerend Bewind des aangeschreeven. Klagten over het verwyl der volvoeringe. De Staatsregeling omtrent de weigeraars der opgedraagene Posten gehandhaafd. Voorstel wegens de ontslag verzoekende Leden der Vergaderinge. Wat des bepaald. Het voorgeval-

CXXII. BOEK.

CXXII. BOEK.

vallene omtrent de verzoeken der wederkeerende Bataaven. Beſluit wegens het betaalen der Afgezanten buiten 's lands van hunne Jaargelden. Voorſtel omtrent de agterlyke Betaalers in de Heffing. 't Zelve verworpen. De betaaling der laatſte Termyn vervroegd. Voorſtel van een vyfde Termyn. Schets van 's Lands toeſtand by het uitgebragt Verſlag. Blootligging van het te kort komende. Het toevoegen van een vyfde Termyn, als een redmiddel aangepreezen. Dit ontmoet wederſpraak. Bedenkingen van APPELIUS deswegen. Der Vroedſchappen raadſlag. By hoofdlyke Stemming die Heffing omhelsd. Overwegingen daar van ter Tweede Kamer. Bedenkingen van de Commisſie. Aldaar omhelsd. Ingediend Plan wegens het Armenbeſtuur. Verzoekſchriften tot ondersteuning van 't zelve. Bepaaling dat 'er geene Algemeene Inzamelting der Armenkasſen zou plaats hebben. Verzoekſchriften tegen die bepaaling. Nadere overweeging voor het Plan. Aanmerkingen wegens de Inzage. Een ander Plan gevorderd. 't Zelve ingediend. Artykelen daar aan toegevoegd. Het Plan ontmoet ter Tweede Kamer wederſtand; doch 'er word zoo beſlooten. Veelvuldige Verzoeken om Obligatien voor Armenfondſen te mogen verkoopen. Over de bevordering der Inlandſche Fabryken. Voorſtellen deswegen. Wegens het kleeden der Militie met Inlandſche Stoffen en den Invoer van vreemde Laakens. Wat des

ter

ter Eerſte Kamer voorviel; beſluit daartoe. Voordragt van HOVENS ter Tweede Kamer. By de meerderheid daartoe beſlooten. Verbod van In- en Uitvoer eeniger Goederen. De Landbouw aangemoedigd, en behartigd. Kragtdaadig middel, ter ſtuiting van de Veepest, omhelsd. Handelingen over een Droog Dok te Hellevoetſluis. Beſluit daartoe. Voorſtel om geene Vreemdelingen in 's Lands werken te gebruiken verworpen. Deerlyke ſtaat van 's Lands Zeevaart en Visſcheryen. Beſchikkingen op den Levantſchen Handel. Bepaalde Geſchenken voor den Dey van Algiers. Uitſlag der Bezending na Frankryk over de Maaten en Gewigten. Ingediende Wetboeken. De Departementaale Verdeeling tot ſtand gebragt. Werkzaamheden het Militair Wetboek betreffende. Inrichting der Departementaale Geregtshoven. Over het afdoen der hangende Regtszaaken in de Departementaale Geregtshoven. Een voorſlag van Prysuitdeeling van de Franeker Hoogeſchoole, door de Vergadering verworpen. Een andere Voorſlag aldaar goedgekeurd. Schikkingen op de Nationaale Bibliotheek. Beeldende Kunſten te Leyden bevorderd. Dooi der Kunſten te Amſterdam. De Schouwburg aan de Stad Amſterdam te rug gegeeven. Een nieuw Genootſchap te Zierikzee opgericht. Beſluit om eene Pharmacopea Batava te vervaardigen.

CXXII. BOEK.

CXXII. BOEK.

Op de wyze, in ons jongſte Boek vermeld, ſpoedde het jaar MDCCXCIX ten einde. Een Jaar, zo vol lotwiſſels, zo vol ramps, door eenen harden Winter, door knellenden Watervloed, door den *Engelsch-Ruſſiſchen* aanval op onze kusten, door den in *Noord-holland* gevoerden Kryg, met den lauwer der Overwinning en het heenen trekken van die geduchte Vyanden, bekroond. Dit laatſte Bedryf, zo vereerend voor de *Bataaven*, wees uit, hoe, ondanks de traagheid, aan het voormaals ingevoerde Regeeringsbeſtel eigen, ja daar van bykans onafſcheidbaar, als de nood aan den man komt, 't zelve een veerkragt kan aanneemen, die voor geene andere Regeeringsvorm behoeft te wyken. Zo vernederend voor den aanvallenden Vyand, als roëmrugtig voor dit Gemeenebest, was de uitſlag deezes, ten onzen bederve, onderſtaanen aanvals en gevoerden krygs. Het dringende en dreigende gevaar gaf aan het anders met zo veele botzingen vergezelde Landsbeſtuur, de grootſte éénſtemmigheid. Vyanden van 't zelve mogen dit een ſchyn van éénſtemmigheid noemen, deeze bragt zeer veel toe om de noodige maatregels, ter weeringe van een veelvertrouwenden en op zyne overmagt gerusten Vyand, te beraamen, te werk te ſtellen en wel te doen gelukken; vooral om de inwendige rust, bykans alomme, te bewaaren, en waar de woe-

Zamenhang met het voorgaande Boek.

woelingen der binnenlandſche Vyanden, met de poogingen der buitenlandſche Aanvalleren, vereenigd, het muitend hoofd opſtaken, dezelve te dempen; op eene wyze die ontzag voor het doortastend Landsbeſtuur inboezemde. CXXII. BOEK 1799.

Geen twyfel leedt het, en was zulks van de toenmaalige omſtandigheden onaffcheidbaar, of de ongereedheid, waar in men zich, ten aanziene van het aanſchaffen van verſcheide middelen ter Landsverdeediging hadt bevonden, en de gewenſchte tijdig opdaagende groote toevloed van *Franſche* hulpbenden, kwam den Lande op veel ſchats te ſtaan: terwyl de ſchandvolle overgave van 's Lands vloot, aan de *Bataafſche* Zeemagt bykans de doodſteek gaf, en 'er onverwyld groote en buitengewoone kosten moesten gemaakt worden, eerst voor de binnenlandſche verdeediging te water, en vervolgens tot gedeeltlyk herſtel der Zeemagt; terwyl 's Lands kas zich in eenen uitgeputten ſtaat bevondt.

Het beſchryven van 's Lands Gebeurtenisſen en Lotgevallen, ten deezen Jaare, waarmede wy ons dus lang bezig hielden, en welker gewigt eene kortere vermelding, volgens ons plan, gedoogde, heeft nog veel voor ons te boeken overgelaaten. Van deeze ſchuld willen wy ons thans kwyten. De evengemelde byzonderheid, en ſchaarschheid aan Geld in 's Lands Kas noopt ons om eerst te gewaagen van den ſtaat der Geldmiddelen, en wat 'er, Stoffe deezes Boeks.

CXXII. BOEK. 1799.

ten deezen Jaare, tot redding daar uit werd aangewend. Herinneren wy ons zelven, brengen wy onze Leezers onder 't oog, 't geen wy, wegens den ſtaat van 's Lands Geldmiddelen, ten verſtreeken Jaare MDCCXCVIII, ſchreeven, dan kunnen wy ons zo min eene aangenaame ſchryfſtoffe, als onzen Leezeren, een verlustigend onderhoud belooven. „ Wy „ zullen," dit was onze uitboezeming," „ in een volgend Jaarvak, die Kwaale, „ welke de fynſte deelen van den Staat „ te zeer hadt aangegreepen, en die, „ door den loop der zaaken, eer verer„ ging dan beterſchap bekwam, op nieuw „ en met herhaalde kragten, tegen de „ geneesmiddelen zien werken. Eene be„ droevende ondervinding toonde, als 't „ ware, de ongeneeslykheid, en hoe, „ onder anderen, zich opeenhoopende „ ongunſtige omſtandigheden, daar en „ boven, die Kwaal verſlimmerden (*)."

Staat van 's Lands Geldmiddelen.

Weinig beduidt het, ten voordragte van 's Lands Geſchiedenisſen, de Geldmiddelen betreffende, met eene pennestreek, het verrigte af te keuren, of in eenen ongunſtigen dag te zetten; en ſchoon de aart des verhaals, de algemeene lotgevallen van den Staat vermeldende, niet gedoogt in een breed en beoordeelend verſlag van 's Lands Geldmiddelen te treeden, zal dit ſtuk, daar alles, uit hoofde van de omſtandigheden, zo drukkend

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XL. D. bl. 316.

kend was als zonderling, eene meer ontwikkelde opgave vorderen; ſtrekkende om den Tydgenoot te herinneren aan die dagen van veelvuldige opbrengst, en den Naakomelingſchap te doen weeten, hoe veelmaalen en hoe diep de Voorvaders in de beurze hebben moeten tasten, zou de zaak des Vaderlands niet geheel opgegeven worden, en door het geheel verſlappen van de zenuw des Staats verlooren gaan.

De Verwisſeling der oude Staatsſchulden bepaald.

De verwisſeling der Oude Staatsſchulden, gaf ſtoffe tot veel bedenkens en overweegens, zo ter Eerſte als ter Tweede Kamer. Een voorſlag deswegen, door de eerstgemelde uitgebragt, ontmoette ter laatstgenoemde veelvuldige wederſpraak, en eindelyk afkeuring. De Eerſte Kamer liet de zaak niet berusten; maar voerde meer redenen aan, om de toeſtemming der Tweede te verwerven. Deeze waren zo klemmend, en zo gepast op het tegenwoordig tydſtip, dat Gelastigden uit beide de Kamers, onderhandelingen gehouden hebbende, die der Tweede Kamer betuigden, geen de minſte neiging by die der Eerſte beſpeurd te hebben noch te hebben kunnen wekken, om, ten opzigte van de Afloſſingen, in het begrip der Tweede Kamer te komen: waarom zy alle verdere poogingen daar toe te vergeefs oordeelden. — Schoon doordrongen van het gevoel der billykheid om aan de toegezegde Afloſſingen te voldoen, vonden zy zich egter, door de aangetoonde on-

CXXII. BOEK. 1799.

mogelykheid, zo ſterk getroffen, dat zy, huns ondanks, daar van moesten afzien, en de Houders met geene ydele hoop wilden misleiden. Het ontbrak niet aan ernſtige tegenſpraak eeniger Leden; onder deezen ſtaken VAN BEYMA en HUBER uit; DE LEEUW ſprak 'er voor. By hoofdlyke ſtemming bleek, dat 'er negen voor en dertien tegen het Verſlag waren: daar zich nu geen twee derde der Leden tegen 't zelve verklaard hadt, erlangde eindelyk het beſluit der Eerſte Kamer de bekragtiging (*). — Ingevolge hier van zag men een Bureau ter Verwisſeling der oude Staatsſchulden oprichten. By 't zelve zou de Chef de Bureau 's Jaars drie duizend Guldens trekken, de eerſte drie Commiſſen ieder twee duizend; de drie tweede Commiſſen ieder veertien honderd; de zes Klerken ieder acht honderd, en de Booden zes honderd Guldens ontvangen. Hoogere Jaarwedden waren door het Uitvoerend Bewind voorgeſlaagen (†).

Het beſlooten omtrent de Leenbank in Holland.

De Beleenbank, ten dienſte van het voormaalig Gewest *Holland*, in den Jaare MDCCXCV te *Amſterdam* opgericht (§), en 't geen daar in, ten volgenden Jaare, was opgebragt, vorderde, naar 't oordeel des Uitvoerenden Bewinds, zo tot handhaaving van het Credit van 's Lands Beleen-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vert. Lichaam* III D. bl. 788. 954. IV D. bl. 154. 531. 596. 606.
(†) *Ald.* VI D bl. 221.
(§) Zie onze *Vad. Hiſt.* XXXIII D. bl. 35 enz.

leenbank, als tot gerustſtelling der Verpanderen, eene voorziening, uit hoofde van den toeſtand des Vaderlands, welke het herhaalen van drukkende Belastingen geboodt. Ten deezen einde ſtelde hetzelve voor, de noodzaaklykheid eener tydsbepaaling van de aflosſingen der Beleeningen; doch het moest tevens het Vertegenwoordigend Lichaam voor oogen houden, om die Beleeningen te verlengen tot den laatſten van Zomermaand des volgenden Jaars, onder de uitdruklijke mits, dat de Termynen van Aflosſing, in den aanvang van dat Jaar, zouden worden bepaald. — Tot verlenging dier Beleenbank, met vermeerdering van Rente tot Vyf ten honderd, werd beſlooten (*). CXXII. BOEK. 1799.

De Staatsregeling verklaarde alle zogenaamde Provintiaale Beleenbanken Nationaal. Veel hadt het in te bepaalen, op welk eene wyze best aan dien eisch der Grondwet van den Staat zou kunnen voldaan worden. De Leden, in wier handen deze zaak geſteld was, kweeten zich, van tyd tot tyd, van dien last, en hadden het genoegen, dat een Plan, ten opzigte van de Provintiaale Beleenbanken, de goedkeuring des Landbeſtuurs wegdroeg. Op hun voorſtel, om het Uitvoerend Bewind te gelasten, om van de Adminiſtrative Beſtuuren der voormaalige Gewesten, de opgave te verzoeken van het aantal en de ge- Beſluiten op de Provintiaale Beleenbanken.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IV. D. bl. 72 en 548.

CXXII. BOEK. 1799.

gesteldheid der Leenbanken in onderscheidene plaatzen, onder hun voormaalig Gewest behoorende, als mede van derzelver Beheer en wyze van Beleening, en eindlyk van het gebruik, 't welk van de voordeelen, uit deeze Beleenbanken voortspruitende, werd gemaakt. Ingezondene Berichten weezen uit, dat, in de *Bataafsche* Republiek, drie en tachtig dusdanige Beleenbanken voorhanden waren. — By de overlevering hier van aan het Landsbestuur paarde de Commissie het ontwerp eener Wet, welke zy op de beginzelen lieten rusten in de Staatsregeling, die wel eene Nationaale Beheering *over* maar geene Nationaal Verklaring *van* de Plaatslyke Beleenbanken gewild hadt; — op de zorg voor het belang der Ingezetenen, dat hunne Panden, in vertrouwde handen bewaard werden, en dat van hun geene meerdere Interest zou gevorderd worden, dan by de Wet bepaald was; — op gelykheid in regten, daar aan alle Plaatzen vryheid werd gelaaten om dergelyk een Beleenbank op te richten; — op de aangenomene Eenheid in het draagen van Belastingen, welke het vorderen van gelyken Intrest in alle Plaatzen der Republiek noodzaaklyk gemaakt hadt — Met eenige weinige veranderingen droeg dit Ontwerp de goedkeuring ter Eerste Kamer weg (*). Geen zo gunstig onthaal bejegende 't zelve

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 81—84.

ve ter Tweede Kamer. Het werd te rug gezonden met voorgeſtelde veranderingen en verzoek om een ander Ontwerp van Beſluit te vervaardigen (*). 1799.

Waar Geldgebrek aan de orde van den dag is, hoort men ſteeds van Bezuiniging, en aan raadgeevingen tot vermindering van Uitgaven ontbreekt het daar niet. Het ſtuk der Penſioenen hadt meermaalen ſtoffe opgeleverd om des van bezuiniging te ſpreeken. Zulks deedt het op nieuw, ter gelegenheid van een Verſlag uitgebragt, op de Vraage, in hoe verre en voor hoe langen tyd, overeenkomſtig met de Staatsregeling, het Vertegenwoordigend Lichaam vermogt Penſioenen te verleenen? Hoofdzaaklyk kwam het Antwoord hier op neder, dat alle Politieke en Militaire Amptenaaren, die zich by het Vertegenwoordigend Lichaam vervoegden; of die, volgens de opgave des Uitvoerenden Bewinds, de vereischten tot het verkrygen of behouden van dat Jaargeld bezaten, en des voldoende getuigſchriften inleverden, 't zelve zouden erlangen. — Niet weinig overweegings viel 'er op dit ſtuk, als mede over de veelvuldigheid dier Jaargelden, ſchoon het voorgeſtelde doorging (†). Het ſtuk der Penſioenen overwogen.

De gereedheid waar mede, naar zommiger oordeel, het Uitvoerend Bewind gun- Nadere bepaalingen des-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 568—570. 601.
(†) *Ald.* IV. D. bl. 46. 189—194.

CXXII. BOEK. 1799. wegens voorgeſteld.

gunſtige aanbevelingen gaf, tot het verleenen van Jaargelden, en de vaardigheid, met welke de Eerſte Kamer daar in veelal bewilligde, baarde ter Tweede Kamer, niet zelden aanmerkingen over dit ruimſchoots toeſtaan (*). — Het ſtuk der Penſioenen trok en vestigde de aandagt des Landbeſtuurs, als de hoogſte aandagt waardig, daar de algemeene ſom der Penſioenen weinig minder dan een Millioen Guldens bedroeg, en dus een veertigſte gedeelte der Intereſſen van geheel de Republiek verſlonden. Wel hadt men veel geſprooken, zo in deeze als in alle vorige Vergaderingen, over de onwaardige Penſioentrekkers, ten voorleden Jaare hadt men daar in, door het vastſtellen van eenige zeer wyze bepaalingen, grootendeels voorzien. Onlangs was voorgeſlaagen eene aanmerkelyke vermindering, zo dat een Luitenant-Generaal, die te vooren 's jaarlyks 6000 Guldens genoot, op 3000 geſteld werd, eene vermindering, naar evenredigheid omtrent anderen, ingevoerd.

In de des uitgegeevene Publikatie werd wel vastgeſteld dat de Officieren, by hun Verzoekſchrift om Penſioenen, onder andere ook moesten verklaaren „ dat ge„ vraagde Penſioen, volſtrekt noodig te „ hebben, tot onderhoud van zich zel„ven

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IV. D. bl. 929.

„ ven of van hun Huisgezin, en buiten CXXII.
„ hetzelve geen beſtaan te hebben." BOEK.

Dit kwam den Repreſentant DE SONNAVILLE voor als een Artykel, 't welk 1799.
gemaklyk overtreeden kon worden; daar 'er zo veele wegen openſtonden om dit Artykel geheel buiten kragt te brengen en het dus te ontduiken. Voorbeelden, dat het daadlyk gedaan was, gaf hy te verſtaan, zou het hem gemaklyk vallen, by te brengen. Hy keurde derhalven andere maatregelen in dat ſtuk noodig, om meer zekerheids te hebben, dat geene Jaargelden aan Ryken of genoegzaam Vermogenden werden uitgereikt, als ſtrookende niet alleen met de Billykheid, die deeze Landsgelden aan verdienſtlyke Onvermogenden toewees, terwyl ook de Staatsregeling inhieldt, dat die Jaargelden niet zouden gegeeven worden, „dan „ wanneer, naa een ſtreng onderzoek, „ zou zyn gebleeken, dat iemand vol„ ſtrekt onvermogend was om van zyne „ eigene middelen te kunnen beſtaan." Het bepaalde by de Staatsregeling omtrent de Penſioenen der Hoogleeraaren, Leeraaren en derzelver Weduwen, wees zulks duidelyk aan. — Op deeze gronden ſtelde die Volksvertegenwoordiger deswegen nadere bepaalingen voor; die hy wilde dat niet alleen van kragt en toepaſſing zouden zyn by de Militairen; maar dat zulks ook plaats zou hebben by alle verleende of nog te verleenene Penſioenen. Bepaalingen, die zeker naauwer

CXXII. SOEK. 1799.

wer bonden, en welker overtreeding hy voorstelde, dat niet alleen met het vervallen van het Jaargeld zou gestraft; maar, dat de schuldige daarenboven voor een Meineedigen zou verklaard en als zodanig gestraft worden. — Deeze voordragt werd in handen gesteld (*).

De aanvraagen om Pensioenen, in veele gevallen, hielden niet op. De SONNAVILLE verzette 'er zich tegen onder verklaaring, dat 's Lands Kas tegenwoordig niet toeliet, zo ryklyk met het verleenen van Pensioenen te leeven. Hy vondt in VAN DER BRAAK een Medestander; ONDORP sprak, „ het is tyd, dat „ wy eenmaal een begin maaken met het „ afschaffen van Pensioenen: daar het te „ vreezen is, dat men, door den tyd, „ nog den Lantaarn-Opsteeker en den „ Aschman zal pensioneeren (†)."

Voorstel om nutlooze Amptenaaren af te schaffen.

Het waren intusschen die Jaargelden alleen niet, welke het oog der bezuiniging trokken. Het is eene zeer algemeene opmerking, dat veelen zeer mild zyn, wanneer de verzogte gifte niet uit eigen beurs; maar uit eene Kas komt, die te hunner beheeringe staat. Dit meenden zommigen, ten aanziene van het besteeden der Landspenningen te ontdekken, en te moeten voordraagen. In den aanvange deezes Jaars was vastgesteld om, met

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* V. D. bl. 501.
(†) *Ald.* VI. D. bl. 367.

met het afloopen der drie eerſte maanden, te doen eindigen de onmaatige Amptsbetaalingen aan de onderſcheidene Bureaux der Agentſchappen, om tevens de nutlooze Ampten af te ſchaffen, of wel de overtolligen daar by te werk geſtelden te bekorten. — De Repreſentant VAN BEYMA merkte op, dat 'er van dit alles *niets* geworden was; maar misſchien wel het tegendeel voorgevallen. — Men kon hier voor wel, zyns agtens, als een ſchynbaare rede inbrengen, dat het oogmerk van dit Beſluit nog niet ten volle hadt kunnen worden bereikt, doordien de werkzaamheden van zommige Agentſchappen nog niet waren afgeperkt; dan dit nam niet weg, dat die orde en bezuiniging omtrent eenige voor lang hadt kunnen ingevoerd en bewerkſtelligd worden. Doch deswegen was, wat 'er ook ten opzigte der Agentſchappen anderzins was voorgevallen, in het tydsverloop van veertien maanden, niets gebeurd; geene vermindering van Amptenaaren of Ampten hadt 'er plaats gegreepen, en dus ook geene Bezuiniging. Hy gaf zyne vrees te kennen, dat de Nationaale Kas, niet alleen, in de nu ingetreedene drie maanden, in dit opzigt, geene verligting zou bekomen; maar dat zulks ook te moeilyker zou worden, naar maate, aan de Genieters het gemaklyk en ruim genot van 's Lands penningen gewooner werd. „ Men denke niet," voegde die Repreſentant 'er by, „ dat ik hun, die „ in

CXXII. BOEK. 1799.

CXXII. BOEK. 1799.

„ in den beginne hunne uitſteekende ta-
„ lenten en dienſten, ter inſtandbrenging
„ van het weezenlyk Systhema van Een-
„ heid, edelmoedig aan het Vaderland ge-
„ leend, en bewezen hebben, thans on-
„ dankbaar wilde zien verlaaten. Neen,
„ dat men hun gebruike, overeenkomſtig
„ met hunne verdienſten; en deeze raiſo-
„ nabel vergelde: ook dit behoort tot de
„ vestiging van orde, en ſtrydt niet met
„ eene pligtſchuldige ſpaarzaamheid, wel-
„ ke ik wenschte dat, ook in dit opzigt,
„ met het einde van de eerſte helft van
„ dit Jaar, zal kunnen plaats hebben." —
Men hoorde deeze voordragt aan: een enkel Lid gaf zyne genegenheid te kennen om deeze bedenkingen te onderſchraagen (*).

Voorſtel om ontſlaagene Amptenaaren bij voorkeus te plaatzen.

Met dit alles vielen 'er, in andere kringen, Amptontzettingen door de Verandering in het Beſtuur voor, die gelegenheid gaven tot verzoeken om met een ander Ampt bekleed, of met een Jaargeld begiftigd, te worden. Verre was het 'er af dat deeze menigte een gunſtig gehoor by het Uitvoerend Bewind vondt, en dus het pleiten, ten hunnen behoeve, in de Vergadering, den voor hun gewenſchten uitſlag hadt. Het was, te zulker gelegenheid, dat VAN DEN BRAAK, hartlyk wenſchende, het lot te verzagten van Burgers, buiten hun toedoen, van allen beſtaan

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IV. D. bl. 422.

ſtaan beroofd, voordroeg, van wegen de Eerſte Kamer, het Uitvoerend Bewind aan te ſchryven, dat, zo wel door de Agenten, als door alle Collegien, in de begeeving van eenige Posten, zou moeten gelet worden op alle dergelyke Burgers, voor zo verre zy, door behoorlyke beſcheiden van de meerderheid der Leden van eenig Collegie, waar by zy werkzaam geweest waren, konden aantoonen, zich wel en naar behooren, van hunnen pligt gekweeten te hebben, by voorkeuze met een Post te begunſtigen, en daar door hun ongelukkig en beklaagenswaardig lot te verzagten. — De Voorzitter VAN HAERTEN ſtelde daar op voor het Uitvoerend Bewind aan te ſchryven, om van alle Departementaale Beſtuuren te vorderen, een opgave der Penſioenen, die, naa de Organiſatie der Departementaale Beſtuuren, van hunne Posten ontzet en waardig waren, om vervolgens in aanmerking te komen; ten einde, by het open vallen van eenige Posten, die Perſoonen, zo veel mogelyk, aan te ſtellen. Dit verwierf ſchaarſchen byval (*). CXXII. BOEK. 1799.

Een beſluit ter Eerſte Kamer genomen, dat allen de zodanigen, die Ampten hadden, of Jaargelden van den Lande genooten, en zich vóór, of uiterlyk op den laatſten van Hooimaand des afgeloopen Jaars, in het Stemregister der Gemeen- Over de Ampt-ontzetting der niet in 't Stem-register

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* V. D. bl. 165.

CXXII. BOEK. 1799.

meente, waar toe zy behoorden, niet hadden doen inſchryven, ſchoon daar toe de vereischte en genoegzaame gelegenheid gehad hebbende, daar door, met het voleindigen van dien dag, vervallen verklaard zouden worden van alle aanſpraak op de volduuring van derzelver Ampt, Bediening, of Jaargeld, en mitsdien daar van ontzet, met uitzondering van Militair Gepenſioneerden, was ter Tweede Kamer onbekragtigd te rug gezonden. By naderen aandrang, was aldaar weder verwerping het lot deezes Voorſtels. Nu kwam de Eerſte Kamer, met een eenigzins veranderd Voorſtel op nieuw ter baane. Gelastigden ter Tweede Kamer, om het te onderzoeken, oordeelden het, van wegen de Gelykheid, volgens de Staatsregeling, voor als nog niet, in overweeging te moeten nemen.

Ingeſchreevenen.

Aandrang en beſluit op dit ſtuk.

Heftige tegenſpraak van een en ander Lid ontmoette dit Verſlag; doch ook voorſpraak. De Verwerpers hadden verre de meerderheid. Het Voorſtel om het nader in handen eeniger Leden te geeven, werd ſterk tegengeſprooken. Men wilde een einde gemaakt hebben aan eene zaak, die reeds zo lange gehangen hadt, en het in werking brengen van den verklaarden Volkswil hier op; eene zaak, waaromtrent 'er bykans dagelyks Verzoekſchriften aan het Vertegenwoordigend Lichaam werden ingediend. Klagten inhoudende over het traage in werking brengen eeniger deelen der Staatsregeling, en

over

over daaden met dezelve ſtrydig, op dat eens die klagten mogten ophouden, en 's Volks herhaalde verklaarde begeerte vervulling erlangen. — De wederzyds vry ernſtig loopende voordragten, waar op de een ſprak, „ dat een gedeelte der „ Natie zyne vergramde blikken zo luis„ terryk ophief," en een ander antwoordde, „Ik zal die vergramde blik„ ken rustig en bedaard afwagten en aan„ zien," eindigden in de hoofdlyke omvraage, tot het al of niet bekragtigen. Dertien ſtemmen verklaarden 'er zich voor en negen tegen, zo dat de bekragtiging eindelyk volgde (*). CXXII. BOEK. 1799.

Dit den tweeden van Hooimaand door de Tweede Kamer bekragtigd Voorſtel, om de Amptenaaren, een Jaargeld trekkende, die zich vóór of op den laatſten dier Maand in het Stemregister niet hadden doen inſchryven, daadlyk van hunne Posten te doen ontzetten, hadt in veeler oog, wat de volvoering betrof, den verlangden ſpoed niet. Zulks trok de aandagt der Eerſte Kamer, en baarde, op den twee en twintigſten van Wynmaand, het Voorſtel om het Uitvoerend Bewind aan te ſchryven, dat het zorg hadt te draagen, om onverwyld daar aan te voldoen. Dit vondt byval; maar bleek tevens niet boven tegenbedenkingen verheeven te wezen. Dan het voorſtel om het Uitvoerend Be- Het Uitvoerend Bewind des aangeſchreeven.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IV. D. bl. 78. V. D. bl. 281. 291. 294.

CXXII. BOEK. 1799.

Bewind te gelasten zorg te draagen, dat het genomen Besluit, binnen één maand, door geheel de Republiek, ten uitvoer zou gebragt worden, ging door. Dit verwekte ter Tweede Kamer eene menigte van bedenkingen: dan, des ondanks, volgde de bekragtiging (*).

Klagten over het verwyl der Volvoeringe.

Het nog uitblyven van de verlangde bespoediging deezes werks, verwekte te onvredenheid. Men hoorde, met zo veele woorden, den Representant ONDORP, deeze klagt uitboezemen, „Wanneer zal „ men toch met daaden toonen, dat men „ de voor ons Vaderland, zo gelukkig „ daargestelde Omwenteling des Jaars „ MDCCXCV, wil blyven vasthouden? „ Dit toch kan niet geschieden, wan„ neer men hun, die dezelve vervloe„ ken en, slegts de gelegenheid afwagten „ om de voorstanders van dezelve te ver„ delgen, de voordeelen laat blyven ge„ nieten, welke uit de Constitutie voort„ vloeijen, zonder deszelfs lasten willen „ helpen draagen; terwyl men andere „ braave en volyverige Patriotten, om „ dat zy dit gebrek, zints lange, gezien „ hebben, en vrymoedig genoeg geweest „ zyn, die daaden openlyk af te keuren, „ met den haatlyken naam van *Ambtbe„ jaagers*, *Anarchisten*, en wat dies „ meer is, heeft bestempeld. — Het „ wordt tyd, meer dan tyd, Burgers „ Re-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 419—421. 436—439.

„ Repreſentanten! dat het Vertegenwoor- CXXII.
„ digend Lichaam een einde maake, aan BOEK.
„ die onregtvaardigheden: dan wat baa- ——
„ ten zo veele door Ul. tot 's Volks 1799.
„ welzyn genomene Beſluiten, indien de
„ Uitvoerende Magt, van haare zyde,
„ dezelve niet ten ſtriktſten uitvoert?"
Deeze Voordragt hadt ernſtige overweegingen ten gevolge, zy eindigde met eene vermaning, aan het Uitvoerend Bewind om zorg te draagen voor de Uitvoering der Beſluiten der Vergadering (*).

De Staatsregeling omtrent de Weigeraars van Posten gehandhaafd.

Klaagde men, ten deezen opzigte, over traagheid in het uitvoeren der Voorſchriften der Staatsregelinge als mede van op dezelve gegronde Beſluiten, in andere gevallen handhaafde men dezelve krachtdadig: alſthans ten aanziene van de Weigeraaren eener opgedraagene Post. Wat de Burger W. Queysen, tot Repreſentant des *Bataafſchen* Volks verkooren; wat de Burger Isaak Hooft des inbragt mogt niets baaten (†). — De Burgers Eduard Marius van Beyma, en Etienne Lespinasse, by herhaaling aangeſchreeven om als Leden van het Vertegenwoordigend Lichaam zitting te nemen, zulks weigerende, dekte zich de Voorzitter en verklaarde plegtig, in naam des *Bataafſchen* Volks, dat die Burgers, voor den tyd van vyf

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 479—481.
(†) *Ald.* V. D. bl. 469. 472. 488. VI. D. bl. 546. 497. 498.

CXXII. BOEK. 1799.

vyf jaaren, van het Stemregt en de voordeelen daar aan verbonden vervallen. In gevolge waar van de Municipaliteiten van *Harlingen* en *Amſterdam* aanſchryving kregen die Burgers uit het Stemregister uit te ſchrabben, en, in gevalle van verhuizing, des de Municipaliteit, waar zy henen toogen, te verſtendigen (*). — De Burger JAN TEDDING VAN BERKHOUT tot Lid van het *Departementaal Beſtuur van Texel* gekoozen, deedt herhaalde poogingen tot ontſlag, die ter Vergaderinge niet werden aangenomen, en zyne volſlaagene weigering hadt de uitrooijing uit het Stemregister met den aankleeve daar van, ten gevolge (†). — Geen ſtuk bykans, dat, by aanhoudendheid, meer onderhandelings baarde dan dat des Stemregts. Vervoegingen van de zodanigen, die zich uitgeſlooten vonden, en oordeelden dat zulks een onregt was hun aangedaan, hadden by wylen onaangenaame onderhandelingen ten gevolge (§).

Voorſtel wegens de ontſlag verzoekende Leden der Vergadering.

Sprak de Staatsregeling duidelyk, ten opzigte van Amptweigeraaren. Niet zo klaar was dezelve in de bepaaling, of 'er ook gevallen zouden plaats grypen, om de Leden, die reeds Zitting in het Vertegenwoordigend Lichaam des *Bataafſchen* Volks genomen hadden, om volge-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 360.
(†) *Ald.* V. D. bl. 175. 397.
(§) *Ald.* bl. 536. 606. 612. V. bl. 484.

doende redenen des te ontſlaan? Een ingediende raadſlag beweerde het ſtellige van dit vraagſtuk, en droeg voor, dat de redenen van Verſchooning, die zodanig een Lid aan de Eerſte Kamer mogt inzenden, geſteld zouden worden in handen der Commisſie van de Geloofsbrieven, beſtaande uit Leden van de beide Kamers; ten einde, naar aanleiding der Staatsregeling, die redenen van Verſchooning te onderzoeken, en daar van, met voordragt derzelven aan de Eerſte Kamer, die over de wettigheid of onwettigheid dier redenen zou beſliſſen, kennis te geeven. De meerderheid ſtemde hier in (*). Ter Tweede Kamer ontmoette dit Voorſtanders; doch ook zwaarigheden. In handen eeniger Leden geſteld zynde, was het verſlag weigerend, en zo ook het beſluit (†). — By eene nadere overweeging, ter Eerſte Kamer, werd vastgeſteld, dat 'er gevallen konden plaats grypen, om een Lid van het Vertegenwoordigend Lichaam, 't welk reeds Zitting hadt genomen, om wettige reden, van zyne waardigheid te ontſlaan, en dat als dan zodanige reden van Ontſlag of verſchooning zouden beoordeeld worden door de Eerſte Kamer, en aldaar voldoende bevonden wordende, het beſluit daar op te neemen ter bekragtiging aan de Tweede Ka-

CXXII. BOEK. 1799.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 621.
(†) *Ald.* bl. 695. 849.

CXXII. BOEK. Kamer zou gezonden worden. De Tweede Kamer nam hier genoegen in (*).

1799. 't Voorgevallene omtrent de Verzoeken der wederkeerende *Bataaven*.

Veelmaalen vonden wy gelegenheid om van de uitgeweekene en wedergekeerde *Bataaven* te ſpreeken; een en anderwerf waren 'er, ten hunnen opzigte, gunſtige beſluiten genomen (†). By gelegenheid, dat een aantal deezer, in eenen zeer armoedigen toeſtand, zich met Verzoekſchriften by het Landsbeſtuur vervoegden, om de uitwerking daar van te mogen ondervinden, floeg de toenmaalige Voorzitter WERNER voor, die Verzoekſchriften aan het Uitvoerend Bewind toe te ſchikken; ten einde 't zelve, deswegen, de noodige voordragt mogt doen, in gevalle het zulks gepast oordeelde. — DE SONNAVILLE, met het lot dier ongelukkigen bewoogen, bragt in 't midden: „ Zedert „ lang, en dagelyks, hoor ik, in de Ver„ gadering, dusdanige ſmeekende Re„ questen van *Bataaven*, om eenige Gra„ tificatie verzoekende; dagelyks hoor „ ik, in eene voordragt van de gewee„ zene Commisſie der Gratificatie, de„ zelve ſtellen in handen van het Uitvoe„ rend Bewind, om daar op de vereischte „ aandagt te vestigen, en daaromtrent „ eene algemeene voordragt te deezer „ Vergadering in te zenden. Op dit be„ ſluit

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 206. 243. 342.

(†) Zie onder anderen onze *Vaderl. Hiſtorie*, XXXVI. D. bl. 128 enz.

„ fluit blyven alle die ongelukkige Men- CXXIIe
„ ſchen reikhalzende wagten, en zien dus BOEK.
„ dagelyks eene verzagting, in hunne be- ——
„ droefde omſtandigheden, te gemoet.—" 1799.
Dan hy was in 't zekere onderricht, dat deezen allen, door het Uitvoerend Bewind, verzonden wierden aan de Commisſie der Gratificatien, welke hy niet wist dat meer beſtondr. Aan dit lydend wagten wilde hy een einde gemaakt en het Uitvoerend Bewind nader aangemaand hebben om ſpoedig aan het oogmerk der Vergaderinge te voldoen. Hy vondt medeſtanders in deeze vordering; doch mangel aan Penningen verwylde de redding uit hun ongelukkig lot (*).

Om van de Opbrengst in de uitgeſchreevene Heffing op de Inkomſten, ten aanziene van hunne Tractementen of Daggelden, ontſlaagen te worden hadden J. G. VAN DEDEM TOT DE GELDER, Ambasſadeur by de *Ottomanniſche Porte* (†), en A. B. G. VAN DEDEM TOT DE GELDER, Minister Plenipotentiaris aan het Hof van *Zweeden*, een Verzoekſchrift ingeleverd. Zy niet alleen, maar ook de verdere Minis- Beſluit wegens het betaalen der Ministers in de Heffing.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IV. D. bl. 526.

(†) Dat deeze den voorſlag niet deedt om zich aan de ondersteuning van 's Lands Finantien te onttrekken; maar uit begrip van vryheid in deezen, als Afgezant; mogen wy opmaaken, als wy ons herinneren de ruime Gift door dien Vaderlander gedaan, tot herſtel van 's Lands Vloot. Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXXVIII. D. bl. 169.

1799.

nisters buiten 's Lands ſtonden in 't begrip, dat zy, buiten de Republiek woonende, en hunne Daggelden niet toereikende zijnde om meer dan gewoone uitgaven daar uit te vinden, niet gerekend konden worden gelyk te ſtaan met de overige Ingezetenen des Lands, zodanig dat zy gehouden zouden weezen, even als deezen, op te brengen. Geene uitzondering was 'er, in de Publikatie, ten hunnen behoeve, gemaakt. — De raadſlag op dit ſtuk ingediend, luidde, dat de Ministers Buitenslands, voor zo veel zy in de heffingen op de Inkomſten niet hadden opgebragt, te gelasten, daar aan nog te voldoen, zonder nogthans te vallen in de ſtraffen omtrent het niet tydig opbrengen vastgeſteld. — Veel overwegens was het gevolg van dit Verſlag. Pleiters voor den vrydom der Afgezanten lieten zich hooren; dan de wederſpraak zweeg niet, en naa dit alles werd de betaaling, op den voorgedraagen voet, hun afgevorderd.

Voorſtel omtrent de agterlyke Betaalers in de Heffing.

Nalaatigheid om, op den bepaalden tyd, de onderſcheide Termynen in de laatstbepaalde Geldheffing te betaalen, gaf ſtoffe, om den Agent van Finantie, ten opzigte der zodanigen, een naderen last te geeven. Men ſtelde voor het Uitvoerend Bewind te volmagtigen, om by Publikatie ter kenniſſe van het *Bataafſche* Volk te doen brengen, dat de zodanigen, die hier aan niet mogten voldaan hebben, verpligt zouden weezen het dubbeld van het verſchuldigde te betaalen.

Ze-

Zeker was het thans de eerſte keer niet, dat de droeve ondervinding het Landsbeſtuur leeraarde, hoe veelen, door eene even misdaadige als harsſenſchimmige hoop voortgeſleept, hun verſchuldigd offer aan den Vaderlande, niet vóór het laatſte oogenblik, opbragten. Het was de eerſte maal niet, dat de goede, de eerlyke Vaderlander reden hadt om zich te beklaagen, dat hy, en hy alleen, het ſlagtoffer van zyne naauwgezetheid en yver voor den Lande wierd. — Men ſprak, volgens de aanmerking van APPELIUS, van duisterheid, ten aanziene van het niet betaalen, op de geſtelde Termynen; dan duisterheid, ten deezen opzigte, buiten noodzaaklykheid, te erkennen zou geen ander gevolg hebben, dan de Vyanden van de tegenwoerdige Orde van zaaken, dan hun, die zich, uit eigenbelang, zo veel en zo lang aan het volbrengen van hunne pligten onttrokken, op nieuws, ten nadeele van de waare Vaderlanders, en eerlyke en naauwgezette Ingezetenen, te bevoordeelen. Het was meer dan tyd dat allen, die zich aan hun pligt onttrokken, ondervonden, dat het Landsbeſtuur de Wet, in alle haare uitgeſtrektheid, kon en wilde toepaſſelyk maaken, en het was nimmer minder tyd, om eene faciliteit te gebruiken, by welke het Vertegenwoordigend Lichaam byna ſchuldig zou worden. Dit ontwikkelde die Volksvertegenwoordiger breeder, de onnoodzaaklykheid, en onvoegelykheid aanwyzen;

CXXII. BOEK. 1799. Hetzelve verworpen.

CXXII. BOEK. 1799.

zende om des anders te ſpreeken dan de Publikatie inhieldt. Hy oordeelde het voorgeſtelde onnoodig, en het handhaaven der Publikatie, ten aanziene van de daar by bepaalde ſtraffen, genoegzaam. Dit droeg de goedkeuring weg (*).

De Betaaling der laatſte Termyn vervroegd.

'sLands omſtandigheden, door de Landing en den Aanval van de *Engelsch-Ruſſiſche* krygsmagt, noodzaakte tot nog andere maatregelen, en welſpoedige, zou het beheer der Geldmiddelen worden gaande gehouden in de tegenwoordige oogenblikken, welke zo blykbaar buitengewoone Uitgaven vorderden. — Op deeze aanmaaning des Uitvoerenden Bewinds, deedt APPELIUS, in naam eener Commisſie, benoemd om een redmiddel in deezen Geldnood te vinden, den voorſlag om de laatſte Termyn van de nog loopende Heffing te vervroegen, en wel zodanig, dat deeze, daar zy geduurende de aanſtaande *Wynmaand* zoude moeten geſchieden, geheel moest volbragt weezen vóór het einde van de thans reeds begonne *Herfstmaand*. — Niet vreemd dat 'er aanmerkingen en bedenkingen vielen over dus een Voorſlag. Dan APPELIUS zette allen klem by aan het gedaane voorſtel. De Voorzitter VERBEEK gaf te verſtaan, dat de toeſtand des Vaderlands een buitengewoonen maatregel en een ſpoedigen maatregel tevens vorderde. By hoofd-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* V. D. bl. 148—151.

hoofdlyke ſtemming was 'er eene groote meerderheid voor, en de Vervroeging greep ſtand; als mede die van het onderzoek na de richtige Opbrengſt (*). CXXII. BOEK. 1799.

Drukkend was zulks voor den Landzaat, reeds zo zeer belast en met opbrengingen bezwaard; drukkend boven al voor den Middelſtand. Dan het Jaar liep niet ten einde zonder nog meer bezwaars. In de daad dit Jaar mogt, by uitſtekendheid, het *Jaar der Geldheffingen* heeten. Te midden van het Krygsgeweld op onzen Vaderlandſchen bodem hieldt het Uitvoerend Bewind aan op een ſpoedige beſchikking tot het vinden van Geld voor 's Lands dienst, in die omſtandigheden onontbeerelyk, behelzende den voordragt tot het vaſtſtellen van een Vyfden Termyn, der jongſte Heffing by voorbetaaling van elks Bezittingen. Geen wonder, dat die gewigtige Voorſlag de ernſtigſte overweegingen vorderde, en in handen geſteld werd van Leden der Vergaderinge in het ſtuk der Geldmiddelen ervaaren. Voorſtel van een Vyfde Termyn.

Deezen bragten een verſlag uit, by welks aanvang zy het drukkende der Belastingen zeer gevoelvol en naar waarheid afſchetſten. Dat wy hun, te deezer gelegenheid, hooren. „ Het opleggen „ van nieuwe Lasten is voor ieder Be„ ſtuurder onaangenaam; het is zulks „ dub- Schets van 's Lands toeſtand by het uitgebragt Verſlag.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 9 en 130.

„ dubbel, wanneer de overmaat der Staats-
„ lasten, flegts door de grootte van an-
„ dere rampen by de Ingezetenen wordt
„ geëvenaard; en wanneer de Beſtuur-
„ der, by eigen ondervinding, kan na-
„ gaan, hoe bezwaarend die buitenge-
„ woone Opbrengſten, in welke hy ge-
„ lyklyk met anderen draagt, aan een
„ groot gedeelte zyner Medeburgeren,
„ vallen moeten. — Dan dit gevoel,
„ hoe onaangenaam op zichzelve, kan
„ door een ander, door een meer ver-
„ heven gevoel, zodanig worden ver-
„ drongen, dat, by ieder rechtgeaart In-
„ gezeten, van welk eene denkwyze ook;
„ doch vooral by ieder Volksvertegen-
„ woordiger, die den aart zyner verplig-
„ tinge bezeft, het pynigende van by-
„ zonderen en algemeenen last voor het
„ hoodzaaklyke, voor het verheevene
„ van de beſtemming, geheel moet wy-
„ ken. — Zulks is, in 't byzonder, ons
„ geval geweest; zulks zal ook dat der
„ geheele Vergadering worden, byaldien
„ zy flegts het oog vestige op de be-
„ ſtemming van de Sommen, welke door
„ ons en onze Medeburgeren wederom
„ in 's Lands Schatkist zullen worden
„ geſtort. Het is nu niet te doen om
„ het goedmaaken van onkosten, welker
„ gebruik nog geheel onzeker en onbe-
„ ſtemd is; het is niet langer te doen
„ om ſpeculative uitgaven, gefchikt tot
„ onderhouding of herſtel van een ge-
„ waand ſtaatkundig evenwigt; het is
„ niet

„ niet alleen het belang onzer Bondge- CXXII.
„ nooten, hoe dierbaar, de Handhaaving BOEK.
„ der Tractaaten, hoe heilig ook, welke ——
„ buitengewoone Uitgaven vereiſchen; 1799.
„ het komt thans op de verdeediging
„ van den Vaderlandſchen Grond, op
„ het behoud der Vryheid, op de ves-
„ tiging der Nationaale Onafhanglykheid
„ aan." Het treffende der Schildery van 's Lands toeſtand, ten tyde van deeze voordragt (*), wettigt dat wy, door dezelve mede te deelen, de Leezers onzer Geſchiedenisſe te rug voeren tot een tijdperk in 't voorgaande Boek door ons beſchreeven. Het Verſlag vaart op deezen trant voort. „ Dat wy den traagen,
„ dat wy den morrenden Vaderlander wy-
„ zen op die nog zo onlangs bloeiende
„ Velden, op die welvaarende Plaatzen,
„ welke, door Vyandlyke Benden, tot een
„ tooneel van moord en plundering ge-
„ maakt, ons niets dan omgehouwe Boo-
„ men, afgebrande Huizen, verlaaten
„ Dorpen, doorgeſtooken Dyken, on-
„ begraaven Lyken, vertoonen. — Dat
„ wy hem wyzen op die ſchamele Land-
„ bewoonders, die het eerst de prooy der
„ vyandlyke woede en vervolging zyn
„ geweest, en van welken veelen de
„ beklaaglyke ſlagtoffers hunner verblinde
„ zugt voor gewaande Verlosſers zyn ge-
„ worden. — Dat wy verder wel is waar
„ ſlechts gedrukte, maar ook ſteeds klaa-
„ gen.

(*) Den 22 van October.

CXXII. BOEK. 1799.

„ gende Ingezetenen op de plaatzen brengen, waar zo veelen zyner dappere „ Medeburgeren eene langzaame en onzekere geneezing verwagten voor die „ wonden, welke zy, ter onzer verdediging, hebben gekreegen, en waar „ de grootſte ſpyt deeze is, dat men de „ eere miſſen moet, om den Vyand verder te helpen verdryven. Dat daar het „ gekerm der gewonden, het gegil der „ ſtervenden, de moed der zieken, de „ yver der geneezenden, het gemor van „ allen ſtuitte by welken het Goud byna „ alles, doch by wien echter de Natuur „ nog niet geheel is uitgedoofd. — Dat „ wy verder ons oog vestigen op de „ nimmer volpreezen *Bataafſche* Legermagt, op het geen deeze doet, op „ het geen deeze heeft uitgeſtaan. — „ Dat wy op onze *Franſche* Broederen letten, welke met verſnelden marsch, „ de boorden van de *Schelde*, *Maas*, „ en *Rhyn* hebben verlaaten om in de „ Noordlyke ſtreeken van dit voormaalig Gewest eenen roemryken Dood te „ vinden, of eene luisterryke Overwinning te helpen behaalen. — Dat zy „ onze Burgermagt, onze moedige reeds „ beproefde Vrywilligers, beſchouwen, „ van welken verſcheiden aan het gemak, aan alle de gerieflykheden des „ levens gewoon, dezelve, deels uit „ pligt, deels geheel vrywillig, hebben verlaaten om in deezen, in de „ daad, *Nationaalen Oorlog* moedig deel „ te

„ te neemen. Dat wy tevens begrypen,
„ dat de verzorging deezer Helden van
„ onze Besluiten, van de bereidwilligheid
„ onzer Medeburgeren afhangt. — Laat
„ ons, ten flotte, vlugtig zien de ram-
„ pen, met welke ons elke verflapping
„ bedreigt: het goed uitzigt, 't welk
„ ftandvastigheid belooft. Wanneer ge-
„ brek aan moed de *Britfche* Legerben-
„ den en *Noordfche* Huurelingen het
„ doordringen mogt mogelyk maaken,
„ zou eindelyk de *Engelfche* Staatkunde
„ het groot oogmerk haarer onafgebroo-
„ kene poogingen hebben bereikt, door
„ de vernietiging van den Koophandel in
„ deeze geheel cynsbaar gewordene Moe-
„ rasfen; te vergeefsch zou de Dweep-
„ zugt der Dwinglandye te hulpe ftaan,
„ en fpoedig eene algemeene veragting
„ het welverdiend loon van dien laagen
„ Staatsdienaar worden, welke het niet
„ ontziet de hulp onzer natuurlyke Vyan-
„ den tot herftel in te roepen van een
„ geleend wankelend gezag. — Dat zich,
„ in tegendeel, veerkragt, ftandvastig-
„ heid, in alle deelen van het Beftuur,
„ moed by het *Bataaffche* Volk blyve
„ vertoonen; dat men uit het reeds ge-
„ beurde eene wettige gevolgtrekking
„ op het toekomftige afleide; dat ons
„ onze laatfte zege, dat ons de wanhoo-
„ pige ftappen onzer Vyanden aanvuu-
„ ren, en weldra zien wy den Vaderland-
„ fchen Grond door de Vyandlyke Magt
„ ontruimd, en welligt, in het geheel

CXXII. BOEK. 1799.

„ mislukken van deezen ſtouten, van dee-
„ zen moedigen, en in den beginne te
„ welgelukten aanſlag, den weg gebaand
„ om aan de treurende Menschlykheid
„ den Vrede te ſchenken, en met den
„ Vrede nieuwe bronnen van voorſpoed
„ te openen."

„ Is dit alles naar waarheid geſchetst?
„ en dat is het; zouden wy dan nog,
„ zelfs by den verblinden Aanhanger van
„ het voorig Beſtuur, zo ver hem het
„ lot zyns Vaderlands niet geheel onver-
„ ſchillig is, de minſte twyfeling mogen
„ veronderſtellen, om deszelfs geheel be-
„ derf nog, door eene nieuwe Opoffe-
„ ring, te voorkomen? Zouden wy den
„ Vaderlander niet beledigen, door niet
„ volkomen op zyne bereidvaardigheid
„ te vertrouwen, om het Vaderland thans
„ te redden, daar het deszelfs Onafhan-
„ gelykheid — daar het de groote be-
„ ginzels der Omwentelinge geldt? —
„ Zoudt gy, Burgers Repreſentanten!
„ zouden wy met U niet misdaadig wor-
„ den, indien wy, in den ſtryd van heden,
„ der Vryheid tegen Dweepzucht en
„ Dwinglandy, niet alles beproefden om
„ den Triumph der eerſte, by de door
„ tegenſpoed gelouterde *Bataaven*, vol-
„ komen te verzekeren? — Dat wy dan
„ niet ſchroomvallig aarzelen, omtrent
„ het geen ons te doen ſtaat; dat wy al
„ aanſtonds onderzoeken of een buiten-
„ gewoone Maatregel tot ſtyving van
„ 's Lands Kas noodzaaklyk is, en in hoe

„ ver-

„ verre het Middel, door het Uitvoe- CXXII.
„ rend Bewind voorgeslagen, aanneeme- BOEK.
„ lyk, of welk ander, boven 't zelve, ——
„ verkieslyk zy?" 1799.

Gemaklyk viel het eerste Voorstel te betoogen, uit den loop der zaaken, en de plaatsgrypende omstandigheden. Kort stonden zy daar op stil; maar zy deeden meer. Zy wilden het Volk zelve, 't welk een nieuwen last zou moeten torschen, in staat stellen om met eigen oogen te zien, dat de redding des Vaderlands, door dien stap verzekerd, en anderzins hoopeloos was. Eene tot alle byzonderheden afdaalende opgave zou misschien onmogelyk, of, zo mogelyk, bedenkelyk kunnen zyn; dan eene meer algemeene opgave keurden zy mogelyk en wenschlyk, ten einde dien sluier op te ligten, welke vroegere Finantieele Operatien maar al te zeer hadden bedekt. Herhaalde onderhandelingen, met den Agent der Finantien hadden hun in staat gesteld tot eene Opgave van den staat der Geldmiddelen, om daar uit elk te doen oordeelen over de noodzaaklykheid of onnoodzaaklykheid van een nieuw Finantieel Middel (*). Uit dit tafereel van 's Lands Geldmiddelen bleek oogschynlyk het aanmerkelyk te kort van *f* 11,000,000 Guldens Blootlegging van het te kort komende.

(*) Deeze Tabelle van Ontvangst en Uitgaven, welke over deezen Jaare 1799 reeds waren en vermoedelyk nog zouden moeten worden gedaan, was agter het Verslag gevoegd.

CXXII. BOEK. 1799.

dens, in 't welk ſpoedig moest voorzien worden wilde men de zaaken en geduurende dit Jaar, en geduurende de eerſte maanden van het volgende, met eenige hoop op eenen gewenschten uitſlag, aan den gang houden.

Het toevoegen van een Vyfden Termyn als een redmiddel aangepreezen.

Het hadt meer in het redmiddel te kiezen en te bepaalen. Een en ander getoetst hebbende kwam het der Commisſie het geſchiktſte voor zich te vereenigen, met den voordragt des Uitvoerenden Bewinds, en het daarſtellen van een Vyfden Termyn op de Heffing by voorbetaaling op de Bezittingen des voorleden Jaars. Dit heffen van een Vyfden Termyn dagt der Commisſie de aanmerkelyke voordeelen op te leveren, dat 'er byna geene nieuwe bepaalingen behoefden te worden gemaakt; maar dat in alles zou kunnen worden gevolgd het vastgeſtelde by de Uitſchryving der Heffing, waar van deeze nieuwe een Aanhangzel was, dat alles aan een en het zelfde Onderzoek onderworpen bleef en kon afloopen: terwyl, by iedere nieuwe maatregel, ook nieuwe ſchikkingen desaangaande zouden moeten worden beraamd: 't welk eene vertraaging zou veroorzaaken, beide nadeelig voor het Land en voor de Ingezetenen; vooral in de tegenwoordige tydsomſtandigheden, waar in verſchillende driften, op eene zo onderſcheidene wyze, werkzaam waren, en dat eindelyk deeze Voorbetaaling op de Bezittingen, boven eene Belasting op de Inkomſten, nog dit voordeel oplever-

verde, dat op deszelfs juist bedraagen met vry groote zekerheid kon worden gerekend, en de betaaling door het afgeeven van Rentegeevend Papier vry minder drukkend werd gemaakt.

Dit redmiddel, hoe zeer ook boven alle andere aangepreezen, ontmoette, uit verscheide hoofden, veel tegenspraaks. Volksvertegenwoordigers in grooten getale, en daar onder Mannen in het vak der Geldmiddelen bedreeven, lieten 'er zich tegen hooren. Te midden van zo veel tegenspraaks, keurde één enkele het volkomen goed.

Dit ontmoet veel tegenspraak.

Niet alleen lieten de Tegenspreekers het by afkeuring berusten; maar, even als by een zieken, verscheide Artsen, droegen zy ook andere Red- en Geneesmiddelen, in deeze geduchte Staatskwaale, voor. Tot zeven konden ze gebragt worden. Eene vrywillige Negotiatie by wyze van Tontiene — Opzuivering van agterstallige Verponding — Anticipatie van één Jaar op de Perfoneele Lasten — Belasting van twee ten honderd van de waarde der Huizen — Exclusive Belasting op de Inkomsten — Zamengevoegde Belasting op de Inkomsten en Bezittingen, zodanig dat een ieder van beide moest betaalen — en eindelyk eene Zamenvoeging op den voet van de Heffing des Jaars MDCCXCVI door het voormaalig Bestuur van *Holland* vastgesteld, zodanig dat, of van de Inkomsten of van de Bezittingen, werd betaald.

Andere Redmiddelen aangepreezen.

CXXII. BOEK. 1799.

Het bevreemde den Uitbrenger des Verſlags, APPELIUS, geenzins, dat hetzelve aan zo veele bedenkingen onderhevig was; het verwonderde hem niet, dat 'er onderſcheiden andere middelen werden aan de hand gegeeven. Het was zeer eigenaartig, dat, by het behandelen eens Plans van Finantien, in eene opene Vergadering, op een tydſtip dat ieder een diep gevoel hadt van het drukkende der reeds gedraagene Lasten, onderſcheidene gevoelens ter baane kwamen, en dus ieder een ſtroowisch zogt, om zich aan dezelve vast te houden, zo dra hy zich ſlegts kon vleijen, dat de last iets draaglyker zyn zou. Hy oordeelde dit alles te eigenaartiger, daar de Commisſie niet kon ontkennen, dat ook het Plan, door dezelve uitgekoozen, aan veele zwaarigheden onderhevig was, en, op zyn best genomen, het voor uitvoerlyker hielde dan eenig ander Plan, 't welk der Vergadering zou worden voorgedraagen. — By dit bloot zeggen liet hy het niet berusten; maar ging de zeven boven opgegeevene andere Redmiddelen na, en poogde het niet verkiesbaare van een derzelven, boven het door de Commisſie omhelsde, aan te toonen.

Bedenkingen van APPELIUS deswegens.

Des Voorzitters raadſlag.

De Voorzitter SINKEL omhelsde het Plan en wilde, overtuigd dat 's Lands nood een buitengewoone en ſpoedig werkende maatregel vorderde, ondanks de veelvuldige tegenſpraak, overeenkomſtig het Verſlag 't beſluit opmaaken. — Op de be-

bedenking, dat, daar zo veele verſchillende gevoelens, omtrent dit ſtuk, waren in 't midden gebragt, het Verſlag te rug gegeeven moest worden; ten einde, naa de gehoorde aanmerkingen, eene nadere raadgeeving uit te brengen, oordeelende de Voorzitter, doordrongen van de noodzaaklykheid eens ſpoedigen beſluits, dat zulks de zaak te zeer zou doen verwylen, het beter, by hoofdlyke ſtemming, eerst het gevoelen der Vergaderinge te verneemen. Werd by dezelve het Verſlag verworpen, dan ſtondt die weg nog open. CXXII. BOEK. 1799.

Na eenige over- en wederſpraak geſchiedde de hoofdlyke ſtemming, en viel met de meerderheid van ſlegts één ſtem de keuze om het Plan over 't algemeen aan te neemen. — Daar, zints het vervaardigen des Verſlags, de omſtandigheden des Vaderlands, ten goede, veranderd waren, vorderde zulks, naar de voordragt van APPELIUS, eenige veranderingen in den aanhef. Deeze veranderingen bragt APPELIUS, by de nadere overwegingen in 't midden, en het opgegeeven Plan, eenige opheldering en weinig verſchikkingen ondergaan hebbende, werd ter Tweede Kamer gezonden (*). By hoofdlyke ſtemming de Heffing omhelsd.

By de Tweede Kamer ter tafel gebragt, ſtelde men dit belangryk ſtuk in handen eeni- Overwegingen daar over ter Twee-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 389 enz. 397—416. 426. 428. 486.

CXXII. BOEK. 1799. de Kamer.

eeniger Leden, afgericht in de behandeling van die tederſte deelen des Landbeſtuurs. Hovens, aan 't hoofd van dezelven geplaatst, betuigde, uit naam der Commisſie, dat de Tweede Kamer, en de Commisſien uit dezelve, zich te meermaalen beklaagd hadden over den korten tyd haar tot beraad gelaaten omtrent de tederſte belangen der Ingezetenen; dat dit, althans, het geval was omtrent de buitengewoone Geldheffingen; wanneer vaak de bekragtiging der Tweede Kamer, by overhaasting, werd afgedrongen door de vreeze, dat de weigering eene vertraaging zou doen geboren worden, welke ſtremming in de onvermydelykſte betaalingen, en ten gevolge daar van, de ſchroomlykſte verwarringen konde te weeg brengen; en dat, hoe zeer ook de Leden der Tweede Kamer, in zulke ongelukkige omſtandigheden, zich mogten overtuigd houden, dat de oorzaak der verwarringe by hun niet te zoeken ware, de nadeelige uitwerking en volſlaagene val van Vaderland en Algemeen Belang zou door zulk eene overtuiging en de openlykſte verklaaring daar van, niet afgeweerd zyn. — Thans vonden zy zich weder in dat onaangenaam geval. Boven alle tegenſpraak waren de behoeften van dit Jaar geſteegen boven derzelver begrootinge, de gevaarlyke toeſtand, in welken het Vaderland zich onlangs bevondt, en de onvermydelyke onkosten om dien af te wenden, zo gelukkig

lig geſlaagd (*), vorderden nieuwe en buitengewoone middelen om het te kort komende in 's Lands Kas goed te maaken, en teffens derzelver onverwylde daarſtelling. CXXII. BOEK. 1799.

In 't oogloopende zwaarigheden tegen de nu voorgeſtelde Vyfden Termyn, verzuimde de Commisſie niet op te haalen. Dan wilde dezelve die niet doen gelden, om de bekragtiging van het Beſluit der Eerſte Kamer af te raaden. Eenige over en wederſpraak deedt het afdoen twee dagen verwylen. In de onmiddelyke voordragten, die het uitſtel ten gevolge hadden, liet het zich reeds zien, dat eene vlotte toeſtemming niet te wagten was. Sterke tegenſpraak liet zich uit den mond eeniger Leden, uit verſchieden hoofden, hooren. Geen der Leden of hy voelde de zwaarigheden tegen het Beſluit aangevoerd; doch de nood van 's Lands Kas, en de kortheid des tyds om een ander beter en ſpoedig genoeg werkend middel uit te denken en daar te ſtellen, bewoog veelen ter bekragtiging van het Beſluit der Eerſte Kamer; welke, by hoofdlyke ſtemming, de ſtem der meerderheid was (†). Zo veel, en geen wonder, hadt het by 's Landsbeſtuur- Aldaar omheisd.

(*) Dit ſtuk werd den 26 van October ingediend.

(†) *Dagverk. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 474. 483—491.

CXXII. BOEK 1799.

ſtuurderen in om tot het voortzetten eener Heffinge te beſluiten, over welker drukkenden laſt reeds zo veele en luide klagten alomme in den Lande zich hadden laaten hooren.

Ingediend Plan omtrent het Armenbeſtuur.

Het omſlagtig werk, wegens het Armenbeſtuur en de Armenkaſſen, was, ten voorleden Jaare, op verre niet afgedaan. Wy beloofden op dit ſtuk te zullen wederkomen (*). De Gelaſtigden tot het uitbrengen van een meer ontwikkeld Plan, dienden 't zelve in, by monde van LUBLINK *de jonge*. Het beſluit kwam hier op neder. 'Er zal een Armbeſtuur over de geheele Republiek plaats hebben. Het zal zorgen, ten einde onderſtand aan den onvermogenden, arbeid aan den nyveren worde verſchaft. Hetzelve zal beſtaan, in een *Opper-Armenbeſtuur* van het Uitvoerend Bewind der *Bataafſche* Republiek, in deszelfs Agenten; in Acht *Departementaale Adminiſtrative Beſtuuren*, beſtaande elk uit twaalf Leden; en zodanige ondergeſchikte Armenbeſtuuren, als naar maate van de plaatslyke omſtandigheden, en het getal der behoeftigen, noodig zal worden bevonden. — Het Uitvoerend Bewind zal, ten dien einde, ontwerpen een Algemeen Reglement, behelzende de noodige bepaalingen omtrent het onderhoud der Armen, te gelyk met eene In-

(*) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XL. D. bl. 288—293.

Inſtructie voor de Departementaale Adminiſtratie-Commisſien, en alle verdere ſchikkingen, betrekkelyk het getal en de wedde der Comptabelen by de verſchelde Districten. De Departementaale Administrative Commisſien zullen zodanige werkzaamheden verrigten als waar toe dezelve, by eene Inſtructie door het Opper-Armenbeſtuur, zullen worden gequalificeerd. — Het Onder-Armenbeſtuur zal beſtaan uit zodanige Perſoonen, welke onmiddelyk omtrent de Armen en Behoeftigen, in het vak hun aangeweezen, dermaate zullen handelen, als waar toe zy, agtervolgens den Last en Inſtructie der Departementaale Administrative Commisſien zullen verpligt geagt worden. — Dit Armenbeſtuur zal gaan *Directelyk* over alle Armen, welke door gebrek aan de noodwendigheden des leevens, en het ontbeeren van alle vreemde ondersteuning, als Kinderen van den Staat moeten worden aangemerkt. *Indirectelyk*, over alle zodanige Stichtingen, welke zich niet vrywillig met den onderſtand hunner Armen belasten, en het onderhoud niet geheel voor hunne eigene rekening neemen. — Het Uitvoerend Bewind zal, naa het inkomen der Rekening en Verantwoording der Departementaale Administrative Commisſien jaarlyks het te kort komende, wegens het onderhoud der Armen in de *Bataafſche* Republiek, moeten opgeeven; ten einde daar in door

CXXII. BOEK. 1799.

de

XXXII. BOEK.

1799.

de Wetgevende Vergadering kan worden voorzien (*).

Verzoekschrift ter ondersteuning van 't zelve.

Verzoekschriften ter Vergaderinge ingekomen om het Verslag, omtrent het Algemeen Armenbestuur, door den druk, voor ieder verkrygbaar te maaken, gelyk omtrent het eerste Verslag had plaats gegreepen, vonden, naa eenige tegenspraak, by meerderheid van stemmen, gehoor (†). De aanmerking, dat het drukken en openlyk uitgeeven deezes Verslags zou strekken om eene menigte aanmerkingen van een groot aantal Menschen te ontfangen, die veelligt ieder een byzonder gevoelen omtrent deeze zaak koesterden, hadt grond. Dan de eerste Verzoekschriften des ter Vergaderinge ingediend, strekten tot ondersteuning van hetzelve (§).

Bepaaling dat 'er geene Algemeene Ineensmelting der Armenkassen zou plaats hebben.

Wanneer dit stuk ter beraadslaaginge van de Eerste Kamer werd voorgesteld, kwam terstond ter baane het voorheen zo breed behandelde, doch niet volstrekt bepaalde, wegens eene *Algemeene Ineensmelting van alle Armenfondsen*. Eenigen wilden dit vóór de beraadslaaging der byzondere punten bepaald en anderen zulks verwyld hebben. Veel viel deswegen voor. Dan de meerderheid begeerde, dat 'er dusdanig eene Ineensmelting geene plaats zou hebben. Naa dee-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IV. D. bl. 398—403.
(†) *Ald.* bl. 403.
(§) *Ald.* bl. 486.

deeze beslissing werd het Verslag nader in dezelfde handen gesteld (*). CXXII. BOEK.

Hadt het uitgebragt Verslag eerst Verzoekschriften ter ondersteuning ten gevolge gehadt, gelyk wy zoo even vermeldden. Naa de gevallene Bepaaling, dat 'er geene Algemeene Ineensmelting der Armenfondsen zou plaats hebben, daagden, uit het Departement *Amstelland* verscheide Verzoekschriften op, die beweerden, dat de Gronden in het uitgebragt Verslag streeden tegen de Staatsregeling in 't algemeen; tegen de Regten van den Mensch en Maatschappy; tegen de Eenheid; tegen de Vryheid; tegen de Gelykheid, en tegen de Broederschap, aandringende op een Algemeen Armenbestuur (†). 1799. Verzoekschrift tegen dit Bepaaling.

Hoewel het nader uitgebragt Verslag, op de niet Ineensmelting der Armenfondsen gegrond, niet weinig bedenkens en tegenspraaks ontmoette, droeg het, *over 't algemeen*, de omhelzing der Meerderheid weg, en bepaalde men een tyd, binnen welken de Leden verzogt werden hunne bedenkingen aan de Commissie in handen te stellen (§). Nadere overweging van het Plan.

In de overweeging der bedenkingen kwam wel byzonder in aanmerking, of 'er, vastgesteld zynde, dat 'er geene Ineen- Wegens de Inzage een ander Verslag

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vert. Lichaam* IV D. bl. 502—508.
(†) *Ald.* V. D. bl. 146 en 242.
(§) *Ald.* bl. 242. 313—317.

CXXII. BOEK. 1799.

eenſmelting der Armenfondſen zou weezen, van wegen den Staat geene Inzage behoorde bepaald te worden omtrent de zodanigen, die verkiezen zouden op zich zelven te blyven, ter vermydinge van de ongelykheid en andere nadeelen, welke anderzins noodwendig daar uit ſtonden voort te vloeijen. Zulks oordeelden zommigen, dat men aan het *Bataafſche* Volk ſchuldig was, en volſtrekt voegende aan de Gelykheid der Armen in 't algemeen. — De Commisſie hadt zulk eene aangeduidde Inzage niet kunnen overeenbrengen met eene vrye beſchikking over eigen goed, en dus geen gebruik gemaakt van onderſcheidene bedenkingen ten dien opzigte ingeleverd. Dit vondt voor- en tegenſtanders, en, by meerderheid van ſtemmen, werd tegen het Verſlag beſlooten, en een nader Verſlag gevorderd (*).

gevorderd.

Een ander Plan ingediend.

Ingevolge hier van bragt men eene andere en nadere Concept-wet, omtrent de inrichting van een Algemeen Armenbeſtuur ter tafel (†). — Het kon niet misſen of het vondt zich aan veelvuldige bedenkingen blootgeſteld, veelal van ſoortgelyken aart als meermaalen waren ter baane gebragt. Onderſcheid van Godsdienstbegrippen ſpeelde in de raadpleegingen geene geringe rol. Omtrent het ſtuk

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* V. D. bl. 829—831.

(†) *Ald.* VI. D. bl. 159.

ſtuk der Afſcheidinge van het Algemeen Armenbeſtuur werd bepaald. „Elk Kerk-„ genootſchap of Genootſchap van Bur-„gers, welke de arme Leden der Maat-„ſchappy de noodwendige Leevensbe-„hoeften bezorgen, maaken zich ver-„dienſtlyk jegens het Vaderland, en „derzelver Geſtichten zullen onder de „byzondere Directie blyven van de zo-„danigen, welke ingevolge de Stich-„ting daar over zyn aangeſteld. — Wan-„neer eenig Kerkgenootſchap verkiest, „om zyne behoeftige Leden te onder-„houden zal het zulks mogen doen; „mits hetzelve aan het Algemeen Ar-„menbeſtuur toone, dat deszelfs Fond-„ſen toereikende zyn tot dat onder-„houd. — Over dergelyke Kerkgenoot-„ſchappen zal een Indirect toevoorzigt „plaats hebben van wegen het Alge-„meen Armenbeſtuur: in dier voege, „dat zy, zonder voorkennis van dat „Armenbeſtuur, geene Vaste Goederen „of Effecten zullen mogen verkoopen „of bezwaaren; dat zy, in het doen „van hunne bedeelingen en in het ver-„ſchaffen van werk aan dezulken, wel-„ken nog iets verdienen kunnen, zich „zullen moeten gedraagen naar 't geen, „in deeze opzigten, door het Alge-„meen Armenbeſtuur gevolgd wordt, „en 't welk aan hun door 't zelve „kenbaar zal worden gemaakt. — Ten „einde zeker te zyn, dat daar tegen „niet, op deeze of geene wyze, worde

aan-

CXXII. BOEK. 1799.

„ aangegaan, zullen diergelyke Kerkgenootſchappen, aan het Gemeentebeſtuur, waar onder zy behooren, jaarlyks moeten overgeeven Copy-authentiek van hunne geſlootene Rekening, en daar by moeten overleggen gevelrifteerde Naamlysten van de Perſoonen door hun bedeeld, en van de bedeelingen door elk hunner genooten."

Artykelen daar aan toegevoegd.

By de veelvuldige Artykelen hadt VAN HAEFTEN 'er nog eenige te voegen; en verwierf, ondanks de betuiging van VAN FORREEST, dat de Commisſie die Artykelen hadt overwogen, en vermeend daar van geen gebruik te moeten maaken, het woord, en droeg ze voor. Dezelve werden door den Voorzitter LEEMANS belangryk genoeg gekeurd om ze te doen drukken en nader te overweegen. Zulks hadt ten gevolge, dat eenige der ingediende Artykelen zo als zy lagen, andere met eenige verandering, geplaatst, en ſommige verworpen werden (*). En hier mede was, ter Eerſte Kamer, het Reglement op het Armenbeſtuur eindelyk tot die volkomenheid gebragt, dat men het, ter bekragtiging, aan de Tweede Kamer toeſchikte.

Dit Plan ter Tweede Kamer ontmoet tegenſtand.

Een te dier Kamer gunſtig uitgebragt Verſlag ontmoette ſterke wederſpraak, voornaamlyk ter oorzaake, dat het niet op de Ineenſmelting der Armenfondſen rust-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 292. 314. 317. 362—364.

rustte. Zeer in 't breede hadt de Burger LINTHORST zich deswegen laaten hooren; dan de Burger VITRINGA wederſprak zyn's Amptgenoots aanmerkingen, die by een en ander ſteun gevonden hadden. VITRINGA kreeg byval van QUESNEL, en BACOT drukte 'er het zegel op. Van LENNIP was voor het aanneemen. De Voorzitter WENTHOLT, het voor en tegen gehoord hebbende, bragt in 't midden, dat, naa den ingedienden raadſlag des Repreſentants VITRINGA, en het, naar zyn inzien, volledig betoogde by het ingebragt Verſlag, ſtrekkende om aan te toonen, dat eene niet Ineenſmelting der Armenfondſen niet ſtreedt met de Staatsregeling, voegde 'er nevens, „ dat, door „ de bepaalingen by het Beſluit, aan de „ Algemeene Ineenſmelting niet meer was „ onttrokken, dan de voorzigtigheid ge„ boodt, en dat daar aan, om niet te „ kunnen ſchaden, wederom door een „ algemeen Indirect Toevoorzigt, in zo „ verre was te gemoet gekomen, als de „ omzigtigheid vereischte, dat het alsdan immers niet anders kon, of de „ daar volgens ingerichte bepaalingen, „ moesten door de volbrenging het beste „ einde bereiken; althans als een proef „ in eene zaak van dat groot gewigt en „ omvang, vermeende hy het uiterſte „ niet te mogen waagen: maar veel eer„ der den zo veel mogelyk zekerſten „ middenweg te moeten kiezen: en dee„ ze, zyns oordeels, by het beſluit ge„ hou-

CXXII. BOEK. 1799.

CXXII. BOEK. 1799.

„ houden zynde; verklaarde hy zich voor „ het gunſtig Verſlag." — De uitkomst der hoofdlyke ſtemming geregtigde hem om het zegel der bekragtiging van de Tweede Kamer, aan de voordragt der Eerſte te hangen (*). Hiermede was eene zaak van zo veel en zo langen naaſleep, wat het Beſluit betrof, ten einde gebragt. Wat 'er van de daadlyke tewerkſtelling kwam zal het vervolg ons moeten leeren.

Veelvuldige verzoeken om de Obligatien van Armen-Fondſen te verkoopen.

Te midden van deeze handeling over het Armenbeſtuur, waren de klagten, wegens onvermogen, op zeer veele plaatzen, om de Armen te onderhouden, ontelbaar, en de vervoegingen om verlof tot het verkoopen en ten gelde maaken der Obligatien, veelvuldig. Bezwaarlyk, ja onmogelyk, was het de klaagenden daadlyken troost te geeven. De aanzoeken tot verkoop, baarden veele moeilykheden; en werd zulks, zo lang mogelyk, te rug gehouden, of naar gelang der omſtandigheden gewyzigd. Schikkingen op verre na niet altoos voldoende aan de klaagenden; doch welk een Landsbeſtuur kon, in den zamenloop van veragterende omſtandigheden, alleszins genoegen geeven. Ten dage des voorſpoeds zelve valt zulks moeilyk, en dit thans te vorderen, was het onmogelyke gevergd.

De

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 662. 668.

De hoofdbron des deerlyken en van tyd tot tyd verſlimmerenden toeſtand des Armenweezens hadt men gewis te zoeken in het deerlyk verval des Koophandels en der Fabrieken. Aan voordragten tot geneezing deezer Kwaale hadt het niet ontbrooken; doch de tydsomſtandigheden en de loop der Landszaaken hadden de beſte voorſlagen grootendeels vrugtloos gemaakt. Men hieldt, des niettegenſtaande, aan om, zo geene redding, althans ligtenſchap te bezorgen. Wat ten voorleden Jaare des gedaan werd hebben wy vermeld (*) en mogen wy niet naalaaten te boeken, 't geen eene voortzetting dier werkzaamheden mag heeten. CXXII. BOEK. 1799. Over de Bevordering der Inlandſche Fabrieken.

Ter Nationaale Vergadering hadt men, lang te voren, reeds geſprooken over het in werking brengen van een Nationaal Fabriek Zegel, op voordragt van den Burger P. H. KLAARENBEEK, waar toe by dezelve was beſlooten. Eene Commisſie, benoemd om dit Beſluit te volvoeren, diende een Verſlag in van wyder omvang, betrekkelyk de bevordering der Inlandſche Fabrieken. — Immers zy toonde, dat, om, met gewenschte vrugt, Handwerken en Fabrieken te bevorderen, een algemeen Systhema behoorde aangenomen te worden; waar uit, ten aanzien van byzondere Voorwerpen, de byzondere bepaalingen wor- Voorſtellen deswegen.

(*) Zie onze *Vad. Hist.* XL. D. bl. 237 enz.

DEXXII. BOEK. 1799.

worden afgeleid — ten anderen, dat de onderſcheidene middelen, ter bereiking van het algemeen oogmerk, veelal in zulk een algemeen verband ſtaan, en zo onafſcheidbaar zamenhangen, dat het een, zonder het ander, niet kan werkſtellig gemaakt worden — en eindelyk, dat de uitvoerelykheid der Wet byzondere inagtneeming verdiende. Deeze grondregelen werden op het voorhanden zynde Onderwerp toegepast. — De Staatsregeling hadt een Agentſchap van Oeconomie daargeſteld, en hier door het ontwerpen van middelen tot bevordering van de algemeene welvaard, en daar onder ook bepaaldlyk van 's Lands Fabrieken, zodanig tot een middelpunt gebragt en met het Uitvoerend Bewind verbonden, dat men, in de Voordragten deswegen aan het Uitvoerend Bewind te doen, of in de raadſlagen deswegen te vorderen, verwagten mogt de aankleeving aan de beginzelen van een algemeen groot Systhema, den richtigen zamenhang van onderſcheidene middelen daar toe ſtrekkende, en een welberaamd voorſtel van alleszins uitvoerlyke maatregelen. — Door dat Agentſchap vondt zich het Uitvoerend Bewind thans byzonder in ſtaat geſteld, om aan die verwagting te voldoen, en was het ten uiterſten belangryk, ten opzigte van de voorwerpen tot Handel en Fabrieken betrekkelyk, de vereischte voordragt of de noodi-

dige raadſlagen van het Bewind uit te lokken, of te vorderen.

In het ſtuk van den Burger KLAARENBEEK, waar toe dit Voorſtel behoorde, was geen uitgewerkte melding gemaakt, omtrent de Kleeding van Nationaal en ander door de Natie bezoldigd Krygsvolk, noch van de Gewapende Burgers. 't Was hierom, dat de Gelastigden, te deezer gelegenheid, deswegen, eenige voorſtellen deeden, ſtrekkende om de Binnenlandſche Fabrieken te bevorderen, met opruiming der daar tegen ingebragte zwaarigheden. Zy ſtelden voor dit ſtuk aan het Uitvoerend Bewind te zenden, om daar op zodanig agt te ſlaan, en zodanige maatregelen van Wetgeeving, ten ſpoedigſten, voor te draagen als de meest mogelyke zorg, om den bloei der Binnenlandſche Fabrieken te bevorderen, 't gezag der Wet te handhaaven, en de gehegtheid aan het tegenwoordig Beſtuur te bevestigen, zou vereiſchen. — Dit Voorſtel droeg de goedkeuring der Vergaderinge weg (*). 1799. Wegens het Kleeden der Militie enz. met Inland ſche Stoffen.

Welhaast deedt 'er zich een geval op, 't welk, met de Binnenlandſche Fabrieken, in een naauw verband ſtondt. Het Uitvoerend Bewind verzogt door de Vergadering gemagtigd te worden tot den vryen invoer van buiten 's Lands van een groot getal duizenden ellen geverfd, donker Wat des ter Eerſte Kamer voorviel.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam.* V. D. bl. 542—546.

CXXII. BOEK. 1799.

ker blaauw, ligt blaauw, en groen Laken, tot kleeding van de Gewapende Burgermagt, en het *Fransche* Krygsvolk: dewyl 'er van deeze Lakens geene genoegzaame hoeveelheid in de Fabrieken voorhanden was (*). — Geen wonder dat zulk een Voorſtel verſchil van begrippen ontmoette, en aanmerkingen uitlokten van geenen bevalligen aart. Voorſtanders hielden het daar voor, dat het Uitvoerend Bewind deezen Voorſlag niet zou gedaan hebben, ware 'er in den Lande genoegzaame voorraad geweest. — Veelen, die in een ander begrip ſtonden, en oordeelden, dat des, in tyds, niet genoegzaam voorzien was, wilden nader onderrigt aan het Uitvoerend Bewind verzogt hebben; bovenal daar het Voorſtel niet ſlegts ſprak van *ruwe*, maar van *gekleurde* Lakens, zo dat noch Fabrikeurs, noch Winkeliers, noch Verwers, daar van eenig voordeel zouden trekken. Dit vlot weg in te willigen was zich blootſtellen aan de regtmatigſte verwyten der Ingezetenen.

POMPE VAN MEERDERVOORT, die voor het inwilligen geſprooken hadt, voegde 'er een mits by, welke, zyns oordeels, alle

(*) Dit Voorſtel, ſchoon in den aart der zaake, eenigzins gelyk aan een vroeger om 6000 Ellen Uitlandſche Stoffe, onder den naam van *Imperiaal* bekend, tot Militaire Slopkouſen, van buiten 's Lands in te voeren, 't welk niet zonder wederſpraak, in den beginne des Jaars doorgegaan was *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* III. D. bl. 561., betekende vry meerder.

alle zwaarigheid wegnam, te weeten, dat de gemelde invoer niet zou mogen geſchieden, dan naa dat aan het Uitvoerend Bewind duidelyk, en op deszelfs verantwoordelykheid, zou gebleeken zyn, dat de noodige hoeveelheid Lakens hier in de Fabrieken niet voorhanden was. De Voorzitter gaf ter hoofdlyke ſtemming, om, met deeze byvoeging, overeenkomſtig met den eisch, te beſluiten; of dat men zich, tot nader onderrigt, by het Uitvoerend Bewind zou vervoegen? Het laatſte werd het geval. CXXII. BOEK. 1799.

Naa de onderhandelingen deswegen werd ter Eerſte Kamer het beſluit genomen, om het Uitvoerend Bewind volmagt te geeven tot het van buiten doen invoeren van 66,000 ellen Blaauw, 11,000 ellen Groen, en 14,000 ellen Wit Laken, of zo veel minder als het, tot de gemelde eindens, noodig oordeelde (*).

Voordragt van Hovens deswegen ter Tweede Kamer.

Hadt dit Voorſtel ter Eerſte Kamer veel tegenſpraaks ontmoet, by de Tweede voer het niet beter. De Repreſentant Hovens uitte zich over dit ſtuk op eene wyze, die den Fabriekkundigen en teffens den Vaderlander kenmerkt. Wy mogen hem, in ons Geſchiedblad, laaten ſpreeken — „ Ik kan zeer wel voor waarheid aanneemen, dat 'er, op dit moment, geene „ voorraad van binnen 's Lands gefabriceerde Lakens voorhanden is, om de „ Ge-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 550—554. 751.

CXXII. BOEK. 1799.

„ Gewapende Burgermagt te kleeden, en
„ dat, wil men zulks, binnen weinige
„ weeken, voltrokken hebben, de ſtoffen
„ daar toe benoodigd, van buiten 's Lands
„ moeten ingevoerd worden; maar ik
„ moet, aan den anderen kant, betuigen,
„ geene de minſte noodzaaklykheid in te
„ zien, dat die Kleeding, met zo veel
„ verhaasting, volvoerd worde, naa dat
„ men de Wapening zelve zo lange ver-
„ wyld heeft. Welke zwaarigheid kan
„ 'er toch gelegen zyn, in het kleeden
„ der Burgermagt zo langzaam te doen,
„ dat de Binnenlandſche Fabrieken ze
„ gemaklyk aanſchaffen kunnen? Zal niet
„ de voornaamſte dienst, door den Ge-
„ wapenden Burger te doen, beſtaan in
„ het bewaaren van de binnenlandſche
„ rust. Een Inval van buiten is en blyft,
„ ja, mogelyk, en wy moeten 'er tegen
„ op de hoede zyn. Maar voor eerst,
„ en voor eenen geruimen tyd, is zoda-
„ nig eene onderneeming onwaarſchyn-
„ lyk (*); en kan niet zeer ſpoedig een
„ gedeelte der Burgeren met Inlandſche
„ Stoffen gekleed zyn? Kan dit niet by
„ looting in rang geſchieden, en de eerst
„ gekleeden tot den optocht tegen den
„ Vyand eerst verpligt zyn? Zal de *Ba-*
„ *taafſche* Burger wel te vrede weezen,
„ met vreemde kleeding, met kleeding
„ voor het geld, door hem, in 't zweet
„ zyns

(*) Men weete dat deeze Voordragt den 3 December geſchiedde.

„ zyns aanſchyns, opgebragt; gekogt — voor een zeer groot gedeelte — gekogt van den Vyand, dien hy gaat beſtryden, dien hy van den Vaderlandſchen grond gaat afkeeren? Zal deeze hardigheid by hem opweegen tegen het ongeryf, indien het al by veelen een ongeryf is, om, eenige maanden laater, de toegezegde Kleeding te ontvangen? En door dit verwyl alleen kan men het onaangenaam beſluit, waar over wy handelen, vermyden.

„ Zullen wy nu *tweemaal honderd en vyftig duizend Guldens*, of daaromtrent, buiten het Land zenden, grootendeels aan die Natie, welke wy voor de ons meestvyandige houden? Zullen wy althans tachtig duizend Ellen geverwd Laken invoeren, met verbreéking eener wyze Wet door onze Vaderen gemaakt, daar ſlegts drie of vier weeken noodig zyn om die hoeveelheid, uit ingevoerd, by ons te doen verwen en opmaaken? en dat in een tyd, dat onze Verweryen ſtilſtaan?

„ Maar verder, ik houde my verzekerd, dat onze Binnenlandſche Fabrikanten al den voorraad kunnen en zullen opleveren, welke men noodig heeft tot Kleeding van onze Gewapende Magt, zo Burgers als Militairen: indien men tyd geeft, indien men geene losſe en onzekere aanvraage doet, indien men zekere beſtellingen geeft, op welke leveringen de Fabrikant vas-

CXXII. BOEK. 1799.

CXXII. BOEK. 1799.

„ ten ſtaat kan maaken, indien men hem
„ prompt betaalt. — Langs deezen weg
„ zal men het Fabriekweezen opbeuren;
„ 't welk, door het onderhavig Beſluit,
„ een gevoeligen, misſchien een laatſten
„ en doodlyken ſlag zou ontvangen.

„ Ja, maar deeze inlandſche Waaren
„ zullen aan het Land twintig, vyf en
„ twintig ten Honderd meerder kosten
„ dan de buitenlandſche. Het zy zo!
„ Maar deeze twintig en vyf en twintig
„ ten Honderd, en nog grooter gedeelte
„ van de uittegeevene ſom, keert te rug
„ in uwen eigen boezem, wordt verdiend
„ door handen, welke gy anders uit
„ 's Lands Kas zult moeten onderhouden.
„ Gy houdt duizend monden open, die
„ gy anders het noodige brood moet gee-
„ ven. Deeze meerdere uitgave is dus
„ geen verlies voor 's Lands Kas, daar
„ het invoeren van buitenlandſche Waa-
„ ren voor Kleedinge, welke het Land
„ zelve bekostigt, een geheel en dubbel
„ verlies is.

„ Die Kleeding uit binnenlandſche Fa-
„ brieken te neemen is de eenige weg,
„ langs welken gy dien tak bevorderen
„ kunt. Dit kan niet geſchieden door
„ prohibitive Wetten, dit zal nooit be-
„ werkt worden door verbod van Invoer.
„ De Koophandel kan niet bedwongen
„ worden, dezelve volgt den natuurly-
„ ken loop der dingen. Verboden maa-
„ ken Sluikers, maaken Meineedigers;
„ maar beletten den invoer en gebruik

„ der

„ der vreemde Waaren niet. Getuigen de Winkels, die met vreemde, met *Britſche* Waaren opgevuld zyn. Nimmer zult gy deeze weeren, ook dit behoeft niet, het zal van zelve volgen — wanneer Landbouw en Bevolking aangemoedigd zyn door ontlastingen der behoeften van eerſte noodzaaklykheid. — Wanneer de milde invloed van zo heilvolle ſchikkingen, ook alomme, Handwerken en Fabrieken opheuren en tot ſtand brengen. Ongehinderd niet alleen, maar bevorderd door Landbouw en Fabrieken, zal de Koophandel bloeijen. Het is een valsch denkbeeld, dat deeze met elkander ſtryden; laat maar geene belemmeringen binnen 's Lands den handel drukken, geen ſchynvoordeelen van zwaare in- en uitgaande Regten van denzelven geheeven worden; laat dezelve buiten 's Lands zo veel beſchermings vinden, als onze verzwakte Zeemagt geeven kan, en by herſtelden Vrede verder en verder geeven moet, en de Koophandel zal, by voorkeuze, by het *Bataaffche* Volk wederkeeren, als t'huis behooren, en deszelfs wederkeerige invloed zal Landbouw en Fabrieken opvoeren tot de grootſte hoogte, voor welke onze grond en voortbrengzels haar vatbaar maaken."

CXXII. BOEK. 1799.

De Burger Hovens, tegen al dat nut, tegen al dit voordeel, het Beſluit der Eerſte Kamer hoogst nadeelig agtende, wilde het

CXXII. BOEK. 1799.

het verworpen hebben. Anderen zagen die nadeelen zo groot niet in; en meenden eenen middenweg aan te wyzen; dan herhaalde bedenkingen bragten te wege, dat het ſtuk in handen der meest verſchillende Leden geſteld werd. — Derzelver eerlang uitgebragt Verſlag kwam hier op neder: dat, daar 'er geene mogelykheid was om inlandſche Lakens te bekomen, dezelve van buiten, doch ongeverfd, zouden ontboden worden. — Dan dit vondt zo veel tegenſpraaks, dat de bekragtiging van het Beſluit der Eerſte Kamer, by meerderheid, ſtand greep (*).

Verbod van Invoer van *Engelſche* Goederen.

Middelerwyl werd aan de Publikatie des voorleden Jaars (†), betrekkelyk den Invoer van *Engelſche* Goederen, wederom, voor den tyd van één Jaar, de kragt van Wet gegeeven (§). — De Uitvoer van Hooi en Stroo werd, tot den eerſten van Hooimaand des aanſtaanden Jaars, verboden; en die van Graanen, tot den eerſten van Lentemaand deszelfden Jaars (**).

De Landbouw aangemoedigd.

Hadt de Repreſentant Hovens, in het even aangevoerde ſtuk, den Landbouw aangepreezen, geenzins was die inwendige bron van 's Lands welzyn onbezogt gebleeven. Ook wendde men nog ſteeds nieu-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 771—774.
(†) Zie onze *Vad. Hist.* XL. D. bl. 238—240.
(§) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 795. 797.
(**) *Ald.* bl. 831 en 836.

nieuwe poogingen aan, om die bron te doen vloeijen, door het aanmoedigen van Landlieden, die, door eigen vlyt en arbeidzaamheid, woeste Duingronden ten nutte hadden aangelegd, met een vereerend geſchenk. Het reeds, ten Jaare MDCCXCVI, gedaane en gunſtig omhelsde Voorſtel, om de Duinen den Lande meer nuttig te maaken, hadt eene allergunſtigſte bejegening by het toenmaalig Beſtuur van *Holland* ontmoet (*). — De vrugt van dit onderzoek was in 't licht gegeeven (†). Eigenaartig was het, dat de Commisſie van Superintendentie over het onderzoek der Duinen, dit werk den Landbouweren, die zich hier in by uitſtek bevlytigd hadden, op de onderſcheidenſte en vereerendſte wyze, ter hand ſtelden (§). — Landlieden niet alleen, maar aanzienlyke Burgers, deeden Proeven om die anders grootendeels nutloos liggende Gronden, ten nutte bekeeren. Wy noemen alleen een A. P. Twent, die de Duinen van *Raaphorst* beplantte, en een W. P. Kops, die by *Bloemendaal* wydſtrekkende dorre Duinen, in aange-

CXXII. BOEK. 1799.

naa-

(*) Zie onze *Vad. Hist.* XXXVII D. bl. 40—45.

(†) In twee ſtukken. Het eerſte getyteld: *Tegenwoordige Staat der Duinen in het voormaalig Gewest Holland.* Te *Leyden*, by Herdingh en du Mortiner, 1798. Het tweede voerde ten tytel: *Ontwerp tot Vrugtbaarmaaking der Duinen. Ald.* 1799.

(§) *N. Alg. Konst en Letterbode* 1799. 2de Stuk. bl. 81.

CXXII. BOEK. 1799.

naame Bosschen herschiep, en daar mede de Schaapenteelt paarde (*). — Het insteeken en ten Landbouw aanleggen van Heidengronden, schoon deswegen een en ander Voorstel den Landbestuurderen onder de oogen kwam, ontmoette meer tegenkantings (†).

Kragtdaadig middel ter stuiting der Veepest, omhelsd.

De Rundvee sterfte, te meermaalen een snerpende geesel voor ons veeryk Land, woedde, om deezen tyd, in eenige nabuurige streeken, en sloeg hier en elders tot onze grenzen over (§). Voorzorgen van hoogerhand waren, in zulke tyden, steeds in 't werk gesteld, en hadt het niet ontbrooken aan voorgeslaagene middelen om dat landbederf te stuiten. Thans sprak de Representant G. REINDERS van een middel, 't geen hy voor 't éénige hieldt om de geduchte Veepest niet alleen in haaren woedenden loop te bedwingen; maar ook, onder den Godlyken Zegen, van den Aardbodem, te verdelgen, daar in bestaande, dat het besmette Vee daadlyk behoorde geslagt, en, uit een daar toe opgericht Fonds aan den Eigenaar behoor-

(*) Wy mogen niet meer byzonderen, en wyzen de desbegeerigen na de Stukken van de *Huishoudelyke Maatschappy* te *Haarlem* van deezen tijd, als mede die der *Maatschappy ter bevordering van den Landbouw* te *Amsterdam*.

(†) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IV. D. bl. 892. V. D. bl. 53.

(§) Jaaren lang hadt deeze zomwylen gewoed. Men herinnere zich de Veepest van den Jaare 1713 tot 1719 — van 1744 tot 1756 — van 1768 tot 1786.

hoorde vergoed te worden, om welke vergoeding te vinden, hy van oordeel was, dat de Landman eene zeer geringe belasting zou betaalen. Een daar op ingediend Verflag ontmoette in 't algemeen omhelzing; byzondere gedeeltens ondergingen, na beraadflagingen, eenige veranderingen; verwierven de goedkeuring der Tweede Kamer. Terwyl het Uitvoerend Bewind, daarenboven, eenige plaatslyke maatregelen ter weeringe dier Landplaage opgaf (*).

Handelingen over een Droog Dok te *Hellevoetsluis*.

De groote Zeefluis te *Hellevoet* hadt herftel noodig. Te deezer gelegenheid kwam in overweging het verwyden van dezelve, en het aanleggen der grondflagen voor een Droog-dok aldaar. Het Uitvoerend Bewind hadt des een Plan ingezonden. Een daar over uitgebragt gunftig Verflag ontmoette, daar 's Lands uitgaven tot eene verbaazende hoogte geftreegen waren, geen geheel vlotte toeftemming, hoezeer zommigen het oogmerk preezen; terwyl anderen dit Plan geheel verwierpen, het min kostbaar herftel des Doks, te *Vlisfingen*, aanpreezen, waar de Schepen zonder hinder konden inloopen; terwyl dit te *Hellevoet* aan veele bekende hindernisfen onderhevig was. By nadere overweeging en ophaaling der zwaarigheden, meest over de groot-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* III. D. bl. 610. VI. D. bl. 700. 814. 937. en 969.

CXXII. BOEK. 1799.

grootheid der kosten loopende, haalde de bedenking, dat, te deezer gelegenheid, het aanleggen van een Droog-dok zeer veel minder zou beloopen, dan op eenen anderen tyd, wanneer daar toe alleen werken zouden moeten worden aangelegd, de meerderheid der eerſte Kamer over om daar in toe te ſtemmen. — Tegenſpraak, boven al uit dien zelfden hoofde, vondt dit Voorſtel ter Tweede Kamer; niet minder dan 120,000 Guldens zouden deswegen in de begrooting der Marine, voor deezen Jaare, moeten gebragt worden, terwyl het werk met dit Jaar niet afgedaan zou weezen; maar nog eenige Jaaren duuren, en dus den Lande op veel ſchats te ſtaan komen; dan, de meerderheid bleef voor de bekragtiging(*).

Voorſtel om geen Vreemdelingen in 's Lands werken te gebruiken, verworpen.

Werkloosheid en armoede gingen hand aan hand. Om deeze bron van onheil eenigermaate te ſtoppen, kwam 'er een Voorſtel ter tafel om in 's Lands-werken, en wel bepaaldlyk in die te *Hellevoet*, zich van geene andere handen te bedienen, dan van lieden die, ten minſten één Jaar hier te Lande vaste Inwooners geweest waren. Overeenkomſtig hier mede luidde een uitgebragt Verſlag. Dan dit ontmoette zulk een aantal tegenbedenkingen, dat het by de meerderheid de verwerping onderging (†).

On-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IV D. bl. 81. 130. 180. 234. 238.
(†) *Ald.* bl. 253. 395. 498. 502.

1799.

Onder de Vergaderings Leden lieten veelen der minderheid zich tegen die herſtelling, althans de verbetering te *Helleyoet*, hooren, op grond, dat men niet alleen ruimer ſtaat van Geldmiddelen behoorde af te wagten; maar ook om den deerlyken toeſtand van 's Lands Koophandel en byzonder van den Zeevaard. Onze buitenlandſche Volkplantingen in de *West-Indien* waren weg; de vaart op *Batavia* werd door Schepen van Onzydige Mogendheden volvoerd. Onze Vlag was als uit zee verbannen. De Walvisch-visſchery beſtondt niet meer; geene Buizen voeren ter Haringvangst uit. Die twee anders ryke bronnen van werkzaamheid en handel waren opgeſtopt. Men zogt, door Panharing te kaaken en in te zouten en deeze voor opregte *Bataaffchen* Haring te verkoopen, dit gebrek eenigermaate te gemoet te komen: dan zommigen bekroop de vrees, dat dit bedryf den roem der allerwegen gezogte *Hollandſche* Haring zou doen wegvallen, en waren des het Landbeſtuur om voorziening aan (*).

Deerlyke ſtaat van onze Zeevaard en Visſcherye.

Geen *Hollandſche* of *Bataaffche* Vlag woey in de *Middellandſche* Zee. Directeuren van den *Levantſchen* Handel gingen egter het Uitvoerend Bewind aan met verzoek, dat de by hun opengevallene plaatzen, ten ſpoedigſten, mogten vervuld en de verzogte onderſtand aan hun zou uit-

Beſchikkingen op den *Levantſchen* Handel.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IV. D. bl. 873.

CXXII. BOEK. 1799.

uitgereikt worden. De raadſlag des Uitvoerenden Bewinds hieldt in, dat Directeuren zou worden aangeſchreeven, om een dubbeltal geſchikte Perſoonen tot Leden aan het Uitvoerend Bewind, ter verkiezinge, in te zenden, dat de onderſcheide Kaſſen onder één en het zelfde Beſtuur zouden worden gebragt; dat, betreffende de gevraagde Gelden, dit punt als vervallen zou beſchouwd worden: vermits daar omtrent, by de begrooting der Uitgaven voor dit Jaar, was voorzien; en dat de drie nog in dienst zynde Leden behoorden aangeſchreeven te worden, om, voor eerst, in hunne werkzaamheden te blyven volharden. — By de raadpleeging op deeze Voordragt, viel ter Eerſte Kamer het Beſluit, dat het Beheer zou blyven op den ouden voet; dat 'er eene vermenging der Kaſſen zou plaats hebben; en de Directie van het Departement te *Middelburg* verpligt zou weezen rekening en verantwoording te doen. Dat het dubbeltal, aan het Uitvoerend Bewind gezonden, zou moeten beſtaan uit geſchikte Perſoonen, Kooplieden en Stemgeregtigde Burgers zynde, terwyl de tegenwoordige Directeuren te *Amſterdam*, voor eerst, hunne werkzaamheden zouden voortzetten. De Tweede Kamer bekragtigde dit met het zegel der goedkeuringe (*).

Dee-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IV. D. bl. 314. 415. 468. en 547.

H. AENEAE.
R. Vinkeles. fculp.

Deeze Kamer bekragtigde mede de Voordragt, om den Dey van *Algiers* ten Jaarlykſchen Geſchenke toe te leggen *f* 187,532-10-: en die ſomme hem in Geld toe te ſchikken (*). Gewis om de afkoop der Zeeroveryen voor het toekomende gaande te houden: dewyl 'er tegenwoordig, althans regtſtreeks, op ons aldaar niet te rooven viel. CXXIII. HOEK. 1799. Bepaalde Geſchenken voor den Dey te *Algiers*.

Gewaagden wy van de Zending der Burgeren VAN SWINDEN en AENAE na *Parys*, om behulpzaam te weezen in het gewigtig werk der vaste bepaaling van de Gelykheid der Maaten en Gewigten, gevestigd op den onveranderlyken grondſlag der lengte van een vierde der Middellyn van deeze Aarde (†). Zy waren 'er geen enkele toekykers; maar zeer werkzaame Leden. Het werk tot ſtand gebragt zynde, was onze Hoogleeraar VAN SWINDEN de Steller van het verſlag der werkzaamheden dier Geleerden. Hy las het, met eene algemeene toejuiching, voor in de Mathematiſche Klaſſe van het Nationaal Inſtituut (§). Uitſlag der Bezending over de Maaten en Gewigten.

De

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 133 en 774.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XL. D. bl. 287.

(§) *Algem. Konst- en Letterbode* XI. D. 1 St. bl. 177. De Minister der Binnenlandſche Zaaken te *Parys* deedt, aan ieder der Buitenlandſche Geleerden, derwaards gekomen om aan dit werk te arbeiden, een Afdruk aanbieden van VIRGILIUS; deezer dagen van DIDOTS drukpers gekomen. Zy bedankten dien Minister voor dit Geſchenk, en

CXXII. BOEK. 1799.

De Departementaale Verdeeling tot ſtand gebragt.

De Departementaale Verdeeling, die zo veel werks gebaard hadt (*), kwam tot ſtand; alle de Departementaale Beſtuuren waren in Grasmaand aangeſteld en in werking gebragt. De toenmaalige Voorzitter SCHEFFER wenschte daar mede het *Bataafſche* Volk, en deszelfs Vertegenwoordigers, geluk, zeggende, „ Hier door is een der laatſte en ge„ voeligſte ſlagen aan het Federatief Be„ ſtuur toegebragt — nog één ſlag — „ het invoeren van Algemeene Belastin„ gen, en 't zelve zal niet meer be„ ſtaan. Door het daarſtellen der De„ partementaale Beſtuuren is toch het „ Fun-

tevens voor het minzaam Onthaal in de *Franſche* Republiek ontvangen. *Ald.* XII. D. bl. 73. Ten gedenke deezer Verrigting werd by de Klaſſe van Letterkunde en Kunſten beſlooten tot het vervaardigen van een Penning, met voeglyke en de zaak uitdrukkende beelden. De voorzyde gaf te leezen *A tous les Temps, a tous les Peuples*, om den rand *Republique Françoiſe An 7.*; de keerzyde *Unité des meſures*, en *Dix millionieme du quart du meridien. Ald.* bl. 194. Over deeze Verdeeling, en ter aanprijzing van derzelver in gebruikbrenginge, verdient geleezen te worden, een Stukje, getyteld, *De tientallige Verdeeling der nieuwe Maaten en Gewigten, zo als die ingevolge der Staatsregeling zal worden ingevoerd. Eerst ontwerpen door een aantal Geleerden in de Franſche Republiek, met overeenkomst van verſchoide Mogenheden van Europa, en thans daar in gebruik gebragt, op de eenvoudigſte en klaarſte wyze beſchreeven, en derzelver nuttigheid aangetoond door een Liefhebber der Wiskunde. Te Amſt. by* J. A. CRAJENSCHOT.

(*) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XL. D. bl. 224.

„ Fundament gelegd, waar op het Ge- CXXII.
„ bouw, by de Staatsregeling afgeſchetst, BOEK.
„ verder moet worden opgetrokken — ——
„ dat wy dan, naa een zo gelukkig be- 1799.
„ gin, met den vuurigſten yver bezield,
„ alle onze poogingen vereenigen om dat
„ Gebouw ten ſpoedigſten te voltooijen,
„ en daar door aan de Natie alle de
„ vrugten doen genieten, welke zij zich,
„ met zo veel regts, van onze groote
„ Omwenteling heeft voorgeſteld (*)."

De Regtsgeleerden, aan welken het vervaardigen der Wetboeken was opgedraagen (†), dienden ter Vergaderinge hun arbeid in, behelzende, een Ontwerp eener nieuwe Manier van Procedeeren in Burgerlyke en Lyfſtraflyke zaaken. Het kon niet uitblyven of hetzelve, hoe zeer de duidlykſte kenmerken draagende van de uitmuntende kunde, doorzigt en ondervinding der Stelleren, was aan verſcheide Aanmerkingen onderhevig; waar van eenige ingang vonden, doch werd grootendeels overeenkomſtig het Plan beſlooten (§). Ingediende Wetboeken.

De Artykels in de Staatsregeling van de Regterlyke Magt over het Volk van Oorlog ſpreekende, weezen genoegzaam uit, dat, omtrent dit ſtuk, byzondere Be- Werkzaamheden het Militair Wetboek betreffende.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IV. D. bl. 390.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XL. D. bl. 230.
(§) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* V. D. bl. 506—514.

CXXII. BOEK. 1799.

Bepaalingen, zouden gemaakt worden, voor zo veel de *Militaire Delicten* betrof. Dit hadt aanleiding gegeeven, dat in het beſluit des Vertegenwoordigenden Lichaams, uit kragt van 't welke het Uitvoerend Bewind de Commisſie tot het vervaardigen der Wetboeken benoemde, niet van de Militaire Wetten werdt geſprooken. Nogthans was de Commisſie bedagt geweest, ter Vergaderinge een voordragt te doen, betrekkelyk de Militaire Wetten. Ingevolge hier van, boodt dezelve den Burgeren Wetgeeveren een Reglement van Krygstugt, of Crimineel Wetboek, voor de Militie van Staat te Lande, aan. By de indiening vermeldende, dat het byna geheel het werk was van één Man, aan wiens verdienſten en veeljaarige ondervinding het hun aangenaam was, te dier gelegenheid, hulde te doen, den Burger P. WIERTSMA, Auditeur Militair te *Leeuwarden*, Medelid der Commisſie tot het vervaardigen van een Burgerlyk en Lyfſtraflyk Wetboek. Zy hadden het als eene aangenaame werkzaamheid beſchouwd 's Mans nuttigen arbeid, met de vereischte aandagt, te overweegen; zelden waren zy en meest in zaaken van weinig aanbelang, van zyne gedagten afgegaan. Met onderſcheiding ſpraken zy desgelyks van hun Medelid VITRINGA, die de vrugten zyner ondervinding mededeelde.

Op dit Ontwerp eens Militairen Wetboeks waren eenige Aanmerkingen ingele-

leverd. Deeze hadt de Commisſie, met den Burger WIERTSMA, overwogen en diende de daar op gemaakte veranderingen in. Breed liepen de beraadſlagingen over dit belangryk en wydſtrekkend ſtuk. Zy gaven aanleiding, om eene en andere byzonderheid in een meerder licht te ſtellen, en zommige Artykelen, by het overzien, in den geest der gemaakte Aanmerkingen, te verſchikken, en daar mede werd dit Militair Wetboek vastgeſteld (*). CXXII. BOEK. 1799.

Het geſchil over de Plaatzen, waar de Departementaale Geregtshoven zouden gevestigd worden, was afgedaan (†). Derzelver Inrichting verdiende de gezetſte aandagt der Wetgeevende Vergaderinge. Deeze greep ſtand by de overweeging eens breeden ingedienden Verſlags, waar in opgegeven werden de vereischtens van de zodanigen, die tot Leden van dezelve verkiesbaar zouden zyn; de wyze van Benoeming; de tyd van Afreeding en het toeleggen der Jaarwedde. Geen deezer byzonderheden of dezelve was onderhevig aan bedenkingen, en daar uit voortvloeijende verſchillende gevoelens. Boven al liepen dezelve of alle de Leden in de Regten op eene Hooge School zouden moeten bevorderd zyn tot den trap van beider Regten Doctor; dan Inrichting der Departementaale Geregtshoven.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IV. D. bl. 852. 887—891.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XL. D. bl. 227 enz.

CXXII. BOEK. 1799.

dan, of 'er onder dat getal, in ieder Geregtshof, zouden geplaatst worden, die zich niet in dat geval bevonden. Het voorstel, dat zes Leden van elk Geregtshof uit Mannen van de eerstgemelde soort zouden moeten bestaan; doch de vier anderen dien trap niet noodig zouden hebben om daar toe benoemd te worden, werd bekragtigd. — Geen minder verschil van gevoelens heerschte 'er over de Jaarwedde aan ieder Lid toe te leggen. By hoofdlyke stemming over de vraage of de Jaarwedde voor ieder 2500 of 3000 Guldens zou weezen? werd tot het eerste beslooten (*). — Overeenkomstig met de vastgestelde bepaalingen, de Verkiezing betreffende, werd eerlang dit werk, ten aanzien van de hoofdzaak, volbragt. Veel viel 'er nog te handelen over het geen aan de Departementaale Geregtshoven behoorde, ten aanziene van het verleenen van *Venia Ætatis*, Ontslag of *Coverſie* van *Fidei Commis*, *Surceance* van Betaaling, benevens *Surete de Corps* tegen Crediteuren, en het aanstellen van Notarisſen (†).

Over het afdoen der han-

Veel viel 'er te beschikken over een voordragt van wegen de Commissie tot Or-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* III. D. bl. 646—666.

(†) Deswegen gedaane Voordragten en Handelingen vindt men in de *Dagverh. der Handel. van 't Vert. Lich.* IV. D. bl. 510. 594. 614.

Organisatie van de Regterlyke Magt, om de hangende zaaken by de Hoven van Justitie in de voormaalige Gewesten te doen bepaalen door de Departementaale Gerechtshoven, en wel van het Hof van Justitie van *Holland* en *Zeeland*, door het Departementaal Gerechtshof, 't welk in den *Haage* zou vergaderen; die van het Hof van *Bataafsch Brabant* door het Geregtshof binnen den *Bosch*; die van de Hoven van *Utrecht* en *Gelderland*, te *Utrecht*; die van *Friesland* en *Stad en Lande*, te *Groningen*; die van den *Etstoel* en *Drenthe*, te *Kampen*, en dat dienvolgens aan gemelde Geregtshoven zouden behooren te worden overgebragt alle Processen en Registers, alle Charters en Papieren (*). 1799. gende Regtszaken in de Departementaale Geregtshoven.

In een Jaar zo vol woelinge, zo vol stryds, valt 'er, ten opzigte van Weetenschappen, Kunsten en Letteren, weinig te vermelden. Iets nogthans moet hier plaats vinden.

De Vaderlandsche Hoogeschoolen bieden luttel byzonder meldenswaardig aan, of men moest daar onder tellen den Voorslag van wegen de Hoogeschool te *Franeker* aan het Uitvoerend Bewind gedaan om, by het houden van Openbaare Jaarlykse Beproevingen der Letteroefenende Jeugd, Belooningen aan de meest- Een voorslag van Prys-uitdeeling der *Franeker* Hoogeschoole verworpen.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vert. Lichaam* V. D. bl. 264. 333. 337.

CXXII. BOEK. 1799.

meestgevorderden en uitſteekendſten aan te bieden. Het Uitvoerend Bewind keurde die Onderzoekingen goed, en ſtelde voor, ten dien einde, Twee Honderd Guldens uit 's Lands Kas te beſtemmen en den Beſtuurderen dier Hoogeſchoole te doen uittellen. — Verſchillend waren hier over de gevoelens der Leden der Eerſte Kamer, en werd de Raadſlag des Uitvoerenden Bewinds, by meerderheid van ſtemmen, verworpen (*).

Een andere voorſlag goedgekeurd.

De te deezer Hoogeſchoole beraamde ſchikkingen, door het aanbieden eener Jaarlykſche gift van Honderd Guldens aan een twintigtal der Letteroefenende Jeugd, der *Latynſche* taale magtig (†), ſlaagde niet naar wensch. Dit getal werd op verre na niet vervuld en ſcheen onvoltallig te zullen blyven. Uit deezen hoofde betuigden Beſtuurders aan het Uitvoerend Bewind gaarne te zullen zien, dat een gedeelte dier Penningen beſteed werd tot een Gifte voor eenige Jongelingen, die zich ten dien einde by Beſtuurders der Hoogeſchoole vervoegd hadden, met oogmerk om zich in de Genees- Heel- en Vroedkunde bekwaam te maaken; doch welke de vereischte kunde in de *Latynſche* taal ontbraken. Zy verzogten des ontſlag van dit Beſluit en verlof om aan een

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* V. D. bl. 120—122.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XL. D. bl. 283—285.

een vyftal Jongelingen, tot gemelden einde, voor den tyd van vyf agter een volgende Jaaren, ieder Honderd Guldens, van 's Lands wege, te mogen toeleggen. Aangezien dit verzoek geen bezwaar voor 's Lands Kasse medebragt, volgde de inwilliging gereedlyk (*). CXXII. BOEK. 1799.

Ten voorleden Jaare was reeds besloo- Schikkingen op de Nationale Bibliotheek.
ten tot het in orde brengen der Nationaale Bibliotheek. Dit werk werd voortgezet. De daar toe Gelastigden gaven te verstaan, by het vernietigde Collegie van den Hoogen Raad, een Fonds van omtrent 40,000 Guldens aan Obligatien gevonden te hebben, tot vermeerdering der Boeken van hetzelve; een Fonds 't geen zy oordeelden, dat voeglyk, ten dienste der Nationaale Bibliotheek, zou kunnen gebruikt worden. Dit vondt ingang en goedkeuring. — Het Oppertoezigt over die Boekery werd aan de Burgers Representanten VERBEEK en VAN ROYEN opgedraagen; als mede een Nationaale Bibliothecaris, op eene Jaarwedde van Zeven Honderd Guldens, aangesteld (†).

Reeds vroeger dan het begin deezer Beelden-de Kunsten te *Leyden* bevorderd.
Eeuwe bestondt te *Leyden* eene School van Kunstschilders en Tekenaars, met den aan-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 55. 354. en 765.

(†) *Ald.* IV. D. bl. 554. 612. 619. 659. VI. D. bl. 770.

CXXII. BOEK. 1799.

aanvang van dezelve kreeg die School op nieuw bloey; doch welhaast dreigde een geheel verval die kunstkweekende Inrigting. Dan ſtondt dezelve thans weder op, en een Genootſchap, onder de ſpreuk *Ars Æmula Naturæ*, ter bevordering van Teken- Schilder- Beeldhouw- en Boetzeerkunde, greep ſtand. De Hoogleeraar S. F. J. RAU opende dit als vernieuwde Kunsttooneel (*).

Bloei dier Kunſten in *Amſterdam.*

Hoe zeer ook een aanhoudende Oorlog tegen den bloei van Kunſten en Weetenſchappen meestal kryg voert, en als door een' den waschdom te rug zettenden adem doet kwynen, maakte egter het Genootſchap *Ter bevordering der Teken- Schilder- Beeldhouw- en Graveerkonst*, in den voorleden Jaare binnen *Amſterdam*, in het *Huis van Trip*, onder het Beſtuur van den kunstlievenden C. S. Roos opgericht, geene geringe vorderingen. Uit de drie Kunstzaalen, die viermaal ter week voor de Intekenaaren openſtonden, waren, behalven een aantal Tekeningen, Prenten en Beeldwerken, een aantal Schilderyen van thans nog in leeven zynde Meesters, aan onderſcheiden Liefhebbers, tot geene geringe aanmoediging van dezelve verkogt. Dit verleende het gunſtig uitzigt, dat de door dit middel aangekweekte Kunſten, al-

(*) *N. Algem. Konst- en Letterbode*, XII. D. bl. 33. en 42.

alle ondersteuning te wagten hadden, by het opdagen van eenen langgewenschten Vrede (*). CXXIII. BOEK.

1799.

Ten tyde des kortstondigen Uitvoerenden Bewinds van VREEDE en die met hem 't zelve bekleed hadden, was de *Nederduitsche* Schouwburg te *Amsterdam* in den *Nederduitschen Schouwburg der Bataafsche Republiek* hervormd en den *Franschen* Schouwburg overgenomen, tot groot agterdeel der Stad. De Raad vorderde de Schouwburgen te rugge en schadeloosstelling ter Nationaale Vergaderinge. Dit stuk, door het Uitvoerend Bewind toegelicht, ontmoette ter Eerste Kamer zo veel byvals, dat het Besluit niets minder inhieldt, dan dat die Schouwburgen ten spoedigsten, aan derzelver Eigenaaren behoorden terug gegeeven te worden, en de rekening, ten beloope van 300,000 Guldens, vereffend. Zo vlot ging het niet ter Tweede Kamer, schoon het bekragtigend Besluit eerlang volgde (†). De Schouwburgen aan de Stad *Amsterdam* te rug gegeeven.

Schoon 'er op den bloei der reeds bestaande Maatschappyen en Genootschappen niet te roemen viel, en deeze in het doorgaand lot zulker Inrichtingen, ten Een nieuw Genootschap te *Zierikzee* opgericht.

(*) *N. Algem. Konst en Letterbode*, XII. D. bl. 153.

(†) *Dagverh. der Handel. van 't Vertegenw. Lichaam* V. D. bl. 247. 517. 535. 708.

CXXII. BOEK. 1799.

ten tyde des Oorlogs, deelden, kwam in *Zeeland* een nieuw Genootſchap tot ſtand in de ſtad *Zierikzee*, onder den tytel, TOT NUT VAN STAD EN LAND. Het verklaarde doel was om, zo veel mogelyk, te arbeiden aan de herſtelling van het vervallene, en de bevordering der belangen byzonder van *Zierikzee* en Eilanden, in zo verre die de algemeene van het geheele Gemeenebest niet konden benadeelen, maar veeleer bevorderen. Wydſtrekkend was het plan. De onderwerpen en werkzaamheden des Genootſchaps waren verdeeld in zes onderſcheiden vakken, de Zielkunde; het Onderwys en de Opvoeding der Jeugd; de Land- en Veebouw; de Koophandel en Zeevaard; de Handwerken, Fabrieken en Trafieken, en de Vaderlandſche Geſchiedenisſen; Roemryke en uitmuntende daaden. Staatlyk ging de eerſte openbaare Zitting toe. De Stadsregeering droeg alles by ter bevorderinge, en mogt men reeds ſpreeken van daadlyk daargeſteld ſtedelyk nut. Daarenboven was het Genootſchap yverig bezig om, gezamenlyk met het daar beſtaande Departement der *Bataafſche Maatſchappy tot Nut van 't Algemeen*, het School-onderwys te verbeteren. — Wy gewaagen gaarne van Inrichtingen, die het heil van byzondere Plaatzen met het algemeene wel-

welzyn vereenigen (*). Dan veel gevolgs hebben wy daar van niet vernomen.

1799.

Op de Gezondheids bevorderinge van 's Lands Ingezetenen was men te meermaalen naa de Omwenteling bepaald bedagt geweest. Thans oordeelde de Agent der Nationaale Opvoeding voor de Geneezing der Kranken byzonder te moeten zorgen. Veelvuldig en gegrond waren de klagten der Geneeskundigen over het gebrek aan eene *Pharmacopæa Batava*, als het eenigſte om, door de Apothekars, in ons geheel Vaderland, de Geneesmiddelen op dezelfde wyze te doen gereed maaken, en dus de misſlagen te vermyden, waar toe het verſchil der thans nog beſtaande Stedelyke Pharmacopæas dikwyls aanleiding gaf. De vorderingen daarenboven ten deezen dage, in de Scheikunde gemaakt, met de toebereiding der Geneesmiddelen in het naauwſte verband ſtaande, raadden dit werk ten ſterkſten aan. Het Uitvoerend Bewind beſloot, op den Voordragt drie Hoogleeraars P. DRIESSEN te *Groningen*, S. J. BRUGMANS te *Leyden*, en G. VROLIK te *Amſterdam*, benevens de Artſen G. G. TEN HAAFF te *Rotterdam* en J. R. DEIMAN te *Amſterdam*, tot het vervaardigen van dit zeer moeilyk, en

Beſluit om een *Pharmacopæa Batava* te vervaardigen.

(*) *N. Algem. Konſt- en Letterbode*, XII. D. bl. 315. enz.

CXXII. BOEK 1799.

en met veele zwaarigheden gepaard gaande, werk te benoemen; en alles aan de hand te geeven, wat kon dienen om in de hun opgedraagene taak wel te slaagen (*).

(*) *N. Algem. Konst en Letterbode*, XI. D. bl. 122.

VADERLANDSCHE HISTORIE.

HONDERD DRIE EN TWINTIGSTE BOEK.

INHOUD.

CXXIII. BOEK.

Het Vaderland van daadlyk daar gevoerden Kryg ontſlaagen. Elders gevoerden Kryg ten deezen jaare, onder BONAPARTE, *in Italie. Wat by de bekendmaaking dier Overwinningen ter Vergaderinge voorviel. Krygsbedryven van* MOREAU. *Verbintenis van den Keizer met Engeland. Wapenſtilſtand tuſſchen den Keizer en Frankryk. Kennisgeeving hiervan door het Uitvoerend Bewind.* VAN ROYENS *woord te dier gelegenheid. De voorloopige Vredesvoorwaarden getekend. Fransch Verſlag van den loop deezer Vredehandelingen. Woord van* VERHOYSEN *deswegen ter Eerſte Kamer. Van* VAN ANDEL *ter Tweede Kamer. Verandering van zaaken. De Wapenſtilſtand opgezegd. De Kryg hervat. Veldſlagen. Behaalde Overwinningen der Franſchen. Een Wapenſtilſtand op nieuw geſlooten. Kennis-*

CXXIII. BOEK.

geeving daar van aan ons Landsbeſtuur. Op welk eene wyze te Parys bekend gemaakt. 's Afgezants SCHIMMELPENNINCK oordeel over die bekendmaaking. DE LEEUW voert des het woord ter Eerſte Kamer. BACOT laat zich ter Tweede hooren. Storm en Watervloed den achtſten van Slachtmaand. Verſchynzels vóór denzelven waargenomen, en by den Storm zelve. Uitwerkzels hier te Lande. In Zeeland byzonder treffend. Berichtgeevingen van daar aan 't Landsbeſtuur. Voorſlagen des Uitvoerenden Bewinds. Beſluiten tot Byſtandverleening. Het Tweede Jaarfeest der aanneeming van de Staatsregeling gevierd. Redenvoering van COSTERUS. Aanſpraak van HOVENS. Voorſtel om jaarlyks een Feest, wegens der Engelſchen Aftocht, te houden. Beſluit daar toe. VAN SWINDEN komt in het Uitvoerend Bewind. Verwisſeling der Leden van de beide Kamers. Redenvoering van C. VAN FOREEST, te deezer gelegenheid, ter Eerſte Kamer. L. J. VITRINGAS Aanſpraak ter Tweede Kamer. Aanmerking. Aanſpraak van FOREEST ter Algemeene Vergadering. VAN ROYEN voert het woord ter Eerſte Kamer. C VAN LENNIP lies zich ter Tweede Kamer hooren. Langzaamheid veeler bewerkingen. Voorſtellen de Agentſchappen betreffende. Een daar op uitgebragt Verſlag. Genomen Beſluit. Gemaakte Bepaalingen. Veele langen tyd hangende Zaaken. Veranderin-

lingen in de verdeeling in Ringen en Gemeentens. Handelingen over het Reglement op de Verkiezing der Gemeente Beſtuuren. Het Vonnis over VAN DER HOEVEN *en* EYZKENBROEK *opgeſchortst. Ontſlag aan deezen, als mede aan* J. DE VISSER *verleend. Nog andere Staatsgevangenen ontſlaagen. Verzoekſchriften van Bredevoort, en elders in dien oord, om ontheffing van de by Proclamatie gedreigde Straffen, van de hand geweezen. De Proclamatie van den acht en twintigſten Augustus des voorigen Jaars ingetrokken.* CXXIII. BOEK.

De verlaating van ons aangevallen en beſtreeden Vaderland, door de tot den Aftocht genoodzaakte *Engelſchen* en *Ruſſen*, waar mede het Jaar MDCCXCIX den kring beſloot, eindigde den Krygop 's Lands grondgebied in *Noord-holland*; ſtaakte de woelingen elders, in zamenhang daar mede, en tot het zelfde doel, veroorzaakt (*). — Van daadlyk, op eigen grondgebied, gevoerden *Oorlog* ontſlaagen te worden, mag, by vergelyking geſprooken, *Vrede* heeten. Het door angst beklemde, en voor het onzeker toekomend krygslot beevend, hart klopt niet meer, met die ſlagen van ongerustheid. De overblyfzels der ramp-za- 1800. Het Vaderland van daadlyk daar gevoerden Kryg ontſlagen.

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* CXX. en CXXI. Boek, het XLI. Deel.

CXXIII. BOEK. 1800.

zalige verwoestingen, door den Kryg aangericht, mogen zich opdoen aan het oog, 't geen of uit noodzaaklykheid, of ter voldoeninge van nieuwsgierigheid, de oorden bezoekt, waar dezelve zich ontzettend opdoen; het nadenkend verſtand moge, by derzelver beſchouwing peinzen over der Menſchen verkeerdheid, heerschen hebzugt, bronnen, waar uit zo veele onzaligheden ontſpringen, eene groote maate van gerustheid keert weder, en ſtreelt den geest, naa zo veel tobbens. Het gelaad der dingen verandert meer en meer. Niet alleen is de ſtryd volſtreeden; maar zy, die de wapens voerden, verlaaten allengskens de door krygsdrommen bezette oorden, om in de daar toe beſtemde legerplaatzen uit te rusten, of elders heen te trekken, waar de nog woedende Kryg manſchap vordert.

Elders gevoerde Kryg.

In de daad maar al te veel gelegenheids, om elders ſtrydende handen te reppen, boodt zich aan. Twee uitgeſtrekte Oorlogstooneelen waren, ten deezen Jaare, opengeſchooven, op welke onze *Franſche* Bondgenoot de hoofdrollen ſpeelde. Het eene in *Italie*, het ander in *Duitschland*. Wy moeten van die Krygsbedryven, elders breedvoerig beſchreeven, hier kortlyk gewaagen: dewyl zy in zichzelven groot en van den wydſtrekkendſten invloed op den ſtaat der zaaken in *Europa* als mede op ons Vaderland waren; en den Vrede op het vasteland, in den Jaarkring, dien wy thans be-

beſchryven, ten zegenryken gevolge hadden. CXXIII. BOEK.

BONAPARTE, uit *Egypte* te rug gekeerd hadt, in *Frankryk*, de teugels der Regeeringe in handen genomen (*). Zo kloek in 't veld, als ſchrander in den raad, beſloot hy de ten agteren geloopene zaak der *Franſchen* in *Italie*, waar hy voorheen met zo veel krygsroems ſtreedt, weder te herſtellen; met eene geduchte krygsmagt het *Alpisch* gebergte over te trekken, de Vyanden van het *Franſche* Gemeenebest, in dien oord, op te zoeken, en *Italie* te doen ruimen. In Bloeimaand deezes Jaars volbragt hy, in weinige dagen, een overtocht, die langen tyd ſcheen te eiſchen. De onbezweeke moed en het vindingryk vernuft der *Franſchen* kwam de grootſte moeilykheden en teffens de dreigendſte gevaaren te boven. Geen koude, geen ſteilte der bergſpitzen, geen diepte der afgronden, hielden de *Franſchen* in deeze heirvaard tegen. BONAPARTE, aller Krygsknegten voorbeeldlyke Aanvoerder, ſnelde zelf in eene ſleede de hooge *St. Bernards* berg af, ſtreevende over de ontzettendſte diepten in ysvalelen en bevroozene waterſtroomen. — De Generaal 1800. Krygsverrigtingen in *Italie*.

(*) Men leeze het Werk getyteld, *Veldtocht van den Generaal* BONAPARTE *in Italien, beſchreeven door een Franſch Generaal. Te Rotterdam by* J. BRONKHORST enz. 1798.

CXXIII. BOEK. 1800.

raal MARMONT, laater in ons Vaderland bekend geworden, vondt redmiddelen uit om het zwaar geſchut over deeze bykans ontoeganglyke plaatzen te voeren, deels zich van uitgeholde boomſtammen, deels van ſleeden met rollen bedienende. Het voorbeeld des Opperveldheers, en der andere Legerhoofden in onverſchrokkenheid, bezielde den ſoldaat met die zelfde geestdrift, op de ſchroomelykſte ſteiltens, in de moeilykſte engtens, even onbeſchroomd volgde hy den ſtaag geſlaagen krygstrom. — Een beſtaan zo onverſchrokken deedt, in het korte tydsbeſtek van veertien dagen, geheel *Piemond*, en een groot gedeelte van *Lombardyen*, weder in de handen der *Franſchen* vallen; *Milaan* gaf zich aan den overwinnenden BONAPARTE over, waar hy de luistervolſte intreede deedt.

Vermeesteringen, die, als 't ware, ſlegts ten voorſpel dienden van grootere geneurtenisſen in *Italie*. De *Oostenryksche* Legers, onder de Generaals OTT en MELAS, zogten zich te vereenigen, om dus, met grooter kans op de overwinning, de *Franſchen* te kunnen aantasten: dan BONAPARTE voorkwam dit, door den Generaal BERTIER te bevelen MELAS op te zoeken, en te bevegten. By *Montebello* viel dit treffen voor, en de *Oostenrykers* kreegen daar een gevoeligen neep; aan dooden en gekwetſten telden zy drie duizend man, en verlooren zes duizend aan krygsgevangenen. Groot

en

en belangryk was deeze zegepraal: doch een hoofdtreffen moest het lot der Legers en van geheel *Italie* beſliſſen. Aan deezen wensch voldeedt den veertienden van Zomermaand. BONAPARTE trof, ten dien bloedigen dage, de *Oostenrykers* by *Marengo* aan. Vroeg in den morgen begon de ſtryd, die onafgebrooken, tot drie uuren naa den middag, aanhieldt. Aanvallers en Afweerders ſtreeden met eene gelyke maate van manmoedigheid. Dit deedt den zegen nu en dan in twyfel hangen. In den aanvange ſcheenen de *Oostenrykers* dien te zullen wegdraagen; dan de *Franſchen*, reeds aan 't wyken gebragt, herſtelden zich, ſtortten met hunne ganſche magt op de *Oostenrykers* neder, en braken de linien. Schrik, van verwarring gevolgd, verſpreidde zich door hun leger, dat zich eindelyk genoodzaakt vondt te wyken, en het flagveld den Overwinnaar te laaten. In den Veldſlag by *Marengo* betoonden de *Oostenrykers*, zo wel als de *Franſchen*, wonderen van dapperheid. Twee paarden werden den Generaal MELAS onder 't lyf doodgeſchooten, en hy zelve aan den arm gekwetst. De by BONAPARTE, wegens zyne dapperheid, zo zeer beminde Generaal DESAIX ſneefde vegtende (*).

Groot

(*) Het Gedenkteken, te zyner Eere, te *Parys*, opgericht, vindt men afgebeeld en beſchreeven in *Parys in den aanvang der Achttiende* Eeuw, door A. VAN DER WILLIGEN. Te *Haarlem*, by A. LOOSJES Pz. I. D. bl. 168.

CXXIII. BOEK. 1800.

Groot was het verlies te wederzyde. De *Oostenrykers* hadden meer dan negen duizend man, zo aan geſneuvelden als gevangenen, verlooren, en daaronder veele Opperofficieren. Der *Franſchen* verlies beliep omtrent vier duizend man aan gedoodden, gekwetſten en gevangegen. Deeze, tot zoo veel bloeds gekogte, overwinning hadt ten gevolge, dat vyftien vestingen, twee duizend ſtukken geſchut, veertig duizend ſnaphaanen, mond- en oorlogsbehoeften voor een Leger van honderd duizend man, en twintig duizend gevangenen, in der *Franſchen* handen vielen, zonder van de veelvuldige Magazynen, en verder behaalden buit te reppen.

Wat by de bekendmaaking dier Overwinning ter Vergadering hier te Lande voorviel.

De *Bataafſche* Minister te *Parys*, SCHIMMELPENNINCK, verwylde niet de gewigtige tyding van de beſlisſende Overwinning, door de *Franſche* wapenen in *Italie* bevogten, het Uitvoerend Bewind te doen toekomen. Men beſchouwde die groote gebeurtenis als een ſtap tot den gewenschten Vrede, voor den Lande zo noodzaaklyk. De mededeeling van die tyding deedt de Vergaderzaal van de leevendigſte toejuiching weêrgalmen. De Voorzitter P. DE KANTER gaf, in eene wel korte, doch hartlyke aanſpraak, met deeze woorden, zyne gevoelens te kennen; „ Heeft verbaazing en verwonde-
„ ring U en my, Burgers Vertegenwoor-
„ digers! by het hooren deezer bood-
„ ſchap, vervuld, dan zult gy, met my,

de

„ de menschlykheid, de beste zaak, en het Vaderland, met deeze Overwinning wel willen gelukwenschen! — dan zult Gylieden met my wel traanen willen ſtorten over den vroegtydigen dood dier Helden, wier dapperheid zo veel tot deeze roemryke Overwinning heeft toegebragt — dan zult Gylieden met my wel hulde willen bewyzen aan den moed en het beleid van zo veele anderen, die op den veertienden van July de velden van *Alexandrien* heeft beroemd gemaakt.— Dat wy de Voorzienigheid danken, in het blyde vooruitzigt, dat deeze merkwaardige Veldſlag een einde aan bloed en traanen maaken, en eenen heilryken Vrede aanbrengen zal, ons met alle Vrienden van Vryheid, Vaderland en Menschlykheid verheugen!"

CXXIII. BOEK. 1000.

De toejuichingen vernieuwden zich by het einde deezer Aanſpraake. Het uitſteeken van Vlaggen, en het losbranden van het Geſchut, dienden om die blyde maare wyder en wyder te verſpreiden. — Volvaardige toeſtemming ontmoette het Voorſtel des Burger Repreſentants VAN ROYEN, om het Uitvoerend Bewind aan te ſchryven om, ter gelegenheid dat hetzelve zyne gelukwenſching aan den Eerſten Conſul zou doen toekomen over deezen, zo wyslyk beraamden als gelukkig volvoerden, Veldtocht, het hartlykst genoegen van het Vertegenwoordigend Lichaam deswegen aan den groo-

ten Man te betuigen. — In gevolge hier van gaf het Vertegenwoordigend Lichaam aan het Uitvoerend Bewind zyn verlangen te kennen, dat aan den *Bataafſchen* Minister te *Parys* zou worden aangeſchreeven, om, op eene onderſcheidende wyze, aan het *Franſche* Staatsbeſtuur en den Eerſten Conſul te doen blyken de aangenaame gewaarwordingen, waar mede de tyding deezer gedenkwaardige gebeurtenis by beide de Kamers was ontvangen, en het weezenlyk aandeel, 't geen zy genomen hadden in eene Overwinning door de Republikeinſche Wapenen, onder het Opperbevel des Eerſten Conſuls, behaald, welke, in de Gedenkboeken van *Europa*, onder de meest ſchitterendſte en meest beſlisſende zou vereeuwigd blyven. Met verderen last, om, in 't byzonder den eerſten Conſul, wegens den gelukkigen uitſlag van een Veldtocht, even wyslyk beraamd als onverſchrokken uitgevoerd, die deszelfs reeds gevestigden roem, meer en meer, volkomen hadt gemaakt, ook inzonderheid van wegen het Vertegenwoordigend Lichaam des *Bataafſchen* Volks, met de nadruklykſte betuigingen van hoogagting voor diens Perſoon, mitsgaders van verkleefdheid aan het waare Republikeinisme, geluk te wenſchen. Dit droeg de onverwylde goedkeuring ter Eerſte en Tweede Kamer weg (*).

CXXIII. BOEK. 1800.

Ter-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 701. 734. 737.

Terwyl BONAPARTE deeze wonderen van dapperheid deedt, en het Leger der *Oostenrykeren* bykans geheel tot niet bragt, voerde MOREAU wonderen van moed en krygsbeleid uit. Lang hadt het *Franſche* ineengeſmolten *Rhyn*- en *Donau*-Leger, over 't welk het Opperbevel aan MOREAU was opgedragen, uit verſcheiden hoofde zich in de Winterlegering gehouden, deels ter oorzaake van de Vredesonderhandelingen met den Vyand, deels wegens de verſterkingen en noodwendigheden, die het nog uit het binnenſte van *Frankryk* te wagten hadt. Het leedt tot Grasmaand, dat MOREAU het niet gehoorgeeven aan de Vredesvoorſlagen, en dus de opening van den Veldtocht aankondigde; een Veldtocht, die even roemryk voor dien *Franſchen* Generaal, als beſlisſend voor den ſtaat der zaaken op het Vasteland bleek te weezen. Niet zonder het ontmoeten van herhaalden en moedigen wederſtand trok hy op drie punten over den *Rhyn*. Bloedige gevegten, dag op dag herhaald, dwongen de *Oostenrykers*, met verlies van eenige duizenden manſchap, hunne ſtelling te verlaaten. De *Franſchen* rukten voort, en verſpreidden zich over den *Zwabiſchen* bodem, het tooneel des verwoestenden Krygs. De *Oostenrykſche* Generaal KRAY deinsde te rug op *Biberach* en *Memmingen*. Dan ook daar kon hy zich niet vestigen. Een nieuwe ſlag verpligtte hem verder rugwaards te trekken,

CXXIII. BOEK. 1800. Krygsbedryven van MOREAU.

en

CXXIII. BOEK. 1800.

en zich met zyn Leger na *Ulm*, aan den ſlinker oever van den *Donau*, te begeeven.

Toen de zaaken in deezer voege geſchapen ſtonden, ging Keizer FRANS, op den twintigſten van Zomermaand, eene nadere verbintenis met den Koning van *Engeland* aan. Deeze beloofde den Keizer niet alleen de aanzienlyke Geldſomme van twee Millioenen Ponden Sterlings, by wyze van leening, voor te ſchieten; maar ook den Oorlog tegen de *Franſchen*, zo ter Zee als te Land, op het kragtdaadigſt voort te zetten; mits de Keizer zorgde, dat zyne Legers in *Italie* en *Duitſchland* in een voltalligen ſtaat gebragt wierden. Desgelyks verbonden zich de beide Mogendheden, om geenen afzonderlyken Vrede met de *Franſchen* te zullen ſluiten, zonder eene voorafgaande kennis en bewilliging van elkanderen. De Keizerlyke Staatsdienaar Baron van THUGUT en de Engelſche Gezant MINTO tekenden te *Weenen* deezo Verbindtenis.

Verbintenis van den Keizer met *Engeland*.

Dagelyks vielen 'er gevegten voor, die ſchoon nu en dan, bovenal by den ſlinker vleugel, voor de *Franſchen* nadeelig uitvielen, onbeduidend waren, in vergelyking met de voortgangen, die de rechter vleugel, door MOREAU zelve aangevoerd, maakte, beſtendig dieper in *Zwaben* doordringende. Hy ſtelde ſchikkingen daar, om verder in *Zwaben*, *Beijeren* zyne overwinnende benden te voe-

ren

ren tot in de *Oostenrykſche* erflanden. Hy trok den *Donau* over, *Ulm* werd ingeſlooten. CXXIII. BOEK.

Veranderingen in plan, bragten eene verwydering van den *Donau* te wege. Na de noordlyke grenzen van *Tyrol* en van *Beijeren*, wendde zich het *Franſche* Leger. *Munchen* werd door hun aangetast en ingenomen. Weder wendde zich MOREAU hooger op, na den *Donau*, trok die rivier over, noodzaakte de Keizerlyken uit de Stad en den omtrek van *Ulm* op te breeken. Die Stad werd geheel ingeſlooten, en de *Oostenrykers*, onder den Generaal KRAY, werden afgeſneeden van de overige Keizerlyke Krygsmagt in *Beijeren* en het *Tyrolſche*. MOREAU zette langs den ſlinker oever van den *Donau* zyn heirtocht, aan 't hoofd eens Legers van 60,000 man, voort. Veele gevegten, gemeenlyk wel van eenen zeer bloedigen aart, doch niet beſliſſende, vielen 'er, van tyd tot tyd, voor. De vorderingen der *Franſchen* in *Beijeren* waren desgelyks beſtendig. En het een en het ander noodzaakte de Keizerlyken, tot agter de *Inn*, te rug te trekken. 1800.

By deeze ontzettende vorderingen der *Franſchen* aan den *Donau*, en de volkomene nederlaage der *Oostenrykers* in *Italie*, waar van wy hier boven gewaagden, werden de laatstgemelden bedagt op een Wapenſtilſtand tuſſchen de Legers in *Duitschland*. Dezelve werd, voor een onbepaalden tyd, op den vyftienden van Wapenſtilſtand tuſſchen den Keizer en *Frankryk*.

CXXIII. BOEK. 1800.

van Hooimaand geſlooten, terwyl men, by het hervatten der vyandlykheden, twaalf dagen te vooren elkander zou waarſchuwen. Deezen tuſſchentyd beſteedden de wederzydſche Mogendheden om aan het Vredeswerk te arbeiden. Keizer FRANS zondt den Generaal Graaf van St. JULIEN na *Parys*, om met het *Franſche* Staatsbeſtuur over den Vrede, waar toe het zich niet ongenegen getoond hadt, te handelen. Men bragt dit werk zo verre, dat de voorloopige voorwaarden, door de Onderhandelaars, den acht en twintigſten van Hooimaand, getekend werden.

Kennisgeeving hier van door het Uitvoerend Bewind.

Groote hoop op Vrede beurde de harten, des Oorlogs moede, kragtdaadig op. Het Uitvoerend Bewind onzes Vaderlands, hier van, met den aanvange van Oogſtmaand, verſtendigd, gaf des de beide Kamers kennis by eenen Brieve, van deezen blyden en hoopgeevenden inhoud. „ Burgers Repreſentanten! „ Werd de blyde hoop voor het lydend „ Menschdom, om deszelfs door de rampen des Oorlogs diepgeſlaagene wonden te zien heelen, door de roemryke Overwinningen der *Franſche* Wapenen in de velden van *Maringo* verleevendigd; — werd dezelve door den „ niet min roemvollen voorſpoed der„ zelve Wapenen aan de boorden van „ den *Donau* verſterkt, nu door de op„ eengevolgde Wapenſtilſtanden, zo in „ *Italie* als in *Duitschland*, bevestigd,

„ thans

„ thans geeft ons de gewigtige tyding, CXXIII.
„ dat, in den avond van den negen en BOEK.
„ twintigſten July, de Preliminaire Gron ——
„ den van eenen te negocieeren Vrede 1800.
„ tuſchen de *Franſche* Republiek en
„ het Huis van *Oostenryk* te *Parys* zyn
„ getekend, het meer zeker vooruitzigt,
„ dat een gewenſchte Vrede een einde
„ aan den woedenden Kryg, ten minſten
„ op het Vaste land, zal maaken."

„ Deeze heuchlyke tyding, gisteren
„ door een buitengewoonen Courier
„ ons aangebragt, haasten wy ons ter
„ Ul. kennis te brengen, niet twyfelen-
„ de, of dezelve zal aan Ulieden, even
„ als ons, en alle waare Menſchenvrien-
„ den, ten hoogſten aangenaam en be-
„ langryk zyn; daar door dezelve alle
„ gegronde verwagting gebooren wordt,
„ dat het zo lang geteisterd *Europa*
„ eens wederom adem zal ſcheppen, en
„ de Volkeren, door eenen aangenaamen
„ Vrede, tot voorigen bloei zullen kun-
„ nen te rug keeren, en inzonderheid,
„ dat ons zo zeer gefolterd Vaderland
„ daar door gelegenheid zal bekomen,
„ om deszelfs zwaare verliezen, en by-
„ na totaalen ondergang, zo niet geheel
„ te herſtellen, ten minſten te lenigen."

Deeze kundſchap, ter Eerſte Kamer medegedeeld, ontfrontzde het hoofd der Volksvertegenwoordigeren, en liet de Voorzitter VAN ROYEN zich in deeze korte, doch hartlyke, aanſpraak uit. — „ Burgers Vertegenwoordigers! De har-

VAN ROYEN's woord by die gelegenheid.

„ ly-

CXXIII. BOEK. 1800.

„ lyke en nadruklyke betuigingen van
„ genoegen, blydſchap en gelukwen-
„ ſching, waar mede het Uitvoerend
„ Bewind ons deeze heuchlyke en be-
„ langvolle gebeurtenis heeft medege-
„ deeld, maaken het voor my geheel
„ overtollig eenige verdere bewoordin-
„ gen te bezigen, welke zouden kun-
„ nen dienen om die zelfde gevoelens
„ by U op te wekken, daar ik die reeds
„ op Ul. aller vervrolykt gelaad, met
„ de kennelykſte trekken, getekend
„ zie."

„ En zouden ook Vertegenwoordi-
„ gers van een Volk, dat reeds zo lange
„ gezugt heeft onder den last eens on-
„ gelukkigen Oorlogs, zich niet ver-
„ heugen, in de aanvanglyke vervulling
„ hunner hoope, en in het meer en
„ meer aangroeiend vertrouwen, dat die
„ vervulling eerlang volkomen zal wee-
„ zen? Zouden zy zich niet hartlyk
„ verblyden, in het meer en meer op-
„ klaarend vooruitzigt, dat eens einde-
„ lyk rust en kalmte de plaats zal in-
„ neemen van het alvernielend oorlogs-
„ vuur? — Ja, Gyl. vereenigt U met
„ mynen wensch, dat weldra het ge-
„ heele Menschdom tot verademing mo-
„ ge komen, en dat vooral het *Bataaf-*
„ *ſche* Volk ryklyk en beſtendig deele
„ in de gezegende vrugten van eenen
„ ſpoedigen en algemeenen Vrede. —
„ De Hemel verhoore deezen wensch!
„ Het weldaadig Opperweezen ſcheppe

„ dien

„ dien Vrede haastlyk en vestige langs deezen weg het geluk en den voorſpoed van ons Gemeenebest op vaste en duurzaame gronden!" CXXIII. BOEK. 1800.

Niet min verrukt was men ter Tweede Kamer, niet min hartlyk gaf de Voorzitter VAN LENNEP, die aandoening, welke allen bezielde, te kennen, als hy zich liet hooren. — „ Burgers Repreſentanten! Was de gedenkwaardige Slag van „ *Marengo*, waren de onafgebrookene „ zegevierende voortgangen van eene „ Bondgenoote, als 't ware, de eerſte „ morgenſchemeringen — thans, dank „ zy het Opperweezen! mag het my gebeuren Uliedden den helderen dageraad „ aan te kondigen, en den blyden dag „ des Vredes, welken wy allen zo vuurig wenſchen te aanſchouwen! O, dat „ deeze eerlang met vollen en glansryken luister praale! Dat het afgemat, „ het hygend en zugtend Menschdom „ weder adem haale! Dat de Vorſten „ eenmaal overtuigd worden, hoe averechts hunne Staatkunde, hoe vrugtloos hun poogen, hoe dierbaar het „ Menſchenbloed is!

„ Verheugen wy ons intusſchen, Burgers Repreſentanten! met deeze heuchlyke tyding! Gaan wy rustig voort met „ het betragten van onzen pligt en het „ bevorderen van het heil onzes Vaderlands en onzer Natuurgenooten! en „ vertrouwen wy altyd op de onwankelbaare trouw en liefde van Hem,

„ die onzen Vaderen zo veel heils ſchonk,
„ die ook op ons, met goedertieren
„ oogen, uit den hoogen Hemel neder-
„ zag, die het heil zyner ſchepzelen
„ kan en wil daarſtellen, die eindelyk
„ wys en goed is, ook dan, wanneer
„ zyne wegen niet onze wegen zyn (*)!

De Voorloopige Vredesvoorwaarden getekend.

De ſchynbaarheden van den naderenden Vrede vermeerderden, de hoop op denzelven wiesch aan door de bekendmaaking der verlenging van den Wapenſtilſtand en de zich daar by paarende omſtandigheden. Kundſchap van deezen toedragt der zaaken ontving ons Landsbeſtuur door de mededeeling van de zekere tydingen uit *Parys*, dat de voorloopige Vredesvoorwaarden waren getekend geworden tuſſchen den Burger TAYLLEYRAND, Minister van de Buitenlandſche Betrekkingen, en den Graaf DE ST. JULIEN, en vier en twintig uuren daar na door den eerſten Conſul bekragtigd. By de bekendmaaking hier van werd den *Franſchen* Volke verſlag gedaan van het beloop en den ſtand der zaaken het Vredeswerk betreffende. Het kwam hier op neder.

Fransch Verſlag van het beloop deezer Vredehandeling.

Dat de Burger DUROC belast geweest was die getekende Stukken na *Weenen* over te brengen. Aldaar hadden de kunſtenaryen der *Engelſchgezinde* Factie tegen den Vrede den Keizer doen beſluiten, om

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 329.

om het bekragtigen der voorloopige Vre- CXXII.
desvoorwaarden, hem aangeboden, te wei- BOEK.
geren. Eene weigering, gegrond op eene
vordering des Konings van *Groot-Brittan-* 1800.
je, dat men zyne Gezanten, te gelyk met de Gevolmagtigden van den Keizer, op het Congres te *Luneville* zou toelaaten.

Van dien tyd af hadt het *Franſche* Gouvernement zich verpligt gevonden om den Wapenſtilſtand te verbreeken, om het overige van den Herfst met geene ydele woordwisſelingen te verliezen. De Generaal MOREAU hadt, ingevolge hier van, last ontvangen om aan den Vyandlyken Generaal de voorloopige Vredes-Artykelen mede te deelen, en teffens te kennen te geeven, dat, ingevalle dezelve niet, binnen vier en twintig uuren, waren bekragtigd, of byaldien zyne Majeſteit de Keizer nadere uitleggingen noodig hadt, hy als dan de drie ſterke plaatzen *Ulm*, *Ingolſtad*, en *Philipsburg* aan de *Franſche* Armee moest doen overleveren: en, zo niet, dat alsdan de Vyandlykheden weder eenen aanvang zouden neemen.

Desgelyks hadt het *Franſche* Gouvernement den Koning van *Engeland* doen weeten, dat het geene zwaarigheid vondt om diens Gezanten tot het Congres te *Luneville* toegang te laaten hebben, indien hy toeſtemde in eenen Wapenſtilſtand ter Zee, welke aan *Frankryk* hetzelfde voordeel aanboodt, dat aan den Keizer de voortgang van den Wapenſtilſtand op het Vasteland verſchafte.

CXXIII. BOEK. 1800.

De Keizer hadt zich daar op onmiddelyk na zyn Leger aan de *Inn* begeeven, en het overleveren der drie gemelde sterke Plaatzen ingewilligd; welke daar op door *Fransch* Krygsvolk bezet waren. De Heer VAN LEHRBACH, met 's Keizers volmagt voorzien, hadt last om zich na *Luneville* te begeeven.

Ongetwyfeld zouden de Voorwaarden van eenen Wapenstilstand ter Zee zwaarigheden aanbieden, en eenige vertraaging veroorzaaken; doch indien de beide Gouvernementen het niet eens konden worden, wegens de Voorwaarden dier Wapenschorsing, dan zouden *Frankryk* en zyne Majesteit de Keizer afzonderlyk handelen over eenen byzonderen Vrede, op de gronden der reeds gelegde Voorwaarden. „Doch," met deeze woorden sloot die Berichtgeeving, „indien, 't geen „men niet denken kon, het der *Engel-* „*sche* Party nog gelukte, op de *Weener* „*Ministers* invloed te maaken, dan zou- „den de Troepen der Republiek, noch „sneeuw, noch strengheid van saisoen „ontzien, en den Oorlog, geduurende „den winter, tot het uiterste voortzet- „ten, zonder aan de Vyanden den tyd „tot het formeeren van nieuwe Legers „te laaten."

Woord van VERHOYSEN deswegen ter Eerste Kamer.

De Voorzitter ter Eerste Kamer VERHOYSEN, dit stuk aan de Leden mededeelende, kon zyne aandoeningen van vreugde, over dit naderend vooruitzigt op den Dag des Vredes, niet verbergen, hy voer-

voerde zyne mede-Burgervertegenwoordigers te gemoete: „ Zyn de altyd gedenkwaardige, elkander verdringende „ Veldſlagen — zyn de behaalde Zegepraalen van onze Bondgenooten de „ voorboden geweest — heden valt het „ my te beurt, Ul. aan te kondigen eene „ gebeurtenis, welke de ſchitterendſte „ hoope oplevert, dat eerlang de zo gewenschte Dag van Vrede zal opdagen. — O dat ſpoedig, die hemelſche, die onwaardeerbaare weldaad ons „ allen verraste! — Dat het gedrukt, „ het gefolterd Menschdom, het verneder hoofd ophaale! — dat het plengen van Menſchenbloed — het verwoesten van Haardſteden en Eigendommen, der Vorſten hart éenmaal treffe! „ Dat zy, hier van de waarde bezeffende, aan hunne nietige Krygswerken „ een eindpaal ſtellen! — Verblyden „ wy ons, Burgers Repreſentanten! intusſchen met deeze zo dierbaare tyding; — wenſchen wy elkander, en het „ geheele Menschdom daar mede hartlyk „ geluk! Gaan wy intusſchen mannoedig voort in de betragting van onzen „ duuren pligt — beſchouwen wy het „ welbegreepen belang van Volk en Vaderland als de hoogſte wet — vertrouwen wy dat Hy, die onze Voorvaderen, die ons Vaderland, nog onlangs heeft gered — dat Hy, wiens „ werken wonder zyn, het geluk zyner „ Kinderen eenmaal zal voltooijen!"

CXXIII. BOEK. 1800.

CXXXII. BOEK. 1800.

In die eigenſte verrukking werd de Tweede Kamer opgetogen op het hooren dier zo veel beloovende verzekeringen uit *Frankryk*. VAN ANDEL, de Voorzitter, voerde dit woord, 't geen de ſtemming was van aller Leden harten. „ Voorzeker, Burgers Repreſentanten! deelt „ ieder onzer in deeze heuchlyke gebeurtenis en gelukkige wending van zaaken! Daar wy, (hoe zeer op den voorbeeldeloozen moed en ſtandvastigheid „ van onzen magtigen Bondgenoot, veel „ kunnende vertrouwen) nog alle reden „ hadden te vreezen, dat de Vrede niet, „ dan naa het op nieuw ſtroomen van „ menſchenbloed, zou worden tot ſtand „ gebragt! Onze Vyand immers ſpande alle „ vermogens in, om den ſtryd met vernieuwde kragt, te hervatten! — dan „ eindelyk ſchynt de ſtem der menſchheid de overhand te hebben behouden, boven den invloed van het zo „ lang verkeerdlyk opgeofferde en verſpilde Goud! — De Hemel heeft het „ om Vrede zugtend Menſchdom verhoord!

Van VAN ANDEL ter Tweede Kamer.

„ Het ſtrekt my tot een zonderling „ genoegen, Ul. deeze voorgeleezene „ gewigtige tyding, als Voorzitter, te „ mogen mededeelen. — Eene tyding, „ die, gelyk het Uitvoerend Bewind te „ regt zegt, als een werklyken ſtap tot „ den aanſtaanderenden Vrede, (waar mede „ de welvaart der Republiek zo zeer is „ verbonden,) kan worden beſchouwd.

„ Ik

„ Ik wensch Ul., ons Vaderland, ja alle CXIII.
„ onze Medemenſchen, met dit belang- BOEK.
„ ryk bericht, welmeenend geluk! en ——
„ wordt myn verlangen vervuld, dan zal 1800.
„ eerlang alom de Vrede volkomen, en
„ het alles vernielend Oorlogzwaard wor-
„ den in de ſcheede geſtooken, en nim-
„ mer anders, dan ter verdeediging van
„ Vryheid en Regtvaardigheid, weder
„ worden ontbloot; dan beyveren zich
„ alle Vorſten en Staaten, om het heil
„ van Landen en Volken te bevorderen;
„ dan vervangen onderlinge rust, goede
„ trouw en eensgezindheid de plaats van
„ onrust, afgunst en tweedragt, en dan
„ vindt vooral *Nederland*, in de gevol-
„ gen van een gunſtigen en duurzaamen
„ Vrede, een ruim aandeel, en haare ge-
„ ledene rampen en verliezen worden
„ daar door ryklyk vergoed.

„ Kwyten wy ons inmiddels, myne
„ Amptgenooten! by voortduuring, van
„ onzen pligt, ter bevordering van het
„ heil onzes Vaderlands en onzer Natuur-
„ genooten; en, God des Vredes! dien
„ wy openlyk onze hulde toebrengen,
„ voor deeze nieuwe weldaad, aan veelen
„ uwer ſchepzelen beweezen, en tevens
„ eerbiedig danken voor de byzondere
„ redding en bewaaring van ons Vader-
„ land, tot hier toe, ſchenk eerlang
„ eenen gewenschten, eenen algemeenen
„ Vrede, of doe ons over onze overge-
„ bleevene Vyanden zegevieren! Geef
„ dat de bronnen van onzen welvaart

CXXIII. BOEK. 1800.

„ ſpoedig en gezegend worden geopend, „ op dat *Nederland* weldra gelukkig in „ zich zelven, nuttig voor zyne Bond„ genooten, en gevreesd by zyne Beny„ ders weezen moge!" (*).

Veranderingen van zaaken.

Dan hoe veel uitzigts op den Vrede zich mogt opdoen; hoe gunſtig ſpellend de Berichtgeeving uit *Frankryk* des mogt ſpreeken; met hoe veel ernsts en vuurs de Voorzitters in de Regeerings Vergaderingen onzes Lands zich des mogten uitlaaten; met hoe welmeenend een genoegen die redenen door de Leden werden aangehoord, en als de uitboezemingen hunner harten aangenomen, namen de zaaken onverwagts zodanig een keer als in het einde der *Franſche* Berichtgeeving wel *mogelyk* geſteld, doch zeer *onwaarſchynlyk* geagt werd.

De Wapenſtilſtand opgezegd.

Men hoorde den Wapenſtilſtand opzeggen, en de Kryg ſtak, anderwerf, het gruwzaam hoofd op, woedde als voorheen, en het ongelukkig *Duitſchland* ſtrekte weder ten bloedigen Oorlogstooneele. Eene wisſeling van zaaken, die zo veele gunſtige uitzigten, op eenmaal, met een dikken nevel omwolkte, grootendeels toegeſchreeven aan den Keizerlyken Staatsdienaar, den Baron VAN THUGUT, die, der *Engelſche* belangen ſterk toegedaan, middel hadt weeten te vinden om den Vrede, reeds op zo goeden voet

(*) *Dagverk. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 913. 930.

voet en verre gevorderd, den Keizer onſmaakelyk te maken. Hy hoopte, hy verwagtte, dat de *Engelſchen*, na den kant van *Italie*, eene magtige afwending zouden daarſtellen, en dat de ryklykheid des Hofs van *St. James* den Keizer aan ruimte van geld zou helpen, om, door dien zenuw des Krygs geſterkt, den Oorlog te kunnen hervatten en met allen nadruk voort te zetten. CXXIII. BOEK. 1800.

De *Franſchen* hadden, door de ſchynbaarheden des Vredes, geenzins verzuimd op een mogelyk voort te zetten Kryg bedagt te weezen. In *Beijeren* hadden zy hun Leger grootlyks verſterkt. Daar was het, dat de Generaal MOREAU, op den zeven en twintigſten van Slachtmaand, eene afkondiging liet doen van het hervatten des Krygs. Onder andere betuigde hy, „ dat de *Franſche* Regeering „ zich gehaast hadt, om aan 's Keizers „ Gezant de voordeeligſte openingen tot „ Vrede te doen, geenzins twyfelende, „ of dezelve zouden een einde aan alle „ Krygsverrigtingen maaken, en het *Fran-* „ *ſche* Gemeenebest de rust en het ge„ luk wederſchenken; doch dat deszelfs „ Vyanden zulks, door allerlei listen, „ hadden weeten te verydelen, en dat „ men in de daad niet hadt kunnen ver„ wagten, een Onderhandelaar te zul„ len zien verſchynen, zonder de magt „ om te kunnen onderhandelen: door „ al het welk men zich genoodzaakt „ vondt, ſchoon in het ſtrengſte jaar- De Kryg hervat.

CXXIII. BOEK. 1800.

„ getyde, de Wapens weder op te vat-
„ ten, om eindelyk aan het Vaderland
„ een Vrede weder te geeven, die den
„ roem en voorſpoed van *Frankryk* ten
„ top zouden voeren."

Veldſlagen.

De uitkomst leugenſtrafte geenzins deeze taal des Veldheers, noch ook het gedenkwaardig ſtot der Bekendmaaking van den loop en toeſtand der Vredesonderhandelingen (*). De Keizer beſloot, zich aan het hoofd zyns Legers te ſtellen, en vertrouwde het daadlyk Opperbevel toe aan den Aartshertog JAN. Groote verſterkingen ſtondt 's Keizers Krygsmagt te ontvangen uit *Hongaryen*, *Boheman* en *Oostenryk*. De Keizerlyken verlieten met het einde van Slachtmaand hunne Legerplaats, en Aartshertog JAN greep op den eerſten van Wintermaand de *Franſchen* aan en de overwinning verklaarde zich voor hem. De Generaal MOREAU deedt het geheele Leger agterwaards wyken, met oogmerk om den Vyand in de engten van *Hohenlinden* te lokken. De *Oostenrykers* daar door in den waan gebragt, dat de *Franſchen* voor hem te rug deinsden, vielen 's morgens op alle punten van het *Franſche* Leger aan; dan welhaast ontdekten zy hunnen misſlag. Van alle kanten kwamen de *Franſchen* uit de holle wegen te voorſchyn, en omringden hunne aanvallers. Hardnekkig en bloedig was deeze Veldſlag.

De

(*) Zie hier boven bl. 98.

De overwinning verklaarde zich in den namiddag voor de *Franſchen*. Het was een bloedigen dag, en te wederzyden het aantal der geſneuvelden groot, dat der Gevangenen, op de *Oostenrykers* gemaakt, zeer aanzienlyk. In de negentig ſtukken geſchut en twee honderd wagens met krygsvoorraad vielen den *Franſchen* in handen. De *Franſchen* begrootten het aantal der ten dien dage gemaakte Krygsgevangenen op tien duizend man, en hun eigen verlies op duizend. De Keizerlyken berekenden het aantal hunner dooden, gekwetſten en gevangenen op twaalf duizend man. CXXII. BOEK. 1800.

Behaalde Overwinningen der *Franſchen*.

Roemryk en beſlisſend was dien Slag. Tot deeze overwinning hadden de *Bataafſche* Krygsbenden, onder bevel van den Generaal DUMONCEAU, niet weinig toegebragt. Naa dezelve zetten de *Franſchen* het weldra over de *Inn*, en dreeven, als 't ware, den Aartshertog JAN voor zich heenen. Een herhaald gevegt van een geheelen dag, by *Saltzburg*, werd met de Overwinning bekroond, en MOREAU rukte den dag daar op volgende binnen die Stad. Hier op geraakte de geheele *Oostenrykſche* Armee, niet meer in ſtaat om aan de *Franſchen* wederſtand te bieden, of hunne ſnelle voortgangen te ſtuiten, in volle terugtocht.

Een Wapenſtilſtand op nieuw geſlooten.

Naa den ſlag van *Hohenlinden* hadt MOREAU aan den Aartshertog JAN een Officier afgevaardigd, om den Vrede voor te ſlaan, met bygevoegde verklaaring, dat hy van

CXXIII. BOEK. 1800.

van zyne Regeering gelast was, dien tot *Lintz* toe aan te bieden; maar niet langer, wanneer het *Fransche* Leger tot voorby *Lintz* zou zyn voortgerukt. De Aartshertog nam deezen voorslag niet terstond aan. Eerst toen het *Fransche* Leger *Lintz* daadlyk hadt ingenomen, en de voorposten slegts tien mylen van *Weenen* afstonden, begon de Keizer ernstig bedagt te zyn op het treffen van een Wapenstilstand: en kan het niet ontkend worden dat MOREAU, hoe overwinnend, daar by groot belang hadt. Meer dan honderd mylen was hy, met zyne overwinnende Krygsbenden, vooruitgesneld; aan den anderen kant van den *Donau* stondt een aanzienlyke magt der *Oostenrykeren*, het Keizerlyk Leger in *Italie* hadt hy agter zich, en hy droeg geene volkomen kennis van den voorspoed der *Fransche* Wapenen in dien oord. De Aartshertog CAREL, door den Keizer na het Leger gezonden om het Opperbevel te aanvaarden, hadt tevens volmagt tot het sluiten van een Wapenstilstand, die voor dertig dagen, den vyf en twintigsten van Wintermaand, geslooten werd.

Kennisgeeving daar van aan ons Landsbestuur.

Onze Minister te *Parys*, SCHIMMELPENNINCK, maakte allen mogelyken spoed om 's Lands-bestuur van die hoogstgewigtige gebeurtenis kennis te geeven. Vroegere berichten, wegens den voorspoed der *Fransche* wapenen, door hem herwaards overgezonden, werden in de hoofdzaaken bevestigd. Thans mogt hy schry-

ſchryven: „ Naa het leveren van een „ aantal, zich dag op dag opvolgende, „ allerbloedigſte gevegten, alle ten voor- „ deele der Republikeinſche Legers uit- „ gevallen; waar in de hoofdſom van het „ verlies aan de Keizerlyke zyde op niet „ min dan omſtreeks vyftien duizend doo- „ den en gekwetſten, en vyf en twintig „ duizend gevangenen berekend wordt, „ heeft Aartshertog CAREL, op de voor- „ afgegaane verklaaring, dat de Keizer „ genegen was, onmiddelyk en afgezon- „ derd van het *Engelſch* Kabinet, den „ Vrede met de *Franſche* Republiek te „ ſluiten, aan den Generaal MOREAU een „ Wapenſtilſtand voorgeſlagen, die ook „ daadlyk, op allervoordeeligſte voor- „ waarden voor de Republikeinſche Le- „ gers, geſlooten is."

Op welk eene wyze te *Parys* bekend gemaakt.

De mededeeling daar van aan het Wetgeevend Lichaam te *Parys* gedaan hieldt die Staatsdienaar voor de beſte maatſtaf, naar welke men kon afmeeten hoedanig de Eerſte Conſul, die groote gebeurtenis in het byzonder, en den ſtaat der zaaken in 't algemeen beſchouwde. Hy ſchatte het voor *Europa*, en boyenal voor ons Vaderland, belangryk, door de plegtige Proclamatie van het Politiek Systema daar by gedaan. Het *Bataafsch* Bewind, ja het geheele *Bataafſche* Volk, mogt daar in, met eene aangenaame gewaarwording, opmerken de openlyke hulde aan de Onafhanglykheid van ons Vaderland, voor het oog van geheel *Europa*, gedaan.

SCHIM-

SCHIMMELPENNINCK zondt eene Vertaaling van dit ſtuk over. En kunnen wy niet nalaaten hetzelve hier plaats te geeven: BONAPARTE laat zich, op den toon eens Overwinnaars, in deezer voege hooren: „ Burgers Wetgeevers! Het Gemeenebest zegepraalt, en zyne Vyanden vinden zich genoodzaakt, om hunne toevlugt tot zyne gemaatigdheid te neemen.

„ Geheel *Europa* heeft wedergalmd „ van de Overwinning by *Hohenlinden*, „ de geſchiedenis zal dezelve rangſchikken onder de reeks van groote Zegepraalen, welke de *Franſche* Dapperheid zo ſchitterend gemaakt hebben; „ doch onze braave Verdeedigers zelve „ hadden die naauwlyks hunnen aandagt „ waardig gekeurd, om dat zy niet eerder ſchynen te begrypen gezegepraald „ te hebben, dan op het tydſtip, waar „ op het Vaderland geen Vyanden meer „ heeft.

„ Het Leger van den *Rhyn* is de *Inn* „ overgetrokken; ieder dag heeft een „ Gevegt opgeleverd, en ieder Gevegt „ eene Overwinning.

„ Het vereenigd *Fransch* en *Bataafsch* „ Leger heeft gezegepraald by *Bamberg* „ — Het Leger van *Graauwbunderland*, „ zich door ſneeuw en ysbergen een weg „ baanende, is de *Spluge* overgetrokken, „ om de ſterke Linien van de *Mincio* en „ van de *Adige* te overwinnen — Het „ Leger van *Italie* heeft door wonderen

„ van

„ van dapperheid den overtocht der *Min-* CXXXI.
„ *cio* uitgevoerd, en *Mantua* belegerd — BOEK.
„ MOREAU eindelyk is flegts op den af- ——
„ ſtand van vyf dagen Legermarsſen van 1800.
„ *Weenen*, en meester van eene on-
„ meetelyke oppervlakte Lands, ook van
„ alle Vyandlyke Magazynen.

„ Het was in die geſteldheid van zaa-
„ ken, dat door Prins CAREL verzogt en
„ door den Generaal en Chef van het
„ Rhynleger vergund wierd eene Wapen-
„ ſchorsſing; waar van de voorwaarden
„ U onder het oog zullen gebragt wor-
„ den.

„ De Graaf van COBENZEL, Keizerly-
„ ke Gevolmagtigde te *Luneville*, heeft
„ in een Nota, den een en dertigſten van
„ December gedagtekend, verklaard, dat
„ hy gereed was over eenen afzonderly-
„ ken Vrede met de *Franſche* Republiek
„ te handelen. — *Oostenryk* derhalven
„ is van den invloed van het *Engelsch*
„ Staatsbeſtuur bevryd.

„ Het Gouvernement, aan zyne begin-
„ zelen zo wel als aan den wensch van
„ de Menschlykheid getrouw, legt in
„ uwen boezem neder en proclameert aan
„ *Frankryk*, en aan geheel *Europa*, de
„ hoofdſom zyner bedoelingen.

„ De *Linker Rhynoever* zal de Grens-
„ ſcheiding der *Franſche* Republiek zyn:
„ zy maakt geen den minſten aanſpraak
„ op den *Regter Rhynoever*.

„ Het belang van *Europa* duldt niet,

„ dat

CXXVII. BOEK. 1800.

„ dat de Keizer zyn gebied tot de over-
„ zyde van de *Adige* uitſtrekke.

„ De Onafhangelykheid van de *Zwit-*
„ *ſerſche* en *Bataafſche* Republiek zal
„ verzekerd en erkend worden.

„ Onze Overwinningen zullen de uit-
„ zigten en bedoelingen van het *Fran-*
„ *ſche* Volk niet grooter maaken — *Oos-*
„ *tenryk* moet van haare Nederlaagen
„ niet wagten, het geen hetzelve door
„ geene Zegepralen zou bekomen hebben.

„ Ziet daar de onwrikbaare bedoelin-
„ gen van het Gouvernement — *Frank-*
„ *ryk* zal het zich tot een geluk rekenen
„ de kalmte in *Italie* en *Duitschland* te
„ rug te brengen, gelyk het zyn roem
„ zal ſtellen om het Vasteland van het juk
„ der onverzadelyke en alles bedervende
„ *Engelſche* Staatkunde te verlosſen.

„ Zo men de goede trouw nog een-
„ maal zou willen verkloeken, zyn wy te
„ *Praag*, te *Weenen* en te *Venetien*.

„ Zo veele opofferingen, met zulk een
„ voorſpoedigen uitſlag bekroond, gee-
„ ven de billykſte aanſpraak aan onze Le-
„ gers op de Nationaale dankbaarheid.
„ Het Gouvernement wenschte, ten dien
„ opzigte, nieuwe uitdrukkingen te vin-
„ den, om derzelver groote daaden te
„ vereeuwigen. Maar één is 'er, welke
„ door haare eenvoudigheid, altoos der
„ edele gevoelens en den moed van den
„ *Franſchen* Krygsman waardig zyn zal.
„ Het Gouvernement ſtelt U derhalven

„ voor —

„ voor — Dat het Leger aan den *Rhyn*, CXXIII.
„ — dat het vereende *Franſche* en *Ba-* BOEK.
„ *taaſſche* Leger — dat het Leger van ——
„ *Italie* — en het Leger van *Graauw-* 1800.
„ *bunderland* — ieder zich verdienstlyk
„ aan het Vaderland gemaakt hebben!"

Geen wonder, in de daad, dat de Va- 's Afgezants SCHIMMELPENNINCKS oordeel over die Bekendmaaking.
derlandlievende SCHIMMELPENNINCK, deeze zo plegtige als gewigtige Boodſchap, den *Franſchen* Volke gedaan, medegedeeld hebbende, zyne volle ziel in deeze bewoordingen ontlaſtte: „Mogt eens
„ eindelyk het zugtend Menschdom adem
„ haalen, en het begin deezer nieuwe
„ Eeuw (*) eens éénmaal, in de Geſchiedboeken; even zeer uitmunten door de
„ vertooning van een groot Tafereel van
„ algemeen geluk, als het laatſte gedeelte
„ van de pas geſlootene Eeuwkring al-
„ toos merkwaardig zal zyn door den
„ Oceaan van rampen, welke bykans geheel *Europa* overſtroomd heeft! —
„ Mogt inzonderheid ons Vaderland, door
„ de onwaardeerbaare voordeelen van Nationaale Onafhanglykheid, van wyze
„ Republikeinſche Inrichtingen, en voor-
„ al van waare Republikeinſche Zeden,
„ ſpoedig een heuchlyk bewys opleveren, dat men nimmer te wanhoopen
„ hebbe aan het behoud van eene Re-
„ pu-

(*) SCHIMMELPENNINCKS Brief, aan den Burger VAN DER GOES, Agent der buitenlandſche Betrekkingen, waar uit wy dit ontleenen, was den 2 January 1801 uit *Parys* gedagtekend.

CXXIII. BOEK. 1800.

„ publiek, waar in nog waare Vader-
„ landsliefde, algemeene goede trouw,
„ liefde voor orde en regtvaardigheid ge-
„ vonden worden!"

DE LEEUW voert des het woord ter Eerſte Kamer.

Deeze Berichtbrief, zo hart yk beſloo-ten, aan de Eerſte Kamer, door het Uit-voerend Bewind, medegedeeld zynde, be-zielde dezelfde geest den Voorzitter DE LEEUW. Hy uitte zich, kort maar klem-mend: „ Burgers Repreſentanten! dat
„ deeze tyding de voorbode zyn mogè
„ van een kort op handen ſtaanden Vre-
„ de, is onzer aller wensch! Een Wa-
„ penſtilſtand heeft meermaalen plaats ge-
„ had, door deezen worden echter alle
„ mogelyke voordeelen bekomen, en de
„ waarſchynlykheid des Vredes vermeer-
„ dert aanmerkelyk — Laaten wy ons
„ dan vleijen, dat ik, of myn Opvolger,
„ U de blyde boodſchap van Vrede zal
„ kunnen aankondigen. — GOD zegene
„ en onderſteune de genen, die Hy daar
„ toe als middelen gebruikt, en wende
„ alle omſtandigheden zodanig, dat het ge-
„ folterd Menschdom, door vrede, tot rust
„ en orde, tot geluk en voorſpoed weder-
„ keere, en aan de *Bataafſche* Republiek
„ alle die voordeelen toebrenge, welke
„ onze Vaderlandliefde kan begeeren —
„ Ontvang, waardige Helden van de Le-
„ gers der *Franſche* en *Bataafſche* Repu-
„ bliek! onze erkentenis voor uw bewe-
„ zen moed, trouw en beleid — verwagt
„ deswegen alle vergeldingen, welke aan
„ uwe verdienſten toekomen!

Een

Een zelfde uitwerking had die tyding ter Tweede Kamer. De Voorzitter BACOT boezemde zyne hartsaandoening in deeze woorden uit: „ Burgers Vertegenwoordigers! Onder de aangenaamſte „ Gebeurtenisſen, die ik, in den aanvang „ deezer Eeuwe, my zou hebben kunnen „ voorſtellen, is vast de heuchlyke Ty„ ding van zodanig een Wapenſtilſtand, „ met welken ik U, het Vaderland en „ het Menschdom, thans van gantſcher „ harte, geluk wensch; daar zy eene zo „ blyde hoopé vestigt op een ſpoedig „ voorhanden zynde glorievollen Vrede — „ Gedankt zy dus de eindelooze gunst „ der hoogſte Albeſtuuring! — De Wa„ penen der Vryheid, de *Galliſche* en „ *Bataafſche* trouw en dapperheid, heb„ ben op het grootscht gezegevierd over „ de laage list eener wreede, en alles aan „ haare baatzugtige oogmerken onder„ werpende *Britſche* Staatkunde — Ras „ moge nu een duurzaame en heilvolle „ Vrede hier op verder tot beſlag ko„ men; alom haare lieflyke vrugten doen „ ſmaaken, het Menschdom weêr ruimen „ adem doen haalen, en inzonderheid tot „ roem en zegen zyn voor ons zo dier„ baar Vaderland!" (*)

BACOT laat zich ter Tweede Kamer daar na hooren.

Het beloop en de ſpoedige gunſtige uitſlag deezes Vredeswerks gaat te verre buiten het beſtek des Jaarkrings, welks lot-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* 2. D. bl. 885—888.

CXXIII. BOEK. 1800.

lotgevallen wy vermelden, om hier opgehaald te worden, tot hetzelve behooren andere Gebeurtenisſen en algemeene Volksbelangen, het Landsbeſtuur betreffende, en daar aan naauw verwant.

Storm den 9 Nov.

Onvermeld mag niet blyven een ramp, welke, ten deezen Jaare, verſcheide deelen des Vaderlands trof, ſchoon in ongelyke maate. Meermaalen beliepen Najaars-Stormen deeze Landen. Thans onderſcheidde zich de negende van Slachtmaand op eene ontzettende wyze. Uit den Zuidwesten ſtak de Storm op. Van *Texel* af tot het Noordlyk gedeelte van de *Franſche* Republiek toe, woedde dezelve het hevigſt, ſpreidde zich Oostwaards over geheel *Europa* uit, terwyl het Noordlyker gedeelte van dat Wereldeel, ſchoon niet gansch vry gebleven, de woede in eene veel geringere maate gevoelde. Ook deelden hier te Lande de Departementen van de *Eems* en den *Ouden Yſſel*, het voormaalig *Groningen*, *Friesland* en *Overijſſel* gedeeltlyk bevattende, in ons Vaderland minder dan andere in die rampen. Het zou te breed vallen hier te gewaagen van alle de Steden en Plaatzen, die door deezen Storm leden. Wy bepaalen ons tot eenige byzonderheden, meest van eenen algemeenen of byzonderen aart.

Verſchynzels vóór denzelven waargenomen.

Voortekens van aanſtaande Gebeurtenisſen, uit verſchynzelen op aarde of aan de lugt ontleend, mag men vry aan de Eeuwen van domheid, en daar uit ſpruitend Bygeloof, overlaaten: dan het is geheel

iet

iet anders Waarneemingen op te tekenen ten dage deezes Storms gedaan, Waarneemingen, die, ware de Storm niet gevolgd, misschien niemand der vermeldinge waardig zou gekeurd hebben; dan welke nu niet geheel onvoegelyk zyn vermeld te worden. Omstreeks *Haarlem* was zommige Landlieden in 't oog gevallen hoe zich, even eens als in den Zomer, by eenen zwaaren regen, of wanneer men met eenig werktuig den grond zagtkens beweegt, eene menigte van Wormen, in dit Jaargetyde zeldzaam kruipende, boven den grond vertoonde. — Te *Delft* maakte men 's morgens, even over zeven uuren, de weêrkundige Waarneeming, dat de lugt, naar 't Jaargetyde, warm was en stormagtig, in het Westen en Noordwesten dreeven zwaare wolken. De Zon was nog niet boven den gezigteinder; doch haare straalen schemerden reeds boven de wolken, 'er viel een dunne regen, onder de nedervallende druppelen werd een Regenboog waargenomen, zeer verschillende van die, welke men, by dag, gewoonlyk ziet. Deeze maaken meestentyds een halven cirkel uit, die zich hooger of lager vertoont, naar de laagte of hoogte van het zonnelicht; doch de Regenboog, die zich thans aan het gezigt opdeedt, stondt buitengemeen hoog, en besloeg ruim drie vierde deelen van een cirkel. In het schemerachtig morgenlicht gaf deeze Boog eene zonderlinge vertooning, de kleuren waren sterk en onderscheiden; maar niet

CXXIII. BOEK. 1800.

CXXII. BOEK. 1800.

zo gloeiend als die, welke by ſterk dag-licht gezien worden.

Ten dage des aangroeienden en uitbarſtenden Storms, zag men hier en daar Weerlicht en Blixemſtraalen. Op eene en andere plaats meende men blyken van Aardſchudding beſpeurd te hebben, dit was onder andere het geval te *Tilburg*, omſtreeks welke plaats, binnen korten tyd, het water in de putten tot eene aanmerkelyke hoogte oprees. In de Kerk van de Stad *Goes* werden zes Grafzerken zodanig op hun kant geſchooven, dat zy inſtortten, 't welk diende om het denkbeeld der Aardſchuddinge, anderzins misſchien uit het niet onderſcheiden der ſchudding door den Stormwind in een en ander gebouw ontſtaan, te bevestigen.

Verſchynzels by den Storm zelve.

De geweldige werking van den Dampkring ſchynt zeer laag by de Aarde geweest te zyn; daar een niet groote Roofvogel, te *Lochem* in het Kwartier van *Zutphen*, op eene matige hoogte, toonde zeer bedaard en gemaklyk te kunnen vliegen. — In het Departement van den *Dommel*, waar de Storm zo yſelyk woedde, dat de Landbewoonders het daar voor hielden, dat de jongſte dag gekomen was, zo dat zy beevende in eene biddende geſtalte, de uitwerkzels van den Storm, als voorboden van denzelven, aanzagen, werd te *Vugt* een leevendige zogenaamde Goud-arend gevangen. Zelden vertoont zich die Arendſoort hier te Lande leevendig. Zyn gewoo-

woone verblyfplaatzen zyn de Gebergten *Caucaſus* en *Taurus*, als mede in *Peru* en de Noordlyke Landen. Schoon men met geene zekerheid kan ſtellen, dat die Storm deezen Vogel, zo verre van de ſtreek zyner gewoonlyke verblyfplaatzen verwyderde, laat het zich egter denken. — Even zo zal men niet zonder grond aan deezen Storm toeſchryven, dat zich even naa denzelven, rondsom het Eiland *Zuid-Beveland*, een Viſch, tot de Walviſchſoort behoorende, vertoond heeft. Van *Bergen op den Zoom* en *Wemeldingen* ging men met ſloepen op deezen Viſch af; doch was dezelve, nog waters genoeg hebbende om te zwemmen en zich door ſterk ſlaan met den ſtaart te verweeren, niet te genaaken. Het gedeelte van de rug, dat zich boven water vertoonde, rekende men zes en dertig voeten lang. CXXIII. BOEK. 1800.

Zulk een Stormwind doedt voor Dykbreuken vreezen. Het water in de *Haarlemmer-meer* werd by *Halfwegen* hoog opgeſtuwd, terwyl het *Y-water*, door dien zelfden wind weggedreeven, viel en daar door de geopende ſluizen ſtroomde. De woede van de *Haarlemmer-meer* was, ten dien dage, verſchriklyk. De werken, die deszelfs oevers beveiligen, werden door de hoogopgaande golven deerlyk geteisterd. De binnen korten tyd veranderde Waterhoogtens, zo op *Halfwegen* als te *Spaarendam*, waar een geweldige Sluisgang was, verdiende alle opmerking. By het ſtillen van den wind hielde dezelve Uitwerkzels hier te Lande.

CXXIII. BOEK. 1800.

zich in 't Westen, 't geen de vrees voor den volgenden hoogen Vloed, (die, wanneer de wind aangehouden hadt, en Noordwest geloopen was, zeer geducht zou hebben kunnen weezen) deedt verminderen; zo dat alle Buiten-dyken, en Sluizen langs het Y gelegen, niets te lyden hadden, en van de rampen, die de Storm elders veroorzaakte, bevryd bleeven. Het ſpoedig bedaaren van den Storm bewaarde ook de Zeedyken in het Departement van de *Delf* voor de onheilen, welke een voorbaarig gerugt deswegen reeds verſpreid hadt. Aan de Dyken by *Petten* of de *Hondboſſche* Zeeweering, veroorzaakte deeze hevige Storm geene ſchade, de daar gelegde Hoofden bleeven in goeden ſtaat.

Intuſſchen zag het 'er te *Helleveetſluis*, ſtaande den Storm, deerlyk uit. Het gieren des winds werd afgewisſeld door noodſchooten, en herhaalde noodſeinen, te akeliger klinkende, te treuriger zich vertoonende, daar eene volſtrekte onmogelykheid verhinderde de in nood zynde Schepelingen te hulp te komen. 's Lands Brik van Oorlog *de Vlieg*, voor het *Goereeſche* Gat ten anker gekomen, van zyne ankers afgeſlaagen, werd genoodzaakt de mast te kappen, en geraakte op 't ſtrand. De Oorlogſchepen, zo ter reede van *Vliſſingen*, als die voor *Zierikzee* lagen, hadden veel uit te ſtaan. 's Lands Schip *de Pluto* werd aan de zuidwatering op ſtrand geſlaagen en leedt ſchade aan roer en wand,

wand; doch geraakte eerlang weder vlot. De Schepen ter reede van *Texel* liggende hadden van de heftigheid des geweldigen Storms veel te verduuren; ook deelden daar in de Vaartuigen, die zich op de *Zuiderzee* bevonden, waar van eenige na de *Frieſche* kust de wyk namen, terwyl andere met ſchade, den volgenden dag, te rug kwamen. Een beurtman van de *Lemmer* kon een beurtſchip van *Amſterdam* op *Medemblik*, door den hevigen wind, niet myden, en werd door 't zelve overzyld, zo dat het als in één oogenblik wegzonk. Andere ſchipbreuken, met leevensverlies gepaard, werden op de *Zuiderzee* geleeden.

CXXIII. BOEK. 1800.

Dan op de *Zeeuwſche* Stroomen zag het 'er allerdeerlykst uit. Tuſchen de *Willemſtad* en *Middelburg* waren, volgens een ooggetuigen, meer dan twintig zo Spriet- Poen- als andere Vaartuigen, eenige omgeſlaagen, andere na den grond gezonken, andere op ſchorren of plaaten, of tegen de dyken aangeſlaagen. Een Beurtſchipper van *Middelburg* op den *Bosch* ſloeg al zeilende om ver, van de veertien perſoonen aan boord werden niet meer dan vier gered. De Beurtſchipper van *Bergen op den Zoom*, na *Middelburg*, beliep bykans het zelfde onheil; de ankers gingen door, het Schip werd op de ſteenen geſmeeten. Gelukkig werden de Schipper, diens knegt en de verder aan boord zynde gered, wordende naa verſcheide uuren in doodsangst doorgebragt

CXXIII. BOEK. bragt te hebben, byna tot aan den hals, door het water op den dyk gehaald.

1800. *Zeeland* werd door dien Storm meer dan eenig ander Departement getroffen. *Middelburg* leedt zwaare schade aan gebouwen. In *Vlissingen* sloegen de zeebaaren tegen de Beurs, en overdekten aan die zyde de huizen geheel. Toen het nog laag water was werd hetzelve uit de gragten geslaagen, en het zeewater spatte ter halfwegen de Stad, met groot geweld, tegen de glazen der huizen. — De Koornmolen aan het groot Hoofd werd met het huis omvergeslaagen, en stortte gedeeltlyk op de daar by staande huizen neder. Gryze Zeelieden getuigden, nimmer zulk een Storm bygewoond, zulk eene zee gezien te hebben. Te meer verdiende dit opmerking, dat zulks met een Zuidweste wind geschiedde: daar het vast gaat, dat, indien de wind Noordwest geweest ware, het 'er op het Eiland *Walcheren* nog veel noodlottiger zou uitgezien hebben: immers wat de Dyken betreft; thans was aldaar de schade aan de Dyken zo gering, dat die dikwerf, by een maatigen Noordwesten wind, welke maar eenigen tyd waait, veel grooter is. Desniettegenstaande stondt het op het platte land van *Walcheren* wild geschaapen; allerwegen deeden zich de blyken des vernielenden Stormwinds op, aan Molens, Gebouwen, en boven al aan het Geboomte.

In *Zeeland* byzonder treffend.

Op *Zuid-Beveland*, of het *Land van*

ter

ter Goès, waren de verwoestingen des Stormwinds verſchriklyk. Deeze loeide daar reeds voormiddags uit het Zuidweſten, de Storm nam in heftigheid toe, en ging met aanhoudende ſtortregens en weerlicht aan de kimmen vergezeld. De Zee, ſchoon nog twee uuren tyds in haaren vloed ten agteren, ſtondt in den laaten namiddag reeds boven de Dyken. Gelukkig dat de Storm, op dat tydſtip, begon te bedaaren, waar door de kragt der golven, hoe hoog en hevig die ook opliepen, niet weinig verminderde. CXXIII. BOEK. 1800.

Met dat alles waren 'er op *Zuid-Beveland* geheele ſtreeken als verwoest: daar de op laager wal geſtrande Schepen een aaklig vertoon aan die zyde des Eilands opleverden. Dyken waren bezweeken, geweldige overſtortingen veroorzaakten Dykbreuken in Polders, die tot de toppen der boomen overſtroomd werden.

De Wateringen *Kruiningen*, *Ellewoudsdyk* en *Everingen*, ſchoon niet overſtroomd, zagen haare Zeeweeringen deerlyk gereisterd: dewyl de meest belangryke punten van tegenweer, tot drie en vier voeten, beneden de kruin in den binnenflank ontgrond waren; zynde door de aanhoudende golfſtortingen van de tweemaal honderd duizend, zo van de rysgordingen, als ſtaaken, die langs den Dyk van *Ellewoud* geſchelfd ſtonden, niet een enkele geſpaard gebleeven. Deeze Dyk hadt van binnen dermaate geleden, dat 'er grond van duchten was voor het

CXXIII. BOEK. 1800.

het behoud van den hoogen Dyk van *Kruiningen*; dan aldaar bleef de Polder door een, ſchoon zwakken, Slaaperdyk, voor den eerſten aanloop der golven bewaard. Men wanhoopte aan het behoud van eenige nieuw aangelegde winterkaaden.

Niet weinig werd, naa het bedaaren van den Storm, deeze nood vermeerderd, daar op *Kruiningen* volſtrekt gebrek aan alles, wat de Dyken herſtellen en ſtyven kan, heerschte. Alle velden ſtonden onder water; de vaartuigen, tot hermaaking der Dyken zo noodzaaklyk, waren, voor het grootſte gedeelte, of op de Dyken en Schorren lek geſlaagen, of in de havens tegen elkander aan ſtukken geſtooten.

Behalven de ſchade, welke de Stad *Zierikzee* aan het Hoofd geleden hadt, was het op het Eiland *Schouwen* mede deerlyk geſteld. Door het ſtranden van 's Lands Brik, waar van wy boven gewaagden, was de Zuidhoek van *Schouwen* na genoeg op drie plaatzen doorgeſtooken, en van de Dykkruin niets, dan een ſmal voetpad, overgebleeven, en andere dykadien deerlyk beſchadigd.

Berichtgeevingen aan 't Landbeſtuur uit *Zeeland*.

Van alle deeze jammeren op *Zuid-Beveland* gaf de Burger J. BOSDYK, Commisſaris Inſpecteur over 's Lands Waterwerken en Waterſtaat in het Departement *Schelde* en *Maas*, aan den Agent van Inwendige Politie en Toezigt op den ſtaat van Dyken, Wegen en Wateren

ren der *Bataafſche* Republiek, uitvoerige kundſchap, daar by op het ernſtigſte om herſtel en onverwylde hulpe aandringende. De Burger SCHRAVER deedt bericht van de geſteldheid in *Schouwen*. CXXIII. BOEK 1800.

Het Uitvoerend Bewind, daar van onderricht, ſchreef deswegen onverwyld aan het Vertegenwoordigend Lichaam, vermeldende, dat, ſchoon de vlyt en werkzaamheid dier van 's Landswegen aangeſtelde Opzigters van 's Lands Waterſtaat alle hoope gaven, dat de bekomene rampen herſteld, en daar door het lot der Ingezetenen verzagt, en 's Lands Kas voor meer dan noodwendige uitgaven, in dit opzigt, bevryd zou kunnen worden, men echter onverwyld maatregelen behoorde te neemen, om den daar toe vereischten arbeid mogelyk te maaken en daadlyk te doen plaats hebben. Alle uitſtel zou, in dat geval, van de meest veruitziende, ja van geheel onbereekenbaare gevolgen weezen. Voorſlagen des Uitvoerenden Bewinds.

Op deeze gronden oordeelde het Uitvoerend Bewind zich verpligt der Vergaderinge voor te draagen, als het eenig blykbaar noodzaaklyk middel van behoud, om gemagtigd te worden, om uit de post van 150,000, by de Algemeene Begrooting van Staatsbehoeftens over dit loopende Jaar, voor onvoorziene rampen toegeſtaan, zodanige ſchikkingen te maaken als byzonder ter herſtelling van deeze rampen zouden worden gevorderd, en waar van het juiste, voor zeker zeer aan-

CXXIII. BOEK. 1800.

aanmerkelyk beloop, thans nog, zelfs by gisfing, niet kon worden opgegeeven.

Buiten deezen maatregel oordeelde het Uitvoerend Bewind zouden geen Materialen, waar van de meeste waren weggespoeld, aan de bovenste Polders, als hebbende door wanbetaaling allen credit verlooren, geleverd worden; gelyk ook, zonder dien maatregel geene Arbeiders of Vlotters zouden te bekomen zyn: daar veele der eerstgemelden reeds zes maanden vrugtloos om betaaling gezugt hadden, en de laatstgenoemde schaars waren, uit hoofde van het aan stukken stooten van derzelver Vaartuigen door het geweld van wind en golven.

Met allen mogelyken aandrang verzogt het Uitvoerend Bewind, uit hoofde van het dringende der omstandigheden, nog heden door de beide Kamers gevolmagtigd te worden.

Besluiten tot bystand.

De Voorzitter ter Eerste Kamer, CARSTEN, beschreef onverwyld, op Zondag, eene buitengemeene Zitting. Hy verwittigde de Vergadering, dat hy, ten einde in deeze zaak allen mogelyken spoed te maaken, het noodig geoordeeld hadt de toegezonde stukken, dien ramp vermeldende, daadlyk te stellen in handen van den Representant LEEMANS, en verdere tot de zaaken van Finantie Gelastigden, om dezelve te onderzoeken, en zich in staat te stellen, om, nog heden, daar op hunnen raadslag uit te brengen, welke buitengewoone handelwyze hy hoopte dat

dat de goedkeuring der Vergadering zou wegdraagen. CXXIII. BOEK.

Stilzwygen ſtrekte ten blyke van goedkeuring. De Brief des Uitvoerenden Bewinds, met de uit *Zeeland* toegezondene Berichtſchriften, werden der Vergaderinge voorgeleezen — De Burger Repreſentant LEEMANS beklom daar op het Spreekgeſtoelte, en ſtelde, om aangevoerde redenen, als een onverwyld te neemen beſluit voor, het Uitvoerend Bewind te volmagtigen, om over eene ſom van 40,000 Guldens, uit de post van 225,000, by begrooting voor de Calamiteuſe Polders, in het voormaalig Gewest *Zeeland* toegeſtaan, te beſchikken; ten einde die Polders, welke buiten ſtaat zouden weezen de geledene rampen te herſtellen, daar uit buitengewoon te kunnen ondersteunen, naar gelange van derzelver eerſte behoeften: echter zouden de Polder-beſtuuren gehouden zyn de rampen, ten laste van hunne Ingelanden, te doen herſtellen, blyvende mitsdien de eindelyke beſchikking over de ſommen, welke tot buitengewoonen onderſtand aan deeze Polders zouden worden toegeſtaan, uitgeſteld tot dat het Uitvoerend Bewind hieromtrent eene nadere voordragt zou hebben gedaan. 1800.

Naa eenige aanmerkingen op de voordragt van dit Beſluit, was de meerderheid voor 't zelve. Ter Tweede Kamer, leedt de verſtrekking van dit Voorſchot meer tegenkantingen; dan tevens ook ſterker voor-

CXXIII. BOEK.

voorſpraak, zo dat de bekragtiging onverwyld volgde (*).

1800.

Het tweede Jaarfeest van de aanneeming der Staatsregeling gevierd.

Vierde men de Eerſte Verjaaring van het aanneemen der Staatsregeling door het *Bataafſche Volk* (†), dit heilig Gedagtenisfeest werd, ten deezen Jaare, wederom ſtaatlyk gehouden. Op den dag daar aan toegewyd verſcheen de Voorzitter Costerus ter Eerſte Kamer, door de Leden gevolgd, onder ſtreelend Muzyk, ter Vergaderzaal. Op het Voorzitterlyk Geſtoelte zich te nedergezet hebbende, ving hy eene Redevoering aan, uit herinneringen van het jongst voorledene, uit beſpiegelingen van het tegenwoordige, en het uitzigt op het toekomende beſtaande — eene Redevoering, welke wy gaarne onze Leezers, als 't ware, laaten bywoonen, om te deelen in het toenmaalig lot onzes Vaderlands. Costerus ving, als verrukt door de toonen der Speelkunst, die de intreedende Leden verwelkomden, in deezer voege aan:

„ Gy

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 343. 523. In een ſtukje, getyteld: *Beſchryving van den Storm van den negenden November des Jaars* 1800, *in deszelfs zo weerkundige, als andere omſtandigheden, opgemaakt uit geloofwaardige Berichten, en voorzien van Authentique Bylagen*, te *Haarlem* by A. Loosjes Pz., waar uit wy hoofdzaaklyk het bericht van deezen Storm ontleenden, vindt men veele plaatslyke en perſonelyke byzonderheden.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XLI. D. bl. 105.

„ Gy hoort het, Burgers Vertegen- CXXIII.
„ woordigers! de vrolyke toonen van BOEK.
„ het ſtreelend Maatgeluid kondigen U
„ eenen Feestdag aan — Ja, het tydſtip 1800.
„ van de Aanneeming der Staatsregeling Rede-
„ verjaart, ten tweedemaale, — het tyd- voering
„ ſtip verjaart, waar in wy, ſchoon wor- van Cos-
„ ſtelend, eindelyk het heilryk doel be- TERUS.
„ reikten, na het welk onze Voorou-
„ ders, onder het verduuren van duizend
„ rampen, en het ſtorten van ſtroomen
„ menſchenbloed, te vergeefs geſtreefd
„ hebben — te vergeefs! daar ſteeds
„ de geſleependſte Staatkunde hetzelve
„ zodanig uit het oog wist te verwy-
„ deren, dat het zich, als 't ware, in
„ het ruim verſchiet verloor; en zy, mis-
„ moedig, of bedroogen, genoodzaakt
„ werden, in de plaats daar van, een
„ ſchaduwbeeld te omvatten — dat ge-
„ zegend tydſtip verjaart, waar op het
„ *Bataafſche* Volk zyne eigene Regee-
„ ringsvorm vastſtelde, en daar door het
„ onwederſpreeklykst bewys gaf van Vry-
„ heid en Onafhanglykheid.

„ En zouden wy, Burgers Vertegen-
„ woordigers! dat heuchlyk Oogenblik
„ niet gedenken? Zouden wy dien bly-
„ den Dag niet juichend vieren? — De
„ Staatsregeling ſprak, *'er zullen Natio-*
„ *naale Feesten zyn!* en het was uw
„ wil, dat, in het afgeloopen Jaar, het
„ eerſte dier Feesten ter hulde aan die-
„ zelfde Staatsregeling ſtrekte, thans hebt
„ gy die begeerte herhaald, en het denk-

CXXIII. BOEK. 1800.

„ beeld van doorgeworſtelde gevaaren
„ vervult het Vaderlandsch hart met dub-
„ bele blydſchap!

„ Het was niet ten onregte, dat het
„ doorzigtig oog van onzen geagten Me-
„ debroeder, die, by het eerſte Feest op
„ deezen Dag, het Voorzitterſchap be-
„ kleedde, de nevels ontwaarde, welke
„ zich aan den Staatkundigen Hemel za-
„ menpakten; zy kwamen aandryven,
„ die donkere Wolken, en het Onweer,
„ van 't welk zy zwanger gingen, barſtte
„ boven onze hoofden los — De on-
„ verzoenbaare Vyand van ons welzyn,
„ niet te vrede met onzen Koophandel
„ geknakt, en onze Bezittingen wegge-
„ roofd te hebben, kwam ons, door
„ woeste Volken ondersteund, op onzen
„ eigen grond beſtooken, en tragtte der
„ Vryheid den hartader af te ſteeken —
„ Toen was het, dat Gy de ſchoonſte
„ blyken gaaft van het vertrouwen waar-
„ dig te zyn, hetwelk de Natie in U
„ geſtelt hadt — kalmte in de raadſla-
„ gen — vastheid in de beſluiten — ſnel-
„ heid en kragt in de uitvoering, ken-
„ merkten de onderſcheiden deelen van
„ het Staatsbeſtuur, en bedaarde moed,
„ die edele eigenſchap der *Bataaven*, die
„ dierbaare erfenis onzer Vooronderen,
„ verydelden alle hoop des Vyands. Ter-
„ wyl Gy, door wyze en kragtige maat-
„ regelen, onze inwendige tegenſtreevers
„ in teugel hieldt, beſtreeden onze dap-
„ pere Legerbenden, en braave Burgers,

„ die

„ die vrywillig te wapen vloogen, aan CXXIII.
„ de zyde van onze getrouwe Bondge- BOEK.
„ noote, den wreeden Vyand, en dwon- ——
„ gen hem genade af te ſmeeken; druip- 1800.
„ ſtaartend kroop de *Britſche* Luipaard
„ naar zyn hol te rug, en heden mag
„ het ons weet gebeuren, onze Staats-
„ gefteltenis te vieren, in ſpyt van het
„ trotſche *Albion*.

„ Zo redde ons de magtige Beſtuurder
„ aller dingen uit dreigende gevaaren,
„ en deedt de booze raadſlagen onzer
„ Vyanden in heil verkeeren.

„ Zagen wy niet, Burgers Vertegen-
„ woordigers! dat, in dien hachlyken
„ ſtond, met ter zyde ſtelling van alle
„ byzondere gevoelens, zich aller harten
„ en handen vereenigden, en alle waare
„ Vaderlanders zich om het Altaar der
„ Vryheid ſchaarden, om dat dierbaar
„ pand te beveiligen.

„ Mogt nu, te midden der rampen,
„ welke de Oorlog naar zich ſleept, een
„ gewenſchte Vrede onze poogingen be-
„ kroonen, en het geluk aan deeze Na-
„ tie, ja aan het geheele Menſchdom,
„ wedergeeven! — Nog rust het zwaard
„ in de ſcheede, en door den ſluier,
„ welke het toekomende voor onze
„ oogen verbergt, lacht nog vleiende
„ hoop ons aan (*) — Maar is het de
„ wil des Opperregeerders, dat het men-

„ ſchen-

(*) Deeze Verjaaringsdag viel den 23 van Grasmaand in.

CXXIII. BOEK. 1800.

„ ſchenbloed nog eenmaal ſtroome, ten
„ einde de zamenverbondenen tegen de
„ Vryheid, op nieuw, van de nietigheid
„ hunner poogingen te overtuigen; wel-
„ aan! dat wy ons ten ſtryde aangorden,
„ — dat wy onzen Vyanden het hoofd
„ bieden! en, ik gevoel het — waarde
„ Medebroeders! de gevaaren zelf zul-
„ len den *Bataafſchen* moed aanvuuren,
„ en nooit — nooit zal de Vryheid de
„ Oorden verlaaten, die zy, voor eeu-
„ wen herwaards, tot haaren zetel ſchynt
„ verkoozen te hebben.

„ Maar, Burgers Vertegenwoordigers!
„ laat ons, terwyl wy tegen den buiten-
„ landſchen Vyand waaken, het inwen-
„ dige niet vergeeten. — Laat de moei-
„ lyke maar ſtrenge verpligting ons ſteeds
„ voor oogen zyn, om de Staatsregeling,
„ zo veel dit tot heden niet kon geſchie-
„ den in werking te brengen, en daar door
„ den Volke het bedoelde heil te doen
„ genieten. Te vergeefs zou ik U her-
„ inneren aan het geen, in 't afgeloopen
„ Jaar, in dit vak, is afgewerkt; de ſtipt-
„ ſte waarheid zou hier naar grootſpraak
„ of vleiery zweemen.

„ Neen! laat ons alleen het oog vesti-
„ gen op de taak, die ons nog ſtaat af
„ te weeven; laat ons die taak met
„ onvermoeiden yver ten einde bren-
„ gen, en het Staatsgebouw, van den
„ grondſlag af, tot aan den vorst vol-
„ tooijen — Ik weet het, Medebroe-
„ ders! dit is uw voorneemen. Gy wilt,

„ met

„ met een manlyken tred, het afgeperkte
„ pad bewandelen, en noch ter rechter
„ noch ter linker zyde afwyken. — Gy
„ zult U in de vervulling uwer pligten
„ niet laaten afschrikken, *noch* door een
„ kleinen hoop, die woelingen kweekt,
„ en dikwerf 't gevaarlykst onheil brouwt,
„ daar zy het algemeen geluk, ter goeder
„ trouwe, beoogende, zelve zidderen
„ zou, zo zy omzag na de verwoesting,
„ welke zy agter zich heeft gelaaten —
„ *noch* door zommige onvergenoegden,
„ die den laatsten Stadhouder beftreeden,
„ om, in zyne plaats, te regeeren, en
„ welker rustlooze en te leur geftelde
„ heerschzugt ons, van dag tot dag, ge-
„ heime laagen legt — *noch*, eindelyk,
„ door het aanhoudend tegenftreeven van
„ een aantal verdwaasde Landgenooten,
„ die, te veel aan oude denkbeelden ver-
„ kleefd, en aan ingewortelde vooroor-
„ deelen gehegt, niet vatbaar zyn voor
„ tegenwoordig geluk.

„ Steeds zult Gy, mag ik vertrouwen,
„ waarlyk groot zyn, en den kostbaaren
„ tyd niet in nietige kleinigheden, of in
„ ydele vitteryen, verbeuzelen; — nim-
„ mer zal eenig zogenaamd Gewestlyk
„ Belang op uwe gevoelens eenigen in-
„ vloed hebben; ik weet dit, Burgers
„ Vertegenwoordigers! en niet alleen het
„ bezef van pligt, maar ook de overtui-
„ ging van billykheid, doen my deeze
„ gevoelens toejuichen. — Laat ons dus
„ fteeds, in dit loflyk voorneemen, vol-

CXXIII. BOEK. 1800.

CXXIII. BOEK. 1800.

„ harden — volvoeren wy, met yver en
„ getrouwheid, het geen de Staatsrege-
„ ling ons geboden heeft; — laat ons
„ dezelve ſteeds als een baak beſchou-
„ wen, waar naar de hulk van 's Volks
„ geluk moet gericht worden; — ver-
„ bannen wy alle partyſchappen; ja laa-
„ ten wy derzelver benaamingen aan de
„ vergetelheid opofferen. Woorden toch,
„ Burgers Vertegenwoordigers! waarvan
„ de betekenis zo verſchillend kan wor-
„ den opgenomen, zyn veelmaal van den
„ gevaarlykſten invloed; dewyl zy te dik-
„ werf, in 't oog van minkundigen, voor
„ het weezen der zaaken genomen wor-
„ den. — Laaten wy ons dus aan de
„ Staatsregeling zelve houden — doen
„ wy hulde aan de groote beginzelen
„ by dezelve vastgeſteld, *Gelykheid in*
„ *Regten* en *Eenheid in het Staatsbe-*
„ *ſtuur*. — Laat ons die geenen, die
„ zich (onder welk voorwendzel dan
„ ook,) van die beginzelen zouden wil-
„ len verwyderen, het mom afrukken en
„ voor den Nationaalen wil doen bui-
„ gen. — Oefenen wy, voor het ove-
„ rige, de waare gemaatigdheid uit, die
„ edele deugd, die alleen het gevolg is
„ van bezef van innerlyke waarde en van
„ het gevoel van eigen kragt; maar laat
„ ons niet in een uiterſte vallen, dat
„ even gevaarlyk of mogelyk nog gevaar-
„ lyker is — laat die deugd niet in zwak-
„ heid ontaarten. — Dat zy die *of* mis-
„ leid zyn, *of* ter goeder trouwe dwaa-

„ len,

„ len, 'er alleen het genot van hebben; „ maar dat de Wet ſtreng, ja onverbid- „ delyk, zy tegen hun, die, 't zy door „ list, 't zy door geweld, zich tegen de „ geheiligde beginzelen verzetten; kort- „ om, laat ons billyk; maar tevens regt- „ vaardig zyn — dan zullen onze Vrien- „ den ons toejuichen, en onze Tegen- „ ſtreevers zelve, van hunne dwaaling „ terugkomen, en, den weldaadigen in- „ vloed der nieuwe Orde van Zaaken „ gevoelende, zullen zy zich met ons „ vereenigen, en de geheele Natie zal, „ als een éénig Man, uitroepen, *Leve* „ *de Republiek!*" — Van deeze woor- den weergalmde de geheele Vergaderzaal. CXXIII. BOEK. 1800.

Anderwerf ging dit vreugdegejuich op, wanneer HOVENS, met de Leden der Tweede Kamer ſtaatlyk ingeleid, en door Muzyk verwelkomd, een Aanſpraak ge- daan hadt, die, ſchoon op eenen geheel anderen toon geſtemd, trof en nog met genoegen zal geleezen worden. Die Voor- zitter voerde dit woord. — „ Burgers „ Vertegenwoordigers! Wanneer wy, in „ het voorleden Jaar, den eerſten Jaardag „ van de aanneeming onzer Staatsrege- „ ling vierden, hieldt ons de Voorzitter „ deezer Kamer de gepastheid voor oogen „ van het vieren van Nationaale Feesten, „ en hoe de Dag, welken wy nu weder „ beleeven, tot zulk een Feest byzonder „ geſchikt zy; maar ook de wil van „ het Vertegenwoordigend Lichaam, op „ nieuws uitgedrukt in zyn Decreet van Aan- ſpraak van HO- VENS.

CXXIII. BOEK. 1800.

„ den Negentienden deezer, roept ons
„ tot die viering, en noopt my, door
„ uwe keuze alhier gezeten, om, te dee-
„ zer gelegenheid, en met betrekking op
„ dezelve, tot U te ſpreeken. Dan wei-
„ nig geſchikt als ik ben om in 't open-
„ baar te ſpreeken, zou ik uwe keuze
„ ongelukkig noemen moeten, indien
„ Gy van oordeel waart, dat aan het
„ oogmerk van deezen Dag niet, dan
„ met eene cierlyke en wel doorwrogte
„ Aanſpraak, zou kunnen voldaan wor-
„ den, myne vermogens zyn hier toe
„ te zwak. Maar Gy verklaart, by uw
„ Decreet, dat uwe bedoeling is, een
„ *openlyk blyk te geeven van het belang,*
„ *welk het Vertegenwoordigend Lichaam*
„ *ſtelt, en de geheele Natie behoort te*
„ *ſtellen in eene Gebeurtenis van het*
„ *grootſt gewigt voor het Volk, dat wy*
„ *de eer hebben te repreſenteeren.* En
„ dan, Medeburgers! leen ik my gaarne
„ om tolk te zyn van *uwe* gevoelens en
„ ook van de *myne.*

„ Welke gebeurtenis kan toch voor
„ een Volk van meer gewigts zyn, dan
„ zich een vasten vorm van Beſtuur te
„ geeven, van welke en het *algemeen* en
„ zo veel *byzonder* belang geheellyk af-
„ hangen? Welke gewigtiger voor de
„ Vertegenwoordigers van een Volk, dan
„ een vaste regelmaat verkregen te heb-
„ ben, om het beleid van zaaken naar
„ te richten? Dewyl wy dan deeze er-
„ kennen in de aangenome Staatsrege-

„ ling,

„ ling, zal ik, by eene blyde herdenking
„ dier Gebeurtenisse, uwe harten tragten
„ op te wekken tot eene *bedaarde vro-*
„ *lykheid;* geene andere aandoening im-
„ mers kan ons beter voegen by een Na-
„ tionaal Feest, heuchlyk op zichzel-
„ ven; maar te vieren in de omstandig-
„ heden, welke het vooruitzigt op toe-
„ komend geluk, door een dikken nevel
„ van bekommernisſen, nog te zeer ver-
„ donkeren — omstandigheden, alleen te
„ boven te komen door bedaarden moed,
„ en met een hart, vrolyk door de be-
„ wustheid van *wel* gedaan te hebben.

CXXIII. BOEK. 1800.

„ Verheugen wy ons dan daar in, dat
„ de vorm van ons Bestuur, gegrond op
„ de aangenomen Staatsregeling, gedu-
„ rende het afgeloopen Jaar, ongekreukt
„ bewaard gebleeven is: dat geene be-
„ roeringen van binnen dien verwrikt,
„ de vyandlyke aanval dien niet omver
„ geworpen hebben: dat diezelfde vyand-
„ lyke aanval, zo gelukkig afgekeerd,
„ ter bevestiging gestrekt heeft van het
„ ingesteld Bestuur; want toch de werk-
„ zaamheden van het Uitvoerend Be-
„ wind, de bedaarde standhouding der
„ Wetgeevende Vergadering, op zo wei-
„ nig afstands van het tooneel des Krygs,
„ hebben de uitbarstingen des gewoels
„ van hun, die zich heil voorspelden uit
„ de omkeering van de tegenwoordige
„ Orde van Zaaken, te rug gehouden of
„ spoedig beteugeld; hebben het vertrou-
„ wen van die Vaderlanders, welke zo-

CXXIII. BOEK. 1800.

„ danige ommekeer als de noodlottigſte
„ gebeurtenis beſchouwden, verſterkt en
„ bevestigd; hebben de volyverigſte za-
„ menwerking van ondergeſchikte Ge-
„ conſtitueerde Magten opgevoerd tot
„ eene hoogte van vaardigheid, beleid,
„ en ſtandvastigheid, welke van de meest
„ geoefende Verzorgers van Mond- en
„ Krygsbehoeften, naauwlyks kunnen
„ geëvenaard worden; hebben den moed
„ onzer Verdeedigeren, Inlanders en Bond-
„ genooten, in het ongelyk ſtrydperk,
„ aangevuurd tot het uitſteekendst betoon
„ van onverſchrokken Dapperheid, ter-
„ wyl de weldaadige hand der Menschlie-
„ vendheid, de ongelukkige Slagtoffers
„ van den wreeden Oorlog alle mogelyke
„ verzagting, in ruime maate, toereikte.
„ Verheugen wy ons, dat wy, te mid-
„ den der rampen, welke ons beliepen,
„ zyn ſtaande gebleeven, dat wy de ont-
„ zettende Uitgaven, tot onze verdedi-
„ ging onvermydelyk, hebben kunnen
„ draagen, en de betaalingen der meest
„ dringende behoeften, tot hier toe, gaan-
„ de gehouden: hoe veele opofferingen
„ dit ook gekost hebbe, hoe veele het
„ nog kosten moete, welk welgeplaatst
„ vaderlandsch hart zal zich alle die niet
„ getroosten om het voorgeſtelde doel,
„ de verzekering onzer Vryheid en Onaf-
„ hangelykheid, eenmaal te bereiken.
„ Verheugen wy ons, dat, naa twee
„ geſtrenge Winters en één min dan ge-
„ woonlyk vrugtbaare Zomer, gebrek aan

„ de

„ de meest noodige behoeftens ons niet CXXIII.
„ gekneld heeft, en derzelver pryzen by BOEK.
„ ons veel laager gebleeven zyn, dan by — —
„ andere Volken, en zelfs by dat, welks 1800.
„ Vlooten onverhinderd, uit alle oor-
„ den, kwamen zamenbrengen, 't geen
„ ons onthouden werd, of afgesneeden.

„ Verheugen wy ons, dat Orde en
„ Eenstemmigheid in onze Vergaderingen
„ steeds stand gehouden hebben, dat het
„ vuur van leevendiger driften, nu en
„ dan ontvlamd, weldra gedoofd wierd
„ door beschcidenheid en bedaard naden-
„ ken; dat aller poogingen, schoon ge-
„ wyzigd door verschillende begrippen,
„ zich steeds een doelwit, het meeste
„ heil van het algemeen, voorstelden.

„ En zouden wy dan, met die gevoe-
„ lens bezield, en naa het genot van zo
„ veel goeds, gebooren uit dit Vast Be-
„ stuur, wanhoopen aan het behoud des
„ Vaderlands? — Neen: Burgers Ver-
„ tegenwoordigers! gaan wy rustig en
„ onvermoeid voort, op den weg ons
„ door de Staatsregeling afgebakend. Dee-
„ ze getrouwlyk te volgen, ook daar,
„ waar wy soms liever eene andere
„ Leidsvrouw hadden, is onze pligt; de
„ zwaarigheden, welke uit de stipte na-
„ leeving hunner voorschriften, nu en
„ dan, voorkomen, zyn niet te onzer
„ verantwoordinge; zy moeten gedraagen
„ worden tot dat het *Bataafsche* Volk,
„ ten tyde der herzieninge, die opheffe;
„ zouden wy daar in den uitgedrukten

„ Volks-

CXXIII. BOEK. 1800.

„ Volkswil vooruit loopen, of, boven
„ de voorgeſchreevene veranderingen,
„ meerdere invoeren, het te veel aange-
„ maatigd gezag, of het onaangenaame,
„ welke die nieuwigheden opleverden,
„ zou onze verantwoording bezwaarlyker
„ maaken.

„ Het kan niet wel anders zyn, of,
„ by zo groote omkeeringen in den loop
„ des Bewinds, van de hoofd- tot de
„ mindere raderen toe, moeten botzin-
„ gen ontſtaan, welke niet, dan met den
„ tyd, verholpen kunnen worden; veele
„ byzondere belangen moeten lyden door
„ het daarſtellen, immers bedoelen, van
„ grooter algemeen goed; ongenoegen
„ en klagten moeten daar uit gebo-
„ ren worden, welke, met moeite gele-
„ nigd, niet dan met omzigtig beleid ge-
„ ſtild kunnen worden. Hier zeker rust
„ op ons een zwaare last; maar die ons
„ niet moet doen te rug deinzen, noch
„ weêrhouden van het overig gedeelte
„ van onze taak, met yver en voorzig-
„ tigheid, af te werken, offchoon daar
„ uit nieuwe hindernisſen ontſtaan mo-
„ gen.

„ Niet minder moeten wy pal ſtaan
„ tegen de gevaaren, die ons van bui-
„ ten omringen. Deeze af te weeren
„ vordert eene inſpanning van kragten,
„ waarlyk boven ons vermogen, indien
„ een gewenschte Vrede niet weldra der-
„ zelver ontſpanninge eenigermaate ge-
„ henge; maar ook moedloosheid en ver-

„ flaau-

„ flaauwinge, in het aanwenden van ge- CXXIII.
„ paste middelen, verbetert onzen toe- BOEK.
„ ſtand niet.

„ Draagen wy dan geduldig de rampen, 1800.
„ die wy onszelven niet berokkend heb-
„ ben. Getroosten wy ons opofferingen,
„ welke de Vryheid alleen waardig is;
„ maar bovenal, Medebroeders, laaten
„ eerlykheid en goede trouw het richt-
„ ſnoer zyn onzer handelingen jegens het
„ Volk, welk wy vertegenwoordigen,
„ jegens onze magtige Bondgenoote, je-
„ gens andere Volken, ook jegens onze
„ Vyanden.

„ Laaten, eindelyk, alle onze daaden,
„ byzondere niet min dan openlyke, de
„ onwederſpreekelyke kenmerken draagen
„ eener erkentenisſe van een Opperwe-
„ zen, welk wy ook, by elke Vergade-
„ ring, als algenoegzaam aanroepen, en
„ als den wyzen en liefdryken Beſtuurder
„ onzer handelingen en derzelver uitkom-
„ ſten eerbiedigen; dan mogen wy ons,
„ by het aanwenden onzer beste poogin-
„ gen, op deszelfs Algoede Voorzienig-
„ heid gerustlyk verlaaten, en met be-
„ daarde vrolykheid den dag te gemoete
„ zien, welke vrede, rust en welvaart
„ moge aanbrengen, aan het *Bataafsch*
„ *Gemeenebest!*" (*)

De Dag der Aanneeminge van de Staats- Voorſtel
regeling verdiende gewis gedagt te wor- om een
den, Feest we-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 191—195.

CXXIII. BOEK. 1800.

den, daar de Staatsregeling zelve het houden van Feestdagen voorschreef; dan die Gedagtenisviering bepaalde zich tot 's Lands hooge Vertegenwoordigende Magt. De groote Gebeurtenis in den voorleden Jare riep om een staatig algemeen gedenken des geheelen Volks. Het Uitvoerend Bewind schreef des de Vergadering aan, en stelde voor, om, op den achttienden van Wynmaand, 's Jaars te vooren de Dag waar op het Verdrag tot den Aftocht der *Engelsche* en *Russische* Krygsmagt van het *Bataafsch* grondgebied, geteekend was, door een Volksfeest, te gedenken. Men stelde voor, dat die Dag 's jaarlyks feestlyk gevierd, en het Uitvoerend Bewind aangeschreeven en verzogt zou worden, om, ten dien Dage, een openbaar gehoor te verleenen, vergezeld met de staatlyke plegtigheden by soortgelyke gelegenheden gebruiklyk, en door den Voorzitter van 't zelve te laaten doen eene plegtige Aanspraak, tot herinnering der heuchlyke Gebeurtenisse, aan welke die Dag was toegewyd; dat alomme, door het losbranden van 't Geschut, het uitsteeken der Vlaggen, het speelen of luiden der Klokken, de stoffe van algemeene vreugd zou worden aangekondigd; dat overal de Krygsbezettingen in de wapenen zouden komen, als mede dat 's avonds de Vryheidsboom op het Buitenhof zou verlicht worden.

gens den Aftocht der *Engelschen* jaarlyks te houden.

Besluit daar toe.

Het Jaarlyks Feest ten gemelden Dage werd bepaald. En betrekkelyk de plegtig-

tigheden, welke, ten dien Gedenkdage, ſtonden in agt genomen te worden, oordeelde het Uitvoerend Bewind het eenvoudigst en geſchiktst, dat de beide Kamers van het Vertegenwoordigend Lichaam, met gepaste, en by ſoortgelyke gelegenheden gebruiklyke, plegtigheden vergaderende, door derzelver Voorzitters plegtige Aanſpraaken zouden worden gedaan, tot herinnering aan de heuchlyke Gebeurtenis, aan welke die Dag was toegewyd. Voorts ſtemde het in tot de openbaare Vreugdetekens, en wilde, dat, op alle Plaatzen, waar Krygsbezettingen, of gedeelten der Gewapende Burgermagt, zich bevonden, door de Geconſtitueerde Magten, aldaar zich onthoudende, door den hoogſten in rang zynde Officier hartlyk en Vaderlands zouden worden aangeſprooken; alles onder het vertoon van zodanige Militaire verrigtingen, als met het oogmerk van dien Dag best overeenkwamen. — Het Uitvoerend Bewind was van oordeel, dat men het by deeze plegtigheden zou kunnen laaten berusten; aangezien plegtige Redenvoeringen, van dien aart als op het Feest van den negentienden van Wintermaand MDCCXCIX waren gehouden, wanneer zy jaarlyks wederkomen, haare nieuwigheid en belang gewoon zyn te verliezen (*). CXXIII. BOEK. 1800.

De

(*) Niet vreemd is het denken, dat de moeite, welke men in veele Steden en op veele Plaat-

CXXIII. BOEK. 1800.

De Leden, die dit Bericht des Uitvoerenden Bewinds uitbragten, hielden nog aan om de ſtaatlyke Feestlykheid der Aanſpraake aan het Uitvoerend Bewind op te draagen; dan men merkte op, dat men aan het Uitvoerend Bewind niet behoorde voor te ſchryven, de wyze op welke het dien Dag vieren moest. En werd aan het Uitvoerend Bewind overgelaaten de beoordeeling van de Plegtigheden die in het verblyf des Landsbeſtuurs, by gelegenheid van dit Nationaal Feest, zouden dienen plaats te hebben, en op welke meest gepaste wyze dat Feest, in 't openbaar, door 't zelve Bewind, zou kunnen of behooren te worden gevierd.

De Proclamatie tot deeze Feestviering droeg blyk van het hartlyk deel, 't geen men nam in die groote Gebeurtenis, van welke ons Geſchiedblad zo zeer in het breede gewaagde, en alle Vaderlandschgezinden heiligden dien Gedenkdag, volgens het gegeevene voorſchrift (*).

VAN SWINDEN komt in 't Uitvoerend Bewind.

J. F. R. VAN HOOFF moest, ten deezen Jaare, als Lid des Uitvoerenden Bewinds, aftreeden. Van de tot dien Post benoemden, was de meerderheid der ſtemmen gevallen op J. H. VAN SWINDEN, Hoog-

Plaatzen, ten dien Gedenkdage, hadt om Redenaars te vinden, waar van wy in onze *Vaderl. Hist.* D. XLI. bl. 358. gewaagden, tot het agterlaaten daar van medegewerkt hebben.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 728. 807. 855. X. D. bl. 53.

Hoogleeraar te *Amſterdam*, op REINIER VAN SPAAN, Lid van het Departementaal Beſtuur van de *Delf*, en op Mr J. SPOORS, Agent der Marine van de *Bataafſche* Republiek. Uit dit drietal, ter Eerſte Kamer gevormd, koos by meerderheid van ſtemmen de Tweede Kamer den Hoogleeraar VAN SWINDEN. Deeze bragt redenen by, om van deeze Post zich te verſchoonen; dan deeze werden onvoldingend gekeurd, en hy tot het aanvaarden van dezelve na *'s Gravenhage* opgeroepen. Ziekte belette hem, om op den tyd ter inhuldiging, by de Staatsregeling bepaald, daar te verſchynen; dan deeze geweeken zynde, nam hy, naa inhuldiging, zitting tot het bekleeden deezes gewigtigen Ampts (*). CXXIII. BOEK. 1800.

De dag was gekomen door de Staatsregeling beſtemd, om 's jaarlyks, uit het volle getal der gekoozene Volksvertegenwoordigeren, eene ſchifting der Leden voor beide de Kamers te doen plaats hebben. De onderſcheiden Aanſpraaken, te dier gelegenheid gehouden, hadden, in zeker opzigt, eene gelykvormigheid met die wy hoorden ten dage der viering van den Tweeden Verjaardag der aanneeminge van de Staatsregeling; doch waren, in andere opzigten, daar van zeer verſchillende. Het character der Sprekeren, en hunne denkwyze, liepen dermaate uit een, dat

De Verwisſeling der Leden van de beide Kamers.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 525. 528. 538. 565. 571.

CXXII. BOEK. 1800.

dat men, zonder verveeling niet alleen; maar met leering, wegens de Landsgeſtelteniſſe, de toen gedaane Aanſpraaken zou leezen; dan wy zullen, om de langheid eeniger, ons bepaalen om uit elk zommige trekken optegeeven.

Redenvoering van C. VAN FOREEST, te dier gelegenheid, ter Eerſte Kamer.

Ter Eerſte Kamer voerde de Voorzitter VAN FOREEST het afſcheidswoord. Wegens het geen, in het afgeloopen Conſtitutioneel Jaar, verrigt was, zou hy geene optelling doen. „ Dit," verklaarde hy, „ zou den ſchyn hebben, als of wy „ ons, op onze verrigtingen, vry wat „ lieten voorſtaan: daar het intusſchen „ zeker is, en door ons niet kan ontkend worden, dat eene Vergadering als „ deeze, uit eene menigte Menſchen, „ en dus uit weezens zamengeſteld, die „ aan dwaalingen onderhevig zyn, verſcheide zaaken anders, en mogelyk beter, hadt kunnen beſliſſen, dan zy die „ beſlischt heeft — dat dezelve ook meer „ hadt kunnen verrigten, dan 'er daargeſteld is: doch, wat hier van ook zyn „ mag, wy mogen gedwaald, wy mogen „ minder uitgevoerd hebben, dan anderen, misſchien, in onze plaats, zouden gedaan hebben, of hebben kunnen „ doen. — Dit getuigenis, echter, geloof ik, dat wy elkanderen zonder „ vooringenomenheid, ter goeder trouw, „ kunnen medegeeven, dat wy altoos het „ beste gewild, en zo veel gedaan hebben als in ons vermogen was.

„ Van ééne zaak moet ik, echter, by „ dee-

R. Vinkeles, sculp.

„ deeze gelegenheid, met een enkel woord gewaagen, niet zo zeer om daar uit eene loffpraak voor ons zelven af te leiden, dan wel om ons Affcheid hartlyker te maaken. Wy hebben te zamen omſtandigheden beleefd, welke het te wenſchen is, dat, in ons Vaderland, niet weder beleefd zullen worden. Ik bedoel den kragtdaadigen Inval van eene geduchte Vyandlyke Magt op onzen grond, en het voortrukken van dezelve tot digt by de plaats, door het Volk tot onze Vergadering beſtemd. *Zo ooit, was toen het Vaderland in gevaar, en onze ſtand hachlyk!* Intuſſchen zyn wy, door Gods zegen en byſtand, door den moed en dapperheid van hun, die voor Vaderland en Vryheid geſtreeden hebben, door bedaarde ſtandvastigheid en onderling vertrouwen, dit gevaar gelukkig te boven gekomen. — Wy hebben toen de wyze ſpreuk onzer Voorvaderen, *dat Eendragt Magt maakt*, volkomen bewaarheid gezien. Wy mogen nu als Zeelieden, van eene lange reize, op welke zy op het punt geſtaan hebben van ſchipbreuk te lyden, te rug gekomen, met zo veel te meer blydſchap aan land ſtappen, naar maate het ontkomen gevaar grooter geweest is."

1800.

L. J. VITRINGA ſprak, als Voorzitter der Tweede Kamer. Het afgeloopen Jaarperk by terugzigt overziende betuigde hy: „ De Bewoonders deezer Gewesten zyn

L. J. VITRINGA'S redenvoering ter Tweede Kamer.

CXXIII. BOEK. 1800.

„ zyn zeker door verſchillende Volksram-
„ pen, die de Oorlog ten gevolge heeft,
„ geduurende het voorleden Jaar, gedrukt;
„ doch, zo wy ons lot vergelyken met
„ dat van andere weleer bloeijende Staa-
„ ten, zelfs in de gelukkigſte oorden der
„ bekende Wereld, welke, gelyk wy, in
„ den vernielenden Kryg gedeeld hebben,
„ dan moeten wy erkennen, dat ons Va-
„ derland, te midden van deszelfs onhei-
„ len, nog eene reeks van weldaaden, door
„ 's Hemels gunst, genooten heeft, waar
„ van die andere Volken verſtooken blee-
„ ven.

„ Deeze herinnering moet, in dit oogen-
„ blik, ons doordringen van het leeven-
„ digst gevoel van dankbaarheid voor het
„ albeſtuurend Opperweezen, aan wiens
„ wysheid en liefde wy ſteeds, by den
„ aanvang onzer raadpleegingen, hulde
„ deeden.

„ Wanneer wy vervolgens tot ons zel-
„ ven nederdaalen — wanneer wy onze
„ verrichtingen, geduurende het Jaar,
„ ſlegts overzien, dan moeten wy, met
„ ſmerte, erkennen, dat wy, ten nutte
„ der gemeene zaak, niet zo veel hebben
„ gedaan, als wy ons zelven voorgeſteld,
„ en onze Medeburgers welligt verwagt
„ hadden — dat althans het Staatsge-
„ bouw, op de gronden door de Conſti-
„ tutie gelegd, geenzins voltooid, ja nog
„ niet ter helft opgetrokken is. — Maar
„ heeft het ons aan goeden wil — aan
„ Vaderlandſchen yver — aan arbeidzaam-

„ heid

„ heid ontbrooken? Neen, myne Ampt- CXXIII.
„ genooten! de handelingen van onze BOEK.
„ Vergaderingen zullen de onwraakbaare
„ getuigenisſen opleveren van onze aan- 1800.
„ houdende poogingen, om aan onze be-
„ ſtemming en het voorſchrift der Staats-
„ regeling te beantwoorden. Onze on-
„ zydige en weldenkende Medeburgers,
„ zullen ons daaromtrent regt doen, en
„ gaarne toeſtemmen, dat de overgroote
„ moeilykheid om eene Orde van zaaken,
„ zo veel van onze voorige verſchillen-
„ de, in eene volkomene werking te
„ brengen — dat de bekende Gebeurte-
„ nisſen, die den veegen Staat op den
„ rand van zynen ondergang bragten, ver-
„ traagingen hebben veroorzaakt in de
„ volvoering van het gewigtig werk, het-
„ welk ons was aanbevolen. Althans zal
„ de bewustheid van onze onafgebrooke
„ poogingen, ten beste van het Vader-
„ land, door elk onzer, naar zyn ver-
„ mogen aangewend, alle aantygingen van
„ pligtverzuim, ons met een onverſchillig
„ oog, ja zelfs met veragting, doen aan-
„ ſchouwen.

„ 'Er heeft, wel is waar, zomwylen
„ verſchil van gevoelens plaats gehad;
„ maar dat is, in eene talryke Vergadering,
„ van den aart en het character der men-
„ ſchen, die de voorkomende zaaken uit
„ onderſcheidene oogpunten beſchouwen,
„ onafſcheidelyk — ja dat verſchil, wan-
„ neer hetzelve tot geene uiterſtens over-
„ ſlaat, wanneer het algemeen belang,

CXXIII. BOEK. 1800.

„ (en dit mag ik van Ul. vertrouwen) het „ groote doelwit blyft, is zelfs in een Ge„ meenebestbestuur een der waarborgen „ van 's Volks Vryheid!" (*)

Aanmerking.

Wanneer wy deeze beide Aanſpraaken, ten aanziene van het volvoerde werk, vergelyken met die wy hoorden by de Perſoonsverwisſeling in het Beſtuur ten voorleden Jaare (†), ontdekken wy, ten klaarſten, dat de gemaakte vorderingen veel minder waren, dan toen; of dat men, ten dien dage, des te hoog hadt opgegeven. De loop der handelingen, een en ander gewigtig ſtuk betreffende, heeft ons ook doen zien, dat beſcheidenheid niet altoos den toon gaf aan de Voordragten. Het gebeurde ook, ter eene en andere Kamer, dat 'er verwytingen, wegens uitſtel en langwyligheid, als anderzins, voorvielen; zodanig dat ſtukken van aangelegenheid anderhalf jaar in bewerking bleeven; inzonderheid waren van langen adem de onderhandelingen, welke de Geldmiddelen betroffen. Nu eens klaagde men over de wisſelbaarheid en het dobberende der Beſluiten, dan over de duisterheid der Voorſtellen. Veele zaaken, in handen eener Commisſie gegeeven, hadden zo min bepaalds, en zo veel duisters, dat de Gelastigden klaagden, in den blinde, na den geest der Vergaderinge te moeten rond-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 303, 304.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XLI D. bl. 116.

rondtasten: zonder dat dezelve kon goedvinden beginzels vast te ſtellen, waar op zy konden afgaan. Hier uit werden, op nieuw, geſchilvoeringen gebooren, en deeze aangehouden, en voortgezet op eene wyze, die de Vergaderzaalen in Pleitzaalen ſcheen te herſcheppen. De hairkloovery en der Regtsgeleerden ſpeelden er dikwyls een zo lange als verdrietige rol. De Partyſchappen, uit verſchil in Staatkundige beginzelen, en Godsdienſtbegrippen gebooren, hoe zeer te wraaken, en hoe zeer menigvoud manlyk beſtreeden, baarden niet alleen langwyligheden, maar hielden ook den geest van tegenwryten wakker. Elk meende, op zyne beurt, den kans ſchoon te zien, om, ten voordeele van zyn Staatkundig of Godsdienſtig begrip, iets in 't midden te brengen, en, ware het mogelyk, door te dringen. Menigmaal vondt een kloeke Voorzitter zich genoodzaakt, zyn gezag te doen gelden om de Twistredenaars het zwygen op te leggen, en zich van de zaak onder handen niet te verwyderen. Dit en meer, 't geen tot het niet afdoen van zaaken zeer veel toebragt, zouden wy met een aantal voorbeelden, uit het Dagverhaal ontleend, kunnen ſtaaven; dan wy houden deeze algemeene aanduiding voor genoegzaam. CXXIII. BOEK. 1800.

Ter Algemeene Vergaderinge, op dezelfde wyze als ten voorleden Jaare ingericht, beklom de, bykans met algemeene ſtemmen gekooze, Voorzitter VAN FOREEST Aanſpraak van VAN FOREEST ter Alge-

CXXIII. BOEK. 1800.

KERST het Voorzitterlyk Geſtoelte, wendde zyne Aanſpraak tot de afreedende, blyvende en op nieuw plaats neemende Leden. In zyne Aanſpraak tot het nieuw verkoozene gedeelte des Vertegenwoordigenden Lichaams zich wendende, luidt zyn woord. „ Verwagt niet, waardige Amptgenooten! dat ik U, by deeze gelegenheid, eene reeks van pligten „ zal opnoemen en voorhouden, welke „ uit de zo even door U, op de *Bataafſche* Burgertrouw, plegtig afgelegde Belofte voortvloeijen; of dat ik U een „ geruimen tyd zal bezig houden met „ eene opgave van dat geen, het welk „ door het Vertegenwoordigend Lichaam, „ in de twee nu afgeloopene Conſtitutioneele Jaaren, zo tot het in werking „ brengen van de Acte van Staatsregeling, als in andere opzigten, voornaamlyk verrigt is, en het welk tot „ het verder oprigten en geheel afwerken „ van ons Politiek Staatsgebouw moet „ daargeſteld worden. Dit zou my wel „ ruime ſtoffe opleveren om U eenen „ langen tyd bezig te houden; maar het „ zou U, dit weet ik, zeker verveelen, „ en vooral het laatſte gedeelte zou bereids nu, eer gy de handen aan het „ werk geſlaagen hebt, dien genoeglyken trek van lust en yver, welke de „ warme Vaderlandsliefde, die U, by „ het afleggen der Belofte, meer dan „ gewoonlyk bezielde, op uw gelaat „ getekend heeft, van zelve doen ver-

meene Vergadering.

„ dwy-

„ dwynen, ja U mismoedig tegen de op- CXXIII.
„ genome taak doen opzien. BOEK.
„ Neen, Burgers Vertegenwoordigers! ——
„ ik wil U den moed niet beneemen; 1800.
„ treedt met ons rustig de voor U geo-
„ pende loopbaan in. Gy zult 'er onge-
„ twyfeld moeilykheden in ontmoeten;
„ maar door ſtandvastigheid en moed zul-
„ len wy die zeker te boven komen;
„ vooral wanneer het ons regt ernst is,
„ zo als ik hoop en vertrouw, dat het
„ altoos onafgebrooken zyn zal, om die,
„ met vereenigde kragten, uit den weg te
„ ruimen.

„ De aanzienlyke en byna ongelooflyke Overwinningen door onze *Franſche* Broederen, in alle oorden, waar de Oorlog woedt, behaald, — de belofte van den Held, die *Italie*, tot tweemaal toe, veroverd en aan het *Franſche* Volk den Vrede gewaarborgd heeft — de algemeene wensch der Volken van *Europa* na verademing en rust, zelfs van die, wier Overheerſchers hun tot nog toe beletten dien uit te boezemen, — de onlangs geſlooten Wapenſtilſtand — dit alles geeft ons ten minſten eenige gegronde hoop, dat de lieflyke en weldaadige Vrede, in den loop van dit Jaar, ten minſten aan het Vasteland van *Europa* zal worden wedergegeeven. En mogt ons dit geluk te beurt vallen! o! hoe zou dit onzen arbeid vergligten! Hoe zouden wy dan bemoedigd en opgebeurd worden, door het denkbeeld,

CXXIII. BOEK. 1800.

„ dat dit dierbaar geſchenk des Hemels
„ haaren weldaadigen invloed ook aan
„ ons Gemeenebest, in eene ruime maa-
„ te, zou doen gevoelen, dat Koophan-
„ del en Zeevaard, Landbouw en Fabrie-
„ ken, als van ouds, zouden herleeven;
„ en dat deeze ryke, doch nu, zedert
„ een geruimen tyd, geſtopte bronnen
„ van voorſpoed en welvaart, op nieuw,
„ zouden ontſpringen, en dat derzelver
„ weldaadige invloed, overal en aan al-
„ les, een nieuw leeven, nieuwen lust
„ en nieuwe kragten zou ſchenken. De
„ Albeſtuurder geeve het!"

Naa het uitboezemen van deezen wensch verklaarde VAN FOREEST, de *Vergadering voor de Algemeene Vergadering van het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafſchen Volks*. De Dertig Leden, die de Tweede Kamer zouden uitmaaken, werden, by meerderheid van ſtemmen, verkoozen, en de uitgevalle Leden, aan welken de eer der Zitzinge ter Algemeene Vergadering was aangeboden, verlieten de Vergaderzaal.

VAN ROYEN voert het woord ter Eerſte Kamer.

VAN ROYEN, tot Voorzitter ter Eerſte Kamer benoemd, aanvaardde zyn Voorzitterſchap, met deeze Aanſpraak. „ Zo
„ zyn wy dan, Burgers Repreſentanten!
„ gezamenlyk gereed een nieuwen kring
„ te beginnen dier werkzaamheden, welke
„ de Staatsregeling gewild heeft, dat de
„ verrigtingen der Eerſte Kamer van het
„ Vertegenwoordigend Lichaam zouden
„ uitmaaken. — Zoudt Gyl. van my ver-
„ wag-

„ wagten kunnen, dat ik het gewigtige
„ van de taak, die ons is opgelegd, voor
„ U zou afcheiden — dat ik de menigte
„ tevens en de verscheidenheid van zaa-
„ ken, welke deeze Kamer, zonder tus-
„ schenpoozing, bezig houden, in een
„ uitvoerig tafereel aan uwe verbeelding
„ zal voorstellen — dat ik, eindelyk, het
„ verdrietige en moedbenemende zal af-
„ maalen, 't welk 'er voor Vertegenwoor-
„ digers eener Natie, die na kalmte haakt,
„ gelegen zy in de kwellende bewustheid,
„ dat tyden, zo als 'er deeze Republiek
„ geene zag — dat omstandigheden, in
„ hoedanige dezelve, zedert haare grond-
„ legging, nooit was ingewikkeld, — dat
„ de gebiedende wet der noodzaaklykheid
„ hun als nog de mogelykheid ontzegt,
„ om het goede, dat zy zien en hartlyk
„ willen, te kunnen daarstellen, in alle
„ die uitgestrektheid, welke reeds daad-
„ lyk het geluk der Natie verzekeren,
„ en op vaste gronden zou vestigen? —
„ Waartoe toch zou zulk een Tafereel
„ dienen? Om U iets nieuws, iets onbe-
„ kends, voor den geest te brengen?
„ Maar gy hebt immers, het zy van na-
„ by, zo veel gy deelgenooten en getui-
„ gen van onsen arbeid waast; het zy
„ op eenen meer verwyderden afstand,
„ zo veel gy dien arbeid, als opmerkzaa-
„ me beschouwers, hebt gade geslaagen,
„ leeren kennen, of kunnen beoordeelen.
„ Of zou ik, by de optelling dier moei-
„ lykheden, ten oogmerk moeten heb-
„ ben,

CXXIII. BOEK. 1800.

CXXIII. BOEK. 1800.

„ ben, om daar door uwen moed op te
„ wekken en uwen yver aan te vuuren?
„ Doch ook dit ware geheel overboodig,
„ en nog veel meer ware het beledigend
„ voor de prysſyke gevoelens, die U.
„ bezielen, en welke gy door ſpreekende
„ daaden bevestigt, of door de bereidwil-
„ lige aanvaarding van het werk, waartoe
„ gy geroepen zyt, hebt aan den dag ge-
„ legd.

„ Neen, voorzeker! Vertegenwoordi-
„ gers van een edelmoedig Volk! van
„ een Volk als het *Bataafſche* is, wor-
„ den door niets afgeſchrikt, dan door
„ de waaragtige, doch tevens voor hun
„ pynigende overtuiging, dat zy, men-
„ ſchen zynde, met de menschlyke on-
„ volkomenheden te worſtelen hebben;
„ doch ook die overtuiging doet hun den
„ moed niet ontzinken; zy tragten, in
„ zulk eene worſteling, behoedzaam en
„ omzigtig te zyn, en zich vooral te
„ wapenen tegen de overyling der ge-
„ moedsbeweegingen en driften, die hun
„ van het ſpoor der waarheid en des regts
„ zouden doen afdwaalen — En kunnen
„ zy het volmaakte, dat toch op dit on-
„ dermaanſche immer eene harsſenſchim
„ zal blyven, — kunnen zy dat gewensch-
„ te volmaakte, in den kring hunner ge-
„ wigtige betrekking, niet bereiken —
„ de ſtandvastige zugt tot hetzelve waar-
„ borgt hunne Medeburgers, en de op-
„ regte wil tot het daarſtellen van alles,
„ wat goed en heilzaam is, ſtrekt hun

„ ter

„ ter eigene voldoening by de beſchou- CXXIII.
„ wing hunner onvolkomenheid; terwyl BOEK.
„ even min de toomlooze drift eener kwa- ——
„ lykgezinde menigte, als de aanblik eens 1800.
„ dreigenden Geweldenaars, de regtſcha-
„ penheid van hun hart, of de vastheid
„ hunner grondbeginzelen, doet wankelen.
„ Aanvaarden wy dan, myne waardige
„ Medebroeders! met zulke gevoelens
„ doordrongen, de post, die ons is aan-
„ betrouwd — beyveren wy ons, met één
„ hart en ééne ziel, ter bereiking van het
„ éénig doelwit, dat betaamt aan Verte-
„ genwoordigers eener Natie, die waar-
„ dig is groot en gelukkig te weezen;
„ dat wy niets onbeproefd laaten om de-
„ zelve tot die grootheid, dat geluk,
„ waar voor zy zo uitnemend geſchikt,
„ en, als het ware, beſtemd is, zo verre
„ in ons vermogen ſtaat, op te voeren. —
„ En laaten wy haar, door het zeker
„ vooruitzigt daar op, de opofferingen,
„ die de nooddwang der omſtandigheden
„ vordert, meer draaglyk maaken; dat
„ een onveranderlyk ſtreeven na zulke
„ voortreffelyke eindens alle onze raad-
„ pleegingen kenmerke. Die raadplegin-
„ gen, Burgers Vertegenwoordigers! zul-
„ len eerlang meer belangryk, dan eenige
„ voorige worden; binnen weinige da-
„ gen, zullen zy het Plan der Algemee-
„ ne Belastingen, dat hoogstgewigtig ge-
„ deelte der Staatsregeling, ten onder-
„ werp hebben — dat wy vooral ons
„ daar by ten vasten regel voorſchryven,

„ aan

CXXIII BOEK. 1800.

„ aan geene vormen te blyven hangen, „ op kleinigheden toegeevend, op het „ weezenlyke der zaak alleen naauw ge„ zet zyn, en de Wet die ons is voorge„ schreeven, en de gronden van het „ maatschappyelyk Verdrag nimmer uit „ het oog verliezen — Eindelyk laaten „ wy, met verzaaking van alle zydeling„ sche bedoelingen, in den geheelen om„ vang onzer werkzaamheden, doen bly„ ken — voor het oog des geheelen *Ba„ taafschen* Volks doen blyken — dat „ wy onzen pligt boven alles stellen, „ en, in de getrouwe vervulling daar „ van, onzen roem en eeuwige beloo„ ning zoeken!

„ De Almagtige, die wy eerbiedigen, „ als den oppersten Bestuurder der Vol„ ken, ondersteune daartoe onze poo„ gingen! — Hy gebiede over het Vader„ land den Vrede! — Hy bevestige on„ zen welvaard als in vroegere dagen!"

Onder de uitboezeming van deezen wensch verklaarde VAN ROYEN, in den naam des *Bataafschen* Volks, welks Oppermagt de Vergadering eerbiedigde, daar zy 't zelve vertegenwoordigde, die Vergadering als de *Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks.* Van deeze verrigting werd ter Tweede Kamer kundschap ingezonden.

C. VAN LENNEP liet zich ter Tweede Kamer hooren.

De Burger C. VAN LENNEP, ter Tweede Kamer tot Voorzitter gekoozen, was zeer kort in de Aanspraak, waarmede hy de Vergadering opende; hy stondt slegts eeni-

Mr. C. VAN LENNEP.
R. Vinkeles fculp.

eenige oogenblikken ſtil by eene enkele byzonderheid, welke eene tweejaarige ondervinding hem geleerd hadt; „namelyk,” gelyk hy zich uitdrukt, „ dat deeze Vergadering zich altyd, in weerwil van „ zomtyds verſchillende en geheel uiteenloopende gevoelens, hadt gekenmerkt, door eene waare en ongeveinsde Broederſchap, en door eene onderlinge heuschheid en beſcheidenheid (*).

„ Deeze, Burgers Repreſentanten! ook „ in 't vervolg, in ons midden ongeſchonden te bewaaren, zal altyd myn „ doel, en, ik durf dit vertrouwen en „ verwagten, ook Ul. doel zyn.

„ Zoo doende zullen wy het beste „ aan het oogmerk, waarom de Staatsregeling een Tweede Kamer gewild „ heeft, voldoen; en de Beſluiten der „ Eerſte Kamer, met de noodige kalmte en bedaardheid beoordeelende, die, „ welke wy heilzaam voor het *Batavſche* Volk keuren, zonder vertraaging, „ bekragtigen; die, welke ons zouden „ mogen ſchynen eene andere ſtrekking „ te hebben, of nog voor verbetering „ vatbaar zyn, te rug zenden: en eindelyk

CXXIII. BOEK. 1800.

(*) Het was zeker de zaak des Voorzitters niet hier op te haalen, de onvriendlykheden en onaangenaame geſchilvoerингen, welke zo wel, ſchoon minder hevig, dan ter Eerſte Kamer, ook daar plaats greepen, maar van wy hier boven, bl. 150., een enkel woord vermeld hebben.

CXXIII. BOEK. 1800.

„ lyk die, welke ons eenigzins twyfelagtig mogen voorkomen, nader onderzoeken.

„ En hier, Burgers Repreſentanten! „ vallen ons van zelve onder 't oog „ twee klippen of uiterſten, welke wy „ zorgvuldig en angſtvallig moeten tragten te vermyden: naamlyk of eene al „ te blinde goedkeuring, of eene al te „ grillige afkeuring der Beſluiten, door „ de Eerſte Kamer genomen.

„ Op deeze wyze rustig voortgaande, zullen wy en aan onzen pligt en „ aan onze beſtemming voldoende, eendragtig medewerken tot het neemen „ en daarſtellen van zodanige maatregelen, welke kunnen ſtrekken tot beveſtiging en uitbreiding van het geluk van het Volk, dat wy de eer „ hebben van te vertegenwoordigen."

Dit gezegd hebbende, begon VAN LENNEP de werkzaamheden der Tweede Kamer, door dezelve te verklaaren *als de Tweede Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafſchen Volks.* — Met de wederzydſche berichtgeevingen, dat de beide Kamers zich gevormd hadden, liep deeze Jaarlykſche Verandering des Landsbeſtuurs ten einde (*).

Langzaamheid veeler bewerkingen.

Van den verbaazend langzaamen tred, waar mede het daar- en vaſtſtellen der in de Staatsregeling open of onbepaald ge-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 305.

gelaate ſtukken ſpoedde, zouden wy eene geheele lyst kunnen opgeeven, ja veele, die nog dit Jaar onafgedaan bleeven, by-brengen. Niet dat men verzuimde dezelve ter hand te neemen; maar de ingediende, dikwyls zeer omſlagtige, ſtukken ondergingen breedvoerige beraadſlagingen, en, ſchoon by wylen naa dezelve, ter Eerſte Kamer goedgekeurd, nam 'er de Tweede geen genoegen in, geheele of gedeeltlyke verwerping was daar de uitſpraak. Van alle deeze, in het breede te ſpreeken, zou ons Geſchiedblad in dezelfde langwyligheid doen vervallen. Geheel mogen wy 'er echter niet van zwygen, zal onze Historie een getrouw Gedenkſtuk weezen der Gebeurtenisſen van dien tyd. Kortlyk willen wy hier het een en ander aanroeren, het beſtel des Landsbeſtuurs en der ondergeſchikte Aanſtellingen betreffende. CXXIII. BOEK. 1800.

De Agentſchappen, onder welke het Landsbeſtuur verdeeld was, wel te vormen en in te richten, hadt veel werks in (*); terwyl verandering van omſtandigheden daar op invloed hadden, en niet zelden, met eene gebiedende ſtemme, om nadere bepaalingen riepen. Brieven van het Uitvoerend Bewind, by den aanvange deezes Jaars, geſchreeven, behelsden eenige bezwaaren, aan 't zelve door de Agenten van Juſtitie, Oorlog, Finantie en Buiten- Voorſtellen de Agentſchappen betreffende.

(*) Zie deswegen onze *Vaderl. Hist.* XL. D. bl. 223 enz.

CXXIII. BOEK. 1800.

tenlandſche Betrekkingen, Marine, Nationaale Opvoeding, Nationaale Oeconomie, —— opgegeven, met verzoek, dat de Vergadering, by het overwegen van een ingediend Plan, de Organiſatie der Bureaux dier Agentſchappen, daar op de vereiſchte aandagt vestigde.

Een daar op uitgebragt Verſlag.

De Leden, in wier handen deeze ſtukken geſteld waren, maakten geene zwaarigheid te erkennen, dat de werkzaamheden op de meeste Bureaux, zo wegens den voortduurenden Oorlog, als om de ongewoonte van het werk, thans nog menigvuldiger en omſlagtiger waren, dan dezelve, wanneer de Vrede opdaagde, weezen zouden; dat de voornaamſte bezuinigingen, die in de vermindering van Bedienden zouden moeten gezogt worden, best tot dat gewenscht oogenblik verſchooven bleeven, wanneer alles, op een geregelder en eenvoudiger voet, zou kunnen worden ingericht: waarom zy de tegenwoordige Organiſatie der Bureaux, zo lang de Oorlog duurde, wilden bepaald hebben, of zo veel korter, als het Vertegenwoordigend Lichaam, naar aanleiding der omſtandigheden, zulks noodzaaklyk zou oordeelen.

Om die zelfde reden oordeelden de Gelastigden, voor als nog, geene aanmerkelyke verandering te moeten voorſtellen, ten opzigte van de inrichting der Bureaux, of het getal der Bedienden: verandering daarin zou veelligt verwarring of vertraaging in de werkzaamheden kunnen veroorzaaken, in een tydſtip als het te-

tegenwoordige, misschien nadeelig voor 's Lands belangen. — Weglaating van eenige posten was hun egter raadzaam voorgekomen, gelyk die van Artillerymeester by den Agent van Marine, als geheel overboodig — De posten van Boutefeus wilden zy, ter meerder bezuiniging, met die van Kamerbewaarders vereenigen. In de voordragt van het Uitvoerend Bewind tot Organisatie des Agentschaps van Marine, was geene melding gemaakt van een Commissaris Directeur te *Harlingen*, deswegen hadden zy, by 't gemelde Bewind, onderzoek gedaan, en ten onderrigt bekomen, hoe 't zelve van oordeel was, dat te *Harlingen* alle voorige beheering van Zeezaaken zou vervallen, en na het Departement *Amsterdam* verplaatst worden, gelyk zulks reeds daadlyk was overgebragt, met uitzondering nogthans van de Aanneemingen. Desgelyks zou het Uitvoerend Bewind, ten opzigte van *Vlissingen*, geen Commissaris Directeur hebben voorgedraagen, ware het niet, dat de daar nog plaats hebbende *Fransche Directie* deeze post, voor tegenwoordig, noodzaaklyk maakte. Dit stuk ging vergezeld van een Staat van Organisatie der meergemelde Agentschappen, met de opgave der Jaarwedden der onderscheide Comisen, Klerken en Bediendens. CXXIII. BOEK. 1800.

Te wagten was het, dat op een zo uitgebreid stuk veele bedenkingen en aanmerkingen zouden vallen. Zy bleeven geenzins agterwege. Den Voorzitter Genomen besluit.

CXXIII. BOEK. 1800.

STEIN PARVE kwam het, uit de veelvuldige redenwisſelingen, voor, dat de geest der Vergadering daar heenen ſtrekte, om het Verſlag, over het geheel, te omhelzen; doch dat de Vergadering niet bepaalen zou, welk eene Jaarwedde, aan ieder der op de Bureaux te werk geſtelden, zou worden toegelegd; maar eene ronde ſom ter beſchikking aan het Uitvoerend Bewind verſtrekken om onder de Agentſchappen te verdeelen, en de Commisſie te verzoeken, aan de Vergadering eene voordragt te doen, hoe groot deeze ſom zou behooren te zyn — Schoon eenige Leden zich daar tegen verklaarden, bleek by hoofdlyke ſtemming, dit het gevoelen der meerderheid te weezen (*).

Daar op gemaakte bepaalingen.

Het daar op uitgebragt Verſlag werd, grootendeels, goedgekeurd (†); dan, behal-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII D. bl. 828—845.

(†) Wy voegen hier de begrooting voor elk Bureau, met de weinige verandering, daar in gemaakt, nergens.

Voor het Bureau van het *Uitvoerend Bewind*.

Voor den Secretaris . .	*f*	6,000
Voor den Griffier . .	"	4,000
Voor de verdere Geëmployeerden	"	50,000
	f	60,000

Voor het Bureau van *Buitenlandſche Betrekkingen*

Voor den Secretaris . . .	*f*	4,000
Voor de verdere Geëmployeerden	"	18,000
	f	22,000

Voor

halven de weinig gemaakte veranderingen, ging de vastſtelling niet toe zonder aan-

Voor het Bureau van den *Agent der Marine.*

Voor den Secretaris . .	*f*	4,000
Voor de verdere Geëmployeerden	"	142,000
	f	146,000

Voor het Bureau van den *Agent van Oorlog.*

Voor den Secretaris . .	*f*	4,000
Voor de verdere Geëmployeerden	"	45,000
	f	49,000

Hier onder was de Burgerwapening begreepen.

Voor het Bureau van den *Agent van Finantie.*

Voor den Secretaris . .	*f*	4,000
Voor de verdere Geëmployeerden	"	56,000
	f	60,000

Schoon onder deeze ſommen zyn begreepen de Appointementen voor de Geëmployeerden ter Bureau van de Geabandonneerde Goederen van den Vorst van *Naſſau*, zouden dezelve echter uit die Goederen moeten worden voldaan.

Voor het Bureau van den *Agent van Juſtitie.*

Voor den Secretaris . .	*f*	3,500
Voor de verdere Geëmployeerden	"	14,000
	f	17,500

Dit werd op *f* 18,200 bepaald.

Voor het Bureau van den *Agent van Opvoeding.*

Voor den Secretaris . .	*f*	3,500
Voor de verdere Geëmployeerden	"	14,500
	f	18,000

CXXIII. BOEK. 1800.

aanmerkingen, waarin ſoms de *Federatieve*, of thans *Departementaale* geest, zich zeer kennelyk openbaarde (*). — Het Uitvoerend Bewind zou gelast worden, om, naa de Bezoldingen van ieder der Geëmployeerdens te hebben geregeld, daar van naauwkeurige opgave te doen aan de Commisſarisſen van de Nationaale Re-

Voor het Bureau van den *Agent van Oeconomie.*	
Voor den Secretaris . .	ƒ 3,500
Voor de verdere Geëmployeerden en verdere benoodigdheden .	30,000
	ƒ 33,500
Voor het Bureau van den *Agent van Politie en Toezigt over den ſtaat van Dyken, Wegen en Wateren*	
Voor den Secretaris . .	ƒ 3,500
Voor de verdere Geëmployeerden	45,000
Voor de Commisſarisſen van den Waterſtaat	30,000
	ƒ 78,500

(*) Dit was thans alleen het geval niet. Veelvuldige gelegenheden gaven ſtoffe tot voorſtellen van zulk eenen aart, dat de Leden der Vergaderinge, by het doen derzelven, niet onopgemerkt lieten, hoe men, dusdanige *Departementaale begrippen* voorſtaande en volgende, langzaamerhand wederom de voormaalige *Gewestelyke Souveraniteit* zou invoeren; en hoe het zeer ongerymd was, dat men, in eene Souveraine Vergadering, die het ééne en ondeelbaare *Bataafſche* Volk vertegenwoordigde, beſluiten zou neemen, naar welke men in de *voormalige Gewesten*, ten opzigte van de zaaken, waar over beſliſt moest worden, dagt. In dien trant ſprak althans POMPE VAN MEERDERVOORT. *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 816.

Rekening; als mede van de bepaalde Bezoldingen aan de Ontvangers, onder het Agentſchap van de Marine, tot dat dezelve, door het in werking brengen van de Nationaale Theſaurie, vervielen. — Daarenboven zou het Uitvoerend Bewind gelast worden, aan de Vergadering een voordragt in te zenden, zo tot Organiſatie van een Bureau, als van de vereischte Perſoonen te benoemen, ten Beheer der *Bataafſche* Burgermagt. — Men zou hetzelve aanſchryven, om, zo ſpoedig mogelyk, aan het Vertegenwoordigend Lichaam een voordragt te doen, van den voet en het Tractement, waar op een algemeen Translateur van de *Latynſche* en *Franſche* Taalen, zo voor de beide Kamers, als voor het Uitvoerend Bewind en de Agentſchappen, zou dienen aangeſteld te worden; als mede op te geeven eene begrooting van de Schryfbehoeftens, mitsgaders van Vuur en Licht, zo by het Bewind, als by de onderſcheidene Agentſchappen, 's jaarlyks benoodigd (*). CXXIII. BOEK. 1800.

Langwylig en veelvuldig waren de beraadſlagingen over de Burgerlyke Regtbanken, by de Staatsregeling voorgeſchreeven, zo wat de Hoofdplaatſen, de Gebouwen, de Benoeming der Leden, derzelver Bezolding, als mede die der Ministers, betrof en de bepaalingen van derzelVeele lang hangende zaaken.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 233—239.

CXXIII. BOEK. 1800.

zelver Regtsgebied (*). De Aanſtelling der Baljuwen hadt veel voeten in de aarde (†). — Niet minder viel 'er voor, ten opzigte van de Vrederegters, zo wat tot hun post als hoe groot derzelver bezolding behoorde te zyn (§). — Daar de Dyk-collegien eene meer of min uitgebreide Jurisdictie uitoefenden, viel het noodig eenige bepaalingen te maaken, met de tegenwoordig ingevoerde Orde van Zaaken ſtrookende; dit werd gereedlyk gevonden (**).

Veranderingen in de Verdeeling in Ringen en Gemeentens.

De verdeeling der Ringen in Gemeentens hadt niet weinig werks gekost, en, des ondanks, ondervondt men deeze en geene kennelyke onvoeglykheden, welker voorgeſtelde verandering gereeden ingang ter Vergaderinge kreeg, terwyl men over andere breed en lang handelde. Zulks hadt eene omſchepping ten gevolge, waar by zommiger begeerte geheel, anderer gedeeltlyk ingewilligd wierd, terwyl eeniger verzoeken geenen ingang vonden (††).

Van

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam.* VIII. D. bl. 250. 253. 274. 280. 393. 722. IX. D. bl. 199. 203. 207. 218. 236. 242. 255.

(†) *Ald.* VIII. D. bl. 269. 482. IX D. bl. 842.

(§) *Ald.* VIII. D. bl. 257, 589. 712. 719. IX. D. bl 267. 275. 612.

(**) *Ald.* bl. 721.

(††) *Dagverh. der Handel van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 370. X. D. bl. 711 enz. Men zie het *Aardryksskundig Woordenboek der Bataafſche Republiek, volgens derzelver tegenwoordige ver-*

Van langen adem was het daarſtellen van het Reglement op de Verkiezing der Gemeente Beſtuuren. In den voorleden Jaare hadt de Tweede Kamer, een door de Eerſte Kamer deswegen voorgedraagen ſtuk, onbekragtigd terug gezonden, op grond van verſcheide reden van weigering, omtrent de wyze van Verkiezing, daar by voorgedraagen, die in Gemeentens van middelbaare bevolking, tydverkwistend, aan veele ongemakken onderhevig en in groote Gemeentens onuitvoerelyk was — Aan deeze redenen van weigering werd door de Eerſte Kamer te gemoet gekomen, en behelsde het nader voorgedraagene een veel eenvoudiger Reglement op de Verkiezing der Gemeente Beſtuuren. Dan ook dit Beſluit vondt de Tweede Kamer goed onbekragtigd terug te zenden, op grond van twee redenen van weigering, welke egter op het Reglemet van Verkiezing niet toepaſselyk waren. — Doch de Eerſte Kamer, op dit beſluit van weigering geraadpleegd hebbende, volhardde by haare begrippen, voor zo verre de Verdeeling der Gemeentens, als mede den Lastbrief voor de Gemeente Beſtuuren en Polder-distrikten, betrof; maar beſloot teffens een ingekomen Verzoekſchrift, ſtrekkende tot verandering van

CXXIII. BOEK. 1800. Handelingen over het Reglement op de Verkiezing der Gemeente Beſtuuren.

verdeeling in Departementen, Ringen en Grondvergaderingen. Te *Leyden* by D. DU MORTIER EN ZOON, 1800.

XXXII. BOEK. 1800.

van het by die Kamer bepaalde Reglement op de Verkiezing der Leden van de Gemeente Beſtuuren, en van de Gevolmagtigden uit de Burgery, benevens dat Reglement zelve, andermaal in handen eeniger Leden te ſtellen. Dit Beſluit ter Tweede Kamer geleezen zynde, werd het Beſluit van weigering aldaar vernietigd, voor zo verre de verdeeling dier Gemeentens, als mede de Inſtructie voor de Gemeente Beſtuuren betrof, en het Reglement op de Verkiezing van Beſtuurderen der zaaken van de Ingelanden, Land-eigenaars of Geërfdeels door de Tweede Kamer bekragtigd.

De zaak van de Verkiezing der Gemeente Beſtuuren zelve was hier mede niet afgedaan. Ingekomene ſtukken, nadere overweegingen, hadden ter Eerſte Kamer, by welke, in de twee voorgaande Concept-Reglementen, aan de Grondvergaderingen de benoeming van één of meer Perſoonen overgelaaten, en aan de Kiezers aanbevolen, om op te maaken of en welke Perſoonen door de volſtrekte meerderheid der Grondvergaderingen benoemd, en dus tot Leden van het Gemeente Beſtuur of Gemagtigden, uit de Burgery, aangeſteld zouden zyn, en de ontbreekende uit de in de Grondvergaderingen benoemde Perſoonen, te verkiezen; dit werd thans, by Beſluit der Eerſte Kamer regtſtreeks aan de Kiezers, daar toe in de Grondvergaderingen benoemd, overgelaaten.

Een

Een Verslag, ter Tweede Kamer uitgebragt, strekte ter verwerping daar van. Het vondt egter aldaar zyne voor- en tegenstanders, die in breede vertoogen, elk hun gevoelen beweerden. By het opneemen der stemmen waren 'er zo veel vóór als tegen het Verslag. By het herhaalen der Stemming verklaarde eene groote meerderheid zich daar tegen, en het Besluit werd onbekragtigd terug gezonden. Niet weinigen ter Eerste Kamer betoonden zich ongezind, om in die weigering te berusten; dan de meerderheid stemde daar toe. Zulks hadt het vormen van een ander Reglement, met veele veranderingen, ten gevolge: waar over op nieuw breede onderhandelingen reezen. In 't einde staakten de stemmen. Nadere overweegingen bragten een Reglement voort op de Verkiezing van de Leden der Gemeente Bestuuren, en van de Gemagtigden uit de Stembevoegde Burgers, ter Tweede Kamer aangenomen (*); waar op tydsbepaaling en verdere schikkingen volgden (†).

CXXIII. BOEK. 1800.

Hoogst verveelend zou het zyn, in 't breede, alle die Geschilvoeringen, over en

(*) Wien het luste om het voornaamste, dit langhangend stuk betreffende, na te leezen, die zoeke in het *Dagverh. der Handel. van het Vert. Lichaam* VII. D. bl. 374. 397. 715. 740. 746. VIII. D. bl. 154. 162. 163. 552. 570. 641. 674. 677. IX. D. bl. 51. 185. 188. 198. 207. 248. 297. 371. 381. 922. X. D. bl. 145. 148.

(†) *Ald.* X. D. bl. 206.

CXXIII. BOEK. 1800.

en wederzendingen, onderlinge raadpleegingen van daar toe beſtemde Leden der beide Kameren op te haalen. waar in, by wylen, de geest des tegenſtreevens, met de kennelykſte trekken doorſtraalde. Alleen willen wy vermelden hoe, ten tyde deezer Geſchilvoeringen, de Tweede Kamer eenmaal veertien redenen van weigering hadt opgegeeven; hoe van deeze veertien, by een vernieuwd Beſluit der Eerſte Kamer, twaalf van dezelve vervallen waren, en ſlegts twee overgebleeven; aan één van welke de op dit ſtuk Gelastigden ter Eerſte Kamer vertrouwden, dat daar en boven, door gemaakte veranderingen, genoegzaam zou zyn voldaan geweest, en welke andere alleen den oorſprong verſchuldigd was, aan eene tweeledige uitlegging van zeker Artykel in de Staatsregeling, welk verſchil, in de daad, tegen het groot oogmerk vergeleeken, weinig te beduiden hadt. De Leden der Eerſte Kamer, meenden, reden te hebben om zich te mogen vleijen, dat de Tweede Kamer, van haare zyde, ook eenige toegeevendheid zou gebruikt hebben, in eene zaak van zo grooten omvang, dat zy geloofden, hoe het boven menschlyk vermogen zou zyn, aan elk daar in volkomen genoegen te geeven; en dat de Tweede Kamer, naa zo veel toegeevendheids van de Eerſte ondervonden te hebben, de bekragtiging zou hebben laaten volgen. „ Zy vertrouwden," op dat wy de woorden, die LEEMANS met zy-

zyne Medegelastigden gebruikte, afschryven, „ daar de aandrang van alle kanten, „ tot de daarstelling der Constitutioneele „ Gemeente Bestuuren, zo groot was, „ dat het Uitvoerend Bewind de grootste „ moeite hadt, om het tegenwoordig Zamenstel der Municipaliteiten nog gaande „ te houden, en de Registers der Vergadering mede getuigenis droegen van de „ veelvuldige Verzoeken der Municipaliteiten, om hun ontslag te erlangen en „ door Constitutioneele Leden vervangen „ te worden (*). CXXIII. BOEK. 1800.

„ Zy meenden, daarenboven, die bekragtiging te mogen vaststellen, om reden, dat de Tweede Kamer, zo wel „ als de Eerste, overtuigd moest zyn, „ dat dit nieuwe raderwerk, het geen, „ naar de verschillende voormalige deelen der Republiek, ook zeer onderscheiden werkte, en nu op een eenpaarigen voet zou moeten voortloo-„ pen,

(*) Wy hebben veele Municipaliteits Leden gekend, die, van tyd tot tyd, op hun ontslag, ten ernstigsten, doch vrugtloos, aandrongen. Opmerklyk was het geval van den Burger Hermanus Verwit Assenberg, Lid van de Municipaliteit te *Amsterdam*, die, reeds drie maanden geleden, bedankt en bekend gemaakt hadt, dat hy zich, op een bepaalden tyd, voor ontslagen zou houden, en door den Agent van Politie gelast werd in die Post aan te blyven; of dat hy anderzins zich blootgesteld zou vinden aan de middelen van dwang. 't Geen deswegen voorviel verdient nageslagen te worden, in het *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 139 enz.

CXXII. BOEK. 1800.

„ pen, zo gemaklyk niet met een enkel
„ Beſluit zou zyn aan den gang te bren-
„ gen; maar dat 'er aan de nieuwe werk-
„ tuigen, hier en daar, nog al iets te be-
„ ſchaaven en te verhelpen zou vallen,
„ eer dezelve behoorelyk voortwerkten.
„ Dat men, derhalven, ook in dit geval,
„ wanneer de ondervinding mogt leeren,
„ dat het bezwaar, by de Eerſte Kamer
„ nog overgebleeven, in waarheid mogt
„ beſtaan, altyd nog gebruik kon maaken
„ van de magt, aan het Vertegenwoordi-
„ gend Lichaam ontegenzeggelyk toeko-
„ mende, om de Inſtructie te veranderen
„ of te vermeerderen, en dus dit punt in
„ verſchil te regt te brengen; liever,
„ dan, daar de noodzaaklykheid der Or-
„ ganiſatie der Conſtitutioneele Gemeente
„ Beſtuuren, ook zelfs door de Eerſte
„ Kamer, was erkend, te willen waa-
„ gen, dat de kostlyke tyd onnut voort-
„ liep, en dat de Ingezetenen der ge-
„ heele Republiek nog langer verſtooken
„ bleeven van het onvervreemdbaar regt
„ om hunne eigene Gemeente Beſtuuren,
„ op eene Conſtitutioneele wyze, te ver-
„ kiezen; ja genoodzaakt wierden, nog
„ langer beſtuurd te worden door Muni-
„ cipaliteiten, welke, naa de onderſchei-
„ dene Omwentelingen in het Staatsbe-
„ ſtuur, die de Republiek hadt onder-
„ gaan, door een of andere Agenten van
„ het Bewind waren aangeſteld, en waar
„ van veelen zo wel de vereischten by
„ de Staatsregeling voor de Leden der
„ Ge-

„ Gemeente Beſtuuren voorgeſchreeven, CXXIII.
„ als de waare hoogagting en het ver- BOEK.
„ trouwen hunner Medeburgeren ont- ——
„ beerden (*). 1800.

Ontallyk waren, om zo te ſpreeken, de Regts-Geſchilſtukken, die den tyd der Volksvertegenwoordigeren wegnamen. Het behoort niet tot onze Geſchiedenisſe dezelve te melden. Alleen mogen wy niet onopgetekend laaten, wat zommige Staatsgevangenen bejegende. Hoe eenigen loslaating verwierven hebben wy vermeld (†). Anderen zaten nog. Onder deezen ſtaaken meest uit CORNELIS VAN DER HORVEN en JAN EYKENBROEK. Ten hunnen opzigte luidde, in Slagtmaand des Jaars MDCCXCVIII, de Proclamatie des Uitvoerenden Bewinds: Het Vonnis over VAN DER HORVEN en EYKENBROEK opgeſchort.

„ Het is niet dan al te waaragtig, dat
„ 'er, onder een aantal kwaalykgezinde
„ Ingezetenen deezer Republiek, een
„ aanval tegen de veiligheid van den
„ Staat was beſlooten, welke niet min-
„ der ten doele heeft gehad, dan om,
„ door eene totaale omkeering van de
„ tegenwoordige Conſtitutioneele Orde
„ van Zaaken, de verbryzelde zetels
„ van het Schrikbewind weder op te
„ richten, en het *Bataafſche* Volk te-
„ rug te brengen tot dien heilloozen
„ ſtaat

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 888 en 889.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XL. D. bl. 181—188. 216.

CXXIII. BOEK. 1800.

„ ſtaat van verwarring, en overheer-
„ ſching, waar van het, op den altoos
„ gedenkwaardigen dag van den twaalf-
„ den Juny diens Jaars zo gelukkig was
„ verlost, en dat eenige Perſoonen, ver-
„ dagt van aan de Zamenzweering deel
„ te hebben gehad, op onzen last, in
„ verzekering zyn genomen.

De misdaad, den Burgeren C. VAN DER HOEVEN, en J. EYKENBROEK, toen in verzekering genomen, ten laste gelegd, beſtondt hier in, „ dat zy zich niet ont-
„ zien hadden, met verſcheide kwaalyk-
„ geintentioneerde Perſoonen, zo in als
„ buiten het Gemeenebest, te machineer-
„ ren en werkzaam te zyn tot herſtelling
„ hier te Lande van dat Gouvernement,
„ welks ontbinding, voorgevallen op den
„ twaalfden Juny desJaars MDCCXCVIII,
„ blykens opgevolgde *Approbative Pro-*
„ *clamatie* des Uitvoerenden Bewinds,
„ van den tienden October daar aan vol-
„ gende, noodzaaklyk was tot behoud
„ der Vryheid, en herſtel van de geſchon-
„ dene Oppermagt des Volks, en tot
„ handhaaving van de Staatsregeling, en
„ pligtmaatig voor elk Burger, die prys
„ ſtelde op derzelver handhaaving: mits-
„ gaders om daar toe onderſcheidene In-
„ gezetenen door Brieven aan te hitzen,
„ en alzo het Gemeenebest aan gevaar-
„ lyke ſchokken en beroeringen bloot te
„ ſtellen." — Bewysſtukken, om deeze hun ten laste gelegde misdryven te bekragtigen, werden aangevoerd, en daar

op

op het Vonnis gegrond, dat zy beiden, met het Zwaard over 't hoofd, zouden geſtraft, en voorts tot eene twaalfjaarige Gevangenis verweezen worden, opgevolgd door een eeuwigdúurend Bannisſement. CXXIII. BOEK. 1800.

Dit vonnis ſtondt, den drie- en twintigſten van Wintermaand des Jaars MDCCXCIX, dertien maanden naa de bovengemelde Proclamatie, volvoerd te worden. Dan, 'er daagt, vóór den dag ter uitvoering bepaald, een Verzoekſchrift op, dat de zaak nader onderzogt en inmiddels opſchorting verleend mogt worden. — De Voorzitter ter Eerſte Kamer, COUPERUS, deedt de Vergadering, op Zondag, buitengewoon vergaderen. Hy verklaarde onder anderen, dat zo iemand tegen het vernietigen van regterlyke Vonnisſen ware, hy het was; dan, daar zeer mogelyk in een Land en in een tydſtip, waar in Omwenteling op Omwenteling volgde, Politieke misdaaden konden ontſtaan, en de tusſchenkomst van den Wetgeever hier in van een goed gevolg kon zyn, agtte hy zich verpligt, om, zonder voor als nog van de zaak, daar het op aan kwam, te ſpreeken, der Vergaderinge in overweeging te geeven, of men, in deeze zaak, by voorraad, Opſchorting zou kunnen verleenen, terwyl men nader zou kunnen onderzoeken, of 'er, zo kort naa het onlangs gehouden Nationaal Feest (*), ter

(*) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XLI. D. bl. 346.

CXXIII. BOEK. 1800.

ter voldoening aan de heilzaame oogmerken, waar mede het gevierd was, geene gunſtige beſchikking zou kunnen genomen worden.

Inſtemmers en tegenſpreekers ontbraken niet. Veel viel 'er op het Verzoekſchrift aan te merken; dan, tot de Opſchorting, werd met eene groote meerderheid beſlooten. — Eene meerderheid van veertien tegen zeven ſtemmen deedt dit ter Tweede Kamer bekragtigen (*). — Eene nadere voordragt des Voorzitters gaf ſtoffe tot geſchil en verwyl. Veelvuldig waren de Onderhandelingen op dit ſtuk. Eene Commisſie bragt het Verſlag uit, dat, wegens den aart der Misdaaden in het Vonnis vermeld, den tyd des bedryfs, de tegenwoordige geſteldheid des Lands, en de natuur der ſtraffe, eenige Remisſie zou plaats hebben; dat deeze bevorderlyk zou zyn voor het algemeen belang des Lands, door vereeniging der gemoederen, en dat 'er tevens gezorgd moest worden voor de veiligheid der Maatſchappy. Op deezen grond verkreegen VAN DER HOEVEN, en EYKENBROER, ontſlag van dat gedeelte der Straffe, 't welk hun ter gemelde openbaare ſtrafoefening verwees (†).

Ontſlag aan deezen, als mede aan

Deeze zaak was daar mede niet afgedaan. Veele Verzoekſchriften, ten hunnen behoeve, kwamen ter Vergaderinge. Me-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 901—911.

(†) *Ald.* bl. 1005.

Memorien van Regten der Burgeren VAN DER HOEVEN en EYRENBROEK werden ingediend (*). Veelvuldig en langduurend waren de raadpleegingen, over de Kwytſchelding van ſtraffe. Aan het Uitvoerend Bewind werd de zaak verzonden. Niet gunſtig was het wederſchryven. Dan werd 'er, ter Eerſte Kamer, tot een geheel Ontſlag van Straffe beſlooten. De meerderheid van één ſtem ter Tweede Kamer bekragtigde zulks. Het volledig Ontſlag van het Vonnis bekomen hebbende, deeden de van ſtraffe Ontheevenen benen Voorſlag, of daar onder ook begreepen ware eene geheele ontheffing van Kosten, op deeze langduurige regtzaak gevallen? Schoon een ontkennend hier op uitgebragt Verſlag tegenſpraak vondt, viel het Beſluit daar mede overeenkomſtig (†). Zy verkregen hunne Vryheid.

J. DE VISSER verleend.

J.

(*) Deeze zyn met *het Bericht betrekkelyk de Zaak van den Hove over de voormaalige Gewesten van Holland en Zeeland*, uitgegeeven in den *Haage* by SNELLEBERS en VAN TIENEN. 1800.

(†) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 247. 283. 298. 320. 332. 334. 337. VIII. D. bl. 437. 518. 542. 546. 567. 595. 644. 658. Men heeft de *Advyſen van eenige Repreſentanten, by gelegenheid van de Deliberatien over het Rapport van den Repreſentant* HUBER c. ſ. *of en hoe verre ter bevordering van het algemeen belang des Vaderlands, met betrekking tot eene of andere Perſoonen; welker Vonniſen zyn opgeſchort, Remiſſie zou kunnen plaats hebben*, afzonderlyk in een Bundeltje zamengevoegd, uitgegeeven.

CXXIII. BOEK. 1800.

J. DE VISSER, die mede in deeze zaak betrokken, doch min ſchuldig gekeurd, en tot een vyfjaarige Gevangenis en een altoosduurende Ballingſchap verweezen was, en wiens zaak gelyktydig met die van VAN DER HOEVEN en EYKENBROEK behandeld werd, kreeg desgelyks zyn ontſlag; doch tradt ten zelfden tyde als zy niet in vryheid: dewyl hy aan de Geregtskosten en die des Regtsgedings niet voldaan hadt (*).

Nog andere Staatsgevangenen ontſlaagen.

Met de zaak van gemelde Burgers ſtondt in eenig verband die der nog, zints meer dan negentien maanden, op de Voorpoorte in hegtenis zittende Burgeren ANTONY BOESEKE, PIETER VAN GROENEVELD, LUCAS MATTHYS KALTNER, FRANCOIS WILLEM RUYSCH, ADRIANUS MEYER, ARY VOOGD. en GERARDUS JOSEPHUS ZAMPOLL: ook om ontſlag deezer werd gevraagd, en daar op aangedrongen. — De Voorzitter L. VAN DEN BRAAK ſtelde voor, om gelykſoortige onderhandelingen als 'er, in 't breede, over de zaak van de bovengemelde Ontſlaagenen gevallen waren, te vermyden, de regtshandelingen des Hofs van Juſtitie te vernietigen, en hun daadlyk Ontſlag te verleenen. — Wel te wagten voor- en tegenſpraak was het gevolg. Men beſloot tot eene aanſchryving aan het Hof, waar

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 59.

waar by 't zelve gelast werd, om, met agterſtelling van alle andere voor dat Hof hangende zaaken, de Procedures van den Burger BOESEKE, en diens Lotgenooten, tot beſluit te brengen, als mede om, vóór in deezen een Vonnis te bepaalen, een afſchrift van hetzelve aan het Vertegenwoordigend Lichaam in te zenden. — Ter Tweede Kamer verwekte dit ſtuk heftige twistredenen, niet vry van verwytende taal te wederzyden. De zaak hing daar zo zeer in twyfel, dat, by hoofdlyke ſtemming, ééne ſtem tot het niet bekragtigen het beſluit deedt vallen. — Dit ſtuk, ter Eerſte Kamer, nader overwoogen, bragt een Verſlag te wege, om aan deeze Gevangenen alle ſtraffen kwyt te ſchelden, welke dezelven, uit hoofde van de aan hun ten laste gelegde misdaaden, zouden hebben mogen beloopen. Dat het Hof van Juſtitie deeze, ter Voorpoorte Gevangenen, zou ontſlaan. Naa veel driftige over- en wederſpraak volgde de verwerping van dit Verſlag. Wanneer de Eerſte Kamer by het voorgaande Beſluit volhardde, viel 'er andermaal weigering by de Tweede Kamer. Het Hof eindelyk de Afſchriften van de Vonniſen tegen RUYSCH, VAN GROENEVELD, VOOGD, KALTNER, BOESEKE en MEYER geſlaagen, inzendende, waren de Gelastigden tot dit ſtuk ter Eerſte Kamer van oordeel, dat, daar aan VAN DER HOEVEN, EYKENBROEK en DE VISSER, ontſlag van ſtraffe was verleend

CXXIII. BOEK. 1800.

CXIII. BOEK. 1800.

leend geworden, de Vergadering ook aan de gemelde Perſoonen, wier Politieke misdaaden in verband ſtonden met die der drie gemelden, ook ontheffing van de ſtraffe, waar toe zy ten Hove verweezen waren, behoorden te verleenen. Het Beſluit ſtemde hier mede overeen, en vondt bekragtiging ter Tweede Kamer. De vrylaating volgde, en verwierven, naa veel bewerkens, allen ontſlag van de Geregtskosten, reeds in hunne zo lang verwylde zaak gevallen (*).

Verzoekſchriften uit *Bredevoort* enz. om Ontheffing van ſtraffe.

Hangende de overwegingen wegens de Burgers VAN DER HOEVEN, EYKENBROEK en DE VISSER, dienden een achthonderd tal Burgers, Ingezetenen der Steden en Ampten *Bredevoort*, *Grol*, *Borculo* en *Lichtenvoord*, Verzoekſchriften in, dat de zodanigen, die aldaar, in de Gebeurtenisſen van den vyfden van Herfstmaand ten voorleden Jaare, deel gehad, en zich rechtſtreeks of zydelings tegen de vastgeſtelde Orde van zaaken verzet hadden, naa dat die Plaatzen in ſtaat van Beleg geſteld waren, niet ſtriktlyk volgens de Proclamatie van den drie- en twintigſten van Oogstmaand, mogten worden vervolgd; althans dat de inquiſitoire Regtspleegingen mogten geſchorst, en zy tot gewoonlyke regterlyke Ver-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 789. IX. D. bl. 30—36. 38. X. D. bl 58. 72. 132. 140. 234. 256. 270. 271. 275. XI. D. bl. 758. 762.

Verdeediging toegelaaten worden; daar valſche gerugten, vrees, verleiding en geweld oorzaak van hunne wandaaden waren geweest (*). CXXII. BOEK. 1800.

Verſchillend oordeelde men over deze Verzoekſchriften; dan viel het Beſluit om ze buiten beraadſlaaging te houden, en dat dezelve, ſchoon een en ander daar voor yverde, niet aan het Uitvoerend Bewind zouden worden toegeſchikt. Te vergeefs hadt de Voorzitter VAN HAEFTEN op dit laatſte aangedrongen. Hy liet het hier by niet berusten; maar deedt een naderen voordragt, tot zagtheid en vergeeflykheid, aanmaanende, als het best en eenigst middel voor een eerst nieuwlings daargeſteld Landsbeſtuur, 't geen nog met in- en uitwendige Vyanden hadt te worſtelen, om de Ingezetenen, zo veel maar eenigzins met het heil en de rust des Vaderlands was overeen te brengen, aan zich te verpligten en tot zich te trekken. Eene zaak, zyns oordeels, te dikwerf in ons Vaderland verzuimd, en waar van alle Inwoonders, tot op dit oogenblik, de gevolgen gevoelden. Zyn voorſlag hielde in het benoemen van Gelastigden, om aan de Vergadering het Ontwerp eens Beſluits voor te draagen, waar by aan het Uitvoe-

Van de hand geweezen. Ook een nadere Voordragt niet aangenomen.

(*) Men vergelyke onze Geſchiedenis van het daar voorgevallene in onze *Vaderl. Hist.* het CXXI. Boek.

CXXIII. BOEK. 1800.

voerend Bewind gelast werd aan de Vergadering een raadslag in te leveren, of de in- en uitwendige Staat des Gemeenebests kon toelaaten, dat aan hun, welken de Publikatie van den acht- en twintigsten van Oogstmaand des verstreeken Jaars mogten hebben overtreeden, Vergiffenis, geheele of gedeeltlyke Kwytschelding van Straffe, zou worden geschonken? — Schoon dit Voorstel byval van eenigen vondt, en men beweerde, dat regtvaardigheid, billykheid en gezonde Staatkunde het zelve alzins aanraadde, was de tegenstand sterk. Men hieldt staande, dat de gezonde Staatkunde, in het tegenwoordig tydstip, zulks afraadde en volstrekt verboodt (*). — Het was naamlyk op een tyd, dat de Nieuwsmaaren schreeven van eene op handen zynde herhaalde pooging der *Engelschen* tot eene Landing, en dat de algemeene gesprekken daar over liepen. Van eene Strafloosstelling der zodanigen, die, door daadzaaken, verklaard hadden, genegen te zyn, om met den Vyand den hartader des Gemeenebests af te steeken, was niets anders te wagten, dan dat Binnenlandsche Vyanden, ook die zich tot nog hadden stil gehouden, zouden aangemoedigd worden, om met den Buitenlandschen Vyand mede

(*) Dit Voorstel werd den 19 van Maart gedaan.

mede te werken. Wetten, door het Landsbewind daargeſteld, zou men dan voor ydele bedreigingen houden. Het weldenkend deel des *Bataaffchen* Volks, dat de kragtige maatregelen toejuichte, zou door zulk een ſlapheid ontmoedigd, en de eer, door het te werk ſtellen daar van, by Buitenlandſche Mogendheden behaald, bezoedeld werden. — De beſliſſing by hoofdlyke ſtemming ſtrekte ter verwerping des Voorſlags (*).

De Proclamatie van 28 Aug. des voorigen Jaars ingetrokken.

Omtrent de ſterke en geſtrenge Proclamatie van den acht- en twintigſten van Oogstmaand des verſtreeken Jaars, ingevolge van welke eenige Vonniſſen geſtreeken waren, en veeler zaaken nog hingen, hadt men het Uitvoerend Bewind aangeſchreeven, of, en in hoe verre, álle of wel zommige Artykelen dier Proclamatie, uit hoofde van de veranderde omſtandigheden, waar in zich het Gemeenebest, naa het geſlooten Verdrag tusſchen den Oppergeneraal BRUNE en den Hertog van YORK, bevondt, zouden kunnen en behooren te worden ingetrokken. — De raadſlag des Uitvoerenden Bewinds ſtrekte daar heenen, om dezelve, op eene uitdruklyke wyze, buiten werking te ſtellen. Het drong de noodzaaklykheid daar van aan, door de bloote her-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 790—793. 803—805.

CXXIII. BOEK. 1800.

herinnering van de noodlottige oogenblikken, die de ſtrenge maatregelen, daar by verordend, deeden vaſtſtellen, en de gelukkige afwending van zo veele gevaaren, die de meer gunſtige omſtandigheden, waar in het Vaderland zich tegenwoordig bevondt, ten gevolge hadden gehad. In buitengewoone omſtandigheden was het de pligt van den *Bataafſchen* Wetgeever, om buitengewoone maatregelen, tot behoud des Vaderlands, het welk zonder dezelve zou verloonen gaan, te verordenen; maar wanneer die tyden en omſtandigheden niet meer beſtonden, behoorden ook alle buitengewoone maatregelen, die alleen betrekkelyk goed waren, en in gewoone en kalme tyden, met de beginzelen van Regtvaardigheid en met de Zeden des Volks, niet beſtaanbaar konden geoordeeld worden, voor 't vervolg op te houden. Dan ook waren de gewoone Wetten en Verordeningen, tot behoud des Lands, tot verzekering van de Rust, en tot beteugeling der Misdaad, toereikende; dan behoefde de Wet geen buitengewoon ſtreng voorbeeld om zich te doen eerbiedigen; dan ſtonden de hartstogten, driften en bedoelingen, die de Maatſchappy zouden kunnen verontrusten, meer op zich zelven, en waren dan voor het Algemeen niet gevaarlyk, zo als zy zyn, in buitengewoone tyden, wanneer het Politiek Beſtaan eens Volks werd aangevallen, wan-

wanneer die herstogten, drifren en be- CXXIII.
doelingen, om verschillende redenen, te BOEK.
zamen werken en zich vereenigen, en ——
deeze vereeniging de ſtrengſte maatrege- 1800.
len, tot afſchrik en beteugeling, vorderde.

Behalven dit alles moest men, naar het begrip des Uitvoerenden Bewinds, den geest der *Bataafſche* Natie, ten deezen opzigte, ook in het oog houden. De aart deezes Volks duldt zeldzaam, en niet dan by groote gevaaren, ongemeene en ſtrenge verordeningen. Zeldzaame ſtraffen waren altyd genoegzaam; om, in gewoone tyden en omſtandigheden, de binnenlandſche rust te verzekeren, en de misdaad te beteugelen; niet de hoegrootheid of buitengewoone geſtrengheid, maar de zekerheid der Straffe was, van oude tyden af, de waarborg der maatſchaplyke zekerheid.

Deeze gronden namen de Gelastigden, met volle goedkeuring, aan, en lieten 'er het volgend Beſluit op rusten, dat de meergemelde Proclamatie zou worden ingetrokken; zo egter, dat die Intrekking alleen het vervolg betrof, en dezelve, in alle haare punten, toepaſſelyk bleef op alle Perſoonen en Daaden, welke bevonden mogten worden, vóór den tyd van dit Beſluit, zich daar aan onderhevig gemaakt hebben. Blyvende voorts alle nog ſtand houdende Wetten, betreffende de misdryven, in de Proclamatie genoemd, in volle kragt. — Ryplyk werd

CXXIII. BOEK. 1800.

werd deeze zaak overwoogen, en van een daar mede overeenkomstig Besluit gevolgd. 't Geen ook de bekragtiging der Tweede Kamer onverwyld wegdroeg (*).

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 85. 170 en 211.

VA-

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

HONDERD VIER EN TWINTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Veelvuldige Verzoekſchriften, wegens de agterlykheid in het betaalen der Geldheffingen. Voorſtel van HUBER *deswegen. Hetzelve verworpen: dan 'er volgt eenige verzagting. Plan van* C. ZILLESEN *om den Lande Geld te verſchaffen, ongunſtig beoordeeld en gewraakt. Voorſtel eener Heffinge van vier ten honderd op de Bezittingen. Raadſlagen deswegen. Herhaalde aanvragen van het Uitvoerend Bewind om Geld. Daarop ingediende Raadſlagen. Verlegenheid hier over. Voorſtel tot eene Heffing van vier ten Honderd. Beſluit daar toe ter Eerſte en Tweede Kamer. Vertoogen daar tegen en Verſlag daar op. Bedenkingen deswegen. Voordragt door* HOVENS *ter Tweede Kamer, wegens de Geldheffingen, en Voorſtel eener Algemeene Geldheffing om aan de Eerſte Kamer gezonden te worden.* CXXIV. BOEK.

Een

CXXIV. BOEK. *Een Verſlag, ter Eerſte Kamer wegens eene Algemeene Geldheffing. Daar toe voorgeſtelde Proclamatie. Deeze door de Tweede Kamer teruggezonden. Het Plan van Algemeene Belasting in 't licht gegeeven. Aanmerkingen der Municipaliteit van Haarlem daarop ter zyde gelegd. Verontſchuldigingen, wegens het laat inkomen deezes Verſlags. Raadpleegingen over dit Verſlag.* LEEMANS *woord, by den aanvang der raadpleegingen. Tegenſtand, welke dit ſtuk ontmoette. Eindelyk ter Eerſte Kamer bekragtigt. Onbekragtigt door de Tweede Kamer terug gezonden. Wat deswegen voorviel. Geſchillen over een Beſluit tot eene Vyf en twintigjaarige Heffing. Algemeene Begrooting der Staatsſchulden. Verſlag veniger Uitgaaven van 's Lands Gelden. Aan die van Enkhuizen, van Maasſluis en Vlaardingen. Tegemoetkoming aan het Eiland Texel en verſcheide Noordhollandſche Dorpen. Verzoeken van Schoorl en Kamp. Verzoeken van Schuldeloosſtelling wegens de Requiſitien afgeſlaagen. Verzoeken van Alkmaar, ten opzigte van het betaalen der twee laatſte Termynen in de Heffing.* DE SONNAVILLES *Aanmerkingen te dier gelegenheid. Langer uitſtel aan die van Alkmaar, als mede aan die van Texel verleend. De Bevermyk kan de verzogte ontheffing van den vyfden Termyn niet verwerven. Groote ongelegenheid van veelen in de Betaaling deezer Heffing. Voor-*

Voorſtel van den Eerw. STOLKER, *om verzagting van het lot der Christenleeraaren in dit geval. Van de hand wyzende Raadſlag. Daar op ingebragte bedenkingen. Tegenbedenking en Afwyzing. Nader Adres van* STOLKER. *Uitſlag daar van. Bepaalingen de wederkeerende Bataaven betreffende. Gepenſioneerde Officieren moeten binnen 's Lands hun geld verteeren. Geſchillen over de Jaargelden der Politieke Amptenaaren. Voorſlag en bepaaling omtrent de Jaargelden der Weduwen van de in den jongſten Kryg geſneuvelden. Klagten wegens het niet openbaar aanbeſteden van Werken voor den Lande. Het voorgevallene deswegen. Van de hand geweezen Voorſtel des Uitvoerenden Bewinds wegens de Goederen der Heilige Geest Armen. Ter Eerſte Kamer aangenomen. Ook ter Tweede. Deerlyke ſtaat veeler Armenfondſen, en de gevolgen daar uit te duchten. Vaſtſtelling van Aantekeningen Geboorte- Huwelyk en Sterfgevallen betreffende. Veelvuldigheid der Geſchillen over Kerken, Paſtoryen enz.* STEYN PARVÉS *Voordragt, wegens het moeilyke dier zaaken. Hoe het ter Vergaderinge met de Verzoeken van eene en andere Party liep. Verzoeken der Hervormden om de Autographa van het Dordrechtſche Synode en van de Overzetting des Staaten Bybels, toegeſtaan. Opkomst van het Genootſchap* CHRISTO SACRUM

CXXIV. BOEK. 1800.

te Delft. Opgave van deszelfs Inrichting. Geloofsbelydenis. De Christlyke Openbaaring hier te Lande beſtreeden; doch manlyk verdeedigd.

Stoffe van dit Boek.

Wanneer wy, by den aanvange van dit Boek, het woord *Finantien* nederſchryven; met oogmerk om van dezelve, en het geen daar toe behoort, ten deezen Jaare, verſlag te geeven; beeft, als 't ware, onze Geſchiedpenne terugge — Te meermaalen was zulks een onaangenaame taak; doch die onaangenaamheid groeide met de Jaaren aan (*) en ſtygt thans ten hoogeren toppunt. Zo verdrietig als noodloos zou het weezen alles, wat des voorviel, te willen optekenen; doch wy kunnen niet voorby het voornaamſte, deezen verzwakten zenuw van den Staat betreffende, te vermelden; en daar toe, van wegen de veelvuldigheid en verſcheidenheid der hier toe betrekkelyke onderwerpen, bykans dit geheele Boek te beſtemmen.

Veelvuldige Verzoekſchriften wegens de agterlykheid in het betaalen.

Even zeer als de Geldheffingen aan de orde van den dag waren, even zeer hoorde men deswegen morrend ongenoegen by den bezwaarden Landzaat, ontving men Verzoekſchriften van byzondere Perſoonen, als mede van verſcheide Commisſien des Onderzoeks na de

Voorſtel van Huber deswegen.

(*) Men zie terugge tot het CXXII Boek onzer *Historie*.

de richtige Opbrengst der Geldheffingen. Reeds, by het afloopen des voorleden Jaars, hadden daar toe Gelastigden, een weigerend Verslag om daar aan het oor te leenen, uitgebragt, waar mede de Vergadering genoegen nam (*). — Desniettegenstaande hieldt de inlevering der Verzoekschriften aan, welker van de handwyzing even onverwyld volgde. 't Waren ondertusschen geen enkele Burgers, die deswegen hunne klagten uitboezemden; maar het getal der Commissien van Onderzoek, welke, met den meesten aandrang, die Verzoeken ondersteunden, werd dagelyks grooter. In deeze toonden zy, met veele redenen, dat een groot getal Burgers dwaalden, wegens het onderhevig worden aan het tweevoudige der boeten by het niet stipt betaalen in ieder Termyn. Daar nu de menigte der ongelukkig Boetvalligen in zo onberekenbaaren getale toenam; daar zo veele Commissien van Onderzoek de hardigheid, ja de onmogelykheid, om deeze boete te vorderen aantoonden; en daar het eene zekere waarheid bleef, dat men de zodanigen, die zonder opzet de Wet niet onderhielden, geenzins behoorde gelyk te stellen met hun, die, met een kwaad opzet, ongehoorzaam waren, deedt de Volksvertegenwoordiger Huber het voorstel, om nogmaals eene Commissie te

CXXIV. BOEK. 1800.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 820. 913. 917.

CXXIV. BOEK. 1800.

te benoemen, ten einde te onderzoeken en ter Vergaderinge verſlag te doen, of, en in hoe verre, men van hun, die niet ſtipt, op de geſtelde Termynen, de volle vierde van hun Quota hadden opgebragt; maar echter alles by den afloop van den vierden Termyn hadden betaald, van de boete van het tweevoudige zou ontheffen — als mede, of men aan hun, die buiten ſtaat geweest waren, in den vervroegden vierden Termyn, te betaalen; maar het verſchuldigde in Wynmaand hadden aangeboden, eenig gunſtbetoon kon en behoorde te geeven.

Hetzelve verworpen: dan er volgt eenige verzagting.

Geen zugt om reeds gevalle Beſluiten te herroepen, maar alleen zyne overtuiging van het onverdiend lot veeler zyner Medeburgeren, dreef den Repreſentant HUBER, gelyk hy betuigde, tot die voorſtellen aan. Hoe zeer zommigen op het verwerpen van deeze voorſlagen aandrongen, en het eenmaal, nog zo onlangs, vaſtgeſtelde, wilden door- en volhouden, bragten nogthans de gewisſelde bedenkingen een nader onderzoek te wege. — By 't zelve liet de Volksvertegenwoordiger SCHEFFER, die het voorheen omhelsde Verſlag in deeze zaak hadt uitgebragt, geenzins naa, op deeze herhaalde pooging, ſterke aanmerkingen te maaken; hy werd door LEEMANS ondersteund. Een en ander der Leden omhelsden den voorſlag van APPELIUS, om eene Perſooneele Commisſie te benoemen ten onderzoek, of het voorgedragene

gene van HUBER een voorwerp van raadpleeging te deezer Vergadering kon weezen? en, zo ja, welke bepaalingen door de Vergadering zouden kunnen worden gemaakt? doch HUBERS voorſtel werd, zo als het lag, verworpen (*). Dan eerlang kwam 'er eenige verzagting in het lot der waarlyk dwaalenden, terwyl de ſtrengſte volvoering der Wet ſtand hieldt, zo wel omtrent die zich niet naar eisch geſchat, als die niet op den geſtelden tyd betaald hadden (†). CXXIV. BOEK. 1800.

By de langduurige en ſteeds verſlimmerende Landskwaal, gebrek aan Geld, ontbrak het niet aan Artſen, die red- en hulpmiddelen voorſchreeven, en in openbaaren druk uitgaven, of ook zich daar mede by het Landsbeſtuur vervoegden. Onder deze laatstgemelden ſtak de Burger CORNELIS ZILLESEN uit, die onvermoeid, en als 't ware uitgeput was in voorſtellen, de Geldmiddelen van den Staat betreffende. Een Verzoekſchrift daar toe ſtrekkende, reeds in Wynmaand des voorleden Jaars ingediend, ging vergezeld van een Plan, 't welk geen minder opſchrift voerde dan: *Een Plan, hoedanig, in de tegenwoordige ongunſtige omſtandigheden van tyd, voor het Land Geld te krygen, op eene wyze voordeelig voor den Burger, onſchadelyk voor het Land;* Plan van ZILLESEN.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenwoordigchaam* VII. D. bl. 108. 180—183.
(†) *Ald.* bl. 556.

CXXIV. BOEK.

Land, en zelfs met vermindering van de Nationaale Schuld (*).

1800.

Ongunstig beoordeelt en gewraakt.

Dit Plan, in handen gesteld eeniger in het Finantieele vak ervaarene Leden, ontmoette geen gunstig onthaal. De welmeenendheid van den Burger ZILLESEN wilden zy niet in twyfel trekken; doch zy oordeelden, dat het onmogelyk in de uitvoering zou zyn, en bevonden worden op geheel verkeerde berekeningen te berusten. Wel is waar, merkten zy op, dat het ingediende Plan een schynbaar voordeel aan de Deelneemeren aanboodt; maar het was ruïneus voor den Lande, en daar door ook even nadeelig voor de Deelneemers, die een voordeel werd aangeboden, welks daarstelling, binnen weinig jaaren, onmogelyk zyn zou. By het indienen van een *Promemorie* om dit te betoogen, voegde de Commisie 'er nevens, „ dat zy niet zou klaagen, dat „ haar de moeite gevergd was, om, mid„ den onder de gewigtigste bezigheden, „ haaren tyd te spillen met het nagaan „ en

(*) Het Plan bestondt in het verwisselen der oude Staatsschulden, met een byvoegzel in Geld: by Obligatien van 2 pCt. moest men voegen *f* 37-10 voor ieder *f* 100, by die van 2½ pCt. *f* 30; by die van 3 pCt. *f* 25; by die van 3½ pCt. *f* 21-8, om voor het geheel te verkrygen Obligatien tegen 4 pCt.; terwyl de opgebragte gangbaare munt voor de eene helft tot aankoop van oude Obligatien, en voor de wederhelft gebruikt zou worden om aan 's Lands behoeften te gemoet te komen.

„ en refuteeren der chimeren van den Burger ZILLESEN; maar zy mogt met rede betreuren, dat men de Natie bezig hieldt met zulke flegte uitgewerkte ſtukken, welker ſchitterend klatergoud „ min doorzigtige oogen verblindde, en „ by veelen werd toegejuichd; terwyl „ daar door de ongegronde bedenking „ werd voortgeplant, als of het Vertegenwoordigend Lichaam, de denkbeelden van Individueele Burgers verſmaarende, een ligt uitvoerelyk redmiddel, met veragting, verwerpen wilde, „ en liever verkoos nieuwe laſten op de „ ſchouders van de reeds zo gedrukte „ Ingezetenen te leggen. — Zo de wederlegging van het aangeboden Ontwerp ſtrekken kon, om de Natie volkomen van deszelfs nietigheid te overtuigen, en den Burger ZILLESEN te „ wederhouden, om het Vertegenwoordigend Lichaam, op nieuw, met herſſenſchimmige Plans laſtig te vallen, „ zou zich de Commisſie den tyd, aan „ deszelfs wederlegging beſteed, minder „ beklaagen: dewyl zy moest aanraaden „ om hetzelve, als ruïneus en onuitvoerelyk, te verwerpen." — Deeze raadſlag vondt onverwylden ingang (*).

CXXIV. BOEK. 1800.

Hoe

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 116—119. — De Burger ZILLESEN, die te meermaalen zyne voorgeſtelde Plans, tot het Finantiewezen betrekkelyk, zag mislukken en verwerpen, was zeer geraakt, over deze

CXXIV. BOEK. 1800.

Voorſtel eener Heffing van vier ten honderd op de Bezittingen.

Hoe zeer het den Lande aan Geld mangelde bleek uit het ſchryven des Uitvoerenden Bewinds, in Sprokkelmaand dezes Jaars. 't Zelve gaf daar by der Vergaderinge te verſtaan, dat het te kort, voor dit loopende Jaar, op de Behoeften van den Staat, naa aftrek van de gewoone Inkomſten, van drie en dertig Millioenen, nog omtrent vyftig Millioenen beliep, en ſloeg, tot het vinden van die Som, eene Heffing voor van vier ten honderd over elks Bezittingen, by wyze van voorſchot, te voldoen door alle Ingezetenen der Republiek, die meer dan vyfhonderd Guldens in eigendom bezaten; zullende een ieder zyne Inkomſten boven die genen, welke als vrugten van Bezittingen konden worden beſchouwd, twee- en een halfmaal moeten verdubbelen, en van die Som, als capitaal, de Heffing van vier ten honderd betaalen. —

Deeze Heffing zou, in vier tydvakken, moeten betaald worden, drie in dit Jaar, en één in de eerſte maand des volgenden Jaars. Hier voor zouden Quitantien en Re-

deeze handelwyze der Commisſie, welke hy *hoonend* noemt, en verdeedigt zyn Plan, in het Slot-hoofdſtuk van zyne *Geſchiedenis der Vereenigde Nederlanden*, ten Opſchrift voerende: *Grondregelen of Grondbeginzelen, welke men in de Staatseconomie dient in agt te neemen, vooral by een Volk, alwaar met den arbeid van vernuft het ontbreekende aan veele behoeften des Leevens, door meerder yver en werkzaamheid, vergoed moet worden.* VI. D. bl. 345.

Recepisſen, *geen Rente geevende*, worden afgegeeven; maar de Aflosſing van de Hoofdſom, op de volgende wyze, geſchieden. De Recepisſen zouden kunnen worden gegeeven in de betaaling van aankoop en afkoop van Tienden, Chynſen, Pagten van Geld of Graan, Erfpagten enz. — als mede in betaaling van alle agterſtallige Lasten en Belastingen aan den Lande tot January MDCCXCIX verſchuldigd, uitgezonderd egter Landhuuren, Pagten en dergelyke. CXXIV. BOEK. 1800.

Daar toe zouden 's Lands Domeinen, voor zo veel zulks, behoudens de algemeene belangen, raadzaam zou gevonden worden, binnen drie jaaren, openbaar moeten worden verkogt, en de afkoop van alle Tienden betaal- of afkoopbaar geſteld tegen dertig maalen het beloop van dezelve: mits men zich, binnen twee jaaren, aan het Uitvoerend Bewind vervoegde; naa welken tyd de onafgekogte Tienden mede openbaar zouden verkogt worden; terwyl de Chynſen, Erfpagten en dergelyke, binnen drie jaaren, op gelyken voet, zouden moeten afgekogt weezen (*). — Tot de verdere uitwisſing van deeze ſchuld ſtelde het Uitvoerend

(*) Wegens dit verkoopen of niet verkoopen der Domeinen, waar toe de Eerſte Kamer beſlooten hadt, vielen ter Tweede Kamer beraadſlaagingen voor, die op afwyzen neder kwamen. *Dagverh. der Handel. van 't Vert. Lich.* VII. D. bl. 221—227. 237.

CXXIV. BOEK. 1800.

rend Bewind voor, om, met het vierde jaar, de Belasting op de Inkomsten met een derde of één ten honderd te verhoogen: het welk niet langer zou duuren dan tot dat de Recepisſen, uit deeze Heffing voortſpruitende, alle zouden zyn afgelost, terwyl die Recepisſen, voor zo veel het één ten honderd op de Inkomſten betrof, als gereed Geld, zouden worden aangenomen.

By het beſluiten tot zodanig eene Heffing wilde het Uitvoerend Bewind het daarſtellen van een algemeene Bank, hoedanig het reeds der Vergaderinge hadt voorgedraagen als het éénig middel, om de Ingezetenen, en byzonder de zo zeer gedrukte Klaſſe der Rentenieren, in de mogelykheid te ſtellen, om, op eene bekwaame wyze, de benoodigde Penningen te vinden (*).

Raadſlagen deswegen.

Een tyd werd bepaald voor de Leden, om, aan de Gelastigden tot dit Voorſtel, hunne bedenkingen op te geeven, en het Voorſtel omhelsd om dien tyd te verlangen, tot dat de Petitie voor den Jaare MDCCC, ter kennisſe van de Leden zou gebragt zyn, en het Uitvoerend Bewind aan te ſchryven, om aan de Vergadering in te zenden de verantwoording der Sommen, geduurende het voorige Jaar, uit de Nationaale Kas uitgegeeven (†).

In-

(*) *Dagverh. der Handel. van 't Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 486.

(†) *Ald.* bl. 563 en 651.

Intusschen drong de tegenwoordige ge- CXXIII. BOEK. steldheid van 's Lands Kas, en de boven- maatige uitgestrektheid der uitgaven, welke de nood van het Gemeenebest, met luider stemme, vorderde, het Uitvoerend Bewind om ernstig aan te dringen, by het Vertegenwoordigend Lichaam, om spoedig de meestgeschiktste middelen by de hand te neemen, ten einde 's Lands Kas van gereede Penningen mogt voorzien worden. 1800. Herhaalde aandrang des Uitvoerenden Bewinds om Geld.

Een breede beredeneerde Voordragt der Leden, in wier handen deeze zaak gesteld was, onderzogt, in de eerste plaats, welke de tegenwoordige gesteldheid ware van 's Lands Kasse, of dezelve een buitengewoonen onderstand vorderde? Onderrigtingen deswegen van het Uitvoerend Bewind bekomen, maakte het, huns oordeels, noodloos de voorgestelde opgave, wegens de Uitgaven, te vraagen, en besliste voldingend de noodzaaklykheid eener onverwylde styving. Ingediende Raadslagen desswegen.

Oneindig moeilyker was het de Commisie gevallen, een voldoend Antwoord te geeven op eene tweede Vraage, die zy zich hadden voorgesteld, welke de hoegrootheid was der Somme, die, dit loopende Jaar, zou worden vereischt, om, boven 's Lands gewoone Inkomsten, in de onvermydelyke Uitgaven te voorzien. Alles, wat daar toe behoorde, nagegaan hebbende, durfde de Commisie de Vergadering verzekeren, dat het Vertegenwoordigend Lichaam, om in den

CXXIV. BOEK. 1800.

dienst van het loopende Jaar te voorzien, voor niet minder dan den buitengewoonen opbrengst van Veertig Millioenen Schats zou moeten zorgen; ten minſten voor zo verre een goed beheer der Geldmiddelen vorderde, de maatregelen zo te neemen, dat niet ieder toeval, hoe gering ook, eene ſtremming kon veroorzaaken, en het Vertegenwoordigend Lichaam zich niet, wederom, plotslyk in den zelfden ſtaat, door uitputting van alle Kasſen, zou zien gedompeld, welk deszelfs raadpleegingen thans zo onaangenaam, en het beſluit zo verhaast maakten.

Verlegenheid hierover.

Schrikbaarend was dit denkbeeld van een te kort van Veertig Millioenen, byna gelyk ſtaande met de Uitgaven, welke zich de Republiek, in de dagen van haaren grootſten voorſpoed, hadt veroorlofd. Ongevoelig waren de Verſlagdoeners niet, immers zy bezigden deeze woorden: „ Wanneer uwe Commisſie de „ zaak van deeze zyde beſchouwt, wan„ neer zy zich den verarmden toeſtand „ van het meerendeel der Ingezetenen, „ van dit weleer zo bloeiend Gemeene„ best, voorſtelt; wanneer zy op het ge„ kerm van zo veele Ingezetenen let, en „ zo veele Weduwen en Weezen ziet, „ welke, bevoorens in gunſtige omſtan„ digheden geplaatst, door elkander op„ volgende Heffingen, in bekrompene en „ armoedige omſtandigheden geſteld zyn; „ wanneer zy het Tafereel beſchouwt, „ door het Uitvoerend Bewind zo kragtig „ ge-

„ geſchetst, dan ontbreeken haar de woorden om de gevoelens uit te drukken, welke haar beurtlings hebben beſtormd; wanneer zy zich verder de verwytingen voorſtelt, welke der welmeenendheid zelve, door de omſtandigheden, worden afgeperst; verwytingen, van welke het Vertegenwoordigend Lichaam, en vooral die Leden, welke met het onderzoek van Financieele hulpmiddelen belast zyn, maar al te dikwyls het voorwerp zyn, dan ontzinkt haar byna de moed om verder te gaan: dan zou zy byna tot het yſelyk beſluit komen om de ſpade by het werk te ſteeken, en het roer van Staat aan meer bekwaame en meer ſtoute Stuurlieden over te laaten. — Dan zulk een beſluit zou den Republikein, zou den Volksvertegenwoordiger, onwaardig weezen!"

XXXIV. BOEK. 1800.

Althans indien hy, gelyk hier opgehaald wordt, zich van zynen pligt gekweeten en 's Lands belangen niet verzuimd, maar, zo veel mogelyk, behartigd heeft. Een en ander onvoeglyk redmiddel, als het doen ſtilſtaan der gewoone Rentebetaaling; het niet betaalen der Land- en Zeemagt; het te kort doen aan de *Franſche* Republiek, door onze trouw van Geldlyke ſchikkingen te krenken, aangevoerd hebbende, vaaren zy voort. „Niets „ van dit alles wil de Man, wien het be„ ſtaan van zyn Land, wien zyn eigen „ beſtaan, ter harte gaat; en wil hy dat

„ niet,

CXXIV. BOEK. 1800.

„ niet, dan wil hy tevens de Opoffe-
„ ringen, welke de keering van ieder
„ deezer onheilen vereischt; deeze Op-
„ offeringen wil hy te meer, om dat
„ hy zo vele Opofferingen heeft ge-
„ daan, en om dat hem de hoop over-
„ blyft, dat eenmaal betere tyden de
„ tegenwoordige ongunſtige omſtandig-
„ heden zullen vervangen; om dat ie-
„ der uitzigt op Vrede deeze zyne hoop
„ bevestigt; en dat hy tevens weet, dat
„ verbeterde inrichtingen in het inwen-
„ dig Beſtuur, dat byzonder de invoering
„ van het nieuwe ſtelzel van Algemeene
„ Belastingen, het welk zich uwe Com-
„ miſſie vleit, dat, binnen ettelyke maan-
„ den, zal zyn daargeſteld, de Finantiee-
„ le rampen veel kunnen, veel zullen
„ verligten; en dat hy tevens weet, dat
„ geen gezond verſtand omtrent de keuze
„ zou aarzelen, tuſschen een zekeren
„ dood, en het ondergaan eener beden-
„ kelyke operatie, welke de hoop op
„ geneezing overlaat."

Voorſtel tot eene Heffing van vier ten honderd.

Dit alles in 't breede ontwikkeld hebbende, bleef 'er nog over te onderzoeken, welke de geſchiktſte middelen waren, om de ſom van het te kort van Veertig Millioenen in 's Lands Schatkist te ſtorten. Hier toe was geen ander middel dan eene Heffing, en wel van vier ten honderd, by wyze van voorſchot, op de Bezittingen, voorhanden. Hier toe hadt zich het Uitvoerend Bewind, met duchtige redenen, bepaald. Dan ter te werk-

ſtel-

ſtelling kwamen veele byzonderheden in overweeging, en deeze opgehaald hebbende, viel het beſluit, dat ieder Ingezeeten van de Republiek, die meer dan Vyfhonderd Guldens in eigendom bezat, by wyze van voorſchot, vier ten honderd van de wezenlyke waarde van zyn Kapitaal en Bezittingen aan den Lande zou opbrengen, en daar voor Recepiſſen ontvangen, rentende drie ten honderd in 't Jaar; op vier tyden, drie in dit en één in den aanvange van het volgend Jaar, werden daar toe bepaald. By wyze van voorſchot, zou elk Ingezeten by vervroeging, met daar aan gehegte voordeelen, het zyne kunnen toebrengen (*).

Beſluit daar toe ter Eerſte Kamer.

LEEMANS mogt hier tegen aanvoeren, en zich tegen het neemen van het beſluit tot deezen maatregel verklaaren; dewyl, naar zyn gevoelen, eene Heffing hadt kunnen geſchieden, welke minder drukkende, zo wel voor de Ingezetenen, als voor het Land, zou geweest zyn, door den verkoop der Nationaale Domeinen te bepaalen tot een Fonds van Afloſſing, en de Recepiſſen uit deeze Heffing, welke als dan geene Renten zouden hebben behoeven te geeven, in be-

(*) Dit breede ſtuk ging vergezeld van den Staat der Penningen, welke tot en met den laatſten van February 1800 waren afgegeeven op de onderſcheidene respecten der Algemeene Begrooting van de Staatsbehoeften voor de *Bataafſche* Republiek. *Dagverh. der Handel. van het Vert. Lichaam* VII. D. bl. 651—662.

CXXIV. BOEK. 1800.

betaaling van die Domeinen aan te neemen. Anderen mogten zich, op dien grond, met hem daar tegen verklaaren. — HUBER mogt het desgelyks verwerpen. Anderen daar op inbrengen, dat, indien 'er over dit onderwerp beraadslaagingen vielen in de openbaare Vergadering, zy desgelyks het woord begeerden, om hunne gevoelens over dit gewigtig onderwerp uit te brengen. De Voorzitter VAN HAEFTEN maakte een einde aan deeze woordwisseling, herhaalende, dat, daar de beraadslaagingen over dit ſtuk, in een Committé Generaal, geſlooten waren, hy aan niemand het woord zou vergunnen. Byval vondt hy in eenige Leden, en bevestigde het ingediende ſtuk met den Voorzitterlyken hamerſlag (*).

By de Tweede Kamer.

De Voorzitter FLORIS ter Tweede Kamer bragt in 't midden, om, dewyl dit onderwerp, in een Committé Generaal, behandeld was, zich by hoofdlyke ſtemming over het beſluit der Eerſte Kamer te verklaaren. SICCAMA kon hier in niet komen, en wenschte, dat men eenen vryen loop aan de beraadſlagingen liet. Zulks vorderde ook LINTHORST, SIDERIUS, DRUMAN, PLOOS VAN AMSTEL, en anderen, die daar op hunne tegenbedenkingen aanvoerden. Zommigen, als HOOGSTRAATEN, konden onbezwaard toetreeden; anderen, als DE LEEUW en VITRINGA, alleen door den

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 755—758.

den dringenden nood, in deezen maatregel toeſtemmen. By de hoofdlyke omvraage ſtaaken de ſtemmen. 's Anderen daags was dit wederom het geval, veertien ſtemmen bleeven aan wederzyden. Waar op, ingevolge het Reglement van Orde, het Beſluit der Eerſte Kamer, in deezen de bekragtiging, ondanks zo veel tegenſtands, wegdroeg (*). CXXIVe BOEK. 1800.

Uit *Leyden* was eene en andere Vervoeging by het Vertegenwoordigend Lichaam ingekomen, tegen de beſlootene Heffing bezwaaren inbrengende. Deeze, in handen van eenige Leden geſteld, hadden een Verſlag ten gevolge, 't welk meer dan een uur leezens aanhieldt. Zy beſlooten het met deeze betuiging: „ Uit het „ bygebragte zal genoegzaam blyken, „ dat, hoe gegrond verſcheide ingebragte „ klagten, hoe ongelukkig de toeſtand „ van veele Ingezetenen zyn moge, alles „ althans niet is van denzelfden aart, en „ dat ook hier Onpartydigheid een geheel „ ander oordeel dan Vooringenomenheid „ velt. En mogen wy niet billyk vraagen, of 'er byna wel rampen zyn uit te „ denken, met welke wy, geduurende „ ons Beſtuur, niet hebben te worſtelen „ gehad? Een magtige Vyand byna tot in „ het hart van het Vaderland doorgedrongen; verlies van Buitenlandſche Bezittingen; verlies van een aanzienlyk ge- „ deel- Vertoogen daar tegen en Verſlag daar op.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 766—773.

CXXIV. BOEK. 1800.

„ deelte onzer pas herſtelde Vloote; voor-
„ beeldlooze ſtrenge Winters, Doorbraa-
„ ken, Overſtroomingen, Misgewaſſen
„ in andere Landen, en daar uit volgen-
„ de duure Tyden? En hebben wy, met
„ dat al, het hoofd niet boven gehouden,
„ en ons Credit by de Vreemdelingen be-
„ waard? Zo dat wanneer wy de toe-
„ komst eens te gemoet treeden, en hoo-
„ pen mogen, dat de Oorlog ſpoedig een
„ einde neemen zal, en dat wy, op eene
„ billyke wyze, in den algemeenen Vre-
„ de deelen zullen, de bronnen van ons
„ beſtaan, zelfs beter dan in voorige da-
„ gen, zullen vloeijen, en dat wy door
„ wyze maatregelen, onder den Godly-
„ ken zegen, in weinige jaaren de gele-
„ dene rampen weder zullen te boven
„ gekomen zyn."

In dit Verſlag meenden zy voor den man, die billyk oordeelde en geen kwaade voorneemens koesterde, misſchien reeds te veel gezegd te hebben: terwyl zy, ten aanziene van anderen, wel mogten zeggen den *Moriaan te zullen waſſchen*, indien zy meerdere poogingen wilden aanwenden, om hun van de ſpreekendſte waarheid te overtuigen. Zy wilden het gedaane verzoek, zo veel de te neemen maatregelen omtrent de vaſtgeſtelde Geldheffing betrof, voor vervallen verklaard, en de andere daar in vervatte ſtukken voor Berichtgeeving aangenomen hebben.

Bedenkingen deswegen.

Schoon geen der Leden het intrekken van het bepaalde omtrent de Heffing wilde,

de, gaf dit Verſlag aanleiding tot eene en andere bedenking, der Vergaderinge medegedeeld. Althans VAN HAEFTEN ſprak, behalven over de langwyligheid der Beraadſlaagingen, het aftrekken van het Vertegenwoordigend Lichaam van de waare werkzaamheden eener Wetgeevende Vergadering, door verzoeken van byzondere perſoonen, van het benoemen eener Commisſie om de Vergadering voor te lichten, welke middelen zouden dienen in 't werk geſteld te worden om, in 't vervolg, te zorgen, dat men eenen genoegzaamen tyd bepaalde ter beraadſlaaging over Finantieele maatregelen, als mede dat de voordragten daar toe tydig geſchieden; en voorts aan te wyzen, welke bezuinigingen en vereenvoudigingen, omtrent het Landsbeſtuur en deszelfs deelen, zouden kunnen worden daargeſteld, en op welk eene wyze die best zouden kunnen worden voorgedraagen en ingevoerd; „ Dit doende," luiden des Vertegenwoordigers eigene woorden, „zal men „ toonen aan de ſtemme der Ingezetenen, die in eene vrye Republiek altyd „ mogen ſpreeken, zo veel mogelyk, zo „ verre hunne voordragten op billykheid „ ſteunen, te willen voldoen, en die „ niet, in alles, uit zwarte oogpunten „ te willen beſchouwen; zo zal men toonen een billyken invloed des Volks, „ zonder welke alle Republikeinſche Beſtuuren ſlegts met dien naam ſchitteren, „ voor te ſtaan."

CXXIV. BOEK. 1800.

CXXIV. BOEK. 1800.

Appelius, de eerſte der Inleveraaren, handhaafde het Verſlag tegen eene en andere daar op gemaakte aanmerking. Naa eenige over- en wederſpraak viel het Beſluit overeenkomſtig het Verſlag, en teffens om, dewyl de Verzoekſchriften overal verzonden waren, ook dit Verſlag te doen drukken en voor allen verkrygbaar te maaken (*).

Ten aanzien van eenige byzonderheden, by de vastgeſtelde Heffing in agt te neemen, kwam een breed Verſlag ter tafel, en gaf dit aanleiding tot veelvuldige beraadſlaagingen, aanmerkingen, opheldering en veranderingen, die weder gewikt en gewoogen werden; veelal met de gewoone breedvoerigheid, waar in zommigen, ja veelen, ondanks de des veelvuldig gemaakte bedenkingen lust hadden (†).

Voordragt ter Tweede Kamer wegens de Geldheffingen.

Het ſchielyk en ſoms onverwagt opdaagen van Voorſtellen tot Geldheffingen, baarde, ter Tweede Kamer, gelegenheid om, by monde van den Repreſentant Hovens, daar over eene Voordragt te doen, by de klagten, wegens den aandrang op daar door met al te veel overhaasting doorgedreevene Beſluiten. „ Nieu-

„ we

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 99 — 110.

(†) Wie lust hebbe dezelve te leezen, en leezenswaardige zyn 'er onder, die raadpleege de *Dagverhaalen* van dien tyd VII. D. bl. 870. VIII. D. bl. 42. 144. IX. D. bl. 153.

„ we Opofferingen," ſtemden zy toe, CXXIV.
„ zouden, zelfs by het opdaagen van BOEK.
„ den Vrede, niet geheel kunnen ont- ——
„ weeken worden. Dan," merken zy 1800.
op, „ de Heffingen, tot hier toe, de
„ toevlugt in den Finantieelen nood,
„ kunnen niet, by aanhoudenheid,
„ voortduuren; zy drukken, hoe ook in-
„ gericht, hoe onderzogt, den naauwge-
„ zetten, den eerlyken Man; zy druk-
„ ken verſchillende Standen ongelyk; zy
„ moeten dus vermyd, immers, zo veel
„ mogelyk, verminderd, en, kan het
„ zyn, zo gewyzigd worden, dat zy den
„ eenen ſtand van Burgers niet boven
„ den anderen bezwaaren."

Niets kwam den Voordraageren van dit ſtuk, ter bereiking van die gewenſchte eindens, geſchikter en heilzaamer voor, dan het invoeren van *Algemeene gewoone Belastingen over geheel het Gemeenebest*: „ Langs geenen anderen weg," dus ſpraken zy vervolgens, want wy bezigen hier liefst de eigene woorden, „ kunnen toch „ die behoeften van de eerſte, van onver- „ wylde noodzaaklykheid ontlast worden; „ waar die nog bezwaard zyn: dan dat de „ min noodzaaklyke, de voorwerpen van „ weelde, op gelyken voet overal belast „ worden, op dat de minvermogende, „ in alle Oorden des Vaderlands, een- „ maal de vrugten der volkomene ver- „ eeniging van de voormaals afgeſcheide „ gedeeltens ſmaake; op dat de meer- „ vermogende, uit hoofde van den on-

Voorſtel eener Algemeene Geldheffing aan de Eerſte Kamer.

CXXIV. BOEK. 1800.

„ gelyken last, het eene Oord niet bo-
„ ven een ander zoeke; maar ook, door
„ het invoeren van dat gedeelte der Al-
„ gemeene Belastingen, welke direct ge-
„ heeven worden, kan alleen die gelyk-
„ heid gevonden worden, welke daar
„ meest doet draagen, waar het meeste
„ vermogen is: en kan deeze een mid-
„ del zyn om Buitengewoone Heffingen,
„ zo al niet geheel voor te komen, im-
„ mers zodanig gereed by de hand te
„ hebben, dat geene overhaaste Beslui-
„ ten, by gewoone of ongewoone scha-
„ delyke Anticipatien, ingeroepen be-
„ hoeven te worden, welke, hoedanig
„ ingekleed, of den Lande schatten kos-
„ ten, of, gelyk in de tegenwoordige,
„ de waare behoeftens van het Jaar ver-
„ grooten, en altoos by veele Ingezete-
„ nen het ongunstig vermoeden doen ge-
„ booren worden, dat zy alleen ten groo-
„ ten voordeele van eenige weinigen uit-
„ loopen. — Ook kan, naa de invoe-
„ ring van de nieuwe Algemeene Belas-
„ tingen, eerst die door- en toevoer van
„ het eene gedeelte des Vaderlands door
„ en in het ander onbelemmerd plaats
„ hebben, welk thans nog gedrukt wordt
„ door de onderscheidene nog stand hou-
„ dende Belastingen van de voormaalige
„ Gewesten; dan eerst kan de Binnen-
„ landsche Handel, zonder eenige strem-
„ ming, aan veele oorden, van het eene
„ uiterste des Lands tot het andere, wel-
„ vaart verspreiden, en de verkleefdheid

„ aan

„ aan de tegenwoordige Orde van zaaken CXXIV.
„ bevestigd en vermeerderd worden." BOEK.

Doordrongen van het bezef deezer gewigtige voordeelen, droegen zy aan de Tweede Kamer voor, om, wanneer dezelve zulks mogt omhelzen, dit ook aan de Eerſte Kamer mede te deelen, die op het vriendelykst verzoekende de raadpleegingen daar over, zo veel mogelyk, te beſpoedigen, met bygevoegde verklaaring, dat ook de Tweede Kamer, wanneer de Beſluiten der Eerſte tot haar zouden gekomen zyn, haare raadpleegingen, met den meesten yver, zou voortzetten, op dat dit aangelegen werk, zo al niet in Hooimaand, althans met Wynmaand mogt voleindigd zyn. Alsdan kon de uitkomst des nieuwen Stelzels, over zes of drie maanden, gebreken aan de hand geeven, welke onmiddelyke verbetering eischten. De bevinding alleen zou, in dit geval, Leermeesteresſe weezen; begrootingen konden op verre na geen beloop opleveren; maar eene Proeve van zes of drie maanden, in dit Jaar genomen, zoude eene vry goede berekening aan de hand geeven van het geen men, in den Jaare MDCCCI, van de Algemeene Belastingen verwagten mogt, welke te verhoogen, welke te verminderen, en de hoogte tot welke die op te brengen waren, om dus de buitengewoone Heffing, anderzins onvermydelyk, te vermyden, of te verminderen, en de ſchadelyke Anticipatien of

CXXIV. BOEK. 1800.

ontydigen verkoop van Domeinen, te voorkomen.

Men gaf by deezen uitvoerigen voordragt in bedenking, hoe het Vertegenwoordigend Lichaam zich zou verantwoorden by het *Bataafſche* Volk tegen het voorſchrift der Staatsregeling, ART. CCXI, welke de invoering van het Nieuwe Stelzel, binnen twee jaaren naa het aanneemen diens regels, gewild hadt, dat zelfs, met volle twee jaaren, naa het Zittingneemen der Vergaderinge, die arbeid niet voltooid ware.

Geenzins wilden de Voorſtellers de Eerſte Kamer of derzelver Commisſien eenige nalaatigheid aantygen: zy vertrouwden het tegendeel; alleen ſtrekte hun Voordragt, om alle Leden van het Wetgeevend Lichaam het aanbelang van de voltooijing deezes werks onder het oog te brengen; en van zich te moeten afweeren alle vermoedens, als of hunne overdenkingen alleen liepen over zodanige maatregelen, die de nood alleen wettigt, en van welke zy hun ſteeds aanwasſenden afkeer betuigden (*).

Onwerkzaam was de Eerſte Kamer niet geweest op dit ſtuk. Eene Commisſie aldaar tot het werk der Belasting, hadt, een Rapport over het Klein Zegel uitbrengende, verklaard zich te vleijen, dat de Algemeene Belasting, met het begin van

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 814.

van den Jaare MDCCCI, zou kunnen worden ingevoerd. Dit gaven de Leden, in wier handen het gewigtig Voorſtel gegeeven was, in hun Verſlag te kennen. Dit ſtemde met het Voorſtel overeen, en wilde des de Eerſte Kamer by eenen Brieve verſtendigen. Weinig aanmerking viel 'er op het Verſlag, 't welk omhelsd en door eenen Brieve ter Eerſte Kamer overgebragt werd (*). CXXIV. BOEK 1800.

Met Hooimaand hadden de Gelastigden ter Eerſte Kamer een uitgewerkt Verſlag gereed op het door het Uitvoerend Bewind ingezonden Plan van Algemeene Belastingen over de *Bataafſche* Republiek. APPELIUS deedt des bericht, gepaard met het voorſtel tot het afkondigen eener Proclamatie aan den Volke, dit belangryk onderwerp betreffende. Zyn voordragt hieldt hoofdzaaklyk in: de Acte van Staatsregeling wil, dat het Stelzel van Algemeene Belastingen in het Gemeenebest worde ingevoerd; en die Eenheid, op welke de Staatsregeling gebouwd is, vordert zulk een Stelzel op eene gebiedende wyze. Naa 't zelve hadt het *Bataafſche* Volk reeds lang gereikhalsd, en het Uitvoerend Bewind meer dan ééns zyn duchten doen verſtaan, dat de invordering der oude Belastingen, op den duur, aanleiding tot een regtſtreeks misnoegen zou geeven. Langer dan men gewenscht hadt Een Verflag ter Algemeene Geldheffing ter Eerſte Kamer.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 120—125.

CXXIV. BOEK. 1800.

hadt was dit werk onderhanden geweest, 't geen uit den omslagtigen aart voortvloeide. Van 't een en ander stelde hy voor den Volke kennis te geeven by eene Proclamatie, van den volgenden inhoud:

Daar toe voorgestelde Proclamatie.

„ *Bataaven!* Gy hebt eene Staatsre-
„ geling aangenomen, geheel op Een-
„ heid gebouwd, by dezelve is uitdruk-
„ lyk bepaald, dat een nieuw Stelzel van
„ Algemeene Belastingen, over de ge-
„ heele uitgestrektheid van het Gemee-
„ nebest, zal worden ingevoerd.

„ Vóór dat dit nieuw Stelzel geheel
„ zal zyn in werking gebragt, kunt gy
„ alle de voordeelen deezer Staatsrege-
„ ling, in de volle uitgestrektheid, niet
„ genieten; tot dien tyd moet de behee-
„ ring van het Finantieele, hoe zeer on-
„ der één Opperbestuur gebragt, nood-
„ zaaklyk spooren overlaaten van het ver-
„ nietigd Bondgenootschaplyk Stelzel —
„ Zo zulks aan de eene zyde de bespoe-
„ diging der volstrekte Eenheid in het
„ Finantieele vordert, moet deeze, aan
„ den anderen kant, met menschkunde,
„ voorzigtigheid en bedaardheid, worden
„ ingevoerd, zult gy 'er de weldaadige
„ gevolgen van ondervinden; daar gebrek
„ aan menschkunde, onvoorzigtigheid,
„ en overyling U onberekenbaare ram-
„ pen zou berokkenen, en welligt op
„ het geheele bederf van het Gemeene-
„ best uitloopen — Bovendien heeft het
„ belang van het werk, en de zwaarig-
„ heden, welke de gesteldheid van het

„ Ge-

„ Gemeenebest, langduurige gewoonte en verouderd vooroordeel, by iederen ſtap, deeden ontſtaan, eene vertraaging veroorzaakt, over welke ſlegts hy zich kan hebben verwonderd, die het gewigt en de moeilykheid van zulk een werk niet weet te berekenen, of die geheel vreemd is met de omſtandigheden, in welke het Gemeenebest het laatſte jaar heeft verkeerd, terwyl ieder ander overtuigd zal zyn, dat de bekende regel, *dat de Verpligting daar eindigt waar de Onmogelykheid begint*, althans in deezen toepaſſelyk was. CXXIV. BOEK. 1800.

„ Ondertuſſchen is het Rapport van Algemeene Belastingen by de Eerſte Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam ingebragt; de Deliberatien over hetzelve zullen met dien ſpoed worden aangelegd en voortgezet, welke de aart van het werk toelaat; doch tevens met die bedaardheid, welke het belang van het werk vordert. — Uwe Vertegenwoordigers, doordrongen van het gevoel, dat de geheele Staatsregeling, zonder de invoering van een nieuw Stelzel van Algemeene Belasting verlamd zou zyn — overtuigd, dat volmaaktheid in deezen een hersſenſchim is, en dat veele gebreken eerst door den tyd en de ondervinding zullen worden ontdekt, eerst, naar aanleiding der ſteeds veranderende omſtandigheden, zullen kunnen worden

„ weggenomen, zullen in het beoordee-
„ len van dit werk naar deeze overtui-
„ ging te werk gaan. Zy zullen het
„ nieuw Stelzel van Algemeene Belastin-
„ gen niet alleen met onpartydigheid
„ vaststellen; maar ook alle byzondere
„ gevoelens aan het algemeen Belang
„ weeten opteofferen, en slechts op dit
„ eene nayverig zyn, *dat zy elkanderen*
„ *in kunde en in yver voorby streeven*,
„ om dit voornaam gedeelte uwer Staats-
„ regeling, met de meeste voorzigtigheid
„ en spoed, in werking te brengen; en
„ daaromtrent zulke maatregels neemen,
„ waar door de voorgestelde Belastingen
„ voor allen mogelyk gemaakt, door allen
„ gewillig worden opgebragt, en steeds
„ zyn ingericht overeenkomstig de waare
„ gronden van een Gemeenebestgezind
„ Bestuur, en de bepaalingen deswegen
„ by de Acte van Staatsregeling gemaakt.
„ Uwe Vertegenwoordigers hebben
„ uitdruklyk gewild, dat het Uitvoerend
„ Bewind U van deezen staat der Delibe-
„ ratien, en van dit hun onwrikbaar
„ voorneemen zouden kennis geeven. Zy
„ verwagten, dat gy den uitslag hunner
„ beraadslagingen met geduld, en vol-
„ vertrouwen, zult afwagten, en dat gy
„ inmiddels gewillig uw aandeel in de
„ tot nu geheevene lasten draagen zult;
„ en zy gelasten U dit laatste, voor zo
„ verre zulk een last noodig zyn mag
„ voor hunne Medeburgers, die het
„ naauw verband tusschen het getrouw

„ op-

„ opbrengen der lasten, en het beſtaan
„ der Maatſchappye zelve zo duidelyk
„ kunnen inzien, en voor hunne Mede-
„ burgers, die het voordeel van zulke
„ groote opofferingen, als het *Bataaf-*
„ *ſche* Volk, met zo een taai geduld, heeft
„ gedaan, niet in één oogenblik, willen
„ zien verlooren gaan (*)."

By de overweeging en bepaaling ter Eerſte Kamer tot het doen deezer Proclamatie aan den Volke, werd beſlooten met uitlaating der woorden: *dat zy elkander in yver en kunde voorby ſtreeven* (†); te duidelyk misſchien ſlaande op de vervoeging der Tweede Kamer by de Eerſte, waar van wy hier boven gewaagden (§). — Dan, ondanks deeze uitlaating, behaagde de Proclamatie ter Tweede Kamer geenzins, en werd onbekragtigd terug gezonden (**).

De Proclamatie door de Tweede Kamer terug gezonden.

Het Plan van Algemeene Belastingen zag ondertuſſchen het licht, en ſtondt bloot voor de aanmerkingen, daar op te maaken. De Municipaliteit der Stad *Haarlem* ſtelde ter Vergadering eenige bedenkingen op 't zelve voor. Dan men trok in twyfel, of die Municipaliteit de bevoegdheid hadt om zich over dit onderwerp

Het Plan van Algemeene Belastingen in 't licht gegeeven. Aanmerkingen van

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 790.
(†) *Ald.* IX. D. bl. 132.
(§) Zie hier boven bl. 211.
(**) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 235.

CXXIV. BOEK. 1800.

werp ter Vergadering te vervoegen, en oordeelde zulks te ſtryden met het XVII. Artykel der Algemeene Grondbeginzelen voor de Staatsregeling geplaatst. Hoe zeer de vervoeging dier Municipaliteit in behoorelyke uitdrukkingen was begreepen, viel het niet te ontkennen, dat, indien de Vergadering dusdanige Adressen aannam, dezelve, op gronden van Gelykheid, verpligt zou weezen dergelyke Stukken van alle andere erkende Corpora, die zich in het inwendig beſtuur der Vergadering zouden willen mengen, aan te neemen, 't welk van bedenklyke ja zeer nadeelige gevolgen zou kunnen weezen, en althans dienen om de veelvuldigheid en langwyligheid der Raadspleegingen, waar over men reeds zo zeer klaagde, te vermeerderen. Zulks hadt het ter zyde leggen van dit Stuk ten gevolge (*).

Haarlem daar op ter zyde gelegd.

Verontſchuldigingen wegens het laat inkomen deezes Verſlags.

Het Ontwerp eener Algemeene Belasting des Uitvoerenden Bewinds, ingevolge van de Staatsregeling binnen één Jaar naa de eerſte Zitting des Vertegenwoordigenden Lichaams, op den dertigſten van Hooimaand des verſtreeken Jaars ingediend, was in handen eeniger Leden der Eerſte Kamer geſteld, en het moest, naar luid der Staatsregeling, binnen den tyd van twee jaaren alomme ingevoerd en in werking gebragt zyn. Op den acht- en twin-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 487.

twintigſten van Oogſtmaand deezes Jaars kwam eerst het Verſlag dier Gelastigden, die zich, wegens dit niet volledig in agt neemen deezer tydsbepaaling verontſchuldigden, by den aanvange eens zeer uitvoerigen Stuks, 't geen ook, aangemerkt den aart des Onderwerps, niet kort kon vallen (*).

Raadpleegingen over dit Verſlag.

De dag bepaald, om de raadpleegingen op dit Verſlag aan te vangen, naderende, werden alle afweezige Leden opgeroepen, ingevolge van een daar toe genomen Beſluit, 't welk tevens inhieldt, dat de Voorzitter aan niemand der Leden, anders dan in de hoogſte noodzaaklykheid, gedaurende de raadpleegingen over dit onderwerp, verlof tot afweezig blyven zou mogen verleenen.

LEEMANS woord by den aanvang der Raadpleegingen.

Geheel gepast opende de Voorzitter LEEMANS de eerſte Zitting met eene korte Aanſpraak, welke zeer ter zaake diende, en zodanig ter toelichting van eene en andere byzonderheid in dit moeilyk ſtuk ſtrekt, dat wy aan derzelver plaatsgeeving geen oogenblik twyfelen. — LEEMANS ſprak: — „ De dag is daar, „ Burgers Vertegenwoordigers! welken „ Gyl. beſtemd hebt tot de Deliberatien „ over het gewigtig Rapport uwer Perſoneele Commisſie, nopens het nieuwe „ Algemeene Stelzel van Belastingen. — „ Nimmer had ik kunnen denken, dat Gy „ ge-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 507—572.

CXXIV. BOEK. 1800.

„ gewild zoudt hebben, dat ik, in dit
„ belangryk onderwerp, uwe Delibera-
„ tien zou geleiden. Daar zulks echter
„ uwe begeerte is geweest, zo houdt
„ het my ten goede, dat ik, alvoorens
„ het werk aan te vangen, U herinnere,
„ dat het *Bataafſche* Volk, volkomen
„ overtuigd, dat, by het daarſtellen van
„ eene Ondeelbaare Republiek, de afzon-
„ derlyke Bondgenootſchaplyke Kaſſen
„ niet alleen behoorden te worden ineen-
„ geſmolten; maar dat ook de door de
„ Ingezetenen optebrengene Belastingen,
„ naar een regelmaatig en overal gelyk-
„ werkend voorſchrift, behoorden inge-
„ vorderd te worden; aan het Vertegen-
„ woordigend Lichaam heeft opgedraa-
„ gen de moeilyke taak, om, op voor-
„ dragt van het Uitvoerend Bewind, zo-
„ danig een Stelzel van Algemeene Belas-
„ tingen vast te ſtellen.

„ Gylieden allen zult met my, zo ik
„ vertrouw, volkomen inſtemmen, dat,
„ zo lange dit nieuw Stelzel van Belas-
„ tingen niet zal zyn in werking gebragt,
„ de tegenwoordige geſteldheid deezer
„ Republiek, zelfs by eenen Vrede, nog
„ eenige jaaren nieuwe buitengewoone
„ Opofferingen der Ingezetenen zou vor-
„ deren, om het te kort aan de gewoone
„ Inkomſten aan te vullen; en Gyl. zult
„ met my het onaangenaame gevoelen,
„ dat 'er in gelegen zou zyn, ons zelven
„ en de zo zeer gedrukte Ingezetenen van
„ het Gemeenebest, by voortduuring,

„ met

„ met Geldheffing op Geldheffing te moe- CXXIV.
„ ten bezwaaren. BOEK.
„ Welaan, beyveren wy ons dan gezamenlyk om, zonder terug te zien op 1800.
„ de weezenlyke of ſchynbaare belangens
„ van die ſtreeken, uit welke wy ter Vergaderinge verſcheenen zyn, zo als een
„ regtſchaapen Volksvertegenwoordiger
„ betaamt, het Algemeen Belang eenigslyk voor oogen te houden, en, zo doende, ten ſpoedigſten zulk een *Nieuw*
„ *Stelzel van Algemeene Belastingen* daar
„ te ſtellen, het geen evenredig drukt,
„ en ons hoope oplevert, by den Vrede, een einde te zullen zien aan die
„ buitengewoone Opofferingen, waar onder het meerendeel der Ingezetenen
„ reeds meer dan twaalf jaaren heeft gezugt.

„ De Commisſie, welke Gy met deeze
„ zwaarwigtige taak hebt belast, biedt U
„ de vrugten van haaren arbeid aan. Zy
„ zegt zelve, dat haar werk onvolkomen
„ is, dit zal voorzeker niemand verwonderen; daar wy niet anders hebben
„ kunnen verwagten; daar toch elk Stelzel van nieuwe Algemeene Belastingen
„ in eene Republiek, welks byzondere
„ deelen honderde van jaaren gewoon
„ waren, op eene kunstmaatige en zeer
„ onderſcheidene wyze, het Staatsgebouw
„ te helpen ſchraagen, by deszelfs eerſte
„ invoering, nimmer die volkomenheid
„ zal kunnen bereiken, voor welke hetzelve, by de voortduurende onderwij-
„ ding,

CXXIV. BOEK. 1800.

„ ding, zal vatbaar zyn. — Ik maak, „ derhalven, geene zwarigheid de Com- „ missie, by deezen, onzen dank te be- „ tuigen, voor haaren onafgebrooken ar- „ beid in deezen aangewend, en dezelve „ te verzoeken, in den loop der Delibe- „ ratien over dit onderwerp, de Verga- „ dering nader mondeling te willen op- „ geeven, alle zodanige overdenkingen, „ welke dezelve *zo* en niet *anders* heb- „ ben doen besluiten, als het ons aange- „ boden Ontwerp in zich bevat, en wel- „ ke overdenkingen, hoe uitgewerkt dit „ Rapport ook moge zyn, voorzeker, „ in alle derzelver byzonderheden, daar „ in niet hebben kunnen worden ter ne- „ dergesteld.

„ Voor het overige is myn oogmerk „ elk der Leden, die zulks zal begeeren, „ volkomen gelegenheid te geeven zyne „ overdenking aan de Vergadering mede „ te deelen; maar wederkeerig moen ik „ de vryheid te mogen hebben, te ver- „ zoeken, dat elk, zo veel mogelyk, de „ kortheid betragtte, en vooral in 't oog „ houde, dat wy thans niet willen deli- „ bereeren over alle de Details, hoe de „ gearresteerde Middelen zullen worden „ ingevoerd; vermids zulks eerst dan te „ pas zal komen, wanneer wy over de „ onderscheidene Ordonnantien zullen „ raadplegen; maar alleen over de Belas- „ tingen zelve.

„ Myn oogmerk is, om thans aan de „ Leden, welke over de algemeene Gron- „ den,

„ den, welke de Commisſie heeft aan- CXXIV.
„ genomen, zouden willen ſpreeken, het BOEK.
„ woord te geeven, en vervolgens, wan- ——
„ neer zulks zal afgeloopen zyn, elke 1800.
„ Belasting op zich zelve in overwee-
„ ging te brengen; en voorts ten ſlotte
„ te vraagen, of 'er ook eenige andere
„ voorwerpen mogten zyn, welke be-
„ greepen worden voor Belasting vat-
„ baar te weezen."

Van der Zoo, die eerst het woord vroeg, voerde niet alleen veele bedenkingen aan tegen het voorgedraagene Plan; doch opmerkende, dat het gemaklyker viel te berispen dan te verbeteren, wilde hy toonen, dat de geest van berisping hem niet, maar wel de brandende zugt om het Vaderland te behouden en gelukkig te zien, hem thans deedt ſpreeken. Omtrent het ſtuk der éénheid van Belastingen was hem nooit voorgekomen, dat die éénheid daar in beſtaan zou, dat, in alle voormaalige Gewesten, zonder aanmerking van rykdom, middelen van beſtaan of ligging, alle Belastingen, zo wel de onmiddelyke als middelyke, op eene gelyke hoogte zouden worden gebragt, of op eenen gelyken voet geheeven worden. Dit kwam hem byna onmogelyk voor, en niemand kon het onmogelyke willen, of bevelen. Zyns inziens zou, wanneer de Belastingen, tot nu toe in elk voormaalig Gewest geheeven, op denzelfden voet als te vooren bleeven beſtaan, en alleen in zich zelven verbeterd werden, en teffens, naar

Tegenſtand welke dit ſtuk ontmoet.

CXXIV. BOEK. 1800.

de begrooting der Staatsbehoeften, 's jaarlyks zo veel vermeerderd of verminderd werden, als blyken zou genoegzaam te weezen tot derzelver vervulling. Terwyl alle deeze opbrengſten, in de algemeene Nationaale Schatkist geſtort, ten dienſte van de geheele Natie geſteld, juist dat beginzel van éénheid in de Finantie, waar op de Staatsregeling doelt, genoegzaam zou zyn daargeſteld. Men zou, langs deezen weg, onbeſchryflyke moeite, onberekenbaare kosten, en het meer dan waarſchynlyk ongenoegen der Ingezetenen voorkomen of vermyden.

Mogt 'er iets verder voor dit zyn gevoelen pleiten, dan was het de benarde toeſtand, waar in zich het Gemeenebest thans bevondt. Hy zou niet ſpreeken van inwendig hooggaand ongenoegen, noch van verdeeldheid in begrippen, zelfs onder de beste Klaſſen van Ingezetenen; ſchoon dit op zich zelven verſchriklyk genoeg ware. Alleen wilde hy de Vergadering wyzen op den toeſtand, waar in het Vaderland, door den alvernielenden Oorlog, gebragt was, op de rampen, die het getroffen hadden. Geen ongunſtiger tydſtip, om een nieuw Plan van Algemeene Belastingen te vormen, kon 'er verſchynen dan juist dit, waar in de Republiek, beroofd van haaren Koophandel en ryke Vastigheden, haare kragten voor het toekomende niet wist te berekenen, haare aanſtaande behoeften niet kon kennen, noch de bronnen wist, waar uit dezel-

zelve, in het vervolg, best zouden kunnen vervuld worden. — Over een Ontwerp van zo veel gewigts en uitgeſtrektheids, zou men, met het beste gevolg, kunnen raadpleegen, wanneer een gewenschte Vrede de tegenwoordige verwarring zou hebben afgewisſeld. Dan zou de waarde der vaste Goederen ryzen; met het wederkeeren van den ouden bloei, zouden de verteeringen ruimer, en alzo het bedrag der middelyke Belastingen grooter worden. Men zou dan, met meer gemaks en zekerheids, kunnen bepaalen, welke nieuwe Belastingen, tot beſtryding der Staatsbehoeften, zouden kunnen worden ingevoerd: dewyl zich nieuwe bronnen van voorſpoed zouden opdoen. Ook dan eerst zou men met vrugt werkzaam kunnen zyn, om hoogstnoodzaaklyke middelen van bezuiniging en ſpaarzaamheid, in alle takken van het openbaar Beſtuur, daarteſtellen, en alzo het bedrag der lasten niet zwaarder behoeven te maaken, dan volſtrekt noodzaaklyk was. CXXIV. BOEK. 1800.

VAN DER ZOO vondt medeſtanders in DOELMAN, AUFFMORTH, GULJE en BANNIER — APPELIUS tradt ter wederlegging van VAN DER ZOO, en ter verdeediging van het Verſlag, op. DE LEEUW kwam het ingebragte tegen het Plan ſtrydig voor met de Staatsregeling, zo dagt ook HUBER. By hoofdlyke ſtemming werd eenpaarig uitgemaakt, dat de Voordragt over het geheel genomen *niet* zou verworpen worden, of met andere woorden, dat de Ver-

CXXIV. BOEK. 1800.

gadering dezelve ten leiddraad haarer beraadſlagingen zou nemen (*).

Te voorzien was het, dat een drom van zwaarigheden en tegenbedenkingen, als een' vloed, zou komen aandruiſchen, en de Vergadering, op geene aangenaame wyze, langen tyd, bezig houden. Herhaalde Zittingen werden daar toe beſteed. Elk, die in het Finantieele vak eenige kunde bezat of zich verbeeldde te bezitten, en deezer menigte was groot, voerde het woord, kreeg somtyds medeen ook dikwyls tegenſtanders, het een en ander Artykel werd in beraadſlaaging gehouden, en aan de Commisſie, tot nadere opheldering, verzonden, en liepen de onderhandelingen niet af zonder inmengzelen van eenen zeer onaangenaamen aart. Alles eindigde ter Eerſte Kamer in de bekragtiging des Ontwerps, zo als hetzelve, na gemaakte aanmerkingen en verſchikkingen, veranderd en bepaald was (†).

Eindelyk ter Eerſte Kamer bekragtigd.

By de voordragt en overweeging van 't zelve ſtuk ter Tweede Kamer, bragt de Burger HOVENS, nevens SICCAMA, LINTHORST, VAN DE KASTEELE en DE KANTER des een Verſlag uit. — Te dier Kamer wa-

Onbekragtigd door de Tweede Kamer terug gezonden.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 572—579.

(†) Waardig om naageleezen te worden zyn die voor- en tegenbedenkingen. Zie de *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 580. 592. 601. 622. 638. 661. 677. 690. 730. 737. 745. 752.

waren eenige Verzoekſchriften van onderſcheidene Ingezetenen ingezonden, daar by een lyst van bezwaaren opgeevende, welke zy dagten, dat uit het ter Eerſte Kamer omhelsde Plan, voor hunne belangen zouden voortvloeijen. Wel waren deeze Verzoekſchriften, volgens gewoonte, ter Tweede Kamer geleezen; doch voorts buiten overweeging geſteld. Alleen hadden de Verſlagdoeners 'er, by de aangevoerde punten, agt op gegeeven en te gelyk ook op de verzogte aanmerkingen en inlichtingen hunner Medeleden. Hier uit werd een uitvoerig ſtuk geboo-ren, behelzende hoe verre de Tweede Kamer in het vastgeſtelde ter Eerſte toeſtemmen of niet berusten kon, en beſlooten met het niet bekragtigen des Beſluits. CXXIV. BOEK. 1800.

Schoon VAN DE KASTEELE, volgens het Reglement van Orde, dit wraakend Beſluit mede getekend hadt, was hy verre van in dit gevoelen te ſtaan. Zyne redenen ontvouwde hy voor de Tweede Kamer in 't breede, en ſtemde met de Eerſte Kamer in: ſchoon eenige bedenkingen opofferende om het geheel te behouden. De Voorzitter VAN HOOGSTRAATEN wilde het Verſlag verworpen, en het Beſluit ter Eerſte Kamer genomen bekragtigd hebben, dit gevoelen, met de redenen daar voor, in 't breede mededeelende. By VAN EYS vondt dit gevoelen desgelyks ingang; dan eenigen lieten zich ſterk tegen het goedgekeurde ter Eerſte Kamer hooren. By hoofdlyke ſtemming werd met achtWat des voorviel.

CXXIV. BOEK. 1800.

tien tegen tien ſtemmen het ter Eerſte Kamer omhelsd Rapport verworpen. — Veel viel 'er nog te dier Kamer voor om de reden van weigering, in het Verſlag van HOVENS vervat, te overweegen, en daar uit, ten ſlotte, de reden van weigering der Tweede Kamer op te maaken, 't welk in 't einde gelukte (*).

Redenen van weigering.

Dezelve kwamen kortlyk hier op neder: — Dat de Belastingen op de Vaste Goederen niet anders, dan overeenkomſtig het voorſchrift der Staatsregeling, mogten ſtand houden, overzien en geregeld worden, dat het voorgeſtelde Intermediair middel daar mede ſtrydig was — Dat duidelyk behoorde verklaard te worden, welke Belastingen, tot hier toe, onder verſchillende benaamingen, over de waarde, opbrengst en andere hoedanigheden van de Onroerende Goederen geheeven, in het nieuwe Quohier van Verponding zouden vervangen worden — Dat ook behoorde te blyken, welke Belastingen het Land- en Huisgeld zouden vervangen — Dan, door het invoeren van dit nieuw Stelzel van Belastingen, zodanige 100 en 200 of andere Penningen, welke vóór den Jaare MDCCXCV, de Renten der voormaaligé Gewestlyke Schulden drukten, niet moesten aangemerkt

(*) Even zo vindt men de breede Onderhandelingen ter Tweede Kamer over dit gewigtig Onderwerp in het *Dagverh.* X. D. bl. 122. 176. 287. 304. 317—334. 341. 379.

merkt worden vernietigd te zyn; maar dat dezelve wel degelyk op deeze Renten behoorden te blyven, en daar van in het Plan het noodige gewag moest worden gemaakt — Dat de Belasting op Vrouwlyke Dienstboden, als te veel drukkende, voor de minvermogenden, was bepaald, en dat mitsdien van zodanige eene Dienstbode, beneden de achttien jaaren, geene Belasting behoorde bepaald te worden; dat ook de Knegts van den Tuinman niet onder het getal der Dienstboden behoorden begreepen; maar als Arbeiders, van de voorgeslaagene Belasting vrygesteld te worden — Dat de bepaaling van de verhooging van 100 Guldens voor het zesde Paard, en van 75 Guldens voor elk Paard boven de zes in het Plaisier, te hoog was bepaald — Dat op de Sterke Dranken, in het algemeen, de Belasting hooger zou behooren gesteld te worden, en dat van de Voorloopen, naar evenredigheid van derzelver gehalte, de Belasting diende gevorderd te worden — Dat de wyze van invordering op het Zout aan veele verzwaarende onkosten om het vervoeren na de Waag, niet slegts by de aflevering uit de Keten; maar weder van den Grossier aan den Burger, onderhevig was, en het mitsdien verkieslyker, dat de Belasting op 't zelve naar de Maat zou worden betaald — Dat, ter bevordering der aankweeking van Binnenlandschen Tabak, dezelve van alle Belasting behoorde onthe-

CXXIII. BOEK. 1800.

CXXIV. BOEK. 1800.

ven te zyn — Dat 'er geen reden was om, in het betaalen van het regt van Collaterale Succesſie, den tweeden en derden Graad gelyk te ſtellen, behalven wanneer de derde te gelyk met den tweeden erfde. — Dat, inzonderheid, met betrekking tot de regten op de Waag en van de Maat, voor het gemak en gerief der Ingezetenen beter hadt behooren zorg gedraagen te worden — En eindelyk, dat, ter meerdere aanmoediging tot het bekwamen van woeste gronden, behoorde bepaald te worden, dat dezelve, by den aanleg tot bebouwing, een geruimen tyd van de vrywaaring van alle lasten genot zouden trekken.

En dus bleef dit verwylde, door veelen noodzaaklyk gekeurde, werk ditmaal ſteeken, tot groot misnoegen van veelen, die de reden van weigering tot bekragtigen, veelal gezogt en onvoldoende vonden, of van zulk eenen aart, dat onderlinge ſchikking dezelve welligt zouden hebben kunnen vereffenen. Dan het zal, by het weder ter baane brengen van dit aangelegen Stuk, blyken hoe gansch bezwaarlyk het viel, in dit geval, elkander te vinden, en het heilzaamſte, ten algemeenen beste, vast te ſtellen.

Geſchillen over een Beſluit tot eene Vyf en twintigjaarige Heffing.

Een andere zwaare Finantieele ſtryd tuſſchen de beide Kamers deedt zich op. In een Committé Generaal was een Ontwerp, betreffende eene Vyf en twintigjaarige Heffing van drie ten Honderd op de Inkomſten by wyze van *Don Gratuit*,

zo veel als *Weggeſchonkene Gifte*, verworpen. Een ander werd ter baane gebragt, en niettegenſtaande de wederſpraak eeniger Leden, in het Committé Generaal, ter Eerſte Kamer daar toe beſlooten. De bedoeling deezer Heffing was om de Renten te vinden van de Sommen door de Ingezetenen, by voorſchot, den Lande verſtrekt. De Tweede Kamer vondt, ondanks veele ingebragte redenen, grond tot verwerping. Onbekragtigd terug gezonden zynde, beſloot de Eerſte Kamer in de redenen van weigering te berusten; dan hadt een nieuw Concept-beſluit in gereedheid. — Van dit in een Committé Generaal vastgeſteld Beſluit werd ter Eerſte Kamer verſlag gedaan, daar aangenomen, en zelve ter bekragtiging aan de Tweede Kamer toegeſchikt. Veel, wat voorheen de bekragtiging aldaar verhinderde, was thans weggenomen; doch zo zeer alles niet opgeruimd, of 'er volgde een raadſlag tot het niet bekragtigen, en op grond dat alle Quotiſatie van Inkomſten, indien dezelve door de Gequotiſeerden zelven niet aangegeeven en erkend werden, aan veel willekeurs en ongelykheids, ook by de beste plaatslyke kennis, onderhevig bleef, en daarenboven ook de wyze, by het Beſluit voorgeſteld, onuitvoerlyk was.

CXXIV. BOEK. 1800.

Dit, ter Eerſte Kamer ingediend zynde, baarde nadere overweegingen, nieuwe bepaalingen, en den raadſlag om de reden van weigering voor niet voldoende

CXXIV. BOEK. 1800.

te houden, en te volharden by het genomene Beſluit, ten opzigte van deeze reeds zo lang hangende zaak. — Meermaal nam de Tweede Kamer dit ſtuk in overweeging. De Leden, in wier handen het geſteld was, wikten nader de redenen van weigering en de tegenbedenkingen der Eerſte Kamer. Zy hielden over, om geene verdere zwaarigheden tegen het Beſluit der Eerſte Kamer te maaken, over den voet en wyze, op welke die Vyf en twintigjaarige Heffing zou worden ingericht. De Voorzitter L. J. VITRINGA verklaarde, met de Commisſie overtuigd te zyn, dat eene gebiedende noodzaaklykheid vorderde, het voorgedraagene, zonder langer verwyl, vast te ſtellen, en nu ook, ſchoon hy voor zich zelven niet kon erkennen, dat de meeste redenen van weigering, in het Beſluit dier Kamer vervat, door de tegenbedenkingen van de Eerſte Kamer genoegzaam waren opgelost, in de bekragtiging zou toeſtemmen. Dit deeden ook negentien Leden, drie bleeven weigerende (*).

Algemeene Begrooting der Staatsbehoeften.

Zo veel wegens de werkzaamheden, om de Geldmiddelen te ſtyven en de betaalingen aan den gang te houden, vermeld hebbende, kunnen wy niet afzyn op te geeven, de in onderſcheidene Commit-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 647. IX. D. bl. 105. 110. 115. 676. 780. X. D. bl. 12. 54. 83. 363. 595. 598. 662. 666.

mittés Generaal behandelde en voorloopig vastgeſtelde algemeene begrooting der Staatsbehoeften over dit loopende Jaar MDCCC. Men zal, dezelve aan den voet deezer bladzyde ingezien hebbende (*), eenig-

(*) 1. Algemeen Beſtuur . f 1,162,045: 0: 0
2. Buitenlandſche Betrekkingen . . . 530,840: 0: 6
3. Defenſie te Water . . 9,408,250: 0: 0
4. Defenſie te Lande . . 24,795,573:19: 8
5. Agentſchap van Finantie 69,000: 0: 0
6. Agentſchap van Juſtitie 27,200: 0: 0
7. Agentſchap van Politie en Waterſtaat . . 1,884,865: 0: 0
8. Agentſchap van Nationale Opvoeding . . . 33,000: 0: 0
9. Agentſchap van Nationale Oeconomie . . 275,250: 0: 0
10. Oostindiſche Handel en Bezittingen . . 7,959,095:11: 0
11. Westindiſche Handel en Bezittingen . . 573,661: 0: 0
12. Levantſche Handel . . 22,000: 0: 0
13. Het voormaalig Gewest *Holland* . . . 16,344,786: 0: 0
14. Het voormaalig Gewest *Zeeland* . . . 1,859,419: 3: 0
15. Het voormaalig Gewest *Friesland* . . 1,642,118:18:14
16. Het voormaalig Gewest *Utrecht* . . 1,359,259: 4: 2
17. Het voormaalig Gewest *Gelderland* . . 908,902: 3: 7
18. Het voormaalig Gewest *Stad en Lande* . . 696,293: 0: 0

19.

CXXIV. BOEK. 1800.

eenigzins kunnen opmaaken, waar aan de Gelden, met zoo veel moeite en wederzins opgebragt, en om welker opbrengst te vinden, zo gansch veel te doen viel, by het toenmaalig Landsbeſtuur beſteed werden. — Veel, zeer veel, zou op een en ander der Posten aantemerken vallen, en werd zulks ten tyde der in 't lichtbrenging gedaan; doch wy onthouden ons de beoordeeling eenes zo neteligen onderwerps, waar over, van wederzyden, zeer veel gezegd kan worden. Voor- en Tegeningenomenheid vellen zeer wydverſchillende oordeelen; en den Onpartydigen ontbreekt het niet zelden aan genoegzame beſcheiden, om eene uitſpraak te doen, welke zy voor voldoende houdt. De geſchillen deswegen, ter 's Lands Hooge Vergaderingen gevoerd, kunnen uit-

19. Het voormaalig Gewest *Overijſſel*		576,839: 6:11
20. Het voormaalig Gewest *Bataafſch Braband*		679,782: 18:11
21. Het voormaalig Gewest *Drenthe*		86,234: 19: 8
22. Huishoudelyke kosten van de acht Departementen		281,480: 0: 0
23. Renten en Intresſen van de zogenaamde Generaliteit, voormaalige Admiraliteits-Collegien enz.		6,837,500: 2: 5
Het montant der Posten, omtrent welke nog niet finaal is gedisponeerd, te zamen	*f*	577,800: 0: 0

uitwyzen, hoe zeer onderſcheiden de Leden, op een en ander ſtuk, dagten, en daar over zich uitlieten (*). Wy hebben hier en daar eenige trekken kunnen opgeeven. CXXIV. BOEK. 1800.

By de ſtandhoudende en door den Oorlog zo zeer vermenigvuldigde Staatsbehoeftens, kwamen andere, op zich zelven wel van mindere geldswaarde; doch die, door derzelver veelvuldigheid, een ſchat beliepen; als mede Verzoeken om, uit hoofde van den geleden druk, van Opbrengſten ontheeven te worden. Eenige deezer voortedraagen leevert trekken op van een droevig tafereel, 't geen echter dient opgehangen te worden, zullen wy anderzins eene waare ſchets geeven van 's Lands geſteltenis, naa en in zo veel rampen, onder den toenemenden last der behoefte, en daar uit volgende ſchulden, diep gebukt gaande. Verſlag eeniger Uitgaven van 's Lands Gelden.

Het reeds verarmd en door den Kryg veel geleden hebbend *Enkhuizen* werd een voorſchot van Tweeduizend Guldens aan het Aalmoesſeniershuis te dier Stede gedaan (†). De Municipaliteit en Armbezorgers van het kwynend *Maasſluis* verzogten tot onderſteuning van hunne werk- en winst-dervende Ingezetenen, van 's Lands wege, Tienduizend Guldens. Uit aanmerking van den ſtilſtand der Visch- Aan die van *Enkhuizen* en *Maasſluis*.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 302.
(†) *Ald.* VII. D. bl. 67.

CXXIV. BOEK. 1800.

Vischvangst, verwierf dit Verzoek ingang; als mede, naa verscheide aanmerkingen, toestemming ter Tweede Kamer (*). Een nadere aanzoek om verderen onderstand, en een weeklykſche toelaage van vyfhonderd Guldens, ontmoette eerst geen zo gunstig onthaal: veel hadt men aan te merken op de luiheid en den lediggang der *Maaslandſluizeren*; dan werd, geduurende twee weeken, in 't hart des Winters, door de Eerste Kamer toegestaan, om Vyfhonderd Guldens 's weeks aan werklooze oude Lieden, Weezen en Weduwen, en Vrouwen, wier Mannen afwezig waren, uittedeelen. Bezwaarlyk werd de toestemming der Tweede Kamer verworven: de bepaaling der Persoonen, die de voorwerpen der uitreiking zouden weezen, haalde voornaamlyk over (†).

Aan die van *Vlaardingen*.

Aan de Municipaliteit van *Vlaardingen* was, in den Zomer des verstreeken Jaars, uit 's Lands Kas, Vyf en twintig duizend Guldens toegestaan, uit aanmerking, dat alle middelen dienden aangewend te worden, om de bronnen onzes Handels, zo veel mogelyk, niet na elders te doen verleggen, en 'er een verband tusschen het onderhoud der verarmde Visschers te *Vlaardingen*, met de instandhouding der Visschery naa den Vrede bestondt, en de Ha-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 75. 286. 317. 319. 362. 365.
(†) *Ald.* X. D. bl. 717. 850. 871. 879.

Haven aldaar, wilde men de Visschery doen herleeven, behoorde te worden gediept; dat de Boekhoudery thans tot die uitdieping niets kon toebrengen, en dat, geduurende den Oorlog, geene premien aan de Visschery werden gedaan — Thans bestonden die zelfde redenen nog, en zommige derzelven riepen, in eene veel grooter maate, om voortduurend hulpbetoon. Vrees voor verhuizing was aanmerkelyk toegenomen, en de Haven nog niet genoeg uitgediept; de toegestaane Geldsomme was overeenkomstig met het doel besteed; om deeze redenen oordeelde de Eerste Kamer, dat aan die van *Vlaardingen*, de som van Tienduizend Guldens, tot het verder uitdiepen van de Haven, en tot onderhoud van met zwaare Huisgezinnen belaste arme Visschers, zou worden besteed — Het akelig tafereel van de *Vlaardingers* opgehangen, wekte ter Tweede Kamer medelyden; doch, ten bezwaar dier Ingezetenen, werd in 't midden gebragt, hunne luiheid, en dat zy, daar verscheide Zee-officieren, zich ter werving voor den Zeedienst derwaards begeeven hebbende, zeker denkende daar, meer dan elders, te zullen slaagen, hunne poogingen met geen gewenschten uitslag bekroond gevonden hadden. Deeze ongezindheid, om den Lande ter Zee te dienen, betoonden de *Vlaardingers* niet alleen. Veele Strandbewoonders lyden liever gebrek, of zoeken gebedeld brood, dan dat zy, op 's Lands Schepen, in

CXXIV. BOEK. 1800.

CXXIV. BOEK. 1800.

in dienst treden. Onbekragtigd werd het Besluit der Eerste door de Tweede Kamer terug gezonden. Een meer bepaald Besluit deswegen ingediend, om een weeklykschen onderstand van Duizend Guldens aan de Gemeente te *Vlaardingen*, tot en met de laatste week van Slachtmaand, of zo veel korter als de Vrede mogt worden tot stand gebragt, verwierf bekragtiging (*).

Tegemoetkoming der *Texelaaren* en *Noordhollanderen*.

Deerlyk verarmd en diep uitgeput was het voorheen vry bloeiend en welvaarend Eiland *Texel*, door de landing en huishouding der *Engelschen* (†). De naween van dien slag gevoelden deeze Inwoonders, als mede die van verscheide Dorpen in *Noord-holland*, waar de Armen- of Gemeentekassen, door roof en plundering des Vyands, of door het voldoen aan de dringendste vorderingen, ten deele, of wel geheel, ten niet gebragt waren. Zodanig, dat zy, die eerst den aanval des Vyands hadden uitgestaan, nu, als 't ware, door gebrek aan 't noodig leevens onderhoud, bedelend zouden moeten omzwerven. — Wel hadt het Uitvoerend Bewind eene Uitdeeling van Vleesch en Brood bepaald. Verzoekschriften kwamen uit dien oord, in Louwmaand, om die bedeeling, tot het einde van Lentemaand, te mogen behou-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 822. 850. IX. D. bl. 388. 429. 439.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XLI D. bl. 206. enz.

houden. Een ingediend Verſlag ſtrekte om die Verzoeken te weigeren. Dan opgehangene ſchilderyen van den nood deezer Landlieden, gepaard met de overweeging, dat eene gedaane Inzameling, ten hunnen behoeve, tot andere einden ſtrekte, bewerkte terugneemen van dit Verſlag, en hadt een gunſtiger ten gevolge, by 't welk werd voorgeſteld om, met de uitdeeling van Vleesch en Brood, aan de meestbehoeftige Huisgezinnen, op de elendigſte en van druk ſchreiendſte plaatzen, in het Departement van *Texel*, aan te houden, tot het midden van Sprokkelmaand. Die troost viel den verarmden *Texelaar* en *Noordhollander* te beurte (*). CXXIV. BOEK. 1800.

Onder alle Plaatzen ten Platten lande, die ten tooneele des Krygs verſtrekt hadden, viel dit lyden boven al te beurte aan de bewoonders van *Schoorl* en *Kamp*. De Municipaliteit dier Dorpen beklaagde zich ter Vergaderinge, dat haare Ingelanden en Opgezetenen, meest beſtaande uit Boeren en Bouwlieden, thans met Grasmaand, daar de Zomer naderde, zich van alles door den Oorlog beroofd en verſtooken zagen. By dien vyandlyken inval hadden zy honderd en vyf Paarden, vyfhonderd veertig Koebeesten, duizend vier en tachtig ſtuks Schaapen, en twee honderd Verzoeken van *Schoorl* en *Kamp*.

(*) *Dagverh. der Handel. van 't Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 75. 83. 124. 214. 234. 337. 298.

derd drie en zestig Varkens verlooren, mitsgaders veel Graans, Hooi en Bouwmans Gereedschappen, verzoekende, dat de Vergadering zodanige middelen gelieffde in 't werk te stellen, door welke hun de onontbeerlyke behoeften, tot den Land- en Veebouw behoorende, werden ter hand gesteld; ten einde het Land zou kunnen worden bearbeid en bezaaid, om langs dien weg het noodig leevens onderhoud te verkrygen. Aan het Uitvoerend Bewind werd dit Verzoek verzonden (*). Of en in hoe verre hier iets van kwam is ons niet gebleeken. Het geen wy onmiddelyk zullen vermelden, doet ons geen gunstigen uitslag vermoeden.

Verzoeken om Schadeloosstelling, wegens de Requisitien.

Het Uitvoerend Bewind hadt ter Vergaderinge een Voordragt gedaan, om eene Schadeloosstelling te verleenen aan de Ingezetenen, wier Rydtuigen, Wagens, Karren, Paarden en Schepen, door de vereenigde *Bataafsche* en *Fransche* Armée, ter gelegenheid van den jongstgevoerden Kryg in *Noord-holland*, gevorderd en met het daar toe behoorende in Requisitie gesteld waren. — Gunstig luidde het hier op uitgebragt Verslag. Dan het ontmoette sterke wederspraak der Leden uit die Departementen, waar men, by vroegere vyandlyke aanvallen, staande den tyd der Omwentelinge, Oorlogschaden geleden hadt, tot nog onvergoed gebleeven,

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 138.

ven, niettegenſtaande zy desgelyks, op Hoog gezag, in Requiſitie geſteld waren. Ten dien tyde was de algemeene weigering gegrond geweest op een voordragt des Burgers VAN DE KASTEELE, beweerende, dat de Vergoeding uit 's Lands Kasſe van dergelyke Oorlogſchadens, van te verre vooruitzigten waren en de onberekenbaarſte en ſchadelykſte gevolgen voor 's Lands Geldmiddelen zouden naa zich ſleepen. Men mogt den Ingezetenen van het eene Gewest der *Bataafſche* Republyk geen meer gunſt bewyzen, dan die van andere.

CXXIV. BOEK. 1800.

Eenige Leden poogden onderſcheid in die gevallen te maaken, en als met den vinger aan te wyzen. By het opneemen der ſtemmen ſtaaken dezelve. Eene herhaalde ſtemming hadt de Verwerping van deeze der *Noord-hollanderen* gunſtige voordragt ten gevolge. De Voorzitter VAN ROYEN ſtelde daar op de Vergadering voor om, by het Uitvoerend Bewind, de opgave te vraagen der redenen, welke 't zelve tot eene zo gunſtige voordragt bewoogen hadden. Dit vondt weinig byvals. Hard keurde men het, aan de eene zyde, dat menſchen, wier Goederen, ten dienſte van den Lande, gevorderd waren, geene Schadeloosſtelling daar voor zouden genieten; doch dat, aan den anderen kant, dewyl de zelfde gunstbetooning aan anderen was geweigerd geworden, de gelykheid vorderde, in dit geval, niet gunſtig te beſchik-

Afgeſlaagen.

CXXIV. BOEK. 1800.

ſchikken. Hierom wilde VITRINGA en TEN POLL nader onderzogt hebben, in hoe verre van het Beſluit, op des Burgers VAN DE KASTEELEN's Verſlag tot het niet geeven van Oorlogsſchavergoedingen, kon worden afgegaan, om voor de gedaane Requiſitien, in alle voormaalige Gewesten, ſchadeloosſtelling toe te ſtaan. Genoegzaam werd geoordeeld aan het Uitvoerend Bewind eenvoudig kennis te geeven van het verwerpen des gunſtigen Verſlags; 't geen, wanneer het zulks noodig keurde, des een nadere voordragt kon doen (*). Veele Verzoeken, in aart met Schadeloosſtellingen niet ongelyk, hielden de Vergadering en het Uitvoerend Bewind onledig; en werden veelal, op den gemelden grond, van weigering gevolgd, hoe zeer het mededoogend hart by die weigeringen bloedde, en de taal der ontferminge zich vrugtloos liet hooren.

Verzoeken van *Alkmaar*, wegens de Betaaling der twee laatſte Termynen in de Heffing.

De Municipaliteit der Stad *Alkmaar* verzogt, van wegen de nadeelen door den Oorlog geleden, kwytſchelding van den vierden en vyfden Termyn der Heffing op de Bezittingen, by wyze van voorbetaaling. Het Uitvoerend Bewind hieldt dit Verzoek onmaatig, en wilde dat die van *Alkmaar* zouden berusten in de genooten gunst, naamlyk het uitſtel van Betaaling van nog geene drie maanden. De Burgers VAN FOREEST en DE SONNAVILLE maak-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 259—347. 356.

maakten hier op, toen de Voorzitter daar mede overeenkomſtig wilde beſluiten, hunne aanmerkingen. CXXIV. BOEK.

1800.

De Burger DE SONNAVILLE ſprak de taal eens rechtſchapen Volksvertegenwoordigers, als hy zich liet hooren: „Het ſchynt, „ Burgers Repreſentanten! dat men, in dit „ oogenblik, reeds eenigzins vergeeten „ is, het droevig tooneel des Oorlogs, „ het welk, weinige dagen geleden (*), „ in dit gedeelte der Republiek gewoed „ heeft, en het welk voor de meesten „ dier Ingezetenen zo duur is te ſtaan „ gekomen; ja, deeze gevolgen zyn zo „ aanmerkelyk geweest, dat, om, buiten andere geledene rampen, alleen „ van de Inkwartiering te ſpreeken, ik „ in perſoon met de zodanigen bekend „ ben, die, voor hun aandeel, meer „ dan vyftien honderd Guldens hebben „ moeten betaalen; ja verſcheide Ingezetenen, welke te vooren een redelyk „ beſtaan hadden, zyn daar door zo zeer „ bezwaard geworden, dat zy hunne „ voorige huishouding opgebrooken, en „ eene mindere leevenswyze hebben moeten aanneemen; ja anderen hebben, uit „ vreeze voor eene te herhaalen Landing, als mede om, op eene andere „ plaats, eene meer voordeelige leevenswyze te vinden, die Stad en Oord „ reeds met ter woon verlaaten, en het „ is

Aanmerkingen van DE SONNAVILLE en VAN FOREEST.

(*) DE SONNAVILLE ſtelde dit voor den 14 Jan. 1800.

CXXIV. BOEK. 1800.

„ is te vreezen, dat, byaldien dusdanige „ Ingezetenen, door het ontheffen van „ deeze Termynen, niet eenigzins wor„ den te gemoet gekomen, zulks door „ nog meer anderen ſtaat gevolgd te wor„ den. — Het is, derhalven, buiten be„ denking, of een zéer groot gedeelte „ der Inwoonderen van die Oorden der „ Republiek hebben, zo door de gele„ dene rampen als lasten van dien Oor„ log, meerdere ſchadens gehad, dan „ wel deeze twee Termynen bedraagen „ zullen; en, dat zo zynde, pleit de „ billykheid tot het verleenen van die „ Kwytſchelding.

„ In geenen deele, Burgers Repreſen„ tanten! hoe zeer ik my in dezelfde „ termen bevinden zou, ſpreek ik hier „ ten voordeele van myzelven: dewyl „ ik reeds ten vollen aan myne verplig„ ting voldaan heb, en daarom des te „ ruimer in deezen ſpreeken kan; maar „ ik vind my in de gelegenheid en in de „ verpligting geſteld, om my voor die „ Ingezetenen in de breſe te kunnen en „ te moeten ſtellen: dewyl ik met hunne „ geledene rampen (als in het midden „ derzelven woonagtig) het best bekend „ ben. — Geenzins ben ik 'er ook voor „ om deeze Kwytſchelding zo gaaf en „ ruimſchoots aan een ieder te verleenen. „ Neen, Burgers Repreſentanten! het is „ niet tegen te ſpreeken, of 'er zyn dus„ danige Ingezetenen, dewelke by dee„ zen Oorlog aanzienlyke voordeelen be„ haald

„ haald hebben, en anderen, die hunne
„ ſchadens en winſten dooreen gerekend,
„ niets of weinig zullen verlooren heb-
„ ben; doch de zodanigen bedoel ik
„ geenzins onder te verleene Kwytſchel-
„ ding te moeten behooren; en waar-
„ omtrent ik vermeen dat wel eenig
„ middel zal uit te denken zyn om dee-
„ zen van anderen te onderſcheiden.
„ Neen, maar ik bedoel de Kwytſchel-
„ ding aan alle dusdanigen, dewelken
„ zullen kunnen bewyzen, dat hunne
„ geledene ſchadens meerder dan hunne
„ twee nog op te brengen Termynen be-
„ draagen." Even als VAN FOREEST wil-
de hy, op die gronden, het ſtuk nader in
handen geſteld hebben. CXXV. BOEK. 1800.

Hier voor verklaarden zich eenige Le- Uitſtel verleend.
den, dan ſchoon anderen in een tegen-
overgeſteld begrip ſtonden, en de Voor-
zitter het ſtuk, by hoofdlyke ſtemming,
wilde beſliſſen, bragt de bedenking om
nog uitſtel van betaaling tot den laatſten
van Lentemaand te wege, dat het ſtuk in
handen van eenige Leden geſteld werd.
Het gevolg hier van was het verleenen
van uitſtel der Betaalinge tot den Vyftien-
den der gezegde Maand (*). — Die van
den Eilande *Texel* verzogten verlenging
der Betaaling van den Vyfden Termyn tot
den eerſten van Bloeimaand en verwierven
de-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 90 146.

CXXIV. BOEK. 1800.

dezelve (*). De Municipaliteit der Stede *Beverwyk* hadt geheele bevryding van dien Vyfden Termyn verzogt; doch, hoe zeer men aldaar, boven veele anderen, lang en veel geleden hadt, niet verworven (†).

Groote ongelegenheid van veelen.

Gelyk 'er geene Stad of Plaats was in het geheele *Bataafſche* Gemeenebest, of dezelve gevoelde, in eene meerdere of mindere maate, het drukkende der ſteeds op elkander volgende Belastingen, zo vondt men geen ſtand, daar aan onderworpen, of dezelve boezemde deswegen klagten by klagten uit. Hier toe hadt de Midden- of Burgerſtand, over 't algemeen, den regtmaatigſten grond; dewyl de bezwaaren op dier ſchouderen het meest aankwamen, en althans het hevigst knelden. Van hier zo veele vervoegingen, zo niet om ontheffing, althans om uitſtel. Dezelve op te haalen is geheel noodeloos. Afwyzen was ſteeds de uitſpraak op de veelvuldige klagten.

STOLKERS Voorſtellen behoeve der *Chriſten*-Leeraaren.

Veele Bedienaars van den Godsdienst kwamen, uit hoofde van de geringheid der Bezoldingen, van welke zy, wat de Inkomſten betrof, moesten opbrengen, in veelerlei ongelegenheid. Eén der *Remonſtranten* Leeraaren te *Rotterdam* vervoegde zich deswegen met een Adres ter Eer-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 497.

(†) *Ald.* bl. 186.

Eerſte Kamer (*). Het behelst een beredeneerd Verzoek, dat de Leeraars van den Godsdienst, voor zo veel hunne Bezoldingen betrof, vrygeſteld mogten worden van alle *Buitengewoone Geldheffingen*; doch voor het overige daar in draagen zouden als alle andere Ingezetenen, en dat zy in *Gewoone Belastingen*, niet meer op den voet van Amptenaaren, maar even als andere Ingezetenen, naar evenredigheid hunner Bezittingen of Inkomſten, hunne Bezoldingen daar onder gerekend, zouden betaalen. Zulk een Beſluit oordeelde de Inzender van dit Adres, zou aan het best, het Godsdienstlievend deel des Volks, niet anders dan aangenaam zyn kunnen. Allen, die de inſtandhouding van het openbaar Godsdienſtig Onderwys als noodzaaklyk voor de gewigtigſte Volksbelangen hielden, en die met droefheid, in deszelfs verval, niet dan een gewiſſe bron van toekomſtig onheil zagen, zouden 'er zich over verblyden; terwyl erkentenis alle de Leeraaren, ten duurſten, aan het Landbeſtuur verbinden zou. CXXIV. BOEK. 1800.

Onder meer andere ſtukken en byzonderheden de Geldheffing, in Lentemaand deezes Jaars bepaald, betreffende, was ook aan de Leden, die des een Verſlag moesten uitbrengen, dit ſtuk in handen geſteld. Zy oordeelden het genoegzaam Afwyzende Raadſlag.

(*) Dit welgeſteld en hartlyk ſpreekend Adres zag, ten dien dage, afzonderlyk het licht. Te *Rotterdam* by C. VAN DEN DRIES.

CXXIV. BOEK. 1800.

zaam daaromtrent te doen opmerken, dat deeze Vryſtelling, naa het affcheiden van Kerk en Staat, te veel aanliep tegen de aangenomene beginzelen van Gelykheid, dan dat zy een gunſtig Verſlag deswegen zouden kunnen indienen; hoe zeer zy niet wilden ontkennen, dat verſcheide der bygebragte bewysredenen eenige overweeging verdienden, en de waarlyk belangryke Geestlyke Stand zich, over het algemeen, in ongunſtige omſtandigheden geplaatst zag.

Bedenkingen wegens die Afwyzing.

Deeze afwyzing bleef, by de beraadſlagingen op dit Verſlag, niet onopgemerkt. De Volksvertegenwoordiger HUBER uitte als zyn gevoelen, dat de Eerw. STOLKER, ten behoeve van alle Leeraaren, het billyke, het regtvaardige, het noodzaaklyke der Vryſtelling van de Heffing op de Inkomſten uit hunne Bedieningen zo volledig hadt betoogd, dat daar tegen geene bewyzen konden opweegen: weshalven hy het ten ſterkſten ondersteunde, daar hem de tegenwerping der Commisſie alzins onvoldoende voorkwam. Hy betuigde, onder andere, de reden wel eens te willen weeten, waarom de Vryſtelling der Leeraaren meer tegen de aangenomene beginzelen van Gelykheid zou aanloopen, dan die aan de Militairen; daar het zeker was, dat de grondſlag dier Vrykenning niet minder voor *die* was dan voor *deeze*, ja zelfs van eene en dezelfde natuur, en dat overzulks de waare Gelykheid dan eerst zou betragt worden, wan-

wanneer men eene evenredige Vryſtelling aan de Leeraaren vergunde als aan de Militairen. CXXIV. BOEK. 1800.

In deezen voorſlag hadt HUBER tot Medeſtanders LEEMANS, GERLSMA, en H. H. VITRINGA, die byzonder aandrong, dat het oogmerk van de Opſtellers der Staatsregeling allerduidelykst geweest was, om de driejaarige Bezolding van de Dienaaren der voormaals heerſchende Kerk aan geene verdere korting, hoe ook genaamd, te onderwerpen. Waarom hy, als zyn raadſlag, uitbragt tot het vryſtellen der Leeraaren van den *Godsdienst in het algemeen*, en allerbyzonderst van de voormaals *Heerſchende Kerk*, voor zo verre hun toegelegde bezolding betrof — VAN HALL zeide, dat hy zich, by gelegenheid der raadpleegingen omtrent het vryſtellen van de Heffing voor de Militaire Officieren, 'er zich tegen verklaard hadt, om reden dat dit een gedistingueerde Klaſſe van menſchen ſcheen te maaken; doch dat hy het thans met de Burgers HUBER en LEEMANS volkomen eens was; daar toch de *Leeraars*, in hun vak, der Maatſchappye wel zulk een aanmerkelyken dienst beweezen als de *Militairen* in het hunne. RIS bragt in 't midden, dat, indien de Vergadering tot het vryſtellen der Predikanten, van de Heffing op de Inkomſten mogt beſluiten, het noodig was daaromtrent eene bepaaling te maaken: want het kon de bedoeling der Vergaderinge niet weezen om Predikanten, die twee duizend Gul-

CXXIV. BOEK. 1800.

Guldens inkomen hadden, van de Heffing op de Inkomſten te ontſlaan, aangezien hier door eene groote ongelykheid zou worden daargeſteld, daar 'er eene menigte van Ingezetenen was, die zich met een veel ſpaarzaamer inkomen moesten behelpen, en egter in deeze Heffing moesten draagen. Hy was van oordeel, dat, ingevalle van ontheffing, zulks zich zou moeten bepaalen tot Predikanten, die niet boven de zes- of achthonderd Guldens inkomen hadden, even gelyk de Militaire Officieren, die, zodra zy den rang van Capitein hadden, en dus boven de duizend Guldens inkomen, van die vryheid geen genot konden hebben. — VERBEEK onderſchraagde dit, en CUYPERS verklaarde zich tegen het Verſlag.

Tegenbedenkingen en Afwyzing.

By zo veel voorſpraaks der Leeraaren mangelde het niet aan tegenſpraake. Deeze vloeide uit den mond van VAN DER BRAAK, die beweerde, dat de tydsomſtandigheden des Oorlogs alleen die gunſtige bepaaling, ten opzigte van de Officieren, hadt doen daarſtellen; dat het geval der Leeraaren, ondanks de verandering ten aanzien van hunne Jaarwedden, die Vryſtelling niet medebragt; daar de meesten althans een dergelyke ſom van hunne Gemeentens zouden blyven genieten. Zy bevonden zich in geen erger geval dan veele anderen, die, door de tegenwoordige Orde van Zaaken, of om derzelver ſtaatkundige gevoelens, of om de nieuwe inrichtingen van het Beſtuur, hun

hunne Ampten derſden. Hy verklaarde zich tegen de uitzondering. — Oordeelde, dat het verzoek van STOLKER, naa de afſcheiding van Kerk en Staat, als Predikant gedaan, geheel niet te paſſe kwam, en zelfs geen punt van beraadſlaaging der Vergadering mogt uitmaaken. Ontſlagverleeningen, uit hoofde dat zy Predikanten waren, van welk eene benaaming ook, hieldt hy niet alleen onredelyk en onregtvaardig, maar zelfs wreed, en eene ſchennis der Staatsregeling; „de „ Leden deezer Kamer," dus drukte hy zich uit, „ konden en moesten, zulks „ doende, by het *Bataafſche* Volk, niet „ anders worden aangemerkt, dan als „ meineedigers en verkragtigers der Staats- „ regeling." — Naa deeze en nog andere woordwisſelingen, volgde, met vyf en twintig tegen twintig ſtemmen, het Beſluit ter van de handwyzing deezes Verzoekſchrifts (*). CXXIV. GORTER BOEK. 1800.

De gronden deezer afwyzing, dat de verzogte Vryſtelling der Leeraaren zou ſtryden met de Afſcheiding van Kerk en Staat, en aan zou loopen tegen de aangenomene beginzels van Gelykheid, toetſte de Leeraar STOLKER in een nader ingediend Adres (†). Byzonder aandringende, dat, indien de by het Wetgeevend Li- Nader Adres van STOLKER.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 636. 870 — 884.

(†) Afzonderlyk by C. VAN DEN DRIES te *Rotterdam* uitgegeeven.

Lichaam bepaalde Vryſtelling der *Militaire Officieren* niet ſtreedt met de aangenomene beginzelen van Gelykheid, ook de Vryſtelling der *Leeraaren* daar mede niet ſtryden kon, ja dat zelfs die beginzels deeze Vryſtelling eischten, op dat niet de Leeraars zeer ongelyk met de Militairen zouden behandeld worden. Dat toch zo het als eene rede van billyking, waarom de Militairen met onderſcheidende gunſte behandeld worden, gelden moest, dat zy thans door den Oorlog in buitengewoone kosten ingewikkeld wierden, uit hoofde der geduurige marſchen en dergelyke, daar tegen ryklyk opwoog, dat de Leeraars allen, door de tegenwoordige Omwending, een aantal van hunne belangryke vrydommen hadden verlooren; dat zy, tot hier toe, in de Buitengewoone Geldheffingen, immers voor een groot gedeelte, boven anderen waren bezwaard geworden, en by aanhoudenheid zich gedrukt voelden door plaatslyke Heffingen tot ſtyvinge der Gemeentekasſen, tot goedmaaking van het onderhoud der Armen, voor vrydom van Schutterlyke dienſten, en Inlegering; van welk alles de Militairen over 't geheel volſtrekt vry waren, en zelfs gedeeltlyk voordeel trokken. — Hy drong dit alles aan door het lot der Leeraaren, by het langer voor hun voortduuren der Buitengewoone Heffingen, als allerongelukkigst af te maalen: dewyl hun, in dit geval, geene andere keuze overbleef, dan om zich met den tyd

tyd door hunne Schuldeiſcheren te laaten overhoop werpen, 't geen voor hunne eer, hunne braafheid, en verantwoording verre te verkiezen was, dan zich voor de gevorderde Belastingen te laaten executeeren, en dat daar uit niet dan ergernis en ongenoegen kon voortſpruiten, en de belangen van den Godsdienst en Vaderland hier door niet dan nadeel konden lyden. CXXIV. BOEK 1800.

De Leden, in wier handen dit nader Verzoekſchrift geſteld was, bragten een Verſlag uit om by het voorheen genomen Beſluit te volharden. Dan men ſtelde vast, dat Verſlag in beraadſlaaging te houden tot dat het ſtuk omtrent de wyze en voet dier Heffinge bepaald zou zyn vastgeſteld: doch keurde men het Stuk belangryk genoeg om het te doen drukken, en aan de Leden mede te deelen (*). By den eindelyken uitſlag is 'er niets van gekomen. 's Lands Geldbehoefte ſtrekte ten ſlagboom om veele, anderzins billyke Verzoeken, of van de hand te wyzen, of in zulker voege te behandelen, dat de Verzoekers, met eene ſlaauwe hoope geſtreeld, in 't einde dezelve niet voldaan vonden. Uitſlag daar van.

Zwaardrukkend voor 's Lands Kaſſe waren, zints de Omwenteling, geweest de Gratificatien, toegezegd en uitgedeeld aan de herwaards gekeerde *Bataaven*. De Verzoekſchriften van dezelve hielden nog ſteeds Bepalingen de wedergekeerde *Bataaven* betreffende.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 549. en X. D. bl. 102.

CXXIV. BOEK. 1800.

ſteeds aan, de voldoening van veele vroegere was, om verſcheide duchtige redenen, niet gevolgd. Men nam maatregelen overeenkomſtig met de veranderingen in een tydsverloop van vier jaaren, ten aanziene van de nog onvoldaane Verzoeken voorgevallen, welke konden ſtrekken om de Uitgaven, ten dien opzigte, te verminderen; alles, ter verkryging van die Landsgelden, meer en meer omheinende (*). Ontkend kon het niet worden, dat, hoe zeer veeler last drukkend was, en allen medelyden verdiende, het getal der waarlyk uit dien hoofde behoeftigen, daadlyk, afnam.

De Gepenſioneerde Officieren moeten binnen 's Lands hun Geld verteeren.

Hoe zeer de Jaargelden aan Militairen buiten dienst, den Lande op 's jaarlyks een ſchat te ſtaan kwam, oordeelde men te regt voor de betaaling deezer te moeten zorgen, en wel onverwyld; daar, door wanbetaaling, veelen reeds in de uiterſte armoede gedompeld lagen (†). Dan dewyl niet weinigen, tot groot nadeel van 's Lands drukkende Finantien, die Gelden buiten 's Lands verteerden, kwam 'er eene vernieuwde Vaſtſtelling, dat alle Officieren, die als Gepenſioneerden Geld van den Lande trokken, gehouden zouden weezen, dat Geld binnen 's Lands te verteeren, en dat niemand daar van zou zyn uitgezonderd, en ont-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 587. X. D. bl. 675. 778. 820.
(†) *Ald.* VI. D. bl. 219.

ontheeven, dan op een byzonder Beſluit van de Wetgeevende Magt; de noodige Beſcheiden 's jaarlyks inleverende (*). Hoogst billyk en teffens voorzigtig was deeze maatregel. CXXIV. BOEK. 1800.

Schoon 'er ter Vergaderinge omtrent byzondere Militaire Perſoonen, die om Penſioen of de volduuring daar van verzogten, nu en dan, iets treffends en onaangenaams voorviel, rees het geſchil tot hooger gety, wanneer het aankwam op de Jaargelden aan Politieke Amptenaaren verleend. — Eenigen beweerden, dat de Vergadering zich aan onregtvaardigheid ſchuldig maakte by het daarſtellen van veranderingen en bezuinigingen in dit vak. Anderen merkten op, dat 'er, ten aanzien van het groot leger Gepenſioneerden, reeds eenige vermindering en ſpaarzaamheid was vastgeſteld, en dat dit omtrent meer anderen te doen, in geenen deele, gezegd kon worden niets anders te weezen dan de eene onregtvaardigheid op de andere te ſtapelen, wanneer de Vergadering, langs deezen weg, de groote Uitgaven van 's Lands Penningen zogt te verminderen; in tegendeel hielden zy dien maatregel, tot behoud van het Gemeenebest, hoogst heilzaam en regtvaardig; als ſtrekkende om eenigermaate aan de groote Landsuitgaven te gemoete te komen. Men moest Geſchillen over de Jaargelden aan Politieke Amptenaaren.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 658.

CXXIV. BOEK. 1800.

moest in het oog houden niet zo als 's Lands Kas voorheen gesteld was, wanneer men hier in ruimschootiger kon zyn; maar de gesteldheid der Kasse over welke men thans kon beschikken (*).

Voorslag en bepaaling omtrent de Jaargelden der Weduwen.

De laatstgevoerde Kryg in *Noord-holland* baarde daarenboven nieuwe bezwaaren voor 's Lands Kas, dewyl aan de Weduwen van *Bataafsche* Burgers en Militairen, toen gesneuveld, een Jaargeld was toegelegd. Het Uitvoerend Bewind deedt op nieuw een Voordragt, om die weder voor één Jaar te verleenen, met byvoeging, om, onder zekere voorgestelde vermindering, die toelaage in een Jaarlyks Pensioen, met uitsluiting der Kinderen, te veranderen, terwyl de Manlyke Kinderen dier Weduwen, als Kadets, by de Armée zouden worden opgevoed. Deeze nieuwe Voorstellen smaakten ter Vergaderinge niet. Tot eene Gratificatie voor één Jaar viel het besluit (†).

Klagten over het niet openbaar aanbesteden van Werken voor den Lande.

Naardemaal het woord *Bezuiniging*, by de meeste beraadslagingen, betreffende zaaken ten koste van 's Lands Schatkist, gehoord werd, kon het niet misfen of Voorstellen, daar toe strekkende of die daar van den schyn droegen, werden met een greetig oor aangehoord. Zodanig was, by eenige Leden der Vergaderinge, het

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 549—554. 759. IX. D. bl. 77.

(†) *Ald.* bl. 288. 384.

het geval, wanneer zommige voornaame Aanneemers van 's Lands Aarde- Rys- Fortificatie en Timmerwerken, te *Werkendam*, *Hardinxveld*, *Giesendam* en *Slydrecht*, zich beklaagden over Aanbestedingen van belang, ten hoogen pryze, onder de hand geschied, en, tot bezuiniging van 's Lands Gelden, wilden dat zulks, by openbaare aanbesteeding, voortaan zou gedaan worden. CXXIV. BOEK. 1800.

De Indieners betuigden, „dat de Verkwistingen en met opzet Gecontracteerde Geldverspillingen, in dat vak, voor tegenwoordig zo zeer aanstootelyk en in 't oog loopende waren, dat zy niet langer konden vertoeven hunne grieven deswegen, ten belange van den staat des algemeens, aan de Vergadering open te leggen." Zy haalden onderhandsche Aanbesteedingen van Defensiewerken in *Noord-holland* op, de som van eenmaal honderd zes en twintig duizend Guldens beloopende; behalven het maaken van Bruggen, Heulen en Verlaaten, mede voor aanzienlyke sommen onder 's hands aanbesteed. Met naame noemende de Aanneemers, waar mede de Luitenant Collonel en Directeur KRAAYENHOFF die bestedingen, zonder dat zy des eenige kennis droegen, hadt aangegaan. Zy verzogten, dat dezelve vernietigd, en dat voortaan geene Landswerken, dan na gedaane Bekendmaakingen, mogten aanbesteed, en dus die benadeelingen van den Lande, om eenigen te bevoordeelen,

CXXIV. BOEK. 1800.

kragtdaadig geweerd worden. Veel ſchyns hadt deeze Voordragt.

Niet weinig over- en wederſpraaks, waar in een ſcherpe toon veelal de overhand nam, rees daar uit onder de Leden. Eenigen beweerden, dat zo veele luide klagten, die van alle zyden over noodlooze Uitgaven van 's Lands Penningen opgingen, vorderden dat alles, wat, ten dien opzigte, werd opgegeeven, een naauwkeurig onderzoek onderging, valſche aanklagten aan 't licht bragt, en die, welke eenigen grond mogten hebben, tegengegaan en in 't vervolg voorkomen wierden. Het was hoogstnoodzaaklyk, dat men, in een tyd, in welke men zulke zwaare en drukkende Belastingen vorderde, ook met bewyzen ſtaafde, dat men Geldverſpillingen wilde tegengaan. Vondt men de klagten ongegrond, dan werd de beſchuldigde even zeer geregtvaardigd, als hy, in het tegengeſteld geval, ſtraffe verdiende. Zy wilden, uit dien hoofde, des met het Uitvoerend Bewind gehandeld hebben. — Anderen oordeelden, dat men, op de bloote aanklagte dier Verzoekeren, de Geconſtitueerde Magten niet openlyk behoorde te verdenken; dat hier geene Geldverſpillingen hadden plaats gegreepen; doch dat 'er in de Voordragt duidelyk doorſtraalde de afgunst van eenige weinige Perſoonen, die zich van de Aanbeſtedingen, waar mede zy zich bevoordeelden, beroofd zagen. — Billyk deedt men hier de Inſtructie des Agents van

Het voorgevallene deswegen.

van Oorlog ſpreeken, welke woordlyk inhieldt: *hy draagt zorge dat al hetgeen, onder zyne Directie, voor den Lande, wordt aangemaakt of geleverd, in 't openbaar worde aanbeſteed, en voorts op de ſpaarzaamſte en aan het oogmerk voldoendſte wyze, overeenkomſtig met de Wetten van den Lande, worde gemaakt of verricht.* Dan volgde hier op: *het Uitvoerend Bewind vermag den Agent, in ſpeciaale gevallen, authoriſeeren om het benoodigde, onder de hand, te laaten aanmaaken of leveren.* — Op deezen grond beweerde een der Repreſentanten, die by alle gelegenheden, als zyn gevoelen, geuit hadt, dat openlyke Aanbeſteedingen verkieslykst en den Lande voordeeligst waren, dat de werken, waar over de klagten liepen, het aanleggen van Batteryen van Verdeediging in *Noord-holland* uit derzelver aart en natuur, de tydsomſtandigheden in aanmerking genomen zynde, voor eene openbaare Aanbeſteeding onvatbaar waren. CXXIV. BOEK. 1800.

Naa deeze en meer woordwisſelingen, werd het Verzoekſchrift aan het Uitvoerend Bewind verzonden, om ten ſpoedigſten te dienen van bericht. Een zeer uitvoerig en afwyzend Antwoord kwam eerlang ter tafel, beweerende, dat de klagten ongegrond en de beſchuldigingen onbeweezen waren. Hier op werd het Verzoekſchrift buiten verdere beraadſlaginge en beantwoording gehou-

CXXIV. BOEK. 1800.

den (*). Schoon, by de raadpleegingen, in den aanvange, onaangenaame ſtukken waren opgehaald, aan welke genoegzaame bewyzen ontbraken, dewyl zommigen deeze gelegenheid te gunſtig oordeelden, om geen lugt te geeven aan langgekoesterde verdenkingen van dien aart.

Voorſtel wegens de Goederen der Heilige GeestArmen. Ter Eerſte Kamer.

Na verwant aan 's Lands Geldmiddelen was de zaak des Algemeenen Armenbeſtuurs, waar over zo lang en zo veel gehandeld, dan nog niets volkomen afgedaan was. Wy beloofden, op dit ſtuk te zullen wederkomen (†). Tot de niet ineenſmelting aller Armenfondſen was beſlooten. Dan een Brief des Uitvoerenden Bewinds ſloeg eenige veranderingen en verbreedingen voor, die, naar deszelfs oordeel, ten opzigte van het genomene Beſluit, zouden behooren gemaakt te worden. — Onder deeze hieldt een uitgebragt Verſlag in, dat tot de Gemeene Armen behoorden, alle die genen, welke, onder den naam van *Stedelyke*, *Dorps*, *Gemeente*, *Heiligen Geest Armen*, of onder welk eene benaaming ook, onderſtand of verzorging der noodwendige Leevensbehoeften ontvingen, uit eenige Inzameling van Penningen, Kasſen of Fondſen, welke niet toebehoorden of ſtonden onder de beheering van eenig Kerkge-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 19—53. 439.

(†) Zie hier boven bl. 42—50.

genootſchap, of Genootſchap van Burgers; maar welke door, of van wege het Politiek Beſtuur van Gemeenten, Ambten, of Districten, werden beheerd; en waar op allerlei Behoeftigen, zonder onderſcheid van Godsdienſtige Geloofsbelydenis, aanſpraak hadden, of waar uit onderhouden werden zodanige Armen, welke geen Kerkgenootſchap voor de hunne erkenden en aannamen. — Alle deezen zouden terſtond, naa de in werking brenging des Algemeenen Armenbeſtuurs, aan deszelfs zorge toevertrouwd, en door hetzelve, als Kinderen van den Staat, worden overgenomen — En zouden mitsdien, te gelyk met dezelven, aan het Algemeen Armenbeſtuur overgaan alle Gelden, Fondſen en Bezittingen, ſtrekkende om die Armen geheel of gedeeltlyk te onderhouden: mitsgaders alle Geſtichten, en Etablisſementen, tot dezelve betrekkelyk. CXXIV. BOEK. 1800.

Was, by het vaſtſtellen, dat 'er geene Ineenſmelting van Armenfondſen binnen de *Bataafſche* Republiek zou plaats hebben, ten grondſlage van dit Beſluit het Regt van Eigendom, genomen, waar van niemand kon of mogt ontzet worden, gelyk de Burger LUBLINK DE JONGE zich uitdrukte, zou men zich niet ſchuldig maaken aan Nationaalen roof, zo beweerden thans eenige tegen die byvoeging, dat dit Regt van Eigendom, ten aanziene van eene Gemeente, Stad of Dorp, even zo kragtig werkte als ten aanziene van een Kerkgenootſchap; dit Regt kon den eenen

CXXIV. BOEK. 1800.

niet gelaaten en den anderen ontnomen worden, zonder onregtvaardigheid. Met zo veel klems werd dit aangedrongen, dat men het in nadere overweeging nam. Gelegenheid gaf zulks tot wederzydſche aanmerkingen der Stelleren des Verſlags en der maakeren van opgegeeven tegenbedenkingen. Dan met dit alles ging het ter Eerſte Kamer door.

Gaat ook ter Tweede Kamer door.

Hoe gunſtig een daar mede zamenſtemmend Verſlag ter Tweede Kamer ook luiden mogt, was het verre van algemeenen byval te ontmoeten, en liep het gety des geſchils daar nog hooger dan ter Eerſte Kamer. Een nader onderzoek baarde een gunſtig Verſlag, waar in men de gemaakte zwaarigheden poogde op te losſen en de tegenwerpingen weg te neemen. By het erkennen, dat de niet algemeene Ineenſmelting van *alle* Armenfondſen was vastgeſteld, beweerde men, dat daar nevens was aangeweezen, dat *alleen* de Armenfondſen van zodanige Kerkgenootſchappen, welke zich in ſtaat verklaarden, om zelve hunne Armen te onderhouden, niet aan die Ineenſmelting onderworpen waren. — De ſtrekking deezer Wet duidde aan, dat men de *Godsdienſtige Genootſchappen*, zo veel mogelyk, onaangeroerd hadt willen laaten; doch dat nergens in die Wet gezegd werd, dat de *Burgergemeentens Fondſen*, op welke Armen van allerlei Godsdienſtige begrippen aanſpraak hadden, hoe welgeſteld dezelve ook mogten zyn, niet

niet onder het Algemeen Beſtuur zouden komen. Schoon deeze ſtelling de tegenſpraak niet ontging, was de byval zo groot, dat de Tweede Kamer het omhelsde ter Eerſte Kamer bekragtigde. — Waar mede die zaak, althans wat het beſluit daar toe betrof, afgedaan was (*). Geheel iet anders bleek, in 't vervolg, onder dit Landsbeſtuur, de in 't werkſtelling te weezen.

Intuſſchen waren de Armenfondſen, over 't algemeen, het geheele Land door, in diepe verlegenheid. Redmiddelen, voor een tyd, werden voorgeſlagen en deswegen veelvuldige aanzoeken gedaan. By derzelver inwilliging viel zo gereed als gepast de aanmerking, dat door het dagelyks neemen van zodanige beſluiten 'er eene algemeene vermindering der Armenfondſen zou gebooren worden, zo dat 'er, ten tyde der invoeringe van het Algemeen Armenbeſtuur, geene Fondſen van eenige berekenis meer zouden overblyven. — Dan de bedenking, dat, zo men de Fondſen wilde bewaaren tot dat die Ineenſmelting was bewerkſtelligd, de Armen intuſſchen van gebrek zouden vergaan, was eene genoegzaame wederlegging (†).

Deerlyke ſtaat veeler Armenfondſen.

Van

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 441. 463. 467. 469, 632—639. IX. D. bl. 127—130.

(†) *Ald.* X. D. bl. 317.

CXXIV. BOEK. 1800.

Van onverwylder ombelzing, dan het ſtuk des Armenbeſtuurs, werd gevolgd een Voordragt des Uitvoerenden Bewinds tot het invoeren en aanhouden van Algemeene Registers of Lysten van alle Geboorten- Huwelyks- en Sterfgevallen in het geheele Gemeenebest. De gebrekkige wyze, waar op deeze zo noodige inrigtingen, voor de zekerheid van Perſoonen en Eigendommen plaats vonden, maakte die algemeen werkende Wet noodzaaklyk (*). Derzelver invoering werd onverwyld ter hand geſlaagen: waar uit, althans in den beginne, eene zeer geregelde aanteekening en opgave volgde.

Vaſtſtelling wegens Aanteekening van Geboorte, Huwelyk en Sterfgevallen.

De bepaaling in de Staatsregeling, omtrent de Kerken en Pastoryen, hadt, in derzelver volvoering, van den beginne af, veele en hooggaande onaangenaamheden verwekt, en den Sectengeest ter Vergaderinge zelve, met luider ſtemme, en veel drifts, doen hooren (†). Dit hieldt, ten deezen jaare, aan. Geene Byeenkomst bykans of 'er waren verzoeken, klagten en verſchillen deswegen, zoms moeilyk te beſlisſen en bezwaarlyk in zulker voege, dat de Partyen daar in genoegen namen. Zulks ſtondt met de Geldmiddelen der Plaatslyke en Kerklyke Kaſſen in een zeer naauw verband, en Baatzugt

Veelvuldigheid der Geſchillen over Kerken enz.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 701 — 708.

(†) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XL. D. bl. 265. enz.

zugt en Secten-geest ſpeelden 'er niet weinig onder. CXXIV. BOEK. 1800.

De Leden der Vergaderinge, tot welken die veelvuldige voorſtellen en klagten deswegen veelal verweezen werden, vonden alzins reden om zich te beklaagen, over de moeilykheid en onaangenaamheid der hun opgelegde taake. De Dagverhaalen der Vergaderinge zyn des vol, en de gevallen zo onderſcheiden, en aan veelerlei uitzonderingen onderworpen, deeden zomtyds onder de Leden deszelfden Godsdienſtigen Genootſchaps, twisten gebooren worden, wegens te groote toegeevenheid aan anderen betoond, en te veel aanmaatiging door de Beſtuurders der Kerken. Al zulks vermeerderde de neteligheid dier zaake, en maakte eene beſlisſing, anderzins moeilyk, nog moeilyker. Van daar hernieuwde verzoeken, weder aangeheevene klagten, zomwylen vol verwyts en bitterheids; van daar zo veel onafgedaan werks in dit vak, welks moeilykheid wel voorzien was; doch, by de ervaarenis, in zwaarte alle vooruitzigten overtrof.

Wy mogen niet afzyn, daar wy ons tot geene byzonderheden kunnen inlaaten, ten deezen opzigte, den Volksvertegenwoordiger STEYN PARVÉ in 't algemeen te laaten hooren over de maatregelen dier Commisſie, met den naam van de *Commisſie der Kerklyke zaaken* beſtempeld, aan welker hoofd hy benoemd was. „Deeze," dus ſprak hy, „by haare „ aan- STEYN PARVÉ's voordragt over het moeilyke dier zaaken.

CXXIV. BOEK. 1800.

„ aanſtelling gevoelende, dat het werk
„ haar opgelegd vooral voorzigtigheid en
„ onpartydigheid vorderde; daar zy zich
„ voor oogen ſtelde de rampzalige uit-
„ werkzelen, welke Religie-haat, uit
„ vermeende onderdrukking of veronge-
„ lyking gebooren, ten verderve van het
„ Menschdom, niet zelden heeft voort-
„ gebragt; en voorziende, dat eene zo
„ notabele verandering als de zes eerſte
„ der Additioneele Artykelen voorſchry-
„ ven, niet konden worden daargeſteld,
„ zonder de gemoederen der Ingezetenen
„ merkelyk te treffen, en zonder dat de
„ een van het geen hy verkreeg of ver-
„ krygen kon in het oog van den ander
„ zich zou ſchynen te prævaleeren, en
„ dit nu en dan met onaangenaamheden
„ zoude doen vergezeld gaan, terwyl we-
„ derom de ander die daar by afſtand moest
„ doen, zou meenen onderdrukt of al-
„ thans benadeeld te zyn.

„ Uwe Commiſſie, van dit alles door-
„ drongen, en vreezende het afgematte
„ Vaderland, ook nog aan de verſchrik-
„ lykheden van Religie-twisten bloot te
„ ſtellen, ſchreef zich al aanſtonds, dien,
„ zo zy meent, heilzaamen regel voor —
„ Dat, daar zy kon bevredigen en ver-
„ eenigen, de twistappel niet meer moest
„ gezien worden, en dat de ſtriktheid der
„ Wet alleen daar gelden moest, waar
„ tyd en geduld, voorzigtigheid en be-
„ leid, toegeevenheid en betoonde on-
„ zydigheid, niet meer vermogten: en

„ zy

„ zy vleit zich, dat, wanneer alle Ge- CXXIV.
„ conſtitueerde Magten, en vooral ook BOEK.
„ alle Gemeente-beſtuuren, deeze haare ——
„ poogingen meerder ondersteund hadden, 1800.
„ zy ook meer gereusseerd en de gemoe-
„ deren der Ingezetenen meer vereenigd
„ zou gehouden hebben. Evenwel heeft
„ uwe Commisſie ook ſomwylen haar
„ doel getroffen (*)."

Niet vreemd, dat het Kerkgenoot- Hoe het met die Verzoeken ter Vergaderingliep.
ſchap, 't geen zo lange hier te Lande het heerſchende geweest was, en aanzienlyke voorregten genooten hadt, noode daar van afſtondt; niet vreemd, dat de andere Gezindheden, inzonderheid de *Roomsch-Catholyke*, zich verbeeldende in hunne regten te treeden, met greetigheid omhelsden, alle ſchikkingen, ten hunnen voordeele; niet vreemd, dat Verzoeken, door de eerstgemelde gedaan, tegengeſtelde Verzoeken ter baane deeden komen, en zulks ter Vergaderinge, uit Leden van eene en andere Gezindheid beſtaande, veelvuldige overleggingen deedt gebooren worden, waar in de Geest der Kerklyke Partyſchappen menigwerf den boventoon kreeg, nu en dan geſtuit, door aanmerkingen, die den geest van Verdraagzaamheid, op eene zo kennelyke als minzaame wyze, ademden: terwyl Onverſchilligheid wel eens, uit den ſchuilhoek, te voorſchyn tradt, en eene taal, beide de Par-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 681.

Partyen ergerende, liet hooren, doormengd met aanmerkingen, die meer perſoonen dan zaaken betroffen, en den nationaalen tyd op eene veeleer hinderende, dan den Lande bevoordeelende wyze, verbeuzelden. — Eenige Verzoeken der voormaals Heerſchende Kerk werden aangenomen, andere in nader en lang uitblyvende en ſoms nooit komende overweeging geſteld. De Dagverhaalen draagen des getuigenis, en veele behooren meer tot de Kerklyke Geſchiedenis, dan tot ons beſtek.

Verzoek der *Hervormden* om de *Autographa*.

Onvermeld mogen wy niet laaten, 't geen voorviel omtrent de Autographa, zo van de Nationaale Synode te *Dordrecht* in de Jaaren MDCXVIII en MDCXIX gehouden, als van de Overzettingen des Bybels, berustende in den *Haag* en te *Leyden*. Welke ſtukken, om de drie jaaren, door Gelastigden uit de Synoden, als heiligdommen, bezigtigd werden, om des verſlags te doen aan hunne Zenders. — Ten deezen Jaare diende men een Verzoekſchrift in door Afgevaardigden van de Synode der Gereformeerde Kerken, in het voormaalig Gewest *Zuid-Holland* en van de *Walſche* Synoden deezer Landen, voorts als Gelastigden der Gereformeerde Kerken deezer Republiek, dat die Stukken, als toebehoorende aan het Hervormd Kerkgenootſchap, hun mogten worden ter hand geſteld.

Ter Eerſte Kamer

Vlot volgde, ter Eerſte Kamer, de toeſtemming om aan de Verzoekers, in derzel-

zelver opgegeevene Kwaliteit, de verzogte oorſpronglyke Afſchriften af te geeven. Dan zo gereed lag dit niet by de Tweede Kamer. De Repreſentant BACOT merkte op, dat, volgens het Verzoekſchrift, die Stukken, uit kragt van een veronderſteld regt van eigendom, ſcheenen ingevorderd te worden: doch welke veronderſtelling hem voorkwam van allen grond ontbloot te zyn. De Synode van *Dordrecht*, merkte hy aan, werd op gezag en op kosten van den Lande gehouden, en de Bybelvertaaling mede op kosten van den Lande gedaan. De oorſpronglyke Afſchriften waren dus een eigendom van het Land, en niet van de voormaals bevoorregte Kerk, die in haare bepaalingen als zodanige, haar eerſte beſtaan door dat Nationaal Synode hadt ontvangen — „ Vindt," voegde hy 'er by, „ die Kerk, „ in deeze tot haare vorming zo betrekkelyke en dus verre aan het geweld „ der tanden van rot en muis onttrokkene Stukken, belangs genoeg om 'er „ het eigendom van te begeeren, ik ben „ 'er gansch niet tegen, dat het Land „ aan dezelve deeze Gifte doe; maar ik „ geloof niet, dat, zo het der moeite „ waardig is, hier zo juist op de vorm „ te zien, zulk een grond van eigendom „ erkend, en uit dien hoofde toegeſtaan „ kan worden." — Dit vondt byval, en die zaak werd in handen eeniger Leden geſteld.

CXXIV. BOEK. 1800. toegeſtaan. Ter Tweede Kamer naa eenige bedenkingen.

Het kwam deezen voor, dat 'er, de Kerk

CXXIV. BOEK. 1800.

Kerk van den Staat geſcheiden zynde, geen de minſte reden voorhanden was, om langer, onder de Charters of Archiven van *den* Lande, of onder toezigt van het Gouvernement, te doen bewaaren, de Handelingen van eene Kerklyke Vergadering, noch ook de Overzetting van den Bybel uit de Oorſpronglyke Taalen, bevoorens wel op openbaar gezag; doch alleenlyk, ten dienſte van de toenmaalige Publieke Kerk, vervaardigd. Daarenboven oordeelden zy, dat geen ander Godsdienſtig Genootſchap, dan alleenlyk dat, hetwelk men in deeze Republiek, zedert twee Eeuwen, onder de benaaming van *Hervormden*, gewoon was te onderſcheiden, tot die Stukken eenige betrekking, of by de bewaaring van dezelve eenig belang kon hebben. Het, als 't ware, opeiſchen dier Stukken, als een eigendom der Hervormde Kerkgemeente, luidde zeker wat ſterk; dan, alles wel bezien zynde, zouden de Verſlagdoende Leden wel kunnen verſtaan in de afgifte. Naa eene en andere aanmerking tegen het beweerde Eigendoms Regt der Verzoekeren, volgde de bekragtiging des Beſluits der Eerſte Kamer tot de afgifte (*).

Opkomst van het Genootſchap *Christo Sacrum.*

Ten tyde der Kerktwisten, welke de Stukken, waar van wy ſpraaken, deeden gebooren worden, ontſtondt in ons Land eene Vergadering van *Christenen*, onder den

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 414. 473. 655.

den naam van *Collegianten* of *Rhynsburgers* bekend (*), ten deezen dage, wanneer, door de Affcheiding der Kerke van den Staat, zo veele bekommernisſen en zorgen reezen, als wy voorheen vermeld hebben, zag men, hier te Lande, een nieuw Godsdienſtig Genootſchap te voorſchyn treden, waar van wy het voegelyk oordeelen hier eenige melding te maaken. De Leden gaven het den naam van HET GENOOTSCHAP CHRISTO SACRUM, *binnen Delft gevestigd*, en ſchoon 't zelve van den aanvang des Jaars MDCCXCVII rekent, kwam het eerst ten deezen Jaare recht te voorſchyn, en gaven de Beſtuurders verſlag van den aanleg, de bedoeling en Inrichting (†).

CXXIV. BOEK. 1800.

Om

(*) Zie deswegen de *Hedendaagſche Historie* of *Tegenwoordigen Staat der Vereenigde Nederlanden*. Te *Amſt.* by I. TIRION I. D. bl. 80 enz. En meer byzonder het *Oprecht verhaal van den Tegenwoordigen Staat der Collegianten* of *Rhynsburgers*, door S. F. RUES; gevoegd agter *den Tegenwoordigen Staat der Doopsgezinden* van dien Schryver. Te *Amſt.* by F. HOUTTUYN 1745. bl. 277. Men weet hoe deeze *Collegianten* als uitgeſtorven zyn, voornaamlyk door de meerdere reklykheid hier te Lande, by ſeene en andere Gezindheid; dan te *Rhynsburg* is nog het Huis ten Vergaderinge, als mede een Liefderyk Geſticht, onder den naam van *Oranje Appel* bekend, van deeze Collegianten herkomſtig, is nog te *Amſterdam* in weezen. Men raadpleege wyders YPEY *Geſchiedenis der Christlyke Kerk in de XVIII Eeuw*. IX. D. bl. 239.

(†) Dit Stukje, getyteld *Het Genootſchap Christo Sacrum, te Delft*, werd uitgegeeven te *Leyden*, by J. VAN THOIR 1801. J. H. ONDER-

CXXIV. BOEK. 1800.

Opgave van deszelfs Inrichting.

Om alle nadeelige vermoedens voor te komen, of weg te neemen, verklaarden de Beſtuurders geen de minſte betrekking te hebben tot eenige *Gezelſchappen*, *Verzamelingen van Christenen*, *Societeiten*, *Kruisgenootſchappen* en dergelyke. — Het Genootſchap hieldt zich aan geene byzondere Gezinte verbonden: maar zou gaarne zien, dat alle ſcheuringen en verdeeldheden onder de *Christenen* ophielden. Het hadt ten oogmerke, om, zo wel uit de verſchillende Kerkgenootſchappen, als uit zo veele ſchuilhoeken en plaatzen, waar menſchen zich bevonden, die nooit in de Kerk van CHRISTUS zyn ingelyfd, of, ingelyfd zynde, anders den openbaaren Godsdienst veronagtzamen, alle die geenen uit te noodigen en te verzamelen, die, onder de Baniere van JESUS, en JESUS alleen, op de vaste belydenis der Grondwaarheden en inlyving in het *Christendom* eenen plegtſtaatigen Eerdienst, onder de teederſte liefde des Naasten, begeerig ware te vieren. Het wenschte alzo mede te werken tot de vereeniging dier Belyders van het *Christendom*, die het in de hoofdzaak ééns waren; maar onderſcheiden uit een loopende wegen inſloegen, om met hun, tot één algemeen Genootſchap verzameld, in kracht, de Gemeenſchap der Heiligen uit te oefenen, en alleen éénes Broods en éénes Wyns, aan

DEWYNGAART CANTSIUS en J. VAN DER COLFF ſtaafden de uitgave van dit Stukje met hunne handtekening.

aan dezelfde Tafel des Heeren, deelagtig te worden. CXXIV. BOEK.

Het Genootſchap ſtelt Leeraaren en Opzienders aan in zynen eigen boezem, en bedient den Doop aan een iegelyk, die op de erkentenis der Euangelie-waarheden, in het *Christendom* begeert te worden ingelyfd, of zyn Kind daar in wil doen inlyven; terwyl de keuze tuſſchen den Kinderdoop en den Doop der Bejaarden aan de eigene denkwyze der Leden wordt overgelaaten. — By de viering van het Avondmaal, houdt het ook de verſchillende Leerbegrippen der Chriſtenen, die daar Broeders zyn moeten, omtrent dit punt, onder 't oog. De Gebeden geſchieden onder een eerbiedig knielen; de Lofzangen ſtaande. De Eerdienst geſchiedt voor een eenvoudig Altaar, de Leerdienst van den Kanſel. Het Altaar is eene verhevene plaats, waar op de Gebeden geſchieden, voorzien van een zinnebeeldig ſchilderſtuk. 1899.

Met dit alles zoekt dit Genootſchap van zich te verwyderen, de bedoeling om zich als eene byzondere Gezindheid onder de *Christenen* op te werpen. Het bedoelt, zeggen de Beſtuurders, alleen te beſtaan als een Genootſchap, welk het te doen is om haare Leden als deelgenooten van het zelfde geluk, hun in het Euangelie, door den weg des Heils van God voorgeſteld, te vereenigen; de waare Godsvereering te bevorderen, en zuivere Euangeliſche deugden en pligten te leeren.

CXXIV. BOEK. 1800.

ren. Het vraagt dus aan niemand der Leden na eenige byzondere Godgeleerde Begrippen, of na het Zamenſtel zyns Kerkgenoootſchaps, om dat het Genootſchap niemand der Leden, als Lid eener Gezinte, erkent. Het vergt dus niemand de aflegging zyner gevoelens, omtrent deeze of geene leerſtellige geſchillen, die meer tot de *Schoolſche* Godgeleerdheid, dan tot den Godsdienst behooren, af. Het vordert alleen, dat zy de Godlykheid en Heilleer des Bybels gelooven: zo als die, voornaamlyk door JESUS CHRISTUS en diens Apostelen, is geopenbaard en door geene ſpitsvindige menschlyke Wysheid hervormd, gewyzigd en verdraaid.

Geloofsbelydenis.

Met dit alles ſchynt het Genootſchap, van de zodanigen, aan welke het de hand van Broederſchap aanbiedt, zeker *ſoort* van Geloofsbelydenis te verlangen. Eene Belydenis van deezen inhoud: „ Men „ moet waaragtig gelooven, dat ieder „ Mensch zondig is en bedorven, ge„ heel onbekwaam om zich uit dien „ toeſtand te redden; dat GOD, hoe „ zeer alle hoogstmogelyke goedheid en „ barmhartigheid bezittende, om zyner „ Regtvaardigheids wille, de Straf der „ Zonde eischt; dat het ganſche bedor„ vene Menschdom ontoereikend zynde „ om hier aan te voldoen, de Verloſſer „ JESUS CHRISTUS eenmaal tusſchen bei„ den tradt, om deeze verdiende Straf„ fen op zich te neemen; eene daad, „ welke hy alléén vermogt, als zynde „ *God*

„ *God* en *Mensch* — Dat zy, die zo- CXXIV.
„ danig in Hem, en zyne Genoegdoe- BOEK.
„ ning geloovende, boetvaardig zyne ——
„ tusschenkomst inroepen en aannee- 1800.
„ men, daadlyk verlost worden: ter-
„ wyl, door de verhooging van dien
„ Middelaar, de Heilige Geest in hun
„ werkt het Geloof en de Bekeering;
„ zo dat zondaars alleen door de om-
„ helzing deezer tusschenkomst, en de
„ bewerking van den Heiligen Geest,
„ om de Verdienſten van JESUS CHRIS-
„ TUS, van hunne elenden verlost, en
„ tot heiligheid en heerlykheid opge-
„ voerd worden (*)."

Wy

(*) Die Geloofsbelydenis en de andere berichten hebben wy ontleend uit het bovengemelde Werkje. Het is hier de plaats niet, noch behoort tot onze taak, over die Inrichting, of Belydenis, eenige aanmerkingen te maaken. Alleen tekenen wy hier op, dat dit nieuw Godsdienſtig Genootſchap geen gemeen opgang gemaakt heeft. Terwyl wy dit ſchryven 1809 beſtaat het uit een klein getal Leden; naar een zeer geloofwaardig bericht, ons des tegenwoordig gegeeven, beloopt het getal der Leden niet meer dan ruim honderd — Wy tekenen dit te meer op; ten einde men, uit de vermelding van dit Genootſchap, onder de byzondere Godsdienſtige Gezindheden, in Koninglyke Verordeningen, geen gevolg trekke, tot het beſtaan eens *talryken Aanhangs*, dit Genootſchap ingelyfd. En is het te verwagten, dat het allengs zal te niet loopen: de Leden komen ſchaars ter Vergaderinge op; en verzekert men ons, dat onderſcheide Kerkgenootſchappen 'er ſterk tegen werken; ja dat men, by zommigen, geene aan-

CXXIV. BOEK. 1800.

De Christlyke Openbaaring beſtreeden en verdeedigd.

Wy mogen niet nalaaten, by de vermelding deezes nieuwen *Christen Genootſchaps*, op te merken hoe, zints eenigen tyd, de geest des Ongeloofs, ten opzigte van den Christlyken Godsdienst, in *Engeland*, *Frankryk* en *Duitschland* zo zeer heerſchende, hier te Lande meer en meer opgangs maakte. Schriften, om het *Christendom*, en ook allen *Godsdienst*, te ondermynen, kwamen thans openbaarder te voorſchyn, dan ooit, ſpraken ſtouter taal, dan immer; en ontbrak het in ons Vaderland niet aan Vertaalers om ze, ook voor den des anders onkundigen Landgenoot, verſtaanbaar te doen ſpreeken, en dit gift algemeener te doen werken: want de tegenwoordig oorſprongſyke *Nederlandſche* Schryvers, voor het Ongeloof uitkomende en pleitende, beteekenden weinig, ſchoon een en ander des vlug-

neeming van Leden wil doen, dan op de plegtige belofte van de zodanigen, die Ledemaaten willen worden, dat zy nimmer deel zullen neemen in het Genootſchap *Christo Sacrum*. — Wy voegen 'er nog by, dat de Spreekers en de Voorzanger den dienst voor niet verrigten. Elk, die ter Vergadering komt, moet aan den Plaatsbewaarder en Plaatsbewaarſter, die by de afzonderlyke Ingangen voor Mannen en Vrouwen ſtaan, twee ſtuivers betaalen. Aan de Deuren ſtaan bosſen, doch 'er wordt niets verzogt. De ingezamelde Penningen dienen tot inſtandhouding van het Kerkgebouw: want Armen zyn 'er niet; en dat ieder die Lid wordt teffens Lid blyft by het Genootſchap, waar toe hy voorheen behoorde.

vlugtige ſtukjes in 't licht gaf, die wel- CXXIV.
haast het verdiende vergeeten ten loon BOEK.
ontvingen.

Het ontbrak in ons Vaderland niet aan 1800.
Mannen, die het *Christendom* en den *Godsdienst*, manmoedig en op redelyke gronden, tegen die aanvallen handhaafden en verdeedigden. — De hier te Lande bekende, en ook buiten 't zelve beroemde, Inſtellingen en Genootſchappen, meer bepaald beſtemd om deeze beide belangen voor te ſtaan, als de *Bezorgers van het Stolpiaanſche Legaat*, TEYLER's *Godgeleerd Genootſchap*, en het Genootſchap in den *Haage Tot Verdeediging van den Chriſtlyken Godsdienst*, werkten ſteeds om den indringenden vloed des Ongeloofs kragtdaadig te ſtuiten (*). — Men leeze hier de opmerkenswaardige taal van een bevoegd Schryver in dit vak: „ Wel ſtak het On-

(*) Wy behoeven van het een en ander geene Lyst op te geeven. Alleen vermelden wy, dat, daar DUPUIS en VOLNEY in deezen boven allen den toon gaven aan anderen, die Hoofden eenen wakkeren Wederſpreeker vonden in des *Leydſchen* Hoogleeraars J. F. VAN BEEK CALKOENS, by TEYLERS *Godgeleerd Genootſchap* bekroonde Verhandeling, waar in hy *den waaren Oorſprong der Mozaiſche en Chriſtlyke Godsdienſten onderzoekt en verdeedigt, tegen derzelver nieuwe Beſtryders* DUPUIS *en* VOLNEY. *Verhandelingen van het Genootſchap* XIX. Deel. Ook verſcheen eerlang van dezelve eene keurige *Franſche* Vertaaling *a Amſterdam*, chez P. DEN HENGST, 1802.

HOEK. XXIV. Ongeloof met ongewoone ſtoutheid en by herhalinge het hoofd vermetel op, telkens den ſtryd vernieuwende, die reeds, omſtreeks het midden der zeventiende Eeuwe, begonnen was. Dan het zy hunne ſchaamteloosheid allen laster tegen God en de Openbaaring uitſloeg, het zy hun vernuft ſchitterend bralde, het zy hunne ſcherpzinnigheid en list zich vermomde, twyflend optradt, of zich op fyn geſponnen tegenwerpingen beroemden, te vergeefsch was al hun poogen. De magt van den vyand diende ſlechts om den glans der geheiligde waarheden veel heerlyker te doen uitkomen en het gebouw der Rede beide en van het Christendom, waar aan geen enkelen zuil ontviel, op zynen hechten grond te vestigen.

1800.

„ Laat het geloof vinden, dat het Ongeloof in ligtvaardige harten, in de groote wereld en onder hun, by wien het Bygeloof ſlechts huichelary en ſtaatkunde is, gedurende de Achttiende Eeuwe, veld won, en onder deszelfs ſtoute ſlagen de bycieraaden, omhangſelen en overouden buitenkant van deeze of geene Secten-kerk bezwyken deed; zo verre was het daar van, dat de aanvallers het Apoſtolisch Geſtigte het Kerkgebouw ondermynen of verwinnen konden, dat zy door wakkere en ſteeds in getal toenemende Verdeedigers en waarheidminnende Genootſchappen te rug geſlagen, en meermaalen, niet zonder hunnen grootſten

blaam

blaam of ſchande, tot ſtilzwygen gebragt wierden. Dat meer is, wy durven het aan deezen ſtryd dank weeten, dat de kracht en edele eenvoudigheid, de naakte waarheid en luister van den weezenlyken Godsdienst, en van CHRISTUS leer, beter dan bevorens gekend geworden zyn onder de hervormde Gemeentens, althans van *Europa*. CXXIV. BOEK. 1800.

„ Terwyl het Menschdom, in zyne zwakheid, maar al te zeer tusſchen de uiterſten van Ongeloof en Bygeloof blyft hinken, en in zyne onkunde of traagheid tot onderzoek zich onder het juk van vooroordeelen en dwaalingen buigt, zelfs omtrent zyne hoogſte belangen, moeten wy die meerdere of mindere voordeelen, welke de Verlichting der Achttiende Eeuwe heeft daargeſteld, voorzeker niet miskennen; maar als het Uitwerkzel van Wysbegeerte en Rede op dubbelen prys of hooge waarde ſchatten (*).

(*) Men leeze wyders daar over, de uitmuntende *Verhandeling van den Eerw.* JAN BROUWER, *aangaande het kenmerkende der Achttiende Eeuwe, ten aanzien van de Verlichting en Zedelykheid, in vergelyking der naast voorgaande*, waar uit wy dit ontleenden, in de *Verhandelingen* van TEYLERS *Tweede Genootſchap* XIV. Stuk.

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

Aanbeſteding (Klagten over de niet openbaare) der Werken voor den Lande, 258. Het voorgevallene deswegen, 260. Afloop deezer zaake, 261.

Aanmerking over de gedraagingen ter Vergaderinge, 150. Langzaamheid veeler bewerkingen, 160.

Aantekenboeken van Geboorte- Huwelyk- en Sterfgevallen, door geheel het Gemeenebest bevolen, 266.

Agentſchappen (Voorſtellen verſcheide) betreffende, 161. Een daar op uitgebragt Verſlag, 162. Genomen Beſluit, 163. Daar op gemaakte Bepaalingen, 164. Begrooting van de onderſcheide Bureaux, *Ald.*

Algiers. (Bepaalde geſchenken voor den Dey van) 67.

Alkmaar (Verzoeken van) wegens de Betaaling van de twee laatſte Termynen in de Heffing, 244. Aanmerkingen van DE SONNAVILLE EN VAN FOREEST deswegen, 245. Uitſtel verleend, 247.

Amptenaars (Voorſtel om de onnutte) af te ſchaffen, 14. Een ander, om de ontſlagen Amptenaars by voorkeuze te plaatzen, 16. Over de Amptontzetting der niet in het Stemregiſter ingeſchreevenen, 17. Aandrang en Beſluit daar op, 18. Het Uitvoerend Bewind des aangeſchreeven, 19. Klagten over het verwyl der volvoering, 20. De Staatsregeling, omtrent de Weigeraars van Posten, gehandhaafd, 21. Voorſlag wegens de ontſlag verzoekende Leden der Vergaderinge, 22.

——— (Geſchillen over de Jaargelden der Gepenſioneerde), 257.

Amſterdam, (Bloei der Beeldende Kunſten te) 76. De Schouwburgen aan die Stad terug gegeeven, 77.

Armenbeſtuur. Plan deswegen ingediend, 42. Verzoekſchriften ter ondersteuning van 't zelve, 44. Bepaaling dat 'er geene algemeene Ineenſmelting zou

zou plaats hebben, *Ald.* Verzoekſchriften tegen die Bepaaling, 45. Nadere overweeging van het Plan, *Ald.* Wegens de Inzage, een ander Verſlag gevorderd, *Ald.* Een ander Plan ingediend, 46. Artykelen daar aan toegevoegd, 48. Dit Plan ontmoet ter Tweede Kamer tegenſtand, *Ald.* Wordt daar bekragtigd, 50.

Armenbeſtuur. Voorſtel, wegens de Goederen der Heilige Geest of Gemeene Armen, 262. Gaat ter Eerſte Kamer door, 263. Ook ter Tweede. 264.

Armenfondſen (Veelvuldige Verzoeken om Obligatien uit) te verkoopen, 50. Deerlyk vervallen ſtaat van zeer veele, 265.

ASSEMBERG. (H. VERWIT) Wat hem bejegent wegens het willen nederleggen van zyn post als Municipaal te *Amſterdam*, 173.

Autographa van de Overzetting des Bybels en van de Nationaale Synode, door die der Gereformeerde Kerken terug verzogt, 270. Ter Eerſte Kamer toegeſtaan, 271. Ook ter Tweede, naa eenige bedenkingen, 272.

B.

BACOT; diens woord by de Vredebekendmaaking, 115.

Bataaven, (Het voorgevallene, wegens onderſtand verzoekende) 24. Bepaalingen de wederkeerende *Bataaven* betreffende, 255.

Beleenbanken; wat des te doen viel, 9.

BERKHOUT (J. TEDING VAN) het Stemregt ontzegd, 22.

Beverwyk (De Stede) verzoekt te vergeefsch bet vryding van den Vyfden Termyn, 248.

BEYMA (E. M. VAN) het Stemregt ontzegd, 21.

Bibliotheek (Schikkingen op de Nationaale) 75.

BONAPARTE (Kryg door) in *Italie* gevoerd, 85. Behaalde Overwinningen, 86. Des van 's Lands wege geluk gewenscht, 89. Voert een hervatten Kryg, 106. Bekendmaaking der behaalde Overwinningen, 110.

BRAAK (VAN DER) yvert tegen het Ontſlag der Leeraaren in het betaalen van Buitengewoone Heffingen, 259.

C.

Chriſtendom hier te Lande beſtreeden en verdeedigd, 278.

Chriſto Sacrum. Opkomst van een Kerkgenootſchap zo genaamd, 272. Opgave van deszelfs Inrichting, 274. Geloofsbelydenis, 276. Tegenwoordige Staat, 277.

COSTERUS; diens Aanſpraak by het vieren van den Dag der Aanneeming van de Staatsregeling, 129.

D.

DEDEM TOT DE GELDER verzoekt om van de Heffing ten aanziene van de Doggelden verschoond te worden, 25.

DUMONCEAU voert de *Bataafsche* benden met lof aan, 107.

E.

Enkhuizen met Geld door den Lande ondersteund, 237.

EYSENBROEK; (J.) waar mede beschuldigd, 175. Vonnis over hem gestreeken, 177. Voorstel om opschorting van de Uitvoering, *Ald.* Verleende ontheffing van de Straf, 178.

F.

Fabrieken, (Over de bevordering van Inlandsche) 51. Voorstellen deswegen, *Ald.* Wegens de Kleeding der Militie enz. met Fatsoensche Stoffen, 53. Wat des ter Eerste Kamer voorviel, *Ald.* Voordragt van HOVENS ter Tweede Kamer, 55.

Feest wegens de Aanneeming der Staatsregeling gevierd, 128. Aanspraak van COSTERUS en HOVENS te dier gelegenheid, 129.

—— (Voorstel om een) wegens den Aftocht der *Engelschen* jaarlyksze houden, 142. Besluit daar toe, *Ald.*

FORREST (C. VAN) Redenvoering by de Verwisseling der Leden van de beide Kamers, 146. Aanspraak ter Algemeene Vergadering, 151.

Franeker (Een Voorslag der Hooge Schoole te) verworpen, 73. Eene andere goedgekeurd, 74.

FRANS (Keizer) gaat nieuwe Verbintenissen met *Engeland* aan, 92. Wapenstilstand tusschen hem en *Frankryk*, 93. Hervatte Kryg, 105. Verliezen, 106.

Fransschen; hunne behaalde Overwinningen, 107.

G.

Geld, (Aandrang van het Uitvoerend Bewind om) 201. Ingediende Raadslagen deswegen. *Ald.* Verlegenheid ter Vergaderinge, 202.

Geldheffingen, (Veelvuldige Verzoekschriften, wegens de agterlykheid in het betaalen der) 192. Voorstel van HUBER deswegen, *Ald.* 't zelve verworpen, 194.

—— (Voordragt ter Tweede Kamer wegens de) 210. Voorstel eener Algemeene Geldheffing aan de Eerste Kamer, 211. Een Verslag ter Algemeene Geldheffing ter Eerste Kamer, 215. Daar toe voorgestelde Proclamatie, 216. Deeze Proclamatie by de Tweede Kamer onbekragtigd terug gezonden, 219. Het Plan tot

tot eene Algemeene Belasting in 't licht gegeeven, 219. Aanmerkingen van de Municipaliteit te *Haarlem* daar op ter zyde gelegd, *Ald.* Verontschuldigingen wegens het laat inbrengen eens Verslag aangaande dit Plan, 220. Raadplegingen over dit Verslag, 221. LEEMANS woord by den aanvang der Raadplegingen, *Ald.* Tegenstand welke dit Stuk ontmoet, 225. Ter Eerste Kamer bekragtigd, 228. Onbekragtigd door de Tweede Kamer terug gezonden, *Ald.* Wat des voorviel, 229. Redenen van weigering, 230.

Geldmiddelen, (Staat van 's Lands) 6. De Verwisseling der oude Staatsschulden bepaald, 7. Het beslootene omtrent de Leenbank in *Holland*, 8. Over de Provintiaale Beleenbanken, 9. Blootlegging van het te kort komende, 35.

Gemeentens en *Kingen*; veranderingen daar in gemaakt, 168.

Gemeente-Bestuuren, (Handelingen over het Reglement op de Verkiezing der) 169.

Godsdienst (Christlyke) hier te Lande bestreeden en verdeedigd, 278.

Geregtshoven, (Inrichting der drie Departementaale) 71. Over het afdoen der hangende Regtszaaken in de drie Geregtshoven, 73.

H.

Harlingen (Het beheer der Zeezaaken van) na *Amsterdam* overgebragt, 163.

Heffing, (Besluit wegens het betaalen der Ministers buiten 's Lands in de), 25. Voorstel ten opzigte van de agterlyke Betaalers in de Heffing, 26. 't Zelve verworpen, 27. De Betaaling der laatste Termyn vervroegd, 28. Voorstel van een Vyfde Termyn, 29. Schets van 's Lands toestand by het uitgebragt Verslag hier op, *Ald.* Blootlegging van het te kortkomende, 35. Het toevoegen van een Vyfden Termyn als een Redmiddel aangepreezen, 36. Dit ontmoet veel wederspraaks, 37. Andere Redmiddelen aangepreezen, *Ald.* Bedenkingen van APPELIUS deswegen, 38. 's Voorzitters SINKELS raadslag, *Ald.* By hoofdelyke Stemming omhelsd, 39. Overwegingen deswegen ter Tweede Kamer, *Ald.* Omhelsd, 41.

——— (Verzoekschriften, wegens de agterlykheid in het betaalen der) verworpen, 192. Voorstel deswegen niet omhelsd, doch verzagting, 194.

——— Voorstel eener Heffinge van vier ten honderd op de Bezittingen, 198. Raadslagen deswegen, 200. Ter Eerste Kamer omhelsd.

helsd, 205. Ook ter Tweede Kamer, 206. Vertoogen daar tegen, en Verslag op dezelve, 207. Bedenkingen deswegen, 208. Geschillen over een Besluit tot eene Vyf en twintigjarige Heffing, 232.

Hellevoetsluis, (Handelingen over een Droogdok te) 63.

Hovens; diens Voordragt wegens het gebruiken van Inlandsche Stoffen tot Kleeding van Militairen en Burgers, 55. Zyne Aanspraak op het Feest van het aanneemen der Staatsregeling, 135.

Holven; (C. van der) waar mede beschuldigd, 175. Voorstel tot schorting van de uitvoering van het Vonnis, 177. Verleend Ontslag, 178.

Huber; diens Voorstel, wegens de Verzoekschriften, betreffende de agterlykheid in het betaalen der Geldheffingen, 192. 't Zelve verworpen, doch er volgt eenige verzagting, 194. Wat hy over het Adres van Stolker oordeelt, 250.

J.

Jaargelden (Geschillen over de) der Gepensioneerde Amptenaaren, 257.

——— (Voorslag en Bepaaling omtrent de) der Weduwen van Burgers en Krygslieden in *Noordholland* gesneuveld, 258.

K.

Kamp, (Verzoeken van het Dorp) 241.

Kanter; (P. de) diens woord wegens de Overwinningen van Bonaparte in *Italie*, 88.

Kerken (Veelvuldige Geschillen over de) enz. ter Vergaderinge, 266. Hoe daar in de Sectengeest heerschte, 267. Moeilykheid deezer zaake, *Ald.* Hoe het daar mede ter Vergaderinge afliep, 269.

L.

Landbouw (De) aangemoedigd, 61.

Langzaamheid veeler bewerkingen in de Vergaderingen, 160. 167.

Leeuw; (De) diens taal by de Bekendmaaking des geslooten Vredes, 114.

Leemans; diens woord by den aanvange der Raadpleegingen over het Plan van Algemeene Belasting, 221.

Lennep; (C. van) diens Aanspraak ter Tweede Kamer by de Verwisseling der Leden, 158.

L'Espinasse (E.) het Stemregt ontzegd, 21.

Levant; Beschikking op dien Handel, 65.

Leyden (Beeldende Kunsten te) bevorderd, 75.

Mae-

BLADWYZER.

M.

Munten en Gewigten, (Uitslag van de Bezending na *Parys* over de) 67.
MOREAU; diens Krygsbedryven, 91. 93. Diens taal by het hervatten van den Kryg, 105.

N.

Noord-hollanderen (Te gemoetkoming der) wegens het geleedene door den Kryg, 240.

O.

Officieren (Gepensioneerde) moeten binnen 's Lands hun Geld verteeren, 256.
Oorlog (De) hervat, 105. Veldslagen; 106. Behaalde Overwinningen der *Franschen*, 107.

P.

Pensioenen (Het stuk der) overwogen, 11. Bepalingen deswegen gemaakt, 12.
Pharmacopœa Batava (Besluit om een) te vervaardigen, 79. Personen daar toe benoemd, *Ald.*
Proclamatie van 28 Aug. des Jaars 1799 ingetrokken, 185.

Q.

QUEYSEN (W.) het Stemregt ontzegt, 21.

R.

Registers van Geboorte- Huwelyken en Sterfgevallen ingevoerd, 266.
Ringen (Veranderingen in de) en Gemeentens, 168.
ROYEN; (VAN) diens Voorslag, wegens eene begroeting van BONAPARTE, 89. Zyn woord wegens den getroffen Wapenstilstand, 95. Zyn Aanspraak ter Eerste Kamer by de Verwisseling der Leden, 154.

S.

Schadeloosstellingen (Verzoeken om) wegens de Requisitien in *Noord-holland*, 242. Afgeslaagen, 243.
SCHEFFER; diens taal by de voltrekking van de Departementaale Verdeeling, 68.
SCHIMMELPENNINCKS oordeel over de Vredebekendmaaking, 113.
Schoorl, (Verzoeken van het Dorp) 241.
SONNAVILLE; (DE) diens pleit voor de *Alkmaarsche* Burgers, om ontheffing van betaaling van de twee laatste Termynen in de Heffing, 245.
Staatsregeling (Het tweede Eeuwfeest van de aanneeming der) gevierd, 128. Aanspraak van COSTERUS te dier gelegenheid, 129. Van HOVENS, 135.
Staatsbehoeften (Algemeene be-

begrooting der) van den Jaare 1800, 235.
Staatsgevangenen (Verſcheide) ontſlaagen, 178.
STEYN PARVÉ, diens Voordragt over de moeilykheid der Geſchillen over de Kerken enz., 207.
STOLKER; diens Voorſtel, ten behoeve der *Christenleeraaren* in het betaalen van Buitengewoone Geldheffingen, 248. Afwyzende Raadſlag, 219. Bedenkingen wegens die Afwyzing, 250. Nader Adres, 253. Vrugtloos, 255.
Storm van 9 Nov., 116. Verſchynzels vóór denzelven waargenomen, 116. Verſchynzels by den Storm zelve, 118. Uitwerkzels hier te Lande, 119. Byzonder in *Zeeland*, 122. Zie verder *Zeeland*.
Strafontheffing (Verzoek om) eeniger Ingezetenen van *Bredevoort*, *Grol* enz. van de hand geweezen, 180.
SWINDEN; (Van) diens verrigtingen te *Parys* over de Maaten en Gewigten, 67.
——— tot Lid des Uitvoerenden Bewinds gekoozen, 144.

T.

Texel, (Ondersteuning der Inwoonderen van) 240. Verlenging van Uitſtel in de betaaling van de Vyfde Termyn, 247.

V.

Vaccine (Krugtdaadig middel tegen de) voórgeſteld en omhelsd, 62.
Verdeeling (De Departementale) tot ſtand gebragt, 88.
VERHOYZEN voert het woord wegens de getekende Vredesvoorwaarden, 100.
VISSER (J. DE) ontſlag verleend, 179.
VITRINGA; (L. J.) diens Redenvoering ter Tweede Kamer, by de Verwisſeling der Leden van beide de Kamers, 147.
Vlaardingen met Geld door den Lande ondersteund, 238.
Vredesvoorwaarden getekend, 98. *Fransch* bericht van den loop deezer Vredehandeling, *Ald.* SCHIMMELPENNINKS oordeel over de Bekendmaking, 113.
Vreemdelingen (Voorſtel om geen) in 's Lands werken te gebruiken, verworpen, 64.

W.

Wapenſtilſtand tuſſchen den Keizer en *Frankryk*, 94. Vreugde deswegen ter Vergaderinge hier te Lande, *Ald.* Opgezegd, 104. Op nieuw geſlooten, 107. Kennisgeeving daarvan aan ons Landbeſtuur, 108. Op welk eene wyze in *Parys* bekend gemaakt, 109.
Werken. (Klagten over het niet openlyk aanbeſteden van

van 's Lands) werken) Zie *Aanbesteding*.
Wetboeken, (Ingediende) 69. Werkzaamheden het Militair Wetboek betreffende, *Ald.*
WIERTSMA; (P.) hoe veel deeze aan het Militair Wetboek deedt, 70.

Z.

Zeeland in den Storm van 9 Nov. deerlyk geteisterd, 122. Berichtgeevingen van daar aan 's Lands Bestuur, 114. Voorslagen des Uitvoerenden Bewinds, 125. Besluiten tot Bystand, 126.
Zeevaard, (Slegte gesteldheid der) 65.
Zierikzee (Een nieuw Genootschap te) opgericht, 77.
ZILLESEN; (C.) diens Plan om den Lande Geld te bezorgen, 195. Ongunstig beoordeeld en gewraakt, 196. Verdeedigt zyn Plan, 198.
Zoo; (VAN DER) wat hy tegen de Algemeene Geldheffing aanvoert, 235.

BERICHT VOOR DEN BINDER.

De Plaaten moeten tegen over de volgende Bladzyden ingevoegd worden.

Het Pourtrait van AENEA tegen over bl. 66.
— —— — VITRINGA 147
— —— — VAN LENNEP . . . 158.

HW 2AJJ M